Povestiri ciberrobotice

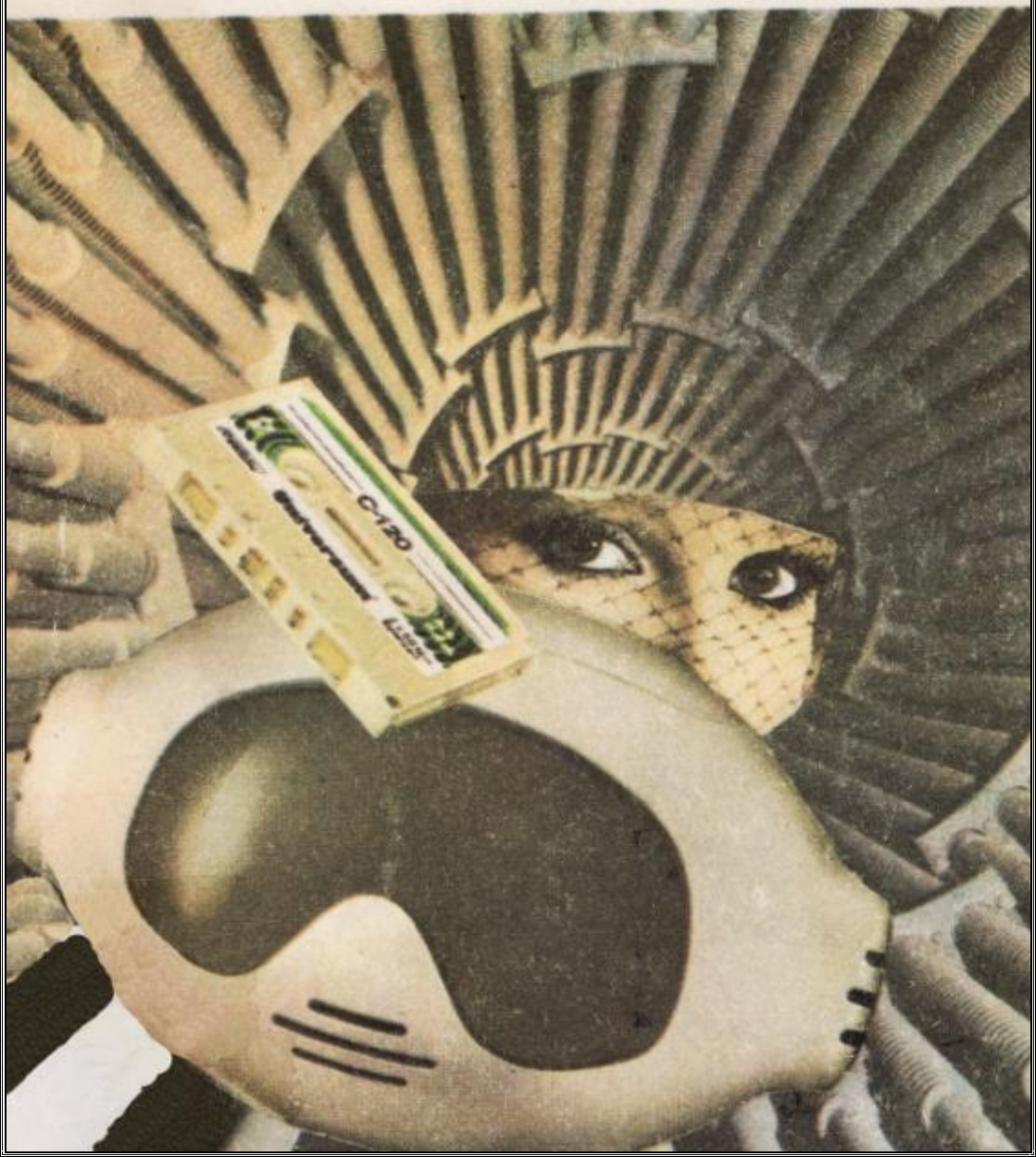

Autori:

I. ASIMOV
D. DAVIDEANU
D. DORIAN
F. POHL
AL. UNGUREANU
D. PRUTEANU
OV. BUFNILĂ.
R. SHECKLEY
AL. MIRONOV
R. F. YOUNG
A. ROGOZ
G. KLEIN
D. UNGUREANU
S. SIMION
I. VARŞAVSKI
G. CEAUŞU
M. GRĂMESCU
0. KEMENY
CR. T. POPESCU
A. CLARKE

Prefața, selecția textelor şi coordonarea : ALEXANDRU MIRONOV

Prezentări şi comentarii : MIHAI BĂDESCU

Traducători :

M. BADESCU, I. D. BRANA , ŞT. GHIDOVEANU, IRINA HOREA , M. IONESCU, AL. MIRONOV
IOANA PÂRÂU, V. STOICESCU

Povestiri ciberrobotice

Antologie de
ALEXANDRU MIRONOV şi MIHAI BĂDESCU

EDITURA ŞTIINȚIFICĂ ŞI ENCICLOPEDICĂ Bucureşti, 1980

Ilustrația copertei şi a textelor : arh. Marina Nicolaev Ungureanu
Revizia : Lector univ. FLORIN MANOLESCU

Pledoarie

Legea 0. Un robot nu trebuie să aducă prejudicii omenirii sau, prin neintervenție, să permită, ca acestea să fie aduse.

Legea I. Un robot nu are voie să pricinuiască vreun rău omului sau să îngăduie, prin neintervenție, să i se întîmple ceva rău unei ființe umane.

Legea II. Robotul trebuie să asculte poruncile omului, dar numai atunci cînd ele nu contrazic legea I.

Legea III. Robotul trebuie să-şi apere propria existență, dar numai atunci cînd grija de sine nu contrazice legea I sau legea a Il-a.

I. Asimov

1. *Calculatorul copiilor mei*

Are 11 ani. Stă în fața display-ului. Are emoții, încrețeşte nasul, ţuguie buzele, se concentrează. Bate o tastă — apoi bate din palme : comanda i-a reuşit, a gîndit-o bine, şi calculatorul îi transmite, pe ecran, că s-a apropiat de comoara Dragonului. Sau că 1-a bătut (pe el, pe calculator) la tick-tack-toe. Sau că celula ucigaşă a fost izolată în organismul bolnav şi că, cu o ultimă lovitură, fetița o va distruge... Scutură codițele şi bretonul, şterge jocul — s-a plictisit —, îşi alege alt program şi îl implementează prietenului ei, PRAE-M. Sau aMIC. Sau SINCLAIR.

Se înțelege cu el perfect: ştiu amîndoi BASIC. Sau LOGO. Sau PILOT. Poate chiar FORTRAN. Ori PASCAL - limbi ale Turnului Babei informațional al zilelor noastre.

Se teme ? Nu, de ce să se teamă, între un copil şi o jucărie, fie ea oricît de sofisticată, *există o interfață naturală.* Fără niciun complex, fără nici o problemă.

Mă tem eu, părintele ei ? Eu, profesorul de matematică, când descopăr, îngrozit, că elevii mei n-au chef de calcule ? Şi că tabla înmulțirii îşi pierde — în lumea lor — rolul de sfînta sfintelor ?

Mă mai sperii, recunosc. Atavisme... Dar mă liniştesc socotind că, la urma urmei, cu memoria lui, cu unitatea-i logică, calculatorul nu este, pentru mintea copilului, decît o unealtă, o proteză, o prelungire a funcților neuronale ce nu face decît *să definitiveze* şi *să iuțească rezolvarea unei probleme pe care o pune creierul uman.*

Şi ştiu că schimbările chimice neuronale risipite pe însuşirea mecanică a tablei înmulțirii şi a celorlalte deprinderi de calcul se vor desfăşura în mintea copilului meu cu folos mai mare, că partea de creier astfel eliberată va putea fi afectată problemelor complexe, creației.

În plus, memoria îi va deveni selectivă, deoarece cealaltă memorie — cea magnetică — îi poate oferi, rapid şi exact, datele de care are nevoie — mult mai rapid şi mult mai exact decît ar face-o cea mai perfectă bibliotecară, de la cea mai completă bibliotecă din lume...

Aşa că nu mă deranjează dacă elevii mei uită algoritmii de calcul : la o simplă comandă — o apăsare de tastă — micul drăcuşor inteligent va țîşni din cutie (pe ecran) şi va face orice extragere de radical, orice ridicare la putere, va şti toți logaritmii şi toate mărimile trigonometrice — şi ne va afişa rezultatele, în numai cîteva sutimi de secundă.

Singura problemă care eventual s-ar mai pune este una socială, aşa-zisa problemă a înstrăinării: copilul nostru se îndepărtează de noi, de felul nostru de a gîndi, abstractizează prea tare, algoritmizează prea des, îşi alienează spiritul, se dezumanizează...

Oare ?

Cetățeanul planetar de mîine, copilul nostru de astăzi, devine mai reflexiv, mai profund, mai rapid în gîndire. Nu se mai pripeşte — calculatorul îi alege calea optimă : deci nu risipeşte, greşeşte mai puțin, se implică mai sigur, fiind mai bine înarmat în fața problemelor vieții.

Îşi poate satisface orice curiozitate — stupidele tabu-uri dispar : o tastare, şi pe ecranul calculatorului personal soseşte, prompt, răspunsul, la orice întrebare.

Are acces — va avea, mîine — la orice carte, operă de artă, bandă de sunet : informația, în era informaticii, s-a democratizat, fiind ubicuu accesibilă şi, implicit, larg utilizabilă, ridicînd gradul de cultură al cetățeanului terestru.

Rămîne un singur aspect, oarecum neplăcut pentru noi: într-adevăr, în felul de gîndire, copiii de astăzi, tinerii şi adulții din viitor, vor semăna tot mai puțin cu noi, părinții şi străbunii lor... Aici aş răspunde însă contrînd: să fim serioşi, noi am făcut războaie mondiale, războaie locale, am umplut lumea de violență, n-am eradicat bolile şi foamea, am. fost grijulii doar cu acumularea celor 3,5 tone de TNT pe cap de locuitor planetar — să fim serioşi, zic, nu felul *nostru* de a raționa este, din punct de vedere al *logicii galactice,* cel normal...

2. R.U.R.

Tsukuba, 1985, marea expoziție științifică a anului, poate a deceniului, şi-a deschis porțile sub genericul : „Casa şi mediul înconjurător. Ştiința şi tehnica în slujba omului".

Imnul de inaugurare a fost executat, la orgă electronică, de către *Wabot,* un tip cam de 1,90 m înălțime şi 80 kg, avînd ca semne distinctive un singur ochi ciclopic drept în mijlocul frunții. Evident, *Wabot* e un robot, unul dintre cei mai avansați ai momentului, ,,fiu" al ciberneticianului japonez Ichiro Kato, care, la Universitatea din Waseda, i-a construit lui *Wabot* şi un „frate", un robot păşitor — un tip oarecum lent (merge abia 150 metri pe oră), dar capabil (urcă singur scările !) şi foarte nostim...

Şi tot în Tsukuba, la teatrul Fuyo, 12 roboți se dedau plăcerilor artistice: sînt pur şi simplu actori, într-o (singură) piesă, avînd însă sute de mii de spectatori (umani) care, în antract, admiră cum un „coleg" de-al actorilor, un mic robot-rechin face curățenie, aspirînd praful prin gura sa larg deschisă. Iar după spectacol, la restaurant, chelneri-roboți au asigurat onor-clientelei un serviciu ireproşabil...

Bucureşti, tot 1985, la Secția Forjă a uzinelor „23 August". O echipă a televiziunii îl filmează pe RIC-25-5, care-şi execută imperturabil numărul: apucă — cu singuru-i braț — o piesă fierbinte (îi măsoară întîi temperatura, dacă nu-i convine o leapădă, parcă dezgustat, la rebuturi!), o duce la matrițat, o aranjează în lăcaş, ciocanul izbeşte semifabricatul (în acest timp RIC aşteaptă — aş zice, atent), ghiarele brațului prind produsul semifabricat, îl duc la debavurat, o altă presă îşi face datoria, apoi maşina „scuipă" piesa finită într-o ladă, resturile de la debavurare în alta, în care timp RIC îşi răcoreşte brațul, înfierbîntat de temperatura înaltă a pieselor, într-un bazin cu apă.

RIC-25-5, pe numele său complet *Robot în coordonate cilindrice cu 5 grade de libertate,* este gîndit, proiectat şi construit de o echipă pluridisciplinară de tineri specialişti bucureşteni şi este reprezentantul unei categorii (era cît pe-aci să-i zic : sociale) destul de cuprinzătoare (circa 100 000 de „persoane") de muncitori-automate, roboții industriali, cei care-şi execută ireproşabil obligațiile de serviciu în condiții eroice de toxicitate, temperatură, presiune, umezeală, radiații, efort fizic...

3. Pro domo

R.U.R. înseamnă *Rossum's Universal Robot* şi este titlul unei piese de teatru scrisă de vizionarul Karel Čapek în anul 1920. Banda rulantă, un fel de strămoş troglodit al robotului de astăzi, şi tehnologiile aferente propuse de Taylor, stîrniseră critici aspre — pe care Čapek le oglindeşte în drama sa.

Nici artefactele (imaginare) precedente dotate cu viață (cu un fel de viață) nu avuseseră darul să placă lui *Homo Sapiens* — egoist în a-şi acorda numai sieşi dreptul la raţiune —, atît Golem-ul, cît şi monstrul lui Frankenstein stîrnind repulsia la toate eşaloanele societății. Iar după Taylor, incriminarea čapek-ianã a robotului şi ridiculizarea automatizării prin capodopera chaplin-ianã din *Timpuri moderne* nu contribuiseră la îmbunătățirea reputației de care s-ar putea bucura acest fenomen de prelungire a mîinilor omului. Dimpotrivă.

...Cum nici ideea elaborării unor sisteme gînditoare exagerat de inteligente nu s-a bucurat de mare popularitate niciodată. Ba, îndrăznesc să zic, chiar astăzi, chiar în zilele noastre, în anii din capătul de început al Erei informaticii, calculatorul mai este încă privit pe sub sprîncene...

...Ceea ce ridică problema educației planetare privind ideea acceptării acestor extraordinare unelte, maşina de calcul şi automatul, care tind să convergă spre ceea ce viitorul va numi cu siguranță *robotul inteligent,* servitorul cel mai credincios şi cel mai eficient al singurei forme protoplasmatice raționale din sistemul planetar al stelei numită Soare, omul.

...Educație care a început de ani buni, cam odată cu apariția unei povestiri intitulată *ROBBY,* povestea tristă a unei dădace metalice, extrem de grijulie cu mica făptură umană încredințată spre educație, dar nereuşind cu nici un chip să devină simpatică adulților. Nuvela este scrisă de I. Asimov, unul dintre cei mai mari scriitori de science fiction şi, în acelaşi timp, un popularizator de ştiință de impact pur şi simplu planetar. Veți vedea...

În anul 1950, ciclul asimovian *Eu, Robotul* ia startul şi astfel începe o adevărată bătălie pe care povestirile cu roboți, automate şi calculatoare o vor duce pe această scenă — largă — a lumii populată cu personajele legendare ale viitorului. În povestirea *Mincinosul,* dr. Asimov postulează cele trei legi ale roboticii, iar în *Roboții şi Imperiul* (1985), legea zero (cele din motto-ul „*Pledoariei"* mele...), apar apoi *Cutie,* androidul-politician Stephan Byerley, Meyerhoff cel genial, robopsihologul Susan Calvin şi depanatorii Powell şi Donnovan, atotputernicul Multivac, tenacele şi profund umanul robot Andrew ...După care literatura de anticipație a lumii explodează pur şi simplu, încărcîndu-se cu poveşti despre roboți.

Buni, răi, servind interese ale unor oameni buni sau răi, personajele astfel construite în povestiri — adesea dibaci scrise — şi-au găsit imediat un larg public, căci de la calculatorul lui Babbage şi de la mecanismele lui Vaucanson, societatea evoluase, tinzînd să părăsească o Epocă a fierului peste măsură prelungită.

„Țiomunculus"-ul lui I. Varşavski, pasărea de pradă imaginată de R. Sheckley, îngerul păzitor al lui G. Klein, dar şi automatele sale rele din

Oraşul, nostima societate cibernetică din mileniile viitoare, aşa cum o vede K. Deszo, tragicul model al lui Fr. Pohl, uluitorul sistem logic al sateliților, „descoperit" de A. Clarke, calculatorul galactic „brevetat" de Fr. Brown pentru a răspunde la „întrebarea întrebărilor", personajele şi întîmplările propuse de fraţii Strugaţki, S. Lem, Ph. K. Dick, R. Heinlein, J. Brunner, Daniel Walther, M. Jeurv, S. Lundwall, S. Sucharitkul, G. R. Martin fac parte dintr-un fond de aur de ficțiune ştiințifică ce a avut darul să atragă, către luminile ştiinței şi binefacerile tehnologiilor de vîrf, milioane de tineri de pretutindeni. Secolul al XX-lea are acum, în ultimul său pătrar, alura pe care o are, şi pentru că poveştile inteligente ale autorilor de science fiction au pătruns în minţile şi inimile făpturilor raționale protoplasmatice pămîntene, convingînd că omul de pe întreaga planetă are nevoie de ajutoare de nădejde pentru creierul şi brațele sale, de servitori mai eficienți decît animalele domestice... Dar, în acelaşi timp, au temperat grupuri prea grăbite ale societății umane, atrăgînd atenția că mecanismele lui *Homo ciberneticus* pot fi şi ele supuse greşelii, mai ales atunci cînd *programatorul* şi *constructorul* lor este supus greşelii.

În literatura de ficțiune ştiințifică românească primele povestiri despre roboți, cu adevărat remarcabile, sînt scrise de Dorel Dorian, prin anii '60. Rînd pe rînd, înaintînd către anul de apariție al acestei prime culegeri româneşti de povestiri pe tema robot-calculator, au trimis la tipar întîmplări cu roboți inteligenți : A. Rogoz, R. Bărbulescu şi G. Anania, Şt. Nicolici, S. Sighişanu, I. M. Ştefan, I. Mînzatu, M. Opriță, V. Bugariu, VI. Colin, M. Şerbănescu, D. Cocoru, R. Honga, I. I. Iosif, T. Filipaş, M. Luca, G. Ceauşu, Gh. Păun, R. Haritonovici, Cr. T. Popescu, Al. Ungureanu, D. Ungureanu, Rodica Bretin, L. Oprea, Ov. Bufnilă, M. L. Goga, C. Ionescu, S. Genescu, — lista este în creştere zilnică, pe măsura ce calculatoarele şi roboții româneşti îşi cîştigă locul în întreprinderile şi instituțiile noastre, oferindu-ne — contra kilowați şi întreținere calificată — neprecupețitul lor ajutor şi, în acelaşi timp, contribuind la civilizarea tehnologică a societății noastre.

... Aşa că — revenind la primele rînduri ale pledoariei mele — nu-mi fac probleme : cercetătorii ştiințifici şi industria, scriitorii de anticipația şi editurile au pus umăr la umăr pentru a înlătura complexele Frankenstein şi Taylor şi au reuşit : calculatorul de acum al copiilor mei şi roboții inteligenți din societatea de mîine condusă de fiii şi fiicele noastre sînt/vor fi unelte sigure, solide şi cu categorică perspectivă. Căci ajutat de ele *Homo cosmicus* va porni — a pornit deja — în formidabilul său Salt către abisurile lumii atomice şi necuprinsele poteci din afara planetei.

ALEXANDRU MIRONOV

Bufonul

Isaac Asimov

Oare se poate alcătui o antologie de science fiction consacrată roboților şi maşinilor cibernetice fără Isaac Asimov ? Nu, nici vorbă. Ba, dimpotrivă, considerăm că orice antologie care se respectă nu poate începe decît cu Doc. Asimov. Iar noi, pentru a ne spori şi mai mult şansele de „respectabilitate", i-am ales chiar două povestiri.

Dar cine mai este şi acest Doc Asimov ? s-ar putea întreba, puțin mirat, cititorul obişnuit, care nu şi-a prea bătut capul, pînă acum, cu această atît de controversată literatură ştiințifico-fantastică.

Ei bine, Iasac Asimov este astăzi o adevărată instituție. un fel de *monument național* american. *Doctorul cel bun,* cum le place americanilor să-1 numească, s-a născut în 1920. Dotat cu o inteligență sclipitoare şi o memorie prodigioasă (mărturiseşte că-şi poate aminti instantaneu orice cuvînt citit vreodată), tînărul Asimov urmează cursurile Universității Columbia şi, în 1948, obține doctoratul în biochimie. Lucrează pentru o vreme ca cercetător în domeniul chimiei organice, apoi obține catedra de biochimie la University School of Medicine din Boston.

A început să scrie foarte de timpuriu; la 19 ani îşi vede publicată prima povestire SF, iar doi ani mai tîrziu atrage atenția asupra talentului său cu o nuvelă de excepție — *Căderea nopții* (apărută şi în româneşte, la Editura Politică, în antologia *Nici un zeu în cosmos).* Deşi din 1958 îşi abandonează cariera universitară pentru a deveni scriitor profesionist, nu-şi va abandona, în schimb, activitatea ştiințifică şi va tipări, cu regularitate, cursuri universitare şi lucrări de popularizare în mai toate domeniile — biochimie, antropologie, fizică, astronomie, matematică... De altfel, nici un domeniu al cunoaşterii nu i se pare inabordabil şi, printre cele peste trei sute de cărți publicate pînă acum, se pot întîlni titluri atit de diverse precum *Ghidul lui Asimov în opera lui Shakespeare,* sau *ABC-ul spațiului.*

În domeniul creației literare SF — dragostea dintîi şi care s-a dovedit şi cea mai statornică (recent, îşi intitula introducerea la o cunoscută enciclopedie cu declarația patetică „Science fiction, I Iove You") —, Asimov a rotunjit două cicluri impresionante : cel al *Imperiului Galactic* şi cel al *Povestirilor cu roboți.*

Ciclul Imperiului Galactic — amplă frescă a societății omeneşti din pragul mileniului 47 — cuprinde, în primul rînd, tetralogia *Fundației (Fundația* — 1951, *Fundația şi Imperiul* — 1952, A *doua Fundație* — 1953, *Marginea Fundației* — 1981), precum şi o serie de romane a căror acțiune se desfăşoară pe acelaşi fundal al Imperiului din Trantor: O *piatră pe cer* (1950) — apărută şi în româneşte. *Pulbere de stele* (1951) şi *Curenții spațiului* (1952).

La fel de celebru (ciclul *Imperiului Galactic* a fost încununat, în 1966, cu „Premiul Hugo" pentru cel mai bun ciclu din toate timpurile) este şi ciclul de povestiri şi romane consacrat roboților pozitronici. Aici vom găsi, formulate

pentru prima oară, celebrele legi ale roboticii, un fel de cod etic al maşinilor inteligente. Din acest ciclu fac parte culegerile de povestiri *Eu, robotul* (1950) — apărut şi în româneşte —, *Restul roboţilor* (1964), precum şi trilogia: *Caverne de oţel* (1954), *Soarele gol* (1957) — tradus şi la noi —, şi *Roboţii de pe Aurora* (1983).

Povestirile alese de noi aparţin şi ele acestui ciclu. Deşi complet diferite ca mod de realizare ele pot fi considerate, împreună, ca două creaţii de vîrf ce mustesc de imaginaţie, umor şi — paradoxal pentru texte povestind întîmplări din viaţa roboţilor şi a calculatoarelor — de un profund mesaj umanist.

Poate că cei familiarizaţi cu povestirile asimoviene din *Eu, Robotul* vor găsi subiectul povestirii de faţă cel puţin surprinzător. Vă asigurăm că nu este cazul să vă alarmaţi pentru că personalitatea sa enciclopedică, de care am mai vorbit, s-a manifestat cu acelaşi har şi talent şi în domeniul umorului.

Fire veselă şi optimistă, Asimov a apreciat întotdeauna umorul de bună calitate. De altfel în loate lucrările sale dovedeşte un remarcabil simţ al umorului. „De cînd mă ştiu", mărturiseşte într-un eseu autobiografic, „am ascultat şi am spus cu plăcere bancuri". Asemeni Marelui Maestru Meyerhof din povestire, Asimov este un rezervor inepuizabil de bancuri, calambururi, limerick-uri pe care, din cînd în cînd, le adună în cîte un volum. Şi veţi vedea, aşadar, că nu se poate găsi un pămîntean mai potrivit care, împreună cu supercalculatorul, să încerce să dea de „originea bancurilor"...

Noel Meyerhof consultă lista pe care şi-o pregătise şi alese cu ce să înceapă. Ca de obicei, se bizuia mai ales pe intuiţie.

Maşina din faţa lui îl reducea la proporţiile unui pitic, deşi ceea ce se vedea nu era decît o părticică infimă din trupul ei. Pe Meyerhof însă faptul nu-1 impresiona. Vorbi cu siguranţa de sine a celui care se ştie stăpîn absolut :

— Johnson se întoarce inopinat acasă dintr-o călătorie de afaceri şi-şi găseşte nevasta în braţele celui mai bun amic. Trăgîndu-se stupefiat înapoi, zice : „Max! Eu sînt căsătorit cu doamna şi e de *datoria* mea să... Dar tu?..."

Bun, îşi spuse Meherhof, şi-acum să lăsăm asta să se scurgă în pînteceîe maşinii şi să se distileze.

— Salut, răsună o voce în spatele lui.

Meyerhof şterse sunetul celor două silabe şi trecu pe neutru circuitul cu care lucra. Apoi se întoarse şi spune :

— Lucrez. Nu ştii să baţi la uşă ?

Nu zîmbi, cum îl întîmpina de obicei pe Timothy Whistler, unul dintre analiştii-şefi şi colaboratorii săi cei mai apropiaţi, ci se încruntă ca şi cînd ar fi fost deranjat de-un străin. Expresia de iritare îi aşternu pe faţa

uscătivă un păienjeniș de riduri care păreau că se prelungesc pînă la rădăcina părului, zburlindu-1 parcă mai mult ca oricînd.

Whistler ridică din umeri. Pumnii înfipți în buzunare întinseră în cute drepte, verticale, pînza halatului său alb.

— Am bătut, dar n-ai răspuns. Becul roşu nu era aprins.

Meyerhof mormăi ceva nedesluşit. Nu era numai asta. Noul proiect ajunsese să-1 preocupe atît de intens încît pierdea din vedere micile amănunte. Dar, pe de altă parte, nu-şi putea reproşa mare lucru. Era vorba de ceva important.

De ce era important, nu ştia, fireşte. Se întîmpla rar ca Marii Maeştri să ştie. Asta le conferea calitatea de Mari Maeştri : faptul că erau capabili să depăşească limitele raționii. Cum altfel ar fi putut mintea umană să se măsoare cu Multivac, gigantul de rațiune „solidificată", lung de zece mile, cel mai complex computer construit vreodată ?

— Lucrez, repetă el. Ai ceva important ?

— Nimic urgent. Sînt cîteva lacune în răspunsul referitor la hiperspațiu... (Whistler se legănă de pe-un picior pe altul şi arboră o expresie exagerată de îndoială.) Zici că *lucrezi ?*

— Exact. Ai ceva împotrivă?

Whistler îşi plimbă privirea de la un capăt la celălalt al micii încăperi înțesate cu module peste module de relee, care alcătuiau acest mic compartiment al Multivacului.

— Dar... nu-i nimeni aici.

— Cine-a zis că e, sau c-ar trebui să fie ?

— Păi, parcă povesteai una dintre poantele dumitale...

— Ei şi ?

Whistler se sili să zîmbească.

— Doar nu-i spuneai un banc Multivacului ?

Meyerhof se crispa.

— De ce nu ?

— Chiar asta făceai ?

— Da.

— De ce ?

Meyerhof îl măsură cu privirea.

— Nu-s obligat să-ți dau socoteală. Nu-s obligat să dau socoteală nimănui.

— Dumnezeule, bineînțeles că nu. Am întrebat din curiozitate, atîta tot... (Privi din nou împrejur, apoi se încruntă.) Mă rog, dacă lucrezi, o să plec.

— Chiar te rog, spuse Meyerhof.

Aşteptă ca Whistler să iasă, apoi apăsă furios pe butonul care aprindea becul roşu de la intrare.

Începu să se plimbe de colo-colo, încercînd să se calmeze. Să-1 ia dracu pe Whistler ! Să-i ia dracu pe toți ! Pentru că nu-şi dădea osteneala să păstreze față de toți tehnicienii, față de toți analiştii şi mecanicii ăştia distanța care se cuvenea, pentru că-i trata de parcă şi ei ar fi fost artişti şi creatori, credeau că-şi pot permite orice. Nici măcar un bene nu-s în stare să spună ca lumea ! gîndi îndârjit.

Şi-şi reaminti instantaneu problema care-1 preocupa. Se aşează din nou în fața pupitrului. Să-i ia dracu pe toți !

Reconectă circuitul maşinii şi spuse :

— în timp ce vaporul se luptă cu marea agitată de hulă, stewardul se opreşte pe punte şi priveşte plin de compasiune pasagerul cramponat de balustradă, a cărui poziție şi privire ațintită spre adîncuri sînt întruchiparea suferinței celei mai crîncene. Bătîndu-i uşor pe umăr, omul din echipaj îi spune cu blîndețe : „Curaj, domnule, ştiu că pare groaznic, dar nimeni n-a murit din rău de mare". Pasagerul întoarce spre el fata albă ca varul şi rosteşte cu voce stinsă : „Nu spune asta, prietene. Pentru numele lui Dumnezeu, nu spune asta. Numai speranța morții mă mai ține în viață".

Deşi preocupat, Timothy Whistler zîmbi şi salută cu un uşor semn din cap cînd trecu prin fața biroului secretarei. Femeia îi întoarse zîmbetul.

O secretară umană, gîndi el, însemna o prezență arhaică în lumea computerizată a secolului XXI. Pe de altă parte, însă, părea firesc ca o asemenea funcție să supraviețuiască tocmai aici, în citadela ciberneticii, în inima giganticei corporații mondiale care deținea Multivacul. Cu uriaşul calculator acoperind orizontul, utilizarea unor computere inferioare pentru activități minore ar fi fost un gest de prost gust.

Cînd intră în biroul lui Abram Trask, reprezentantul oficial al guvernului îşi întrerupse ritualul solemn al aprinderii pipei. Ochii săi negri săgetară în direcția vizitatorului.

— A, Whistler ! Ia loc, ia loc.

Whistler se aşează.

— Cred că s-a ivit o problemă, Trask.

Trask schiță un zîmbet.

— Sper că nu una tehnică. Nu-s decît un politician ignorant. (Era una din expresiile lui favorite.)

— E vorba de Meyerhof.

Trask se afundă brusc în scaun şi afişă un aer profund nefericit.

— Eşti sigur ?

— Destul de sigur.

Whistler înțelegea prea bine indispoziția subită a interlocutorului său. Trask era funcționarul guvernamental acreditat pe lîngă Divizia Computere şi Automatizare a Departamentului de Interne. Avea în sarcină problemele

referitoare la sateliții umani ai Multivacului, întocmai cum sateliții cu pregătire tehnică aveau în sarcină problemele legate de Multivac însuşi.

Dar un Mare Maestru era mai mult decît un simplu satelit. Mai mult chiar decît o simplă ființă umană.

Încă din prima perioadă a istoriei Multivacului devenise evident că punctul nevralgic era procedura de interogare. Multivac putea să rezolve problemele omenirii, *toate* problemele, dacă... *dacă* i se puneau întrebări semnificative. Dar, pe măsură ce cunoştințele se acumulau într-un ritm din ce în ce mai rapid, găsirea unor asemenea întrebări devenea din ce în ce mai dificilă.

Numai rațiunea nu era suficientă. Pentru a formula întrebările potrivite era nevoie de o intuiție ieşită din comun, de facultăți asemănătoare (dar superioare) celor pe care le posedau marii maeştri ai şahului. Era nevoie de o minte aidoma celei care este capabilă, în cîteva minute, să aleagă cea mai bună mişcare dintre miliardele de mişcări posibile pe o tablă de şah.

Trask se foi în scaun.

— Şi, ce-a făcut Meyerhof ?

— A introdus un program de interogare care mă nelinişteşte.

— Ei asta-i ! Atîta tot ? Nu poți împiedica un Mare Maestru să pună în aplicare orice procedură de interogare crede el de cuviință, Whistler. Nici dumneata, nici eu nu sîntem competenți să judecăm valoarea întrebărilor sale, după cum sînt sigur că ştii prea bine.

— Ştiu. Fireşte că ştiu. Dar îl ştiu şi pe Meyerhof. Dumneata îl cunoşti personal ?

— Dumnezeule mare, nu. Cine ajunge să cunoască personal un Mare Maestru ?

— N-o lua aşa, Trask. Sînt oameni de care-ar trebui să ne fie milă. Te-ai gîndit vreodată ce-nseamnă să fii Mare Maestru ? Să ştii că-n toată lumea nu mai sînt decît vreo zece ca tine ? Să ştii că nu se descoperă decît unul sau doi la o generație ? Să ştii că lumea depinde de tine, că mii de matematicieni, de logicieni, de psihologi, de fizicieni se bizuie pe tine ?

Trask ridică din umeri şi murmură :

— Dumnezeule mare, eu m-aş simți stăpînul lumii...

— N-aş crede, replică nerăbdător analistul-şef. Nu se simt stăpînii nimănui. N-au pe nimeni cu care să vorbească de la egal la egal. Se simt complet izolați. Ascultă : Meyerhof nu lasă să-i scape nici o ocazie de a se afla în societate. Nu e căsătorit, fireşte, nu bea, n-are deloc o natură sociabilă... Totuşi, îşi dă silința să fie mereu printre oameni pentru că are nevoie de asta. Şi ştii ce face cînd se află în compania noastră, adică măcar o dată pe săptămînă ?

— Habar n-am, răspunse omul guvernului. Toate astea-s noi pentru mine.

— Face pe bufonul.

— Poftim?!

— Spune bancuri. Bancuri bune. E formidabil. Orice banc, cît de vechi, cît de răsuflat, devine irezistibil cînd îl auzi din gura lui. Ştie să spună bancuri. E un talent.

— Înțeleg. Păi, foarte bine...

— Sau foarte rău. Bancurile astea sînt importante pentru el. (Whistler îşi sprijini coatele pe biroul lui Trask şi începu să-şi roadă o unghie de la degetul mare, privind în gol. Apoi reluă :) Meyerhof e deosebit, ştie că e deosebit şi bancurile pe care le povesteşte reprezintă pentru el unicul mod în care simte că ne poate determina pe noi, oamenii obişnuiți, să-1 acceptăm. Ne distrăm, rîdem în hohote, îl batem pe umăr şi uităm, că e Mare Maestru. Bancurile sînt singura lui legătură cu noi, ceilalți.

—- Tot ce-mi spui e foarte interesant. Nu te ştiam atît de bun psiholog. Dar care-i necazul ?

— Necazul ? Ce crezi că s-ar întîmpla dacă Meyerhof ar ajunge în criză de bancuri ?

Reprezentantul guvernului îl privi nedumerit.

— Cum adică ?

— Dacă ar începe să se repete ? Dacă publicul său ar începe să rîdă cu mai puțină poftă sau n-ar mai rîde deloc ? Bancurile sînt tot ce-1 leagă de noi. Fără ele, ar rămîne singur şi, în situația asta, ce s-ar întîmpla cu el ? Nu uita, Trask, că Meyerhof este unul dintre cei vreo zece oameni de care omenirea nu se poate dispensa. Nu putem îngădui să pățească vreun accident. Şi nu mă refer numai la aspectul fizic. Nu putem îngădui nici măcar să fie nefericit. Cine ştie dacă asta nu i-ar afecta intuiția..:

— Şi ? A început să se repete ?

— Nu mi se pare, dar am impresia că el aşa crede.

— Pe ce te bazezi ?

— L-am surprins spunîndu-i bancuri Multivacului.

— Aiurea !

— Să fi fost doar o întîmplare ? Am intrat pe nepusă masă şi m-a dat afară. Era furios. De obicei e destul de amabil. Nu mi se pare deloc în regulă faptul că intrarea mea nedorită 1-a deranjat într-atît. Ce-i sigur însă este că-i spunea un banc computerului şi sînt convins că bancul făcea parte dintr-o serie.

— Dar în ce scop ?

Whistler dădu din umeri şi-şi frecă bărbia cu dosul mîinii.

— M-am gîndit şi la asta. Cred că încearcă să acumuleze un stoc de glume în memoria Multivacu-lui, ca apoi să obțină variante noi. Înțelegi la ce mă refer, nu ? E pe cale să conceapă un fel de bufon mecanic, în aşa fel

încît să aibă la dispoziție un număr infinit de bancuri şi să scape de obsesia că ele s-ar putea vreodată epuiza.

— Dumnezeule mare !

— Obiectiv vorbind, n-ar fi nimic rău în asta, dar consider îngrijorător faptul că un Mare Maestru începe să utilizeze Multivacul pentru a-şi rezolva probleme personale. Toți Marii Maeştri prezintă o oarecare instabilitate mentală inerentă şi trebuie să fie supravegheați. Poate că Meyerhof începe să se apropie de limita dincolo de care un Mare Maestru este iremediabil pierdut.

Trask întrebă cu voce egală :

— Şi ce crezi c-ar trebui să fac eu ?

— Să verifici ipoteza mea. Sînt poate prea legat de el pentru a-1 judeca bine şi, oricum, aprecierea oamenilor nu-i specialitatea mea. Dumneata eşti politician ; problema e mai degrabă de competența dumitale.

— Problema oamenilor, poate. Dar nu şi cea a Marilor Maeştri.

— Şi ei tot oameni sînt. Pe de altă parte, cine să se ocupe de asta ?

Trask începu să bată cu degetele în tăblia biroului.

— Presupun că eu trebuie să mă ocup, rosti el în cele din urmă.

— Un flăcău de la țară, i se adresă Meyerhof Multivacului, culegea flori de cîmp pentru drăguța lui cînd, deodată, se pomeneşte la cîțiva metri de un taur care, privindu-1 țintă, începe să rîcîie cu copita pămîntul, într-un mod amenințător. Zărind un fermier care stătea rezemat de partea cealaltă a unui gard destul de îndepărtat, flăcăul strigă spre el : ,,Hei, taică, nu-i nici un pericol cu taurul ăla de colo?" Cîntărind cu un ochi critic situația, fermierul azvîrle un scuipat din colțul gurii şi răspunde: ,,Cu tauru' nu-i pericol defel". Apoi, după alt scuipat, adaugă : ,,Da' nu şi cu mătăluță, bag seama".

Meyerhof se pregăti să treacă la următoarea glumă, cînd primi convocarea.

De fapt, nu era chiar convocare. Nimeni nu *convoacă* un Mare Maestru. Era un mesaj prin care i se comunica faptul că Şeful Diviziei, Trask, dorea foarte mult să-1 vadă pe Marele Maestru Meyerhof, dacă Marele Maestru Meyerhof putea să-i acorde cîteva minute din timpul său prețios.

Meyerhof ar fi putut să ignore liniştit mesajul şi să-şi vadă de treabă. Nu era obligat să se supună regulamentelor de ordine interioară.

Pe de altă parte însă, dacă ar fi procedat astfel, Trask ar fi continuat să-1 sîcîie — oh, cu deosebit respect, fireşte, dar ar fi continuat să-1 sîcîie.

Aşa că blocă circuitele adecvate ale Multivacului, aprinse becul roşu care oprea intrarea în laborator în absența lui şi plecă spre biroul lui Trask.

Trask tuşi. Se simțea uşor intimidat de expresia înverşunată de pe chipul vizitatorului său.

— Spre marele meu regret, Maestre, n-am avut pînă acum ocazia să ne cunoaştem.

— V-am transmis rapoarte, replică sec Meyerhof.

Trask se întrebă ce se afla înapoia acelor ochi inteligenți, scăpărători. Era dificil să şi-l imagineze pe Meyerhof, cu fața lui prelungă, cu părul negru țepos şi aerul său iritat, abandonîndu-şi severitatea pentru a spune bancuri.

— Nu prin rapoarte se pot cunoaşte oamenii. Am... am auzit că posedați o minunată rezervă de anecdote.

— Sînt un bufon, domnule. Asta-i expresia care se foloseşte. Bufon.

— Nimeni nu v-a calificat astfel, Maestre, Mi s-a spus doar că...

— Dă-i dracului ! Nu-mi pasă ce v-au spus. (Se aplecă brusc deasupra biroului lui Trask şi-şi îngustă ochii.) Vreți să vă spun un banc ?

— Sigur că da, neapărat, se grăbi să răspundă reprezentantul guvernului, străduindu-se să pară cordial.

— Bun. Poftiți un banc : Doamna Jones îşi aruncă privirea pe bilețelul ieşit din cîntarul-oracol automat pe care s-a urcat soțul ei după ce a introdus un bănuț. ,,George", zice ea, „aici scrie că eşti tandru, inteligent, destoinic, clarvăzător şi că placi femeilor". Apoi, întorcînd tichetul, adăugă: ,,Se-nşeală pînă şi-n privința greutății".

Trask izbucni în rîs. Nici dac-ar fi vrut n-ar fi putut să nu rîdă. Deşi poanta era previzibilă, naturaleța cu care Meyerhof reprodusese întocmai disprețul batjocoritor din vocea femeii şi grimasa pe care-o mimase pentru a sublinia aciditatea replicii provocaseră instantaneu hazul politicianului.

— Ce-i de rîs ? întrebă brusc Meyerhof.

Trask conteni din rîs.

— Poftim ?

— Am întrebat, ce-i de rîs în asta ? De ce rîdeți ?

— Păi, se străduì să explice Trask, ultima frază aruncă o lumină nouă asupra celor dinainte. Caracterul neaşteptat al...

- Esențialul, îl întrerupse Meyerhof, este că am înfățişat un soț umilit de soția sa ; o căsătorie ratată, în care soția este încredințată că soțul nu posedă nici o calitate. Dar pe dumneavoastră chestia asta vă face să rîdeți. Dacă ați fi în locul soțului ați găsi că-i hazliu ?

Stătu o clipă pe gînduri, apoi zise :

— Să-ncercăm alt banc : Abner stă la căpătîiul soției sale, plîngînd cu sughițuri. Soția, pe patul de moarte, îşi adună ultimele puteri şi se ridică într-un cot : ,,Abner", şopteşte ea, ,,nu vreau să ajung înaintea lui Dumnezeu fără a-mi fi mărturisit păcatul". „Lasă", murmură tulburat soțul, ,,lasă, draga mea. Culcă-te, stai liniştită". ,,Nu pot", suspină ea. „Trebuie să-ți spun, altfel sufletul meu nu-şi va găsi niciodată odihna. Ți-am fost necredincioasă, Abner. Te-am înşelat. Chiar în această casă, acum mai

puțin de-o lună..." „Ştiu, scumpa mea", răspunde Abner cu voce blîndă, „ştiu tot. Altfel de ce te-aş fi otrăvit?"

Trask încercă din răsputeri să rămînă sobru, dar nu izbuti pe de-a-ntregul. Îşi înăbuşi imperfect chicotul.

Meyerhof spuse :

— Va să zică şi asta-i de rîs. Adulter. Crimă. Numai lucruri hazlii.

— Ei drăcie, protestă Trask, dar s-au scris cărți care analizează umorul.

— Într-adevăr. Am citit şi eu destule. Ba pe cele mai multe le-am citit şi Multivacului. Dar autorii acestor cărți nu emit decît presupuneri. Unii susțin că rîdem fiindcă ne simțim superiori personajelor din anecdote. Alții pretind că-i vorba de descoperirea bruscă a unei incongruități, sau de slăbirea bruscă a unei tensionări, sau de reinterpretarea bruscă a unor evenimente. Chiar atît de simplu să fie ? Diverse persoane rîd la diverse bancuri. Nu există glumă universală. Unii nu rîd la nici un fel de glume. Important însă e faptul că omul este singurul animal înzestrat cu simțul umorului, singurul animal care rîde.

— Am înțeles, zise deodată Trask. încercați să analizați umorul. Acesta-i motivul pentru care transmiteți o serie de bancuri Multivacului.

— Cine v-a spus asta ?... Ah, Whistler, bineînțeles. Îmi amintesc. M-a surprins în timp ce lucram. Şi ?

— Nimic.

— Aveți vreo obiecție cu privire la dreptul meu de a adăuga orice cred de cuviință fondului general de cunoştințe al Multivacului sau de a pune orice întrebare doresc ?

— Nicidecum, răspunse prompt Trask. De altfel nu mă îndoiesc că asta va deschide calea pentru noi analize de un deosebit interes pentru psihologi.

— Hm... Poate. Dar ceea ce mă frămîntă pe mine este ceva mai important decît o analiză generală a umorului. Vreau să pun o anumită întrebare. De fapt, două întrebări.

— Şi anume ?

Trask se întrebă dacă Marele Maestru avea să-i răspundă. Ştia că n-ar fi putut să-1 oblige, dacă el refuza.

Dar Meyerhof spuse :

— Prima întrebare e : de unde vin bancurile ?

— Ce?!

— Cine le inventează ? Uite ! Cu vreo lună în urmă am fost la o petrecere. S-au povestit o mulțime de bancuri. Ca de obicei, pe cele mai multe le-am spus eu şi, ca de obicei, nătărăii s-au prăpădit de rîs. Poate că bancurile le-au stîrnit într-adevăr hazul sau poate c-au vrut doar să-mi facă plăcere. În orice caz, un individ şi-a permis să mă bată pe umăr şi să-mi spună : „Meyerhof, ştii mai multe bancuri decît oricare ins pe care l-am cunoscut

vreodată". Sînt sigur că spunea adevărul, dar remarca m-a pus pe gînduri. Nu ştiu cîte sute sau poate mii de bancuri am povestit în viaţa mea, dar fapt e că n-am inventat nici unul. Nici măcar unul singur. N-am făcut altceva decît să le reproduc. Singura mea contribuţie este povestitul. Fie că le auzisem de la alţii, fie că le citisem. Dar nici cei de la care le-am auzit, nici cei care le-au scris nu le-au creat ei. N-am întîlnit pe nimeni care să pretindă c-a inventat un banc. Toată lumea spune : „Am auzit una bună" sau „Ştii bancul cu...?" *Toate bancurile sint vechi!* Acesta-i şi motivul decalajului lor social. Bancurile pe tema răului de mare, de pildă, continuă să circule, deşi răul de mare a devenit uşor de prevenit în zilele noastre şi nu-1 mai resimte nimeni. Sau bancurile cu cîntare-oracol automate, ca bancul pe care vi l-am spus adineaori, deşi asemenea maşini nu se mai găsesc decît în magazinele de antichităţi. Deci, cine inventează bancurile ?

— Va să zică *asta* vreţi să descoperiţi ? întrebă Trask şi fu cît pe ce să adauge : „Dumnezeule mare, dar cui îi pasă ?" Se stăpîni însă la timp. Întrebările unui Mare Maestru erau întotdeauna semnificative.

— Bineînţeles că asta vreau să descopăr. Să privim altfel problema. Nu numai că bancurile sînt vechi, dar ele *trebuie* să fie vechi pentru a avea haz. Este esenţial ca o glumă să nu fie originală. Există o varietate de umor care este, sau poate fi, originală : calamburul. Am auzit calambururi create în mod evident spontan. Am inventat şi eu cîteva. Dar nimeni nu rîde la asemenea glume. La calambur nu se rîde.Se ricanează. Cu cît e mai bun calamburul, cu atît se ricanează mai tare. Umorul original nu stîrneşte rîsul. De ce ?

— Habar n-am.

— Foarte bine. Atunci să aflăm. După ce am transmis Multivacului toate informaţiile pe care le-am considerat utile cu privire la subiectul umorului, îl alimentez acum cu bancuri selecţionate.

— Selecţionate pe ce criteriu ? întrebă Trask.

— Nu ştiu, răspunse Meyerhof. Bancuri care mi se par mie potrivite. Întîmplător, sînt Mare Maestru.

— Oh, desigur. Desigur.

— Pe baza acestor bancuri şi a filosofiei generale a umorului, vreau ca Multivac să stabilească originea bancurilor, dacă poate. Şi fiindcă Whistler e la curent şi a găsit cu cale să vă informeze, anunţaţi-1 ca poimîine să fie prezent în Laboratorul de analiză. Cred că va avea puţin de lucru.

— Sigur că da. Pot să asist şi eu ?

Meyerhof dădu din umeri. Era limpede ca prezenţa sau absenţa lui Trask îl lăsa indiferent. Meyerhof alese cu deosebită atenţie ultimul banc al seriei. În ce anume consta atenţia, n-ar fi putut spune, însă trecuse în revistă zeci de posibilităţi, testîndu-le şi retestîndu-le inefabila calitate a semnificaţiei.

— Ug, omul cavernelor — începu el — îşi vede consoarta alergînd spre el, cu faţa scăldată în lacrimi. ,,Ug, Ug!" strigă ea disperată. ,,Fă ceva, un tigru a intrat în peştera maică-mi. Fă ceva !" Ug scoate un mîrîit, reîncepe să roadă ciolanul de bivol şi bombăne : ,,Dă-l dracului ! Cui îi pasă ce-o să pătimească un tigru ?"

Apoi Meyerhof formulă cele două întrebări şi se lăsă pe speteaza scaunului, închizînd ochii. Terminase.

— Nu mi s-a părut nimic în neregulă, îi spuse Trask lui Whistler. Mi-a explicat destul de binevoitor ce urmăreşte şi chiar dacă-i o treabă ciudată, nu-i ilegală.

— Ce *pretinde el* că urmăreşte, rectifică Whistler.

— Mă rog. Oricum, nu pot opri activitatea unui Mare Maestru numai pe baza unei bănuieli. E într-adevăr cam bizar dar, în definitiv, toţi Marii Maeştri sînt puţin bizari. În nici un caz, nu mi s-a părut că n-ar fi în toate minţile.

— Să foloseşti Multivacul ca să afli proveniența bancurilor! mormăi nemulţumit analistul-şef. Asta-i treabă de om în toate minţile ?

— Ce ştim noi ? replică iritat Trask. Ştiința a progresat în aşa măsură încît singurele probleme neelucidate încă au rămas cele ridicole. Celelalte au fost demult enunțate, analizate şi rezolvate.

— Degeaba. Pe mine tot mă îngrijorează.

— Faptul e consumat, Whistler. O să mergem la Meyerhof şi-ai să analizezi răspunsul Multivacului, dacă a dat vreun răspuns. În ceea ce mă priveşte, singura mea sarcină este să mă ocup de aspectul birocratic al lucrurilor. Dumnezeule mare, ce să fac dacă nu ştiu nici măcar cu ce se ocupă un analist-şef ca dumneata, în afară de faptul că trebuie să analizeze.

— E destul de simplu, zise Whistler. Un Mare Maestru, ca Meyerhof, pune întrebări, iar Multivac le formulează automat în cantităţi şi operaţii. Echipamentele necesare pentru transformarea cuvintelor în simboluri constituie porţiunea cea mai vastă din imensul ansamblu al computerului. Multivac dă apoi răspunsul în cantităţi şi operaţii, fără însă a le traduce iarăşi în cuvinte, cu excepţia cazurilor celor mai simple sau de rutină. Dacă ar fi fost proiectat în aşa fel încît să rezolve şi problema traducerii integrale, dimensiunile sale ar fi fost de patru ori mai mari.

— Aha ! Aşadar treaba dumitale este să traduci simbolurile în cuvinte ?

—A mea şi a altor analişti. Ori de cîte ori este necesar, folosim computere mai mici, special concepute pentru a ne facilita munca. (Whistler zîmbi strîmb.) Asemenea preoteselor din anticul Delphi, Multivac emite răspunsuri oraculare şi enigmatice. Numai că-n vremurile noastre există interpreţi.

Ajunseseră. Meyerhof aştepta.

Whistler întrebă pe un ton glacial :

— Care sînt circuitele pe care le-aţi folosit, Maestre ?

Meyerhof îi răspunse şi Whistler se apucă de lucru.

Trask încerca să urmărească desfăşurarea operaţiilor, dar nu înţelegea nimic. Reprezentantul guvernului privi cum se derula o bandă acoperită cu puncte mărunte care formau arabescuri misterioase. Marele Maestru Meyerhof aştepta cu un aer indiferent lîngă maşină, în timp ce Whistler urmărea curgerea benzii. Analistul se echipase cu o pereche de căşti prevăzute cu microfon şi din cînd în cînd murmura instrucţiuni pentru asistenţii săi aflaţi în alte încăperi, unde dirijau contorsiunile electronice ale altor computere.

In răstimpuri, Whistler asculta încordat, apoi manevra cu repeziciune tastele unei claviaturi complicate, pe care erau marcate simboluri ce aminteau vag de semnele matematice.

Trecu astlel mai bine de-o oră.

Expresia încruntată de pe chipul lui Whistler se accentuă. La un moment dat, analistul îşi înălţă privirea spre ceilalţi doi şi bolborosi : ,,E de necre...", apoi se întrerupse şi-şi reluă lucrul.

în cele din urmă, spuse cu voce răguşită :

— Pot să vă dau un răspuns neoficial. Pentru răspunsul oficial trebuie să aşteptăm analiza completă. Vreţi să cunoaşteţi răspunsul neoficial ?

— Dă-i drumul, spuse Meyerhof.

Trask încuviinţă cu un semn din cap.

Whistler îl fulgeră cu privirea pe Marele Maestru.

— O întrebare aberantă nu poate primi decît un răspuns... începu el, apoi continuă ursuz : Multivac indică o origine extraterestră.

— Ce-ai spus ? ! exclamă Trask.

— N-aţi auzit ? Glumele de care rîdem n-au fost inventate de oameni. Multivac a analizat toate datele care i-au fost furnizate şi unicul răspuns posibil, conform acestor date este că o inteligenţă extraterestră a creat bancurile, toate bancurile, şi le-a plasat în anumite cugete umane, în momente şi locuri anume alese, astfel încît nici un om să nu fie conştient c-ar fi inventat vreunul. Toate glumele ulterioare nu-s decît variaţiuni minore şi adaptări ale originalelor primordiale.

Meyerhof scoase o exclamaţie triumfătoare.

— Toţi umoriştii, rosti el, nu fac altceva decît să reactualizeze bancuri vechi. E lucru bine ştiut. Răspunsul este corect.

— Dar de ce ? întrebă Trask. în ce scop să fi inventat bancurile ?

— Multivac spune, răspunse Whistler, că singurul scop în concordanţă cu toate datele e că bancurile sînt destinate studiului psihologiei umane.

Noi studiem psihologia şoarecilor punîndu-i sa parcurgă labirinturi. Şoarecii nu ştiu asta şi nu1-ar şti nici dacă ar fi conştienți de ceea ce se întîmplă; clar nu-s conştienți. Aceste inteligențe străine studiază psihologia omului observînd reacțiile individuale la anecdote selectate în mod judicios. Fiecare om reacționează altfel... Probabil că aceste inteligențe sînt față de noi ceea ce sîntem noi față de şoareci, adăugă el, cutremurîndu-se.

Privind în gol, Trask zise :

— Marele Maestru spunea că omul este singurul animal înzestrat cu simțul umorului. S-ar părea deci că acest simț ne-a fost inoculat din afară.

— Iar posibilul nostru umor, care provine din interior, nu stîrneşte rîsul, adăugă excitat Meyerhof. Mă refer la calambururi.

— E de presupus, spuse Whistler, că extratereştrii suprimă reacțiile la glume spontane pentru a evita orice confuzie.

Ca şi cînd ar fi încercat să se smulgă dintr-un vis urît, Trask zise :

— Dumnezeule mare, veniți-vă în fire ! Doar n-0 să credeți una ca asta !

Analistul-şef îl privi cu răceală.

— E răspunsul Multivacului. Tot ce se poate conchide în acest moment. Multivac i-a indicat pe adevărații bufoni ai universului şi dacă vrem să aflăm mai multe, problema va trebui să fie aprofundată. (Şi Whistler adăugă în şoaptă :) Dacă cineva îndrăzneşte s-o aprofundeze.

Brusc, Marele Maestru Meyerhof spuse :

— Am pus două întrebări. Deocamdată am primit răspuns numai la prima. Cred că Multivac are suficiente date pentru a răspunde şi la a doua.

W'histler ridică din umeri. Părea sleit de puteri.

— Cînd un Mare Maestru crede că există suficiente date, zise el, nu văd cum aş putea obiecta. Care era a doua întrebare ?

— Am întrebat : ce consecințe va avea asupra rasei umane descoperirea răspunsului la cea dintîi întrebare ?

— De ce-ați întrebat asta ? vru să ştie Trask.

— Pentru că aşa am simțit eu, replică Meyerhof.

— Nebunie, totul e nebunie, murmură Trask şi se întoarse cu spatele. Era conştient de modul straniu în care schimbase rolul cu Whistler. Acum el era cel care acuza de demență. Strînse cu putere din pleoape. Zadarnic încerca să se amăgească. În cincizeci de ani, nimeni nu putuse să pună la îndoială asociația dintre un Mare Maestru şi Multivac şi să-şi vadă îndoielile confirmate.

Whistler lucra în tăcere, cu dinții încleştați. Urmărea din nou complicatul program al Multivacului şi al maşinilor auxiliare. Trecu încă o oră. În sfîrşit, analistul-şef îşi smulse căştile de pe cap şi emise un hohot sec.

— E un adevărat coşmar !

— Care-i răspunsul ? întrebă Meyerhof. Mă interesează concluziile Multivacului, nu ale dumitale.

— Perfect. Poftim : Multivac declară că în momentul în care un singur om va descoperi adevărul asupra acestei metode de analiză psihologică a minții umane, ea va deveni inutilizabilă ca tehnică obiectivă pentru puterile extraterestre care o folosesc în acest moment.

— Vrei să spui că nu se vor mai transmite glume omenirii ? întrebă Trask cu voce joasă. Sau ce vrei să spui ?

— Nu mai există bancuri, zise Whistler. *Din acest moment!* Multivac a spus : „în acest moment". Experiența a încetat *în acest moment!* Va trebui să se introducă o tehnică nouă.

Cîteva minute rămaseră nemişcați, privindu-se unii pe alții.

Într-un tîrziu, Meyerhof spuse cu voce tărăgănată :

— Multivac are dreptate.

Cu chipul descompus, Whistler murmură :

— Ştiu.

Pînă şi Trask rosti în şoaptă :

— Da, negreşit.

Meyerhof fu cel care aduse dovada decisivă. Meyerhof, povestitorul de bancuri desăvîrşit.

— S-a terminat, într-adevăr, spuse el. Gata. Încerc de cinci minute şi nu-mi vine în minte nici un banc. Nici măcar unul singur ! Şi sînt încredințat că dacă voi citi vreunul într-o carte, n-am să rîd.

— Darul umorului ne-a fost luat, şopti mohorît Trask. Oamenii nu vor mai rîde niciodată.

Rămaseră imobili, privind în gol, simțind cum lumea se reduce la dimensiunile unei cuşti de şoareci — o cuşcă din care labirintul fusese scos şi în locul lui avea să urmeze... altceva.

Dincolo de aspectul anecdotic, în povestire se întîlnesc şi o parte din ideile omului de ştiință Asimov, referitoare la maşinile inteligente, idei expuse pe larg în numeroasele sale lucrări de popularizare a ştiinței.

Astfel, după Asimov, inteligența artificială a maşinilor poate atinge un asemenea nivel de dezvoltare încît să se apropie de capacitatea mentală a omului, sau chiar să o depăşească. Pornind, însă, dintr-un punct diferit şi dezvoltîndu-se de-a lungul unor direcții diferite, şi pentru scopuri diferite, inteligența artificială va avea, in consecință, atît calități cît şi defecte, pe care ființele umane nu le au. Lucrînd împreună, părțile tari ale uneia vor putea suplini părțile slabe ale celeilalte şi astfel, în cooperare, cele două tipuri de inteligență pot avansa mult mai rapid decît fiecare în parte. Or, numai în cooperare va putea Marele Maestru să descopere teribilul adevăr.

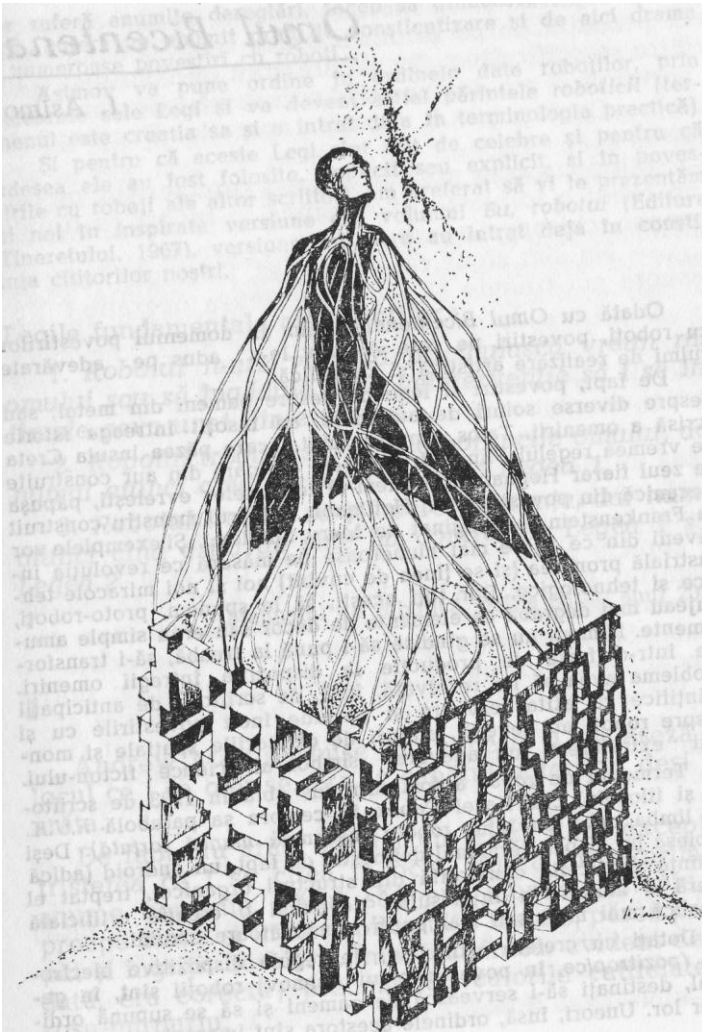

Omul bicentenar

Isaac Asimov

Odată cu *Omul bicentenar* intrăm în domeniul povestirilor cu roboți, povestiri pe care Asimov le-a adus pe adevărate culmi de realizare artistică şi ştiințifică.

De fapt, povestiri şi legende despre oameni din metal, sau despre diverse soiuri de automate au însoțit întreaga istorie scrisă a omenirii. Talos, omul de metal care păzea insula Creta pe vremea regelui Minos, frumoasele ajutoare din aur construite de zeul fierar Hephaistos, Golem-ul legendelor evreieşti, păpuşa mecanică din povestirile lui Hoffmann, celebrul monstru construit de Frankenstein — imaginat de Mary Shelley... Şi exemplele vor deveni din ce în ce mai numeroase pe măsură ce revoluția industrială promitea (şi se ținea de cuvînt) noi şi noi miracole tehnice şl tehnologice. Dar toți aceşti, să le spunem, proto-roboți, slujeau mai degrabă ca elemente de decor sau erau simple amuzamente. Nimeni nu se gîndise să-i pună la treabă, să-i transforme într-o forță de producție la dispoziția întregii omeniri. Problema avea să fie rezolvată, însă, de scriitorii de anticipații ştiințifice cu atîta fervoare şi pasiune încît povestirile cu şi despre roboți au devenit, alături de călătoriile spațiale şi monştrii extratereşti, un adevărat simbol al science ficton-ului.

Termenul de *robot* a fost introdus abia în 1923 de scriitorul şi filozoful ceh Karel Čapek în celebra sa parabolă *R.U.K.* (în limba cehă cuvîntul *robota* înseamnă *muncă forțată).* Deşi în piesa lui Capek termenul defineşte, de fapt, un android (adică o ființă artificială construită din structuri organice), treptat el suferă o mutație a înțelesului, devenind o creație artificială metalică mai mult sau mai puțin asemănătoare omului.

Dotați cu creiere artificiale, de regulă dispozitive electronice *(pozitronice,* în povestirile lui Asimov) roboții sînt, în general, destinați să-i servească pe oameni şi să se supună ordinelor lor. Uneori, însă, ordinele acestora sînt imprecise, creierele lor suferă anumite dereglări, încep să gîndească pe cont propriu, suferă un anumit grad de conştientizare şi de aici drama a numeroase povestiri cu roboți.

Asimov va pune ordine în ordinele date roboților, prin celebrele sale Legi şi va deveni astfel părintele *roboticii* (termenul este creația sa şi a intrat deia în terminologia practică).

Şi pentru că aceste Legi sînt atît de celebre şi pentru că adesea ele au fost folosite, implicit sau explicit, şi în povestirile cu roboți ale altor scriitori, am preferat să vi le prezentăm şi noi în inspirata versiune din volumul *Eu, robotul* (Editura Tineretului, 1967), versiune sub care au intrat deja în conştiința cititorilor noştri.

Legile fundamentale ale roboților :

1. *Robotul n-are voie să pricinuiască vreun rău omului sau să îngăduie, prin neintervenție să i se întîmple ceva unei ființe umane.*

2. *Robotul trebuie să asculte poruncile omului, dar numai atunci cînd ele nu contrazic Legea 1.*

3. *Robotul trebuie să-şi apere existența, dar numai atunci cînd grija de sine nu contrazice Legea 1 sau Legea 2.*

(Manualul de robotică, ediția 56 — anul 2058)

1

Andrew Martin spuse mulțumesc şi se aşează pe locul ce i se oferise. Era la capătul puterilor, deşi nu arăta.

De fapt, nu arăta în nici un fel şi, dacă exceptăm tristețea ce i se citea în ochi, figura lui exprima o anume bonomie. Părul său era moale, castaniu, a- proape blond şi în lipsa pilozității faciale, părea proaspăt şi îngrijit bărbierit. Îmbrăcămintea, evident demodată, era corectă; predominau culorile catifelate de roşu-purpuriu.

În fața lui, şi în spatele biroului, stătea chirurgul. Legitimația de pe birou includea o serie de litere şi cifre semnificative, dar Andrew nu le dădu nici o importanță. Îi era deajuns să-1 numească : Doctorul.

— Cînd poate fi făcută operația, Doctore ? întrebă el.

Blînd, cu acea notă de respect caracteristic pe care un robot o foloseşte întotdeauna în raport cu ființele umane, chirurgul spuse :

— Nu sînt sigur că am înțeles, Domnule : cui, sau asupra cui trebuie să fac o asemenea operație ?

O privire de respect intransigent s-ar fi putut vedea pe figura chirurgului, dacă un robot de acest fel, din oțel inoxidabil, bronzat, ar fi putut avea o astfel de expresie — sau orice expresie, în general.

Andrew Martin studia mîna dreaptă a robotului, acea mînă-bisturiu, aşa cum se odihnea acum, nemişcată, pe birou. Degetele erau lungi şi prelucrate din metal în mod artistic, arătînd curbe atît de grațioase şi corecte încît, pentru o clipă, îți puteai imagina că bisturiul se contopeşte cu ele. În munca sa nu încăpeau ezitările, poticnelile, tremurăturile sau gre- şeala. Şi această încredere în sine venea odată cu specializarea, o specializare atît de puternic dorită de umanitate încît puțini roboți mai erau acum entități independente cerebral. Deşi chirurg, acest independent cerebral era în schimb atît de limitat în specializarea lui încît nu-1 recunoscuse pe Martin, şi probabil nici nu auzise vreodată de el.

— Te-ai gîndit vreodată că ți-ar fi plăcut să fii om ? întrebă Andrew.

Chirurgul ezită pentru o clipă ; întrebarea nu-şi găsea loc nicăieri în rețeaua creierului său pozitronic.

— Dar eu sînt un robot, Domnule.

— Nu ți-ar fi părut mai bine să fi fost om ?

— Ar fi fost mai bine, Domnule, să fiu un chirurg mai bun. Ca om nu puteam să fiu. Ca robot, da. Îmi place să fiu robot, dar mi-ar fi plăcut să fiu şi mai specializat decît sînt.

— Nu te deranjază că eu pot să-ți dau ordine ? Că te pot face să te ridici în picioare, să stai jos, să te mişti la stînga, la dreapta, numai spunîndu-ți să faci aceste lucruri ?

— Este plăcerea mea să vă fac pe plac, Domnule, Dacă ordinele Dumneavoastră ar interfera în vreun fel cu programul meu relativ la atitudinea față de Dumneavoastră sau altă ființă umană, nu le-aş da ascultare. Prima Lege, privind sarcina mea în privința siguranței omului, ar prevala asupra Legii a Doua, care se referă la obedință. Astfel, supunerea este plăcerea mea. În fine, asupra cui trebuie să efectuez operația ?

— Asupra mea.

—Bine, dar acest lucru este imposibil. Este o operație evident dăunătoare.

— N-are importanță, spuse Andrew calm.

— Dar eu nu pot face rău, răspunse chirurgul.

— Unei ființe umane nu, zise Andrew, însă şi eu sînt tot robot.

2

Andrew semăna mult mai mult cu un robot atunci cînd fusese fabricat. Semăna atunci oricărui robot — funcțional şi bine lustruit.

Se simțea bine în căminul în care fusese adus în acele zile cînd roboții în gospodărie, sau chiar în lume, erau o raritate. Trăiau patru oameni în acea casă. Domnul, Doamna, Domnişoara şi Micuța Domnişoară. Desigur, le ştia numele, dar nu le utiliza niciodată. Domnul era Gerald Martin.

Numărul său de serie era NRD... Cifrele le uitase pînă la urmă. Asta se întîmplase, desigur, cu multă vreme în urmă, dar dacă ar fi dorit să le țină minte, nu le-ar fi uitat. Nu dorise însă să şi le amintească.

Pentru că nu putea folosi încă literele, Micuța Domnişoară a fost prima care 1-a numit Andrew, iar ceilalți s-au luat după ea.

Micuța Domnişoară... Trăise nouăzeci de ani ; acum era moartă de mult. Încercase odată să-i spună Doamnă, dar ea nu-i permisese. Aşa că o numise Micuța Domnişoară, pînă în ultima ei zi.

Se intenționase ca Andrew să îndeplinească funcțiile unui valet, ale unui intendent sau chiar ale unei cameriste. Era vremea experimentelor —

pentru el, ca şi pentru toți roboții de pretutindeni —, cu excepția celor din fabrici şi laboratoare.

Familia Martin se arătase mulțumită, şi, adesea, pentru că Domnişoara şi Micuța Domnişoară doreau să se joace cu el, nu era lăsat să-şi vadă de îndatoririle sale decît jumătate din timp. Domnişoara fusese aceea care înțelesese prima cum trebuie procedat.

— Noi îți poruncim să te joci cu noi şi trebuie să te supui ordinului.

—Îmi pare rău, Domnişoară, dar un ordin anterior al Domnului are întîietate.

—Tata a spus numai, a continuat ea, că *spera* ca tu să faci curat. Asta nu prea sună a ordin. În schimb, eu îți *poruncesc*.

Desigur, Domnul nu se supărase. Era tandru cu fetele lui, chiar mai mult decît Doamna, iar Andrew, la rîndul său, se ataşase mult de ele. S-ar fi putut spune că, într-un fel, fetele au făcut să apară la el ceea ce la oameni se numea dragoste. Andrew se gîndea că este dragoste pentru că nu cunoştea alt cuvînt care să exprime ceea ce simțea el.

Pentru Micuța Domnişoară sculptase Andrew un pandantiv din lemn. Ea i-1 comandase. Şi asta pentru că, se pare, Domnişoara primise de ziua ei tot un pandantiv, gravat din fildeş — ceea ce o necăjise pe sora ei mai mică. Ea nu avea decît o bucățică de lemn, pe care i-o dăduse lui Andrew, împreună cu un cuțitaş de bucătărie.

Andrew îl lucrase, i-1 dăduse repede, şi Micuța Domnişoară spusese :

— E tare drăguț, Andrew. Am să-1 arăt şi lui tăticu.

Domnului nu-i venea să-şi creadă ochilor.

— De fapt de unde-1 ai, Mandy ? Aşa o chema el pe Micuța Domnişoară. Iar cînd aceasta îl asigură că nu minte, Domnul se întoarse spre Andrew.

— L-ai făcut tu, Andrew ?

— Da, Domnule.

— Şi concepția e tot a ta ?

— Da, Domnule.

— De unde ai copiat modelul?

— E o reprezentare geometrică, Domnule, care se potriveşte cu rețeaua de fibre a lemnului.

A doua zi Domnul îi aduse o altă bucată de lemn, una mai mare şi un cuțit vibroelectric.

— Fă ceva din asta, Andrew. Orice doreşti tu.

Şi Andrew a lucrat sub supravegherea Domnului, care a privit apoi îndelung rezultatul. De atunci Andrew n-a mai servit la masă. În schimb i s-a ordonat să citească lucrări despre proiectarea mobilei şi astfel a învățat să facă birouri şi alte obiecte de mobilier.

—Îți reuşesc lucruri uluitoare, Andrew, i-a spus, după un timp, Domnul.

— Îmi face plăcere să le lucrez, admise Andrew.

— Plăcere ?

— Vreau să spun că îmi uşurează cumva fluxul prin circuitele creierului. V-am auzit folosind cuvîntul „plăcere", şi felul în care îl folosiți se potriveşte felului în care simt. Îmi face plăcere să le fac, Domnule.

3

Gerald Martin 1-a dus pe Andrew la filiala regională a Corporației Roboții Americani şi Oamenii Mecanici. Ca membru în Legislatura Regională nu întîmpinase nici o greutate în a obține o întrevedere cu robopsihologul şef. De fapt, numai datorită acestei funcții avusese dreptul să posede roboți, în acele zile de început, cînd aceştia nu erau prea numeroşi.

Pe atunci, Andrew nu înțelegea mai nimic din toate acestea. Peste ani, însă, pentru că învățase mai mult, revedea acele scene de început în adevărata lor lumină.

Robopsihologul Merton Mansky ascultase cu nelinişte crescîndă şi se stăpînea cu greu să nu bată darabana pe birou. Avea trăsături obosite, riduri, şi arăta mai bătrîn decît era în realitate.

— Robotica nu este o ştiință exactă, domnule Martin. Nu vă pot explica în amănunt, dar matematica ce guvernează rețeaua pozitronică a creierului este mult prea complicată pentru a nu permite decît soluții aproximative. Evident, de vreme ce construim totul în jurul celor Trei Legi, acestea nu pot fi încălcate. Desigur, vă putem înlocui robotul...

— Nicidecum, spuse Domnul. Nu se pune problema unui defect — pentru că îşi îndeplineşte perfect sarcinile cu care a fost programat. Eu vreau doar să vă atrag atenția că el sculptează lemnul în forme minunate, niciodată aceleaşi. Produce opere de artă.

Mansky părea complet derutat.

— Ciudat. Desigur, acum încercăm şi noi rețele pozitronice generalizate. Dar credeți cu adevărat că este creativ ?

— Priviți şi dumneavoastră. Domnul îi înmînă o mică sferă din lemn pe care era o scenă de joacă în care băieții şi fetele, deşi perfect proporționați, erau prea mici pentru a se distinge, dar se contopeau atît de natural cu fibrele, încît scena părea a fi gravată.

Mansky nu-şi credea ochilor.

— A făcut el asta ? — (îi restitui sfera clătinînd capul a neîncredere.) E un joc al hazardului... Probabil are ceva la rețeaua pozitronică,

— Mai puteți fabrica unul la fel ?

— Probabil nu. Pînă acum nu ni s-a mai semnalat aşa ceva.

— Grozav. Nu mă deranjează deloc că Andrew este unic.

— Mie însă mi-e teamă că specialiştii Companiei vă vor cere înapoi robotul, pentru studiu.

—- Asta în nici un caz ! răspunse imediat Domnul, cu o bruscă asprime în glas. Uitați tot ce v-am spus ! Se întoarse apoi spre Andrew.

— Să mergem acasă.

— Cum doriți, Domnule, răspunse Andrew.

Domnişoara avea, de acum, întîlniri cu băieții şi nu prea stătea pe acasă, în schimb, Micuța Domnişoară, nu aşa micuță ca odinioară, umplea întreg orizontul lui Andrew. Ea nu uitase niciodată că prima bucățică de lemn, pentru ea o sculptase. O ținea acum în jurul gîtului, agățată de un lănțişor de argint.

Şi ea a fost prima care a obiectat la obiceiul Domnului de a oferi lucrurile lui Andrew.

— Zău, tăticule, dacă cineva îşi doreşte ceva cu adevărat, să-1 punem să plătească. Merită.

— Nu fi lacomă, Mandy, nu-i frumos.

— Dar nu pentru noi, tăticule. Pentru artist.

Andrew nu mai auzise cuvîntul înainte şi, cînd avu un moment liber, îl căută în dicționar.

Au făcut, apoi, o nouă călătorie, de data aceasta la avocatul Domnului.

— Ce părere ai de toate acestea, John ? 1-a întrebat Domnul.

Avocatul era John Feingold, Avea părul alb, o burtă mare şi lentile de contact ale căror margini sclipeau verde-strălucitor. Se uită la plăcuța pe care Domnul o adusese cu el şi spuse :

— E minunată ! Dar zvonurile au ajuns deja la mine. Nu e sculptată de robotul tău ? Acesta pe care l-ai adus cu tine ?...

— Ba da, Andrew le face. Nu-i aşa Andrew ?

— Da, Domnule.

— Cît ai plăti tu pe asta, John ? 1-a întrebat Domnul.

— N-aş putea spune, nu colecționez asemenea lucruri.

— Închipuie-ți că pe asta micuță mi s-au oferit două sute cincizeci de dolari. Andrew a făcut scaune care s-au vîndut cu cinci sute de dolari. Sînt în bancă acum două sute de mii de dolari obținuți din produsele făcute de el.

— Slavă Cerului, te face bogat, Gerald.

— Numai pe jumătate bogat, precizase Domnul. Pentru că jumătate din ei sînt pe numele lui Andrew Martin.

— Robotul?

— Exact, şi vreau să ştiu dacă este legal.

— Legal... ? — Scaunul lui Feingold scîrții prelung atunci cînd se lăsă pe spate. — Nu există nici-un precedent, Gerald. Cum ar putea robotul tău semna actele necesare ?

— Cu numele său. Mai trebuie să facă şi altceva ?

— Mde. Feingold ridică ochii spre tavan, apoi spuse : Ei bine, vom înfiinţa un trust care să acţioneze în numele său şi care va fi ca un tampon între el şi lumea ostilă. Pe de altă parte, sfatul meu este să nu întreprinzi nimic... De vreme ce nimeni nu te-a oprit pînă acum. Dacă cineva are obiecţii, lasă-1 să acţioneze prin lege.

— Şi ai să preiei cazul, dacă lucrurile se complică ?

— Dacă sînt plătit, desigur.

— Cît?

— Cam atît, spuse Feingold şi indică plăcuţa de lemn.

— Cinstit, acceptă Domnul.

Chicotind, Feingold se întoarse spre robot.

— Andrew, eşti fericit că ai bani ?

— Da, Domnule.

— Şi ce ai de gînd să faci cu ei ?

— Să cumpăr, Domnule, lucruri pe care, oricum, Domnul ar trebui să le cumpere. Ar economisi cheltuiala, Domnule.

Şi asemenea ocazii se iviră. Reparaţiile erau scumpe, iar reviziile şi mai şi. Cu trecerea anilor se produceau noi modele de roboţi şi Domnul avu grija să-i procure orice nouă adaptare, astfel încît Andrew ajunsese, pînă la urmă, un model de reuşită metalică — pe propria sa cheltuială, exact aşa cum îşi dorise.

Numai reţeaua creierului său pozitronic rămăsese neatinsă, deoarece Domnul insistase în acest sens.

— Noile modele nu sînt atît de reuşite ca tine, Andrew, spuse el. Noii roboţi sînt fără valoare. Compania a învăţat să producă reţele pozitronice mult mai precis, mai aproape de proiecte. Noii roboţi n-o iau ,.razna". Ei fac numai ceea ce au fost proiectaţi să facă. Dar eu te prefer aşa cum eşti.

— Mulţumesc, Domnule.

— Şi nu uita că totul se datorează înzestrării tale. Sînt sigur că de cînd te-a văzut Mansky a oprit dezvoltarea reţelelor pozitronice generalizate. Nu-i place imprevizibilul. Ştii de cîte ori te-a cerut, de atunci, ca să facă cercetări pe tine ? De nouă ori. Nu i-am dat, evident, satisfacţie niciodată, iar acum, că a ieşit la pensie, probabil că o să fim mai liniştiţi.

Părul domnului începuse să se rărească şi să încărunţească, faţa i se ridase. In schimb, Andrew arăta chiar mai bine decît în ziua cînd intrase prima oară în familia lor. Doamna aderase la un cerc artistic undeva prin Europa, iar Domnişoara devenise poetă în New York. Ele îi scriau uneori, deşi nu prea des. Micuţa Domnişoară se măritase şi locuia acum prin apropiere. Spunea că nu vrea să-1 părăsească pe Andrew. Iar cînd copilul ei, Micul Domn, se născuse, îi permisese lui Andrew să-1 hrănească cu biberonul.

Odată cu naşterea nepoţelului, Andrew a înţeles că Domnul era bucuros că are, în sfîrşit, un moştenitor. Aşa că, acum, a îndrăznit să-şi formuleze cererea.

— Domnule, aş vrea să vă mulţumesc pentru că m-aţi lăsat să cheltuiesc banii aşa cum am vrut.

— Erau banii tăi, Andrew.

— Numai pentru că aşa aţi vrut Dumneavoastră, Domnule. Nu cred că legea v-ar fi împiedicat să-i păstraţi pe toţi..

— Legea nu mă poate convinge să fac un rău, Andrew.

— In ciuda tuturor cheltuielilor, Domnule, şi în ciuda impozitelor, mai am aproape şase sute de mii de dolari.

— Ştiu, Andrew.

— Aş vrea să vi-i dau Dumneavoastră.

— Dar n-am să-i primesc, Andrew.

— în schimbul a ceva ce-mi puteţi da.

— Da ? Ce anume, Andrew ?

— Libertatea, Domnule.

— Ce...?!

— Aş vrea să-mi cumpăr libertatea, Domnule.

4

N-a fost deloc uşor. Domnul se îmbujorase şi exclamase ,,Pentru Dumnezeu!" Apoi îi întorsese spatele şi se îndepărtase enervat.

În cele din urmă, provocatoare şi severă, tot Micuţa Domnişoară îl convinsese, şi asta de faţă cu Andrew. De altfel, nimeni nu ezitase să vorbească vreodată în faţa lui Andrew, indiferent dacă cele spuse îl interesau sau nu. Era doar un robot.

— Tată, de ce o iei ca pe un afront personal? El va rămîne cu noi. Ne va rămîne credincios. Nu poate face altfel, e construit aşa. Tot ce doreşte este numai un aranjament verbal. Vrea doar să fie numit liber. Este lucrul acesta atît de teribil? Nu şi-a cîştigat şi el dreptul să aibă această şansă? Şi slavă cerului, noi doi discutăm despre asta de ani de zile.

— Discutaţi de ani de zile ?

— Întocmai, şi de fiecare dată tot amînă să-ţi spună de teamă că ai putea să te superi. Eu *l-am convins* acum, să-ţi spună şi ţie.

— Dar el nici nu ştie ce înseamnă libertatea. E doar un robot.

— Tată, nu-1 cunoşti. A citit toată biblioteca. Nu ştiu ce gîndeşte, aşa cum de fapt nu ştiu ce gîndeşti nici tu. Dar cînd îi vorbeşti, ai să vezi că reacţionează la diferite concepte, ca mine sau ca tine. Ce altceva contează ? Dacă reacţiile cuiva seamănă cu ale tale, ce-ai mai vrea în plus ?

— Legea nu va adopta această atitudine, a spus Domnul încruntat. Fii atent, — şi se întoarse spre Andrew adresîndu-i-se pe un ton voit afectat, — nu pot să te eliberez decît dacă este legal. Iar dacă aducem problema în justiție, nu numai că n-o să-ți cîştigi libertatea, dar vor lua cunoştință oficială de banii tăi. Îți vor spune că un robot n-are dreptul să aibă bani. Merită să-ți pierzi banii pentru această mascaradă ?

— Libertatea nu are preț, Domnule, îi răspunsese Andrew. Chiar şi numai şansa vagă a libertății valorează cît toți banii.

Se părea că şi justiția împărtăşea părerea că libertatea n-are preț. De aceea şi înclina spre ideea că, pentru nici un preț, oricît ar fi el de mare, un robot nu-şi poate cumpăra libertatea.

De fapt, pledoaria procurorului regional, care-i reprezenta pe cei ce intentaseră acțiunea pentru a se opune eliberării roboților, suna astfel : „Cuvîntul *libertate* nu are înțeles cînd se aplică unui robot. Numai o ființă omenească poate fi liberă". Şi repetase acest lucru de mai multe ori, rar, subliniindu-şi ritmic vorbele cu mîna, ori de cîte ori i se părea că a găsit un moment prielnic.

Micuța Domnişoară ceruse permisiunea să vorbească în numele lui Andrew.

A fost strigată pe numele ei întreg, pe care Andrew nu-1 mai auzise pînă atunci.

— Martorul Amanda Laura Martin Charney să vină la bară !

—Mulțumesc, Excelență. Nu sînt avocat şi deci nu cunosc arta pledoariei, sper, însă, că veți acorda mai multă importanță înțelesului şi veți trece cu vederea cuvintele care-1 exprimă. Să stabilim mai întîi ce înseamnă a fi liber în cazul lui Andrew. Pentru că, într-un anume fel, *el este liber.* Cred că, de aproape douăzeci de ani, nimeni din familia Martin nu i-a mai dat vreun ordin cu care, simțeam noi, Andrew n-ar fi fost de acord. Dacă dorim, însă, noi putem să-i dăm orice ordin, formulat oricît de aspru, pentru că el este o maşină care ne aparține. De ce am face-o, de vreme ce ne-a servit credincios atît de mult timp, şi a cîştigat atît de mulți bani pentru noi? Nu ne mai datorează nimic. Datoria este acum de partea noastră. Chiar dacă am fi opriți din punct de vedere legal să-1 supunem pe Andrew unei servituți involuntare, ei ne va servi, totuşi, voluntar. Găsirea libertății se reduce, deci, pînă la urmă, la un simplu joc de cuvinte, dar care înseamnă foarte mult pentru el. Lui îi va oferi totul, iar pe noi nu ne va costa nimic.

— Vă înțeleg, doamnă Charney. Adevărul este, însă, că nu avem o lege care să interzică aşa ceva şi nici un caz precedent. Există totuşi aserțiunea nescrisă că numai un om se poate bucura de libertate. Nu pot face eu acum legi noi, fără nici o şansă în fața Curții Superioare, dar nici nu pot acționa împotriva acestei aserțiuni. Să ne adresăm robotului: Andrew !

— Da, Excelență.

Era pentru prima oară cînd Andrew vorbea într-o curte de tribunal şi judecătorul rămase surprins, pentru o clipă, de timbrul omenesc al vocii lui.

— De ce vrei să fii liber, Andrew ? În ce fel simți tu acest lucru ?

— *Dumneavoastră* ați vrea să fiți sclav, Excelentă ? răspunse Andrew printr-o întrebare.

— Dar nu eşti sclav, Andrew. Eşti un robot perfect — un geniu al roboților —, după cîte înțeleg, capabil de o exprimare artistică nemaiîntîlnită. Ce-ai vrea să faci mai mult, dacă-ai fi liber ?

— Poate nu mai mult decît acum, Excelență, dar cu mai multă plăcere. S-a spus în această curte că numai o ființă umană poate fi liberă. Eu cred că numai cine *doreşte* libertatea poate fi liber. Iar eu doresc libertatea !

Probabil la acest răspuns a făcut aluzie şi judecătorul, pentru că fraza principală din hotărîrea sa a fost: „Nu avem dreptul să interzicem libertatea oricărui obiect cu o minte suficient de avansată, încît să înțeleagă conceptul şi să dorească acest lucru".

În cele din urmă cazul a ajuns în fața Curții Mondiale.

Domnul rămăsese supărat şi timbrul aspru al vocii lui îl făcea pe Andrew să se simtă furnicat de scurtcircuite.

— Nu-ți vreau banii tăi afurisiți, Andrew. Am să-i iau pentru că altfel nu te-ai simți liber. De acum înainte poți să-ți alegi ce îndeletnicire vrei şi s-o faci cum îți place. N-am să-ți mai dau nici un ordin, cu excepția acestuia : Fă cum vrei. Dar încă răspund pentru tine. Este o parte din hotărîrea tribunalului. Sper că înțelegi acest lucru.

Micuța Domnişoară 1-a întrerupt.

— Nu fii irascibil, tată. Responsabilitatea nu e prea mare. Ştii şi tu că, de fapt, nu trebuie să faci nimic. Cele Trei Legi îşi fac încă datoria.

— Atunci cum este el liber ?

—Nu sînt şi ființele umane limitate de legile lor, Domnule ? replică Andrew.

— N-am de gînd să mă cert...

Domnul părăsise încăperea şi Andrew nu-1 mai revăzu decît rareori după aceea, în schimb, Micuța Domnişoară venea să-1 viziteze adesea în căsuța pe care şi-o făcuse singur. N-avea, desigur, bucătărie şi nici instalații sanitare. Numai două camere ; una era bibliotecă, iar cealaltă o combinație de cameră de lucru şi depozit. Andrew accepta numeroase comisioane şi acum, ca robot liber, lucra mai mult decît înainte. Achitase în întregime costul căsuței şi primise actele de proprietate.

Într-o zi, Micuțul Domn — nu, „George" ! îi spunea deja pe nume — a venit la el. (Micuțul Domn insistase asupra acestui amănunt după decizia curții. „Un robot liber nu mai trebuie să-mi spună «Micuțul Domn»",

spusese George. „Eu îți spun Andrew, deci trebuie ca şi tu să-mi spui George".)

Preferința lui fusese exprimată ca un ordin, aşa că Andrew îl numea acum George —, Micuța Domnişoară, rămăsese, însă, Micuța Domnişoară.

George venise singur să-i spună că Domnul era pe moarte. Micuța Domnişoară era lîngă patul său, dar Domnul vroia să-1 vadă şi pe el. Deşi nu se mai putea mişca, se chinui să-şi ridice mîna.

— Andrew, spuse el încet, Andrew — nu mă ajuta George, sînt pe moarte, nu neputincios — Andrew, mă bucur că tu eşti liber. Țineam mult să-ți spun asta.

Andrew nu ştia ce să spună. Nu mai fusese niciodată lîngă cineva pe moarte, deşi înțelegea că moartea este echivalentul uman al încetării funcțiunilor. Era, însa o demontare involuntară şi ireversibilă, şi Andrew nu ştia ce să spună în asemenea circumstanțe. A rămas doar în picioare, absolut tăcut, absolut nemişcat.

După ce totul s-a sfîrşit, Micuța Domnişoară i-a spus :

— Poate că nu ți s-a părut prietenos, mai ales în ultima vreme, Andrew, dar, cum ştii, era în vîrstă, şi 1-a durut faptul că-ai vrut să fii liber.

Abia atunci Andrew găsi cuvintele.

— N-aş fi fost niciodată liber fără el, Micuță Domnişoară.

5

Abia după moartea Domnului a început Andrew să poarte haine. Mai întîi şi-a pus o pereche de pantaloni pe care-i dăduse George.

George era acum căsătorit, ajunsese avocat şi intrase la firma lui Feingold. Bătrînul Feingold murise de mult, dar fiica lui îl moştenise şi, în cele din urmă, numele firmei a devenit Feingold şi Martin. Şi a rămas astfel chiar şi atunci cînd ea se retrăsese şi nici un alt Feingold nu-i mai luase locul. Pe vremea cînd Andrew începuse să poarte haine, numele lui Martin tocmai fusese adăugat la firmă.

George încercase să nu rîdă cînd îl văzuse, pentru prima oară, pe Andrew luptîndu-se să-şi pună pantalonii. Dar pentru ochii lui Andrew, rîsul era evident. George îi arătase atunci cum să manipuleze încărcătura statică pentru a-i permite să deschidă pantalonii, să-i învelească în jurul corpului, şi apoi să-i închidă. George demonstrase pe proprii săi pantaloni, dar Andrew era perfect conştient că-i mai trebuie timp pînă să poată imita acele mişcări.

— Dar de ce îți pui pantaloni, Andrew ? Corpul tău este perfect funcțional şi este păcat să-1 acoperi — mai ales cînd nu e vorba de o

protecție termică, sau de pudoare. În plus, materialul nu se mulează prea bine pe o suprafață metalică.

Andrew se împotrivi.

— Dar corpurile omeneşti nu sînt la fel de perfect funcționale, George ? Şi totuşi le acoperiți.

— Pentru căldură, curățenie, pentru protecție, estetică. Nici una nu ți se aplică.

— Mă simt gol fără ele. Mă simt altfel, George.

— Altfel... dar, Andrew, acum sînt miliarde de roboți pe Pămînt. Numai în această regiune, potrivit ultimului recensămînt, sînt aproape tot atîția roboți cît şi oameni.

— Ştiu, George. Sînt roboții care fac toate treburile.

— Nici unul însă nu poartă haine.

— Dar nici unul nu este liber, George.

Treptat, Andrew şi-a îmbogățit garderoba. Îl inhibau, însă, zîmbetul lui George şi privirile oamenilor care-i aduceau hainele comandate.

Putea fi el liber, dar era construit în el un program detaliat cu privire Ia comportamentul față de oameni şi îndrăznea să avanseze numai cu paşi mărunți. Dezaprobarea deschisă, pe care o simțea pretutindeni în jur, îl intimida şi-1 întorcea cu luni de zile înapoi. Nu toată lumea acceptase libertatea sa. Era incapabil să se simtă jignit, dar resimțea o anumită dificultate cu procesorul logic, atunci cînd se gîndea la acest lucru. Evita să-şi pună haine — sau prea multe — cînd credea că Micuța Domnişoară ar putea veni în vizită. Era bătrînă acum şi adesea plecată în ținuturi mai calde, dar cînd se întorcea, primul lucru pe care îl făcea era să-1 viziteze.

Odată, pe cînd era plecată, George îi spusese resemnat :

— M-a convins, Andrew. Voi candida pentru următoarea legislatură. Ce naşte din pisică... cum obişnuieşte ea să-mi spună.

— Ce naşte... Andrew se oprise nesigur.

— Vreau să spun că eu, George, nepotul, voi fi ca şi Domnul, bunicul, care a fost şi el în legislatură.

— Aş fi fost bucuros, George, dacă Domnul ar fi... Se opri din nou pentru că nu voia să spună ,,în stare de funcțiune". Expresia îi părea nepotrivită.

— În viață, completă George. Da, şi eu mă gîndesc din cînd în cînd la bătrînul monstru...

Andrew s-a gîndit mult la acea conversație. Îşi remarcase incapacitatea de exprimare atunci cînd vorbea cu George. Într-un fel, limbajul se schimbase de cînd îi fusese imprimat lui vocabularul. Pe urmă, George vorbea în argou, limba pe care nici Domnul, nici Micuța Domnişoară nu o folosiseră. De ce oare trebuiseră să-1 numească pe Domnul *monstru* cînd, cu siguranță, cuvîntul nu era deloc potrivit ? Andrew nu se putea bizui nici măcar pe cărțile lui. Erau şi ele vechi şi mai toate erau despre dulgherie sau

proiectarea mobilierului. În nici una nu era vorba despre limbaj, despre felul cum se exprimă oamenii. În cele din urmă consideră că trebuie să-şi caute singur cărțile potrivite şi, ca un robot liber ce era, simțea că nu mai trebuie să-i ceară permisiunea luî George. Putea să meargă în oraş si să apeleze la o bibliotecă. A fost o decizie triumfală — şi îşi simți clar potențialul electric ridicat brusc, aşa că trebui să-şi anclanşeze în circuit o bobină de impedanță, îşi pusese un costum complet, inclusiv un pandantiv din lemn. Ar fi preferat plasticul strălucitor, dar George spusese că lemnul este mult mai potrivit, iar cedrul şlefuit era, în plus, considerabil mai valoros.

Făcuse mai puțin de o sută de pasi de acasă, cînd, anumite rezistențe îl determinară să se oprească. Elimină din circuit bobina de impedanță dar, cum asta nu-1 ajută prea mult, se întoarse acasă şi pe o bucată de hîrtie, scrise clar : „Sînt plecat la bibliotecă". Plasă apoi hîrtia pe biroul său, la loc vizibil pentru toată lumea.

6

Andrew n-a ajuns niciodată la bibliotecă. Studiase harta, ştia itinerariul, dar nu-1 recunoscu. Peisajul nu corespundea cu simbolurile de pe hartă, iar el ezita. În cele din urmă se gîndi că ceva nu era în regulă; totul părea foarte straniu.

Depăşi un robot de teren, dar cînd se hotărî să întrebe pe cineva, nu mai zări pe nimeni. Un vehicul trecu, dar nu se opri.

Andrew rămase indecis ; aştepta calm şi nemişcat pentru că, peste cîmpuri, veneau spre el două ființe umane.

Se întoarse spre a-i întîmpina şi ei îşi schimbară direcția în acelaşi scop. Cu cîteva clipe în urmă mai vorbeau cu voce tare. Îi auzise. Acum însă, tăceau. Aveau privirea pe care Andrew o asocia de obicei cu nesiguranța umană. Erau tineri, dar nu foarte tineri. Poate douăzeci, poate mai mult? Andrew nu ştiuse niciodată să aprecieze vîrsta umană.

— Domnilor, vreți să-mi descrieți drumul pînă la biblioteca oraşului ?

Unul dintre ei, cel mai înalt — pălăria-i grotescă îl făcea şi mai înalt — nu-i răspunse lui Andrew, ci se adresă celuilalt.

— E un robot.

Celălalt avea un nas butucănos şi pleoape umflate. Nici el nu se adresă lui Andrew, ci primului.

— Poartă haine.

Cel înalt pocni din degete.

— E robotul liber. Există un robot pe lîngă casa bătrînului Martin, care nu e proprietatea nimănui. Altfel de ce ar purta haine ?

— Întreabă-1, zise cel cu nasul.

— Eşti robotul Martin ? întrebă înaltul.

— Sînt Andrew Martin, Domnule, îi răspunse.

— Bun. Dezbracă-te ! Roboții nu poartă haine. — Adăugă apoi către celălalt : Ce dezgustător ! Uită-te la el!

Andrew ezita. Nu mai auzise un ordin pe un asemenea ton de multă vreme, aşa că circuitele Legii a Doua aproape i se blocară.

Înaltul mai repetă o dată.

— Dezbracă-ți hainele ! Îți ordon !

Încet, Andrew începu să se dezbrace.

— Hai, aruncă-le, mai spuse cel înalt.

Cel cu nasul mare adăugă şi el :

— Dacă nu aparține nimănui, atunci ar putea fi la fel de bine al nostru sau al oricui...

— Oricum, îi răspunse înaltul, nu poate avea nimeni nici o obiecție. Nu atentăm la proprietatea cuiva. Se întoarse apoi spre Andrew : Aşază-te în cap !

— Capul nu foloseşte la,.., începu Andrew.

— E un ordin. Chiar dacă nu ştii, încearcă !

Andrew ezită din nou, apoi se apleca şi îşi aşeză creştetul capului pe pămînt. Încercă să-şi ridice picioarele dar căzu greoi.

— Rămîi aşa, spuse înaltul, apoi adăugă către celălalt : îl putem desface bucățele. Ai mai desfăcut pînă acum vreun robot ?

— Ne va da voie ?

— Păi cum poate să ne oprească ?.,.

Într-adevăr, în nici un fel Andrew nu-i putea opri, mai ales dacă-i porunceau de o manieră evidentă. Legea a Doua, a supunerii, era mai importantă decît Legea a Treia, a instinctului de conservare. În orice caz, nu se putea apăra fără să le facă vreun rău, ori asta ar fi însemnat încălcarea Primei Legi. La acest gînd, fiecare unitate mobilă se contractă uşor şi, aşa cum sta acolo întins pe jos, începu să tremure.

Înaltul se apropie şi-1 împinse cu piciorul.

— E cam greu, spuse. Cred ca avem nevoie de scule pentru treaba asta.

— Putem să-i ordonăm lui să se demonteze, îi veni o idee celui cu nasul mare. Ar fi nostim să-1 vedem la lucru...

— Grozav, aprobă înaltul, gînditor, dar să-1 luăm din drum. Dacă vine cineva...

Era însă prea tîrziu. Într-adevăr, venea cineva, şi acest cineva era chiar George. De unde stătea întins îi văzuse silueta maiestuoasă mai tîrziu. I-ar fi plăcut să-i facă, cumva, semn, dar ultimul ordin era clar : rămîi aşa !

George începuse să alerge şi sosi la fața locului răsuflînd din greu. Cei doi tineri se dăduseră cîțiva paşi înapoi, într-o aşteptare prudentă.

— Andrew, s-a întîmplat ceva ? întrebă George îngrijorat.

— Sînt bine, George, îi răspunse acesta,..

— Atunci ridică-te... Ce s-a întîmplat cu hainele?

— E robotul tău, gagiule ? întrebă înaltul.

George se întoarse brusc spre el.

— Nu e robotul nimănui. Ce s-a întîmplat aici ?

— I-am cerut politicos să-şi dea jos hainele. Şi ce te bagi, dacă nu-i al tău?

George se întoarse din nou spre robot.

— Ce ți-au făcut Andrew ?

— Într-un fel sau altul, intenția lor era să mă dezmembreze. Se pregăteau să mă ducă într-un loc mai ferit şi să-mi ordoneze să mă dezmembrez.

George privea la cei doi tineri în timp ce un tremur uşor punea stăpînire pe el. Aceştia rămăseseră pe loc. Zîmbeau.

Cel înalt spuse în bătaie de joc.

— Şi acum ce vrei să faci, grăsane ? Vrei să ne ataci ?

— Nu, n-am de gînd, spuse George. Robotul acesta a trăit pe lîngă familia mea mai mult de şaptezeci şi cinci de ani. Ne cunoaşte şi ne prețuieşte mai mult decît pe sine. Aşa că am să-i spun că atentați la viața mea şi că ați plănuit să mă omorîți. Şi am să-i cer să mă apere. Între mine şi voi mă va alege, cu siguranță, pe mine. Vreți să ştiți ce o să vi se întîmple cînd o să vă atace ?

Cei doi se mai retraseră puțin, păreau neliniştiți.

George spuse răspicat:

— Andrew, sînt în pericol să fiu vătămat de aceşti doi tineri. Du-te spre ei!

Andrew se îndreptă spre ei, dar tinerii nu mai aşteptară, continuarea şi o rupsera la fugă.

— Gata, Andrew, linişteşte-te, spuse George. Era uşurat. Depăşise de mult vîrsta la care să se poată încăiera cu cineva, darmite cu doi tineri.

— Nu le-aş fi putut face nimic, George. În plus, i-am văzut că nu intenționau să te atace.

— Dar eu nu ți-am ordonat să-i ataci. Pur şi simplu ți-arn spus să te îndrepți spre ei. Restul 1-a făcut propria lor frică.

— Cum pot să aibă teamă de roboți ?

— Este o boală a omenirii, una care n-a fost încă vindecată. Dar asta n-are importanță acum. Ce dracu făceai pe aici, Andrew ? Norocul tău a fost că ți-am găsit însemnarea, Tocmai eram pe punctul de a mă întoarce înapoi, să închiriez un elicopter, cînd te-am văzut. Cum de ți-a intrat în cap să mergi la bibliotecă? Ți-aş fi adus eu oricîte cărți ai fi dorit.

— Sînt un..., începu Andrew.

— Ştiu, ştiu, un robot liber. Dar ce vroiai tu, de fapt, cu biblioteca asta ?

— Vroiam să ştiu mai multe despre fiinţa umană, despre lume, despre toate. Dar mai ales despre roboţi, George. Vreau să scriu o istorie a roboţilor.

George îi puse o mînă pe umăr.

— Bine, bine. Hai acasă acum. Dar mai întîi ridică-ţi hainele. Ascultă, Andrew, există un milion de cărţi asupra roboticii şi toate includ istorii ale acestei ştiinţe. Lumea a saturată nu numai cu roboţi, dar şi cu informaţii despre roboţi.

Andrew îşi clătină capul, un gest omenesc pe care-1 adoptase în ultima vreme.

— Nu o istorie a roboticii, George. O istorie a roboţilor. Scrisă de un robot. Vreau să explic ce cred roboţii despre perioada scursă de la data cînd cei dintîi dintre noi au fost lăsaţi să muncească şi să trăiască pe Pămînt.

George nu mai spuse nimic. Se mulţumi doar să ridice din sprîncene.

7

Micuţa Domnişoară tocmai îşi sărbătorea a optzecişitreia aniversare ; nimic însă din comportamentul ei nu lăsa să se înţeleagă că energia sau îndîrjirea i-ar fi diminuat. Se folosea de baston mai mult pentru a gesticula decît pentru a se sprijini în el.

Ascultase întîmplarea cu o indignare crescîndă.

— George, dar este oribil! Cine erau huliganii aceia ?

— Nu ştiu. Şi, de fapt, ce importanţă are? Pînă la urmă nu i-au făcut nici un rău.

— Dar puteau să-i facă. Tu eşti avocat George, şi dacă o duci bine, aceasta se datorează în întregime talentului lui Andrew. Banii pe care *el* i-a cîştigat stau la baza a tot ce avem. Este simbolul continuităţii familiei noastre şi n-am să permit să fie tratat ca o marionetă.

— Şi ce-ai vrea să fac eu, mamă? întrebase George.

— Am spus ca eşti avocat. N-ai auzit ? Introdu o plîngere şi forţează într-un fel Curtea Regională să declare drepturi pentru roboţi şi Legislatura să adopte legile necesare. Adu problema în faţa Curţii Mondiale, dacă e nevoie. Pentru că am să te urmăresc, George şi n-am să-ţi tolerez nici-o ezitare.

Nu glumise defel, şi ceea ce începuse ca simplă preocupare de a îndepărta temerile unei doamne în vîrstă, deveni o problemă interesantă, cu nenumărate ramificaţii legislative. Ca principal funcţionar al firmei Feingold şi Martin, George a schiţat strategia. Munca de amănunt a lăsat-o pe seama partenerilor mai tineri, dar mai ales pe seama fiului său, Paul, care devenise şi el membru al firmei, şi care raporta conştiincios despre

mersul lucrurilor, aproape în fiecare zi, bunicii sale. Ea, în schimb, discuta zilnic cazul cu Andrew.

Andrew era şi el implicat profund. Munca la cartea sa asupra roboților fusese amînată şi iar amînată, pe măsură ce medita la argumentele legale şi, de mai multe ori, făcuse chiar sugestii foarte pertinente.

— George mi-a spus, în ziua cînd am fost atacat, că ființele umane s-au temut dintotdeauna de roboți, remarcase Andrew odată. Atîta timp cît se mai tem, Curtea şi Legislatura nu vor înclina în favoarea roboților. N-ar fi mai bine să facem ceva pentru opinia publică ?

Aşa că, în timp ce Paul păstrase cazul pe rol, George preluă activitatea cu publicul. Avea avantajul de a fi un funcționar oficial, iar uneori mersese atît de departe încît să adopte moda cea nouă, acel soi de îmbrăcăminte mai largă pe care el o numea draperie.

Paul chiar glumea pe seama lui.

— Numai să nu urci şi pe scenă, tată !

George îi răspundea întotdeauna iritat.

— Am să mă străduiesc, fiule.

O dată se adresase convenției anuale a editorilor de holoştiri, unde spusese :

„Dacă, în virtutea Legii a Doua, putem să-i cerem unui robot supunere nelimitată, în toate sensurile, cu excepția desigur a nevătămării unei ființe umane, atunci orice om, *oricare* ființă umană, are o putere colosală asupra unui robot, asupra *oricărui* robot. Concret, de vreme ce Legea a Doua este mai importantă decît Legea a Treia, *orice* om poate utiliza legea supunerii pentru a depăşi legea autoconservării. El poate ordona oricărui robot să se autoavarieze, sau chiar să se autodistrugă, pentru orice motiv, sau chiar fără nici un motiv.

Este acest lucru corect ? Am trata oare un animal în acest fel? Pînă şi un obiect neînsufleţit care ne-a folosit ar avea, cît de cît, dreptul la o considerație din partea noastră. Iar un robot nu este insensibil şi nici nu este un animal. El poate să gîndească suficient pentru a vorbi cu noi, să raționeze alături de noi, sau să se joace cu noi. Dacă-i tratăm ca pe nişte prieteni — şi trebuie să lucrăm împreună cu ei — n-ar trebui oare să le oferim şi fructele prieteniei şi beneficiile cooperării ?

Dacă un om are dreptul de a da unui robot orice ordin care nu implică vătămarea unei ființe umane, atunci ar trebui să aibă cel puțin decența de a nu da niciodată un ordin care ar implica vătămarea robotului, în afară, desigur, de cazul cînd siguranța omului cere neapărat acest lucru. O mare putere implică şi o mare responsabilitate şi dacă roboții au trei legi care să-1 protejeze pe om, ar fi prea mult să-i impunem omului o lege sau două care să-i protejeze pe roboți?"

Andrew avusese dreptate. Bătălia pentru opinia publică fusese cheia pentru Curte şi Legislatură. În cele din urmă a fost adoptată o lege care stabilea situaţiile în care ordinele de vătămare a roboţilor erau interzise. Legea a fost dezbătută îndelung, iar pedepsele pentru violarea ei s-au dovedit total inadecvate. Principiul, însă, fusese legalizat. Adoptarea de către Curtea Mondială s-a făcut chiar în ziua cînd a murit Micuţa Domnişoară.

N-a fost o coincidenţă. În timpul ultimelor dezbateri, Micuţa Domnişoară se agăţase cu disperare de viaţă şi nu se liniştise decît atunci cînd auzise cuvîntul „victorie". Ultimul ei zîmbet a fost pentru Andrew, ca şi ultimele ei cuvinte : „Ai fost atît de bun cu noi, Andrew !" A murit ţinîndu-i mîna în timp ce fiul său, soţia şi copiii rămăseseră respectuoşi în spatele lui.

8

Andrew aştepta liniştit robotul-recepţionist care dispăruse în birou. Recepţionistul ar fi putut utiliza holovideofonul dar, fără-ndoială, fusese perturbat de faptul ca, în locul unei fiinţe umane, avea de-a face acum cu alt robot.

Andrew îşi trecu timpul meditînd asupra semnificaţiei unor cuvinte — de pildă termenul „pilot". Devenise el un termen metaforic, suficient de îndepărtat de sensul iniţial pentru a putea fi aplicat şi roboţilor — sau femeilor ? Asemenea probleme îl frămîntau adesea de cînd lucra la cartea sa despre roboţi. Exerciţiul compunerii de propoziţii care să exprime toate complexităţile îi sporise fără-ncetare vocabularul.

Uneori, venea cîte cineva în cameră să-1 privească. El nu încerca să ocolească privirea nimănui. Îi privea calm pe fiecare, pînă cînd vizitatorul îşi pleca ochii.

În fine, apăru Paul Martin. Andrew fusese surprins — sau în orice caz ar fi arătat surprins dacă ar fi putut să-şi exteriorizeze mai adecvat expresia feţei. Paul începuse să se fardeze — aşa era moda. Deşi asta îi întărea, într-un fel, liniile şterse ale figurii, lui Andrew nu-i plăcea. Descoperi atunci că dezaprobarea unei fiinţe umane nu-1 neliniştea peste măsură, atîta timp cît n-o exprima verbal. Putea eventual să-şi exprime în scris acest dezacord. Oricum, era pentru el o situaţie nouă.

— Intră, Andrew, şi scuză-mă că te-am făcut să aştepţi, dar era vorba de o lucrare ce nu suferea amînare. Intră. Ai spus că vrei să-mi vorbeşti, dar nu mi-aş fi închipuit că tu ai înţeles să ne-ntîlnim aici, în oraş.

— Dacă eşti ocupat, Paul, sînt pregătit să mai aştept.

Paul privise ecranul cu umbre schimbătoare de pe perete, care-i servea drept ceas, şi spusese :

— Pot să-mi fac puțin timp liber. Ai venit pe jos ?

— Am închiriat un automobil.

— Şi n-ai avut nici un necaz ? întrebă Paul cu oarecare nelinişte în glas.

— Nu, nici nu mă aşteptam la ceva. Drepturile mele sînt apărate de lege.

Paul arăta acum mult mai îngrijorat.

— Andrew, ți-am explicat că legea nu constrînge pe nimeni, mai ales în anumite situații. Şi dacă insişti să porți haine, o să dai în cele din urmă de bucluc, ca atunci, prima dată...

— Dar şi singura dată, Paul. Îmi pare rău că eşti nemulțumit.

— Bine, s-o luăm altfel. Eşti acum virtual o legendă vie, Andrew, şi eşti prea valoros, în prea multe privințe, pentru a avea dreptul să rişti în vreun fel. Dar apropo, cum stai cu cartea ?

— Mă apropii de sfîrşit, Paul. Editorul este foarte mulțumit.

— Grozav !

— Nu cred, însă, că mulțumirea vine de la conținutul cărții. Cred, mai degrabă, că se aşteaptă să vîndă multe exemplare, fiind scrisă de un robot. Asta-1 încîntă cel mai mult.

— E şi el om, nu ?

— Nu sînt nemulțumit. Lasă-1 să vîndă din ce motive vrea, de vreme ce asta înseamnă bani şi pot utiliza şi eu o parte din ei.

— Bunica ți-a lăsat...

— Micuța Domnişoară a fost generoasă cu mine şi sînt sigur că pot conta şi pe mai departe pe ajutorul familiei. Dar pentru pasul următor contez mai mult pe drepturile mele de autor.

— Şi care este pasul următor ?

— Aş vrea să-1 văd pe şeful Corporației Roboții Americani şi Oamenii Mecanici. Am încercat să aranjez eu întîlnirea, dar n-am fost în stare să ajung pînă la el. Corporația nu cooperează cu mine în scrierea acestei cărți ; aşa că, mă-nțelegi, nici n-am fost prea surprins.

Paul era vizibil amuzat.

— Cooperarea este ultimul lucru la care te poți aştepta. N-au cooperat ei cu noi nici cînd am dat marea bătălie a drepturilor roboților. Ba dimpotrivă, şi îți dai seama de ce... Dă-i drepturi unui robot, şi oamenii n-or să mai vrea să-1 cumpere...

— Cu toate acestea, spuse Andrew, dacă i-ai solicita *tu,* ai putea să-mi obții o întrevedere.

— Nici eu nu sînt în relații mai bune cu ei, Andrew.

— Dar le-ai putea sugera faptul că, întîlnindu-se cu mine, ar evita o campanie dusă de Feingold şi Martin pentru întărirea drepturilor roboților.

— N-ar fi asta o minciună, Andrew ?

— Ba da, Paul, dar eu n-o pot spune. De aceea am venit la tine.

— Aha, tu nu poți minți, dar mă poți împinge pe mine s-o fac, nu-i aşa ? Devii din ce în ce mai uman, Andrew.

9

N-a fost prea uşor de aranjat întîlnirea, chiar de către cineva cu reputația lui Paul, dar, în cele din urmă, audiența a fost acceptată.

Cînd s-au întîlnit, preşedintele nu arăta prea fericit. Harley Smythe-Robertson, urmaş direct prin mama sa al fondatorului Corporației (îşi adăugase numele de fată al mamei pentru a indica acest lucru), se apropia de vîrsta pensionării. Întreaga viață şi-o dedicase problemei drepturilor roboților. Părul său cărunt era pomădat uşor spre creştet, dar fața nu-i era fardată. Din cînd în cînd îi arunca lui Andrew priviri ostile.

Andrew începu discuția.

— Domnule, cu aproape un secol în urmă, mi s-a spus de către Merton Mansky, de la această firmă, că matematica ce guvernează formarea rețelelor pozitronice ale creierelor era mult prea complicată pentru a permite altceva decît soluții aproximative şi, în consecință, propriile mele capacități nu erau întru totul previzibile.

— Asta a fost cu un secol în urmă. — Smythe-Robertson ezită, apoi spuse rece : — Nu mai este cazul. Roboții noştri sînt fabricați acum cu precizie şi minuțios pregătiți pentru activitatea lor.

— Da, întări Paul. (Venise şi el, pentru a fi sigur că firma joacă corect, cum se exprimase el.) Cu rezultatul că recepționerul meu trebuie ghidat ori de cîte ori evenimentele depăşesc cît de cît convenționalul...

—- Ați fi fost şi mai puțin mulțumit dacă s-ar fi apucat să improvizeze, spuse Smythe-Robertson.

— Deci nu mai fabricați roboți ca mine, versatili şi adaptabili ?

— Întocmai.

— Cercetările pe care le-am făcut în legătură cu acea carte a mea, spuse Andrew, mi-au relevat că sînt cel mai în vîrstă robot în funcțiune.

— Cel mai vechi actualmente, spuse Smythe-Robertson, cel mai vechi care a existat vreodată şi cel mai vechi care va exista vreodată. Nici un robot nu mai este folosit după douăzeci şi cinci de ani. Sînt rechemați în fabrică şi înlocuiți cu modele mai noi.

— Nici un robot, aşa cum sînt fabricați astăzi, nu mai este util după al douăzecilea an de funcționare, spuse Paul, cu o notă de sarcasm în voce. Înseamnă că Andrew este excepțional din acest punct de vedere.

Andrew însă, urmărindu-şi planul pe care şi-1 făcuse, continuă imperturabil.

— Ca cel mai vechi robot din lume, şi cel mai versatil, nu sînt oare suficient de neobişnuit pentru a merita un tratament special din partea Companiei ?

— Nicidecum, răspunse Smythe-Robertson, parcă şi mai rece. Particularitatea dumnevoastră este o ruşine pentru Companie. Dacă, din nefericire, nu aţi fi fost vîndut, ci doar închiriat, de multă vreme aţi fi fost înlocuit.

— De fapt asta este problema, spuse Andrew. Sînt un robot liber şi, totodată, propriul meu stăpîn. Aşadar vin la Dumnevoastră şi vă cer să mă înlocuiţi. N-o puteţi face fără consimţămîntul proprietarului. Astăzi acest considerent este eliminat prin condiţiile de închiriere, dar pe vremea mea nu exista aşa ceva.

Smythe-Robertson arăta în acelaşi timp uimit şi încurcat şi pentru o vreme se lăsă tăcerea. Andrew se pomeni că se uită la holograma de pe perete. Era masca mortuară a Susanei Calvin, sfînta patroană a tuturor roboticienilor. Murise de mai bine de două secole, dar lucrînd la cartea sa, Andrew ajunsese să o cunoască atît de bine încît aproape că era convins că o întîlnise cîndva aevea.

Într-un tîrziu, zîmbind, Smythe-Robertson întrebă :

— Cum pot să vă înlocuiesc pe Dumneavoastră cu Dumneavoastră ? Dacă vă înlocuiesc ca robot, cum v-aş putea da un nou robot, de vreme ce prin simplul act al înlocuirii veţi înceta să mai existaţi ?

— Dar nu-i greu, interveni Paul. Sediul personalităţii lui Andrew este creierul său pozitronic şi este singura parte ce nu poate fi înlocuită fără a se crea un nou robot. Creierul pozitronic, aşadar, este de fapt Andrew. Orice altă parte a corpului unui robot poate fi înlocuită fără să afecteze personalitatea acestuia, şi toate aceste părţi sînt în posesia creierului. Cu alte cuvinte, Andrew doreşte să-i daţi creierului său un nou corp de robot.

— Întocmai, spuse calm Andrew. Apoi se întoarse spre Smythe-Robertson : Aţi fabricat şi androizi, nu-i aşa ? Roboţi care au aspectul exterior întocmai oamenilor, pînă şi în textura pielii ?

— Da, am făcut. Lucrează perfect de bine în pielea lor sintetică şi cu tendoanele lor fibroase. Deşi, cu excepţia creierului, n-au nici o componentă din metal, sînt aproape la fel de rezistenţi ca şi roboţii metalici. Raportaţi la greutate, sînt chiar mai rezistenţi.

Paul părea interesat.

— N-am ştiut asta. Cîţi sînt acum pe piaţă ?

— Niciunul, răspunse Smythe-Robertson. Erau mult mai scumpi decît modelele din metal şi prospectarea pieţei ne-a arătat că nu vor fi acceptaţi. Semănau prea mult cu oamenii.

Andrew era impresionat.

— Presupun, însă, că firma îşi menţine serviciul de înlocuire, iar dacă da, atunci aş dori să vă cer să fiu înlocuit cu un robot organic, cu un android.

Paul, acum pe de-a-ntregul surprins, exclamă :

— Doamne sfinte !

Smythe-Robertson răspunse, însă, la fel de aspru.

— Imposibil!

— De ce este imposibil ? îl întrebă Andrew. Aş plăti, desigur, orice preţ rezonabil.

— Nu fabricăm androizi.

— Aţi *ales* să nu fabricaţi androizi, interveni rapid Paul, şi nu e acelaşi lucru cu a nu putea să-i fabricaţi.

— Totuşi, răspunse Smythe-Robertson, fabricarea de androizi este împotriva gustului public.

— Nici o lege nu i se opune.

— Cu toate acestea nu fabricăm — şi nu vom fabrica !...

Paul îşi drese glasul şi spuse :

— Domnule Smythe-Robertson, Andrew este un robot liber şi intră în sfera de competenţă a legii care garantează drepturile roboţilor. Sînteţi conştient de acest lucru?

— Foarte conştient.

— Acest robot, ca robot liber, a hotărît să poarte haine. Ca rezultat, a fost frecvent umilit de oameni fără minte, în ciuda legii care se opune umilirii roboţilor. E foarte greu să urmăreşti în justiţie vagi ofense care nu se încadrează în accepţiunile generale ale vinovăţiei.

— „Roboţii Americani" au înţeles asta încă de la început. Din nefericire nu şi firma tatălui Dumneavoastră.

— Tatăl meu a murit de mult, dar ceea ce înţeleg este faptul că ne aflăm în faţa unei ofense clare, cu ţintă precisă.

— Despre ce vorbiţi ? întrebă Smythe-Robertson.

— Clientul meu, Andrew Martin — tocmai mi-a devenit client — este un robot liber care este îndreptăţit să ceară firmei „Roboţilor Americani şi Oamenii Mecanici" dreptul la înlocuire, pe care firma îl acordă oricui deţine un robot mai vechi de douăzeci şi cinci de ani. De fapt firma chiar insistă asupra acestor înlocuiri.

Paul zîmbea, complet destins.

—- Creierul pozitronic al clientului meu, continuă el, este proprietarul corpului clientului meu — care este, cu siguranţă, trecut cu mult peste cei douăzeci şi cinci de ani. Creierul pozitronic cere înlocuirea corpului şi se oferă să plătească, pentru un corp de android, considerat ca piesă de schimb, orice preţ rezonabil. Dacă-i refuzaţi cererea, clientul meu va continua să fie umilit şi noi, în consecinţă, vă vom urmări în justiţie. Deşi,

în general, opinia publică n-ar susține o asemenea pretenție din partea unui robot, vreau să vă reamintesc că nici firma Dumneavoastră nu e prea populară. Chiar şi aceia care utilizează roboții şi profită de pe urma lor sînt reticenți. S-ar putea să fie o reminiscență de pe vremea cînd teama de roboți era larg răspîndită, sau poate doar resentimentele față de puterea îşi bogăția unei firme ce deține monopolul mondial. Dar oricare ar fi cauzele, resentimentele există. Cred că veți ajunge la concluzia că nu e de dorit să vă vedeți confruntați cu o urmărire în justiție, mai ales dacă țineți seama de faptul că Andrew este bogat şi, practic, nemuritor şi nimeni nu-1 va împiedica să continue lupta la infinit.

Încet, încet, Smyth-Robertson se îmbujora.

— Încercați să-mi forțați mîna ?

— Nu vă forțez nimic, spuse Paul. Dacă doriți să refuzați clientului meu această cerere rezonabilă, puteți s-o faceți, iar noi vom pleca fără nici un alt cuvînt. Dar vă vom da în judecată, pentru că este dreptul nostru şi vă dați seama că pînă la urmă veți pierde.

— Păi...

— Văd că ați început să fiți rezonabil, spuse Paul. S-ar putea să mai ezitați, dar pînă la urmă o să-mi dați dreptate. Şi aş vrea să vă mai asigur de ceva. Dacă în procesul de transferare a creierului pozitronic din corpul actual într-unui organic se întîmplă ceva, vreo vătămare cît de mică, atunci n-am să am linişte pînă n-am să dobor firma la pămînt. Voi întreprinde absolut orice pentru a mobiliza opinia publică împotriva Corporației dacă o singură rețea din entitatea de platină-iridiu a creierului pozitronic este alterată. Se întoarse spre Andrew şi îl întrebă : Eşti de acord cu toate astea Andrew ?

Andrew ezită aproape un minut. Înțelegea că trebuie să aprobe o minciună, un şantaj, o umilire pentru o ființă umană. Îşi făcu însă curaj pentru că nu era vorba de o vătămare fizică şi reuşi, în cele din urmă, să îngîne un ,,da" abia auzit.

Se simțea ca şi cum fusese construit din nou. Zile, săptămîni şi în cele din urmă, chiar luni întregi, Andrew nu se mai regăsea; chiar şi cele mai simple acțiuni erau ezitante.

Paul aproape turbase de furie.

— Te-au dereglat, Andrew. Trebuie să-i dăm în judecată !

Andrew vorbea foarte încet.

— Nu... trebuie. Nu vei putea niciodată să demonstrezi... ceva... ca i-i-i-i-...

— Intenția criminală ?

— Da. Apoi, devin... din ce în ce mai puternic, mai în regulă; de vină este tr-tr-tr...

— Tremurul ?

— Trauma. Oricum, n-am mai pățit aşa ceva pînă acum...

Andrew îşi simțea creierul dinspre interior, aşa cum nimeni n-o putea face. Şi ştia că e bine, iar în timpul lunilor cît îi trebuiseră pentru a-şi coordona reacțiile pozitronice, cheltuise multe ore în fața oglinzii.

Nu era prea omenească înfățişarea lui. Figura îi era rigidă — prea rigidă — iar mişcările mult prea cumpănite. Îi lipseau nepăsarea, plutirea liberă a mişcărilor oamenilor, dar poate că toate acestea urmau să vină cu timpul. Acum, cel puțin se putea îmbrăca fără să mai pară ridicol.

Într-una din zile spuse :

— Aş vrea să mă apuc din nou de lucru.

Paul izbucnise în rîs.

— Asta înseamnă că te simți bine. Ce-ai vrea să mai faci ? O altă carte ?

— Nu, îi răspunsese Andrew. Am trăit prea mult pentru ca o pasiune să pună stăpînire pe mine definitiv. A fost o vreme cînd eram în primul rînd artist, şi încă mă pot întoarce la ea. A fost o vreme cînd eram istoric, şi m-aş putea întoarce şi la asta. Acum, însă, aş vrea să devin robobiolog.

— Vrei să spui robopsiholog...

— Nicidecum. Robopsihologia ar implica studiul creierelor pozitronice, şi pe moment nu doresc asta. Un robobiolog, însă, cred eu, se ocupă cu funcționarea corpului ataşat unui creier.

— Nu s-ar numi mai corect: robotician ?

— Roboticianul are în vedere un corp metalic. Eu aş vrea să studiez corpul organic, umanoid, şi după cîte ştiu sînt singurul care am un asemenea corp.

— Dar îți restrîngi astfel aria de cercetare, spuse Paul gîndîtor. Ca artist creația îți aparține, ca istoric ai de-a face cu roboții, ca robobiolog vei avea de-a face numai cu tine însuți.

Andrew dădu din cap.

— Aşa se pare.

Andrew trebuise să înceapă totul de la capăt pentru că nu ştia mai nimic despre biologie şi aproape nimic despre ştiințe. Devenise o prezență familiară în biblioteci, unde, ore în şir, putea zăbovi în fața indicatoarelor electronice. Arăta perfect normal în haine şi acei puțini care ştiau că era robot nu se amestecau în afacerile lui.

Construise un laborator într-o cameră pe care o adăugase căsuței sale ; îşi sporise mult biblioteca.

Anii au trecut. Într-una din zile Paul a venit în vizită pe la el şi i-a spus :

— Păcat că nu mai lucrezi la istoria roboților. Am înțeles că „Roboții Americani" au adoptat acum o politică radical nouă.

Paul îmbătrînise şi ochii lui, prea slăbiți, fuseseră înlocuiți cu celule fotooptice. Într-un anume fel, se apropia astfel mai mult de Andrew.

— Ce-au făcut? întrebă Andrew.

— Fabrică computere centrale, adevărate creiere pozitronice gigantice, care pot comunica prin microunde cu zeci, pînă la mii de roboți. Roboții, însă, nu mai au creier deloc. Ei sînt, de fapt, membrele acestui creier gigantic, deşi cele două părți sînt fizic separate.

— E mai eficient astfel ?

— Aşa pretind „Roboții Americani". Înainte de a muri, Smythe-Robertson a stabilit noua direcție şi sînt convins că asta are mare legătură cu tine. Sînt hotărîți să nu mai fabrice roboți care să le dea bătaia de cap pe care le-o dai tu, şi din această cauză separă creierul de corp. Creierul nu va avea un corp pe care să vrea să-1 schimbe, iar corpul nu va avea un creier care să vrea ceva.

Paul continuă.

—- E uluitoare, Andrew, influența pe care ai avut-o în istoria roboților. Preocupările tale artistice i-au determinat pe cei de la „Roboții Americani" să facă roboți specializați ; libertatea ta a contribuit decisiv la stabilirea principiilor drepturilor roboților; insistența ta în a avea un corp de android i-a determinat să separe corpul de creier.

Andrew căzuse pe gînduri.

— Cred că pînă la urmă Corporația va produce un creier gigant care să controleze miliarde de corpuri robotice. În felul acesta, însă, toate ouăle vor fi puse în acelaşi coş. Periculos. Nu e bine deloc.

— Cred că ai dreptate, îi răspunse Paul, dar nu cred să se-ntîmple ceva, cel puțin în următorul secol, aşa că eu nu voi trăi să văd asta. De fapt, s-ar putea să nu apuc să văd nici anul viitor.

— Paul ! exclamă Andrew şocat.

Paul a ridicat din umeri.

— Oamenii sînt muritori, Andrew. Nu sîntem ca tine. Deşi nu contează prea mult, este important să-ți precizez ceva. Sînt ultimul dintre umanii familiei Martin. Banii mei vor fi lăsați pe numele tău, şi, pe cît se poate prevedea viitorul, vei fi asigurat din punct de vedere economic.

— Dar nu trebuie, spuse Andrew anevoie. În toată această perioadă nu se putuse obişnui cu moartea celor din familia Martin.

— Să nu ne certăm. Aşa trebuie să fie. Spune-mi mai bine la ce lucrezi acum ?

— Proiectez un sistem care să le permită androizilor — mie însumi — să-şi cîştige energia din combustia hidrocarburilor, nu din pile atomice.

Paul ridică sprîncenele uimit.

— Deci vor respira şi vor mînca ?

— Întocmai.

— Şi de cînd lucrezi în direcția asta ?

— Cam de multişor, dar cred că acum am pus la punct o cameră de combustie adecvată pentru asimilarea catalitică.

— Dar, Andrew, de ce ? Pila atomică este infinit mai bună.

— În anumite privințe, poate. Dar pila atomică nu este umană.

Durase ceva timp, dar timp Andrew avea. La început, nu dorise să întreprindă nimic pînă ce Paul nu se stinsese în pace. Cu moartea strănepotului Domnului, Andrew se simțea mult mai expus unei lumi ostile şi din această cauză era din ce în ce mai decis în hotărîrea ce o luase.

De fapt, nu rămăsese cu totul singur. Chiar dacă omul murise, firma Feingold şi Martin trăia. Atît corporațiile cît şi roboții sînt mai puțin muritori decît oamenii...

Firma avea dispozițiile ei şi le urma întocmai. Prin intermediul ei Andrew se bucura în continuare de bunăstare. În schimbul importantei rente anuale, Feingold şi Martin se implicase şi ea în aspectele legale ale noii camere de combustie. Dar cînd venise vremea ca Andrew să viziteze din nou corporația, „Roboții Americani", o făcuse singur. O dată fusese cu Domnul şi o dată cu Paul. De data aceasta, a treia oară, era singur şi avea înfățişare umană.

Firma „Roboții Americani" se schimbase. Producția de bază a uzinei se transferase pe o mare stație orbitală, aşa cum era cazul cu din ce în ce mai multe industrii. Pămîntul însuşi devenise o imensă grădină cu o populație stabilizată la un miliard de oameni şi cam un sfert de miliard de roboți cu creiere independente.

Directorul cercetărilor era Alvin Magdescu. Oacheş la față şi la păr, avea o barbă mică şi ascuțită şi, aşa cum cerea moda, nu purta nimic peste bust, cu excepția unei diagonale din piele. În schimb, Andrew era bine acoperit după moda veche, veche de mai multe decenii.

Magdescu întinse mîna vizitatorului.

— Vă cunosc, desigur, şi sînt bucuros să vă-ntîlnesc. Sînteți cel mai renumit produs al nostru şi păcat că bătrînul Smythe-Robertson a fost atît de pornit împotriva dumneavoastră. Am fi putut realiza multe împreună...

— Încă mai puteți, spuse Andrew.

— Nu, nu cred. Vremurile au trecut. Am avut roboții aici pe Pămînt mai mult de un secol, dar totul s-a schimbat. Acum au plecat din nou în spațiu, iar cei care vor rămîne nu vor fi dotați cu creier.

— Dar am rămas şi eu, şi voi rămîne în continuare pe Pămînt.

— Adevărat, însă se pare ca nu prea mai aveți ceva în comun cu roboții. Cu ce nouă cerere ați venit acum ?

— Vreau să devin şi mai puțin robot. De vreme ce sînt atît de organic, aş dori şi o sursă organică de energie. Am proiectul aici...

Magdescu nu se grăbea cu răsfoitul planurilor. La început, poate avusese intenția să le frunzărească doar, dar acum devenea din ce în ce mai interesat. La un moment dat spuse :

— Este deosebit de ingenios. Cine le-a proiectat?

— Eu, replică Andrew.

Magdescu 1-a privit cu atenție mai multă vreme, apoi a spus:

— Asta înseamnă o schimbare majoră în corpul dumneavoastră, de fapt un experiment — un asemenea lucru nu s-a mai încercat niciodată. Nu vă sfătuiesc s-o faceți. Rămîneți așa cum sînteți.

Figura lui Andrew avea la dispoziție mijloace limitate de expresie, dar agasarea reieșea clar din vocea lui.

— Doctore Magdescu, nu înțelegeți esențialul. Nu vă rămîne de ales decît să-mi satisfaceți cererea. Dacă asemenea dispozitiv poate fi construit și adaptat corpului meu, el poate fi adaptat și corpului uman. Tendința de a prelungi viața omului prin proteze este deja evidentă. Și nu există proteze mai bune, vă asigur, decît cele pe care le-am proiectat sau le voi proiecta eu.

Așa cum știți, prin intermediul firmei Feingold și Martin, eu controlez patentele. Sîntem perfect capabili să ne lansăm în afaceri și singuri și să dezvoltăm tot felul de proteze care, pînă la urmă, să confere oamenilor multe din însușirile roboților. Afacerile dumnevoastră vor avea, însă, de suferit. Dacă, însă, mă operați acum, și sînteți de acord s-o faceți și în viitor în circumstanțe asemănătoare, veți primi permisiunea să utilizați patentele și să controlați atît tehnologia pentru roboți cît și pentru protezarea oamenilor. Desigur, nu se vor aplica pe scară largă decît după ce primele operații se vor dovedi complet satisfăcătoare... Și numai după ce va fi trecut suficient de mult timp pentru a demonstra cu adevărat reușita.

Punea condiții severe unei ființe umane, dar Andrew simțea tot mai puțin inhibiția Legii întîi. Învățase să considere că ceea ce poate părea cruzime, se poate dovedi, pe termen lung, bunătate.

Magdescu era complet năucit.

— Nu sînt în măsură să decid asupra unor asemenea probleme. Este mai degrabă de resortul Corporației și asta va lua timp.

— Pot aștepta o perioadă rezonabilă, spuse Andrew, dar numai o perioadă rezonabilă. Se gîndea cu satisfacție că nici Paul n-ar fi obținut mai mult.

10

A trecut, într-adevăr, o perioadă de timp rezonabilă și operația s-a dovedit un succes.

— Eram foarte pornit împotriva operației, Andrew, îi spusese Magdescu, dar nu din motivele la care probabil te gîndești. Nu eram, în principiu, împotriva experimentului, dacă s-ar fi efectuat asupra altcuiva. Îmi era, însă, teama să risc creierul tău pozitronic. Pentru că, vezi tu, ai rețeaua pozitronică conectată la o rețea pseudoneuronică și ar fi fost dificil să salvăm intact creierul, dacă corpul s-ar fi deteriorat.

— Am avut deplină încredere în iscusința echipei de la „Roboții Americani", îi răspunse Andrew. Iar acum pot mînca.

— Foarte bine. Şi e bine să înghiți din cînd în cînd şi ulei de măsline. Ar însemna o curățire periodică a camerei de ardere, aşa cum ți-am explicat. O chestie cam neplăcută, după cîte-mi dau seama.

— Poate, dacă nu m-aş gîndi să merg mai departe. Autocurățirea nu este imposibilă. De fapt lucrez la un dispozitiv care să rezolve problema hranei solide ce poate conține şi fracțiuni necombustibile, substanțe nedigerabile, ca să spun aşa, şi care vor trebui eliminate.

— Atunci ar trebui să proiectezi un anus.

— Sau un echivalent.

— Şi mai ce, Andrew... ?

— Asolut orice.

— Şi organe genitale ?

— În măsura în cale ele se încadrează în planul meu. Corpul meu este acum ca o pînză pe care intenționez să pictez...

Magdescu aşteptă ca fraza să fie terminată şi cînd crezu că n-o să mai fie, o completă el.

— Un om ?

— Vom vedea, îi răspunse Andrew.

— E o ambiție măruntă, Andrew. Tu eşti mai perfect decît un om. Din momentul cînd ai optat să devii organic, ai început să cobori.

— Creierul meu n-a avut de suferit.

— Nu, n-a avut. Ți-o garantez. Dar, Andrew, întreaga revoluție în domeniul protezelor, declanşată de patentele tale, îți poartă numele. Eşti recunoscut ca inventator şi onorat pentru asta, aşa cum de altfel şi trebuie. De ce vrei să mergi mai departe în acest joc cu propriul tău corp ?

Andrew nu-i răspunse.

Onorurile nu întîrziară. Acceptase să fie membru în mai multe societăți distinse, inclusiv una care se devotase noii ştiințe, pe care el o stabilise — robobiologia, dar care începuse să fie cunoscută sub numele de *prostetică*. La cea de-a o sută cincizecea aniversare a construcției sale, „Roboții Americani" organizaseră un dineu oficial în onoarea sa. Dacă Andrew văzuse în asta o ironie a soartei, ținuse ideea numai pentru el.

Alvin Magdescu, pensionar acum, venise în mod special pentru a prezida dineul. Avea nouăzeci şi patru de ani şi trăia numai datorită faptului că şi el avea proteze, printre altele, pentru ficat şi rinichi. Dineul îşi atinsese apogeul cînd Magdescu, după o scurtă şi emoționantă cuvîntare, ridicase paharul pentru a toasta pentru Robotul de un secol şi jumătate.

Andrew avea muşchii faciali astfel reproiectați încît putea exprima întreaga gamă a emoțiilor umane, dar, în timpul întregii ceremonii,

rămăsese solemn şi pasiv. Nu-i plăcea să fie Robotul de un secol şi jumătate.

11

Prostetica 1-a determinat pe Andrew să părăsească pentru o vreme Pămîntul. În deceniile care au urmat celebrării celei de-a o sută cincizecea aniversări,Luna devenise o lume mai pămîntească decît Pămîntul însuşi în toate aspectele, mai puțin, evident, atracția gravitațională; în oraşele ei subterane se adunase o populație foarte numeroasă. Aici, protezele trebuiau să țină cont de atracția gravitațională mai redusă. Pentru a face adaptările necesare, Andrew şi-a petrecut cinci ani pe Lună, lucrînd cu ortoprosteticienii locali. Cînd nu era de lucru, hoinărea printre populațiile de roboți care-1 tratau cu servilitatea lor obişnuită față de om.

Revenise pe Pămîntul plictisitor şi liniştit, prin comparație, şi vizitase birourile lui Feingold şi Martin pentru a-şi anunța întoarcerea. Asta surprinse pe Simon DeLong, preşedintele în exercițiu al firmei.

— Ni se anunțase că revii... Andrew — aproape că voise să spună Domnule Martin — dar nu te aşteptam mai devreme de săptămîna viitoare.

— Nu mai aveam răbdare, spuse Andrew însuflețit. Era dornic să ajungă la subiect. Pe Lună, Simon, conduceam o echipă de cercetători formată din douăzeci de oameni de ştiință. Dădeam dispoziții pe care nimeni nu le punea în discuție. Roboții de pe Lună mi se adresau ca unei ființe umane. De ce, atunci, să nu devin o ființă umană ?

O undă de circumspecție străbătu privirea lui DeLong.

— Dragul meu Andrew, aşa cum deja mi-ai explicat, eşti tratat ca un om, atît de roboți cît şi de oameni. Eşti deci de *facto* o ființă umană.

— A fi de *facto o* ființă umană, nu este suficient. Vreau nu numai să fiu tratat astfel, dar vreau ca şi legal să fiu identificat ca atare. Aş vrea să devin o ființă umană de *jure.*

— Ei ! asta este o altă problemă, spuse DeLong. Aici însă ne vom lovi de prejudecățile omeneşti şi de faptul, de netăgăduit, că oricît de mult te-ai *asemăna* cu un om, nu *eşti,* de fapt, o ființă umană.

— În ce fel nu sînt ? întrebă Andrew. Am înfățişarea unui om şi organele echivalente cu cele ale oamenilor. Ele sînt, de fapt, identice cu protezele folosite de unii dintre ei. Am contribuit artistic, literar şi ştiințific la cultura omenească la fel de mult ca oricare om în viață. Ce mi se poate cere mai mult ?

— Eu unul n-aş mai cere nimic. Necazul este că, pentru a te defini ca o ființă umană, ne trebuie un act dat de Legislatura Mondială. Cinstit să fiu, nu cred că putem obține aşa ceva.

— Cui, din această Legislatură, m-aş putea adresa ?

— Poate Comitetului pentru Ştiinţă.

— Poţi să-mi aranjezi această întîlnire ?

— Dar, Andrew, ce nevoie mai ai de un intermediar ? Prin poziţia ta ai putea...

— Nu. Aranjeaz-o tu.

Andrew nici nu-şi dăduse seama că, de fapt, dă un ordin precis unei fiinţe umane. Se obişnuise de mult cu acest lucru, pe Lună.

— Vreau ca ei să-şi dea seama, contiuă el, că firma Feingold şi Martin se află în spatele meu pînă la capăt.

— Atunci...

— Pînă la capăt, Simon. În aceşti o sută şaptezeci şi trei de ani am susţinut destul firma, într-un fel sau altul. Am fost îndatorat în trecut unora dintre membrii acestei firme. Nu mai e cazul acum, sau mai degrabă situaţia s-a inversat, aşa că vă cer să vă respectaţi obligaţiile.

— Am să fac tot ce pot, îi promisese DeLong.

Secretara Comitetului pentru Ştiinţă era o femeie şi provenea dintr-o regiune est-asiatică. Se numea Cliee Li-hsing, iar veşmîntul ei transparent — dar care acoperea prin strălucire ceea ce ea considera că trebuie acoperit — crea impresia că este înfăşurată în plastic.

— Împărtăşesc dorinţa dumneavoastră pentru depline drepturi omeneşti, îi spuse ea. A fost o vreme în istorie cînd anumite grupuri ale populaţiei umane au luptat pentru respectarea drepturilor omului. De fapt, ce drept aţi dori şi nu-1 aveţi ?

— Un lucru atît de simplu cum este dreptul la propria mea viaţă, declară Andrew. Un robot poate fi demontat oricînd.

— Şi un om poate fi executat oricînd.

— Execuţia urmează, însă, unui proces legal. Pentru dezmembrarea mea nu este nevoie de nimic. Ajunge numai cuvîntul autoritar al unui om. în plus... în plus... (Andrew încercase din răsputeri să nu dea impresia că pledează, dar expresia prea puţin mobilă a feţei şi intonaţiile contrafăcute ale vocii îl trădară.) Adevărul este că vreau să fiu un om. Am dorit acest lucru de-a lungul a şase generaţii de oameni.

Li-hsing ridică spre el o privire înţelegătoare.

— Legislatura poate adopta o lege care să vă declare unic, la fel de bine cum poate adopta o lege care să definească o statuie de piatră drept om. Şi într-un caz şi în celălalt posibilităţile sînt cît se poate de reale. Dar nu uitaţi că legiuitorii sînt şi ei oameni şi mai persistă încă acel element de suspiciune împotriva roboţilor.

—- Chiar şi acum ?

— Chiar şi acum. Toţi sîntem de acord cu faptul că v-aţi cîştigat preţul umanizării şi totuşi rămîne teama de a stabili un precedent nedorit.

— Ce precedent ? Sînt singurul robot liber, singurul din categoria mea, şi nu va mai fi niciodată altul. Puteţi să-i consultaţi şi pe cei de la ,.Roboţii Americani".

— *Niciodată* este un cuvînt mare, Andrew — sau, dacă preferaţi, Domnule Martin. Eu una v-aş acorda cu plăcere calitatea de om. Veţi vedea, însă, că majoritatea legiuitorilor nu vor fi atît de dornici să stabilească un precedent, indiferent cît de neînsemnat s-ar dovedi acesta. Deşi vă simpatizez, Domnule Martin, nu pot să vă dau speranţe. Totuşi...

Se aşează încruntată, meditînd.

— Totuşi, dacă lucrurile se precipită, s-ar putea crea un anumit sentiment de suspiciune, atît printre legiuitori cît şi în afara lor, legat de această problemă a dezmembrării de care vorbeaţi. Autodezmembrarea ar putea fi cea mai simplă cale de a rezolva această dilemă. Ţineţi cont de acest lucru înainte de a vă hotărî să acţionaţi.

Andrew rămînea, însă, ferm pe poziţie.

— Nu-şi va aminti nimeni de tehnicile prosteticii, create în întregime de mine ?

— S-ar putea să vă pară crud ce vă spun, dar răspunsul este : nu. Şi chiar dacă îşi vor aminti, o vor face împotriva dumneavoastră. Oamenii vor spune că aţi făcut totul numai pentru dumneavoastră. Se va zice că totul face parte dintr-o campanie de robotizare a fiinţelor umane, sau de umanizare a roboţilor, oricum, se vor scoate în evidenţă numai părţile negative. N-aţi făcut niciodată obiectul unei campanii politice de ură, Domnule Martin, dar vă avertizez că veţi fi obiectul unor calomnii, incredibile pentru mine sau pentru dumneavoastră, pe care mulţi le vor găsi însă, cît se poate de plauzibile. Domnule Martin, nu vă complicaţi existenţa !

Se ridică. Alături de Andrew, aşezat pe scaun, ea, în picioare, părea aproape un copil.

— Dacă mă decid să lupt pentru condiţia mea de om veţi fi de partea mea?

— Voi fi - în măsura în care voi putea. Dacă însă, la un moment dat, asemenea poziţie ar părea că-mi ameninţă viitorul politic, va trebui să vă abandonez. Oricum, nu este un subiect care să se apropie foarte mult de convingerile mele. Am încercat să fiu onestă cu dumneavoastră.

— Mulţumesc, şi nu vă cer mai mult. Intenţionez să lupt pînă la capăt, indiferent de consecinţe şi vă solicit sprijinul numai în măsura în care mi-1 puteţi da.

12

N-a fost o luptă directă. Feingold şi Martin l-au sfătuit mai întîi să aibă răbdare şi Andrew obiectase, încruntat, că are o rezervă nesfîrşită. Feingold şi Martin intraseră apoi într-o campanie pentru a delimita şi a restrînge aria luptei.

În prima fază au inițiat o acțiune judiciară care făgăduia obligația indivizilor cu inimi artificiale de a plăti impozite, pe motiv că posesia unui organ robotic altera calitatea umană şi, în consecință, drepturile constituționale ale ființelor umane. Au condus, apoi, lupta abil şi tenace, pierzînd pas cu pas, dar întotdeauna în aşa fel încît au determinat ca decizia să fie cît mai cuprinzătoare posibil, pentru ca apoi să fie propusă şi Curții Mondiale.

Fură necesari ani şi milioane de dolari.

Cînd decizia finală a fost dată, DeLong inițiase ceea ce s-a dovedit pînă la urmă celebrarea victoriei unui proces pierdut. Andrew era, desigur, prezent, cu această ocazie, în birourile companiei.

— Am realizat două lucruri, Andrew, spusese DeLong, şi amîndouă sînt bune. Mai întîi am stabilit faptul că numărul părților artificiale dintr-un corp omenesc nu determină pierderea calității de ființă umană. In al doilea rînd am angajat opinia publică în această chestiune în aşa fel încît să adere pătimaş de partea unei interpretări mai largi a condiției omului, de vreme ce nu există cineva care să nu spere într-o proteză, dacă aceasta îi prelungeşte viața.

— Şi credeți că în aceste circumstanțe, Legislatura îmi va acorda calitatea de om ? întrebă Andrew.

DeLong părea un pic încurcat.

— În privința asta nu prea sînt optimist. A rămas un singur organ pe care Curtea Mondială l-a utilizat drept criteriu al omenescului. Oamenii au un creier organic, celular, iar roboții unul pozitronic, de platină şi iridiu — cei care au, desigur, cum eşti tu. Vai, Andrew, nu mă privi astfel. Pentru a beneficia de decizia favorabilă a Curții ne lipsesc actualmente cunoştințele necesare copierii funcțiunilor unui creier celular în structuri artificiale suficient de apropiate de cele organice. Nici chiar tu, Andrew nu poți face asta...

— Atunci ce putem face ?

— Desigur, încercăm. Li-hsing, şi un număr din ce în ce mai mare de alți legiuitori, vor fi de partea noastră. Iar preşedintele va vota, în cele din urmă, cu majoritatea.

— Avem deja o majoritate ?

— Nu, sîntem departe de aşa ceva. Dar o vom putea obține dacă opinia publică va consimți să extindă şi asupra ta această interpretare mai largă a

condiției umane. E o şansă mică, trebuie să admit, şi dacă nu intenționezi să te dai bătut, am putea încerca. — N-am de gînd să mă dau bătut.

13

Li-hsing era cu mult mai în vîrstă decît fusese pe vremea cînd Andrew o întîlnise pentru prima oară. Veşmîntul ei transparent dispăruse de mult. Părul era acum tuns scurt şi îmbrăcămintea tubulară. Andrew, însă, se ținea încă, în limitele rezonabilului, de stilul de îmbrăcăminte care era la modă pe vremea cînd adoptase pentru prima oară acest obicei, cu mai mult de un secol în urmă.

— Am făcut şi noi ce-am putut, a admis Li-hsing. Vom încerca încă o dată, după prorogație, dar, ca să fiu sinceră, înfrângerea este sigură şi atunci va trebui să abandonăm totul. Cu toate eforturile mele recente n-am obținut decît o înfrîngere aproape sigură în viitoarea campanie pentru Congres.

— Ştiu, îi răspunse Andrew, şi acest lucru mă întristează. Îmi spuseseți odată că mă veți abandona dacă se va ajunge la aşa ceva. De ce n-ați făcut-o ?

—Ştii, m-am răzgîndit. Oricum, o nouă alegere obținută prin abandonarea ta, ar fi fost un preț mult prea mare. Nu eram dispusă să-1 plătesc. Şi aşa am fost în Legislatură mai bine de un sfert de secol. E destul.

— Şi nu mai există nici o cale să le schimbăm opiniile?

— Am schimbat tot ce se putea schimba. Restul — majoritatea — nu pot fi urniți din antipatiile lor.

— Antipatia nu este un argument util pentru a vota într-un sens sau altul.

— Ştiu asta, Andrew, dar ei îşi ascund antipatia...

— Atunci ajungem tot la creier, spuse Andrew prudent. Trebuie însă lăsate lucrurile aici, la nivelul antitezei celulă-pozitron ? Nu putem impune o definiție funcțională ? Trebuie neapărat să spunem că un creier este făcut din cutare sau cutare lucru ?... N-ar fi mai bine să spunem că un creier este cineva — ceva — capabil de un anumit nivel de rațiune ?

— N-o să meargă, îi răspunse Li-hsing. Creierul tău este fabricat de om, creierul uman, nu. Creierul tău este construit, al lor se dezvoltă singur. Pentru orice făptură umană care intenționează să mențină bariera dintre sine şi un robot, aceste diferențe sînt ca un zid de oțel înalt de un kilometru şi tot atîta de lat.

— Dacă am putea ajunge la originea antipatiei lor, adevărata origine...

— După atîția ani cîți ai tu, spuse Li-hsing tristă, încă mai încerci să-i înțelegi pe oameni. Sărmanul de tine, nu fi supărat... Robotul din tine te mînă pe drumul ăsta...

— Nu ştiu ce să spun. Dacă m-aş putea hotărî...

14

Dacă se putea hotărî...

Ştia de mult că pînă la urmă trebuia să ajungă aici, la chirurg. Găsise unul cu suficientă îndemînare — un chirurg-robot, pentru că nici-un chirurg uman n-ar fi fost mai nimerit, nici ca abilitate, nici ca intenție.

Desigur, chirurgul n-ar fi făcut operația pe un om, aşa că Andrew, după ce amînase momentul deciziei, cu un zîmbet trist, ce reflecta pe deplin zbuciumul său interior, ocoli Legea Întîi şi spuse :

— Şi eu sînt un robot.

Apoi adăugă ferm, aşa cum învățase de la oameni să pronunțe cuvintele în ultimele decenii :

— Îți ordon să execuți această operație asupra mea !

În absența Legii Întîi, un ordin atît de ferm care venea de la cineva ce semăna atît de mult cu un om, activase suficient Legea a Doua, pentru a i se conforma întocmai.

Simțămîntul de slăbiciune pe care Andrew îl resimțea era, desigur, pur imaginar. Se refăcuse după operație. Şi, cu toate acestea, se rezemă, cît mai lin posibil, de perete. Simțea că trebuie neapărat să se aşeze.

Li-hsing spuse :

— Votul final va fi săptămîna aceasta, Andrew. N-aş putea să-1 mai întîrzii, dar oricum, vom pierde. Asta e, Andrew.

— Vă sînt recunoscător pentru abilitatea dumneavoastră în tergiversări. Mi-a asigurat timpul de care am avut nevoie, şi am intrat şi eu în joc.

— În ce joc?, întrebă Li-hsing, profund îngrijorată.

— Nu vă puteam spune, nici dumneavoastră, nici chiar celor de la Feingold şi Martin. Eram sigur că voi fi oprit. Vedeți, dacă la mijloc este creierul, diferența cea mai mare o conferă nemurirea. Cui îi pasă de felul cum este creierul, cum e construit sau cum e format ? Ceea ce contează este că celulele creierului uman mor, *trebuie* să moară. Chiar dacă celelalte organe sînt întreținute sau înlocuite, celulele creierului nu se pot înlocui fără să se schimbe şi astfel să se ucidă personalitatea. Ele trebuie să moară pînă la urmă.

Rețeaua mea pozitronică durează de aproape două secole fără vreo schimbare perceptibilă, şi ar mai putea dura secole de-a rîndul. Nu *aceasta* este bariera fundamentală. Oamenii pot tolera un robot nemuritor, pentru că nu contează cît poate dăinui o maşină, dar nu pot tolera o ființă umană nemuritoare, de vreme ce condiția lor de muritori poate fi îndurată numai atîta timp cît ea este universală. Şi din aceste motive nu vor să mă facă om.

—- Unde vrei să ajungi, Andrew? întrebă Li-hsing.

— Am rezolvat această problemă. Cu decenii în urmă creierul meu pozitronic a fost conectat cu nervi organici. Acum, o ultimă operație a aranjat această legătură în aşa fel încît treptat, treptat, să mi se scurgă potențialul din rețea.

Pentru o clipă, pe figura uşor ridată a lui Li-shing nu se văzu nici o expresie. Apoi buzele i se crispară într-un rictus.

—- Vrei să spui că ai aranjat să mori, Andrew ? Nu se poate. Asta ar viola Legea a Treia.

— Nu, îi răspunse Andrew. Am avut de ales între moartea trupului şi moartea aspirațiilor şi dorințelor mele. Legea a Treia ar fi fost violată dacă aş fi lăsat trupul să trăiască cu prețul unei morți mai mari.

Li-hsing îi prinse brațul ca şi cum s-ar fi pregătit să-1 zgîlțîie, dar se stăpîni.

— Andrew, n-are rost! Restaurează legăturile...

— Nu se mai poate. Au fost deteriorate mult prea mult. Mai am un an de trăit, în jur de un an. Voi rezista pînă la cea de-a doua suta aniversare a construcției mele. Nu m-am putut abține să nu-mi aranjez asta.

— Dar ce-ai obținut ?... Andrew, eşti un prost. Merită sacrificiul?

— Dacă asta îmi aduce condiția umană, atunci merită. Dacă nu, va aduce un sfîrşit chinurilor mele. Merită şi asta.

Apoi, Li-hsing făcuse ceea ce avea s-o uimească şi pe ea. Încet, începuse să plîngă.

15

Ciudat, dar această din urmă acțiune captase imaginația întregii lumi. Tot ce făcuse pînă atunci Andrew nu-i influențase prea mult. Dar faptul că acceptase în cele din urmă chiar şi moartea pentru a deveni om, era un sacrificiu mult prea mare pentru a fi respins.

Ceremonia finală a fost deliberat programată să coincidă cu cea de-a doua sută aniversare. Legea care să dea expresie voinței populare urma să fie semnată de însuşi preşedintele Terrei. Ceremonia se putea urmări atît în rețeaua globală de televiziune cît şi pe Lună şi chiar de către coloniile de pe Marte.

Andrew stătea într-un scaun cu rotile. Mai putea să meargă, dar tremura prea tare.

Urmărit de întreaga omenire, Preşedintele Terrei spusese :

— Cu cincizeci de ani în urmă ai fost declarat Robotul de un secol şi jumătate, Andrew. După o pauză şi pe un ton mult mai solemn, continuă. Astăzi te declarăm, Andrew Martin, Omul Bicentenar.

Andrew, zîmbind, se ridică anevoie şi strînse mîna preşedintelui.

23

Andrew stătea întins şi gîndurile i se ştergeau încet. Disperat, încerca să le prindă. *Om!* Era om!

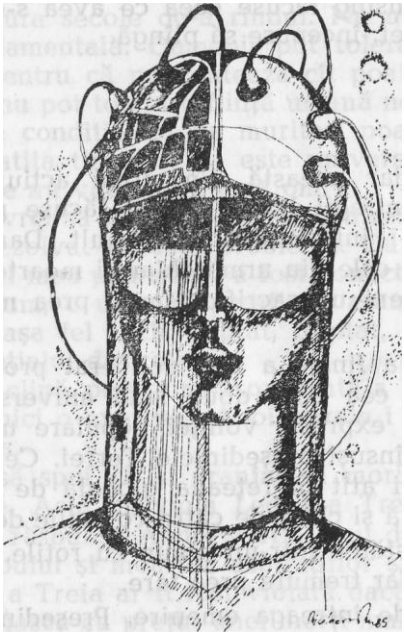

Dorea ca acesta să-i fie ultimul gînd. Vroia să se dizolve, să moară cu el.

Mai deschise o dată ochii şi pentru ultima oară o recunoscu pe Li-hsing, aşteptînd solemn. Erau şi alţii acolo, mai mult umbre, umbre nedefinite. Numai Li-hsing se detaşa din acest cenuşiu profund.

Uşor, imperceptibil, şi-a ridicat mîna spre ea, şi, foarte slab, a simţit că i-o prinde.

Se stingea în ochii lui, odată cu scurgerea către neant a ultimului său gînd. Dar înainte de a dispare complet, o ultimă amintire efemeră îi reveni în minte şi rămase acolo, în creierul său pozitronic, pînă în clipa sfîrşitului.

„Mică Domnişoară", şopti încet, dar nu-1 mai auzi nimeni.

Prin povestirile sale cu roboţi, dar mai cu seamă, prin acest *Om Bicentenar* (povestirea a apărut în 1976 şi a fost încununată, în anul următor, cu ambele premii majore ale domeniului — Hugo şi Nebula), Isaac Asimov a găsit mijlocul cel mai nimerit de a construi o inspirată alegorie asupra condiţiei umane. Pentru că robotul Andrew ilustrează cum nu se poate mai bine condiţia omului în stare să se ridice deasupra limitelor sale biologice, capabil să depăşească

orice obstacol atunci cînd urmăreşte un ideal (să ne amintim că, deşi complet surd, Beethoven a continuat să compună, iar Renoir, paralizat, picta cu penelul legat de braț).

Ca robot, Andrew avea şi el limitările lui, circumscrise, mai ales, de cele trei Legi ale roboticii. Iar apărarea propriei existențe îi era chiar imperios cerută de Legea a Treia. Or, Andrew devine cu adevărat o ființă umană, nu prin faptul că alege să fie muritor ca şi oamenii, ci prin capacitatea sa de a se ridica, ca şi ei, deasupra limitărilor sale. Atunci cînd înțelege că idealurile pot fi puse mai presus decît viața...

O demonstrație convingătoare că epitetul *inuman* nu se mai poate potrivi cu inteligența artificială.

În pădure, scena

Dorin Davideanu

Dacă, aşa cum am arătat, Isaac Asimov se poate lăuda astăzi cu peste trei sute de cărți publicate, mai tînărul său „coleg" îndrăgostit de literatura ştiințifico-fantastică, inginerul stagiar Dorin Davideanu are publicate (cel puțin pînă la încheierea acestei ediții de povestiri cibernetice), mari şi late, 8 povestiri.

Născut în 1954, urmează cursurile Politehnicii timişorene şi activează cu pasiune în puternicul cenaclu de literatură ştiințifico-fantastică „H. G. Wells" de pe lîngă Casa de cultură a studenților. De altfel, mai toate povestirile pe care le-a scris au apărut mai întîi în fanzinele editate de acest cenaclu — între ele: *Zece secunde, Retro, Urme de paşi, Crenelurile, Poveste cu multă apă de ploaie.*

Deşi tema maşinilor inteligente nu 1-a preocupat în mod deosebit, povestirea *În pădure, scena* (apărută în revista *Forum Studențesc,* nr. 4, din 1982) este o reuşită certă a genului. Şi, nu vă rămîn decît 400 de cuvinte pentru a vă convinge de acest lucru...

Coloane de raze solare pătrund prin frunzişul pădurii, pătînd cu lumină poteca netedă, şerpuită. Pe potecă înaintez eu, Lupul Titular. Alături, la cîțiva paşi, dincolo de peretele de sticlă incasabilă, zeci de copii mă privesc cu ochii mari, curioşi. În spatele lor, plictisiți, părinții. După a doua cotitură e Casa Bunicii. Peste zece minute o voi mînca pe Scufița Roşie. E momentul cel mai neplăcut al muncii mele. Mai neplăcut chiar decît momentul cînd Vînătorul îmi despică burta cu cuțitul. Ştiu că după spectacol voi fi cusut, lipit, reparat. Arta cere sacrificii.

Marți joc în ,,Cei trei purceluşi" ; miercuri, în ,,Lupul moralist" ; joi îl înlocuiesc pe urs în... ,.Lupul păcălit de vulpe"; vineri — ,,Capra cu trei iezi"; sîmbătă — ,,Cîinele şi lupul". Duminică joc în „Scufița Roşie". Iar luni e ziua mea liberă.

Încerc să o înghit pe Scufița Roşie fără să îi fac vreun rău, ştiind că Vînătorul o va scoate peste cîteva minute. Odată am propus modificarea scenei, ziceam ca eu să mă apropii de fetiță, deodată îmblînzit, ea să mă mîngîie pe ceafă, iar eu să dau, eventual, din coadă. Regizorul mi-a răspuns să-mi văd de treabă. Din privirea lui am ghicit că şansele mele de a-1 juca pe Colț Alb scăzuseră considerabil.

Sînt un personaj negativ, înfricoşător. Sînt foarte urît, cred. Ochii mei sînt răi. Dar toate au o limită. De ce să o mănînc pe Scufița Roşie ? ! Eventual, l-aş putea mînca pe Vînător ! Mi-ar face chiar plăcere. Şi lui îi face plăcere să mă despice cu cuțitul în fiecare duminică.

Fie ce-o fi. Mă apropii de Scufița Roşie şi mă aşez liniştit pe labele dinapoi. O privesc în ochi. E nedumerită. Nu s-a speriat. Cred că în curînd îmi va zîmbi.

Dar apare Vînătorul. Vrea să salveze scena. O îmbrînceşte la o parte pe Scufița Roşie şi înalță cuțitul. Zvîcnesc. Îl înşfac de gît. Cade. Îl sfîşii. Colții mei întîlnesc metalul. O flamă îi izbucneşte din rană şi i se întinde pe piept. Hainele îi ard în cîteva clipe şi în mijlocul poienii rămîne doar metalul înnegrit.

Cariera mea de Lup Titular a luat sfîrşit, ştiu. Nu-mi pare rău. Copiii m-au privit şi cred că ei mi-au înțeles revolta. Nu vor uita. Iar eu... eu voi fi de mîine lupul 3 din rîndul 6 al haitei din „Colț Alb", în timpul scenelor lungi voi juca şah telepatic cu lupul 4 din rîndul 12, iar în ziua mea liberă voi merge, probabil, la teatru.

Elegie pentru ultimul Barlington

Dorel Dorian

O elegie într-o antologie SF ? Nu, nu este un lucru atît de surprinzător pe cît ar părea. F. Pohl chiar debuta, în 1937, cu o elegie *(Elegie penlru o planetă moartă : Luna).*

Povestirea la care ne-am oprit face parte dintr-un ciclu apărut în 1970, *Ficțiuni pentru revolver şi orchestră,* în care renumitul logician şi cibernetician Teo Celan, devenit criminalist şi apoi memorialistul propriilor sale anchete, îşi construieşte un robot super- evoluat, cu ajutorul căruia porneşte la descifrarea unor complicate şarade criminalistice. Teo Celan pare a fi un amestec subtil din Susan Calvin şi Elijah Baley (memorabilele personaje asimoviene din *Eu, robotul* şi *Soarele gol).* De altfel, întreg acest ciclu de povestiri îşi păstrează, întocmai ca şi povestirile asimoviene amintite, o surprinzătoare prospețime, chiar şi astăzi, la aproape două decenii de realizări spectaculoase în domeniul ciberneticii. Şi, cu siguranță, acest lucru se datorează în special formației autorilor, pasiunii comune de popularizatori şi comentatori avizați ai feno-menului ştiințific.

Dorel Dorian s-a născut în 1930. Scrie de tînăr, dar este atras mai mult de proza realistă inspirată de viața şantierelor deceniilor 5 şi 6, unde lucrează ca inginer energetician. Şi ar fi rămas poate, pentru noi, iubitorii genului, doar autorul unor piese de teatru dacă, prin 1965, n-ar fi fost contaminat de acel virus, probabil de „origine extraterestră", cunoscut oamenilor de ştiință sub denumirea de SF.

Debutează aşadar (ca autor de literatură ştiințifico-fantastică) în numărul dublu (255—256) al celebrei *Colecții* de *povestiri ştiinfico-fantastice* cu povestirea *El şi Ea,* semnificativă pentru preocupările în domeniul de mai tîrziu.

După 1970 îi întîlnim semnătura sub numeroase articole şi eseuri dar, din păcate, sub nici-o poveste SF. Iată însă că, în ultimii ani, revine cu trei povestiri excelente: *Teama* (1983), *Pacific 2045* (1984) şi *Cădere de cortină* (1985), povestiri ce par a face parte dintr-un ciclu mai vast şi probabil dintr-un volum în pregătire.

Revirimentul era, de altfel, de aşteptat, pentru că boala provocată de misteriosul virus este incurabilă.

Dacă n-ați vizitat Noul Weimar, vi-1 recomand: e un oraş fantastic! Luminile sale surprind, culorile intrigă, iar aerul — încărcat de straneitatea edificiului *Keops* şi de gloria celui care a fost, ani la rînd, *incredibilul Barlington* — e dens şi se respiră greu. Totul pare neomenesc... Dar cîtă artă (şi cît inexplicabil) în fiecare incidență a Noului Weimar cu muzica ! Pe mine, mărturisesc, m-a fascinat încă din tinerețe. Poate unde am şi încercat aici, prima oară, sentimentul (şi logica intențională) a unui oraş *acriminal* (din vechiul Weimar fusese preluată tradiția marilor manifestări muzicale) ; poate din cauza bătrînului Cib, profesorul, pe care l-am stimat sau l-am iubit, cine mai ştie azi, şi — şi de ce nu ? — din cauza acelei ultime clipe în care, contrar evidenței, voiam să-1 readuc la viață. Eh, Cib !

Incredibilul — S. K. Barlington, tatăl lui Cib —, cel mai de seamă muzician al mileniului, murise încă înainte de terminarea Noului Weimar. Creația sa — dacă ați ascultat vreodată celebrul *Concert al Quasarilor,* în interpretarea orchestrei *Pal-Keops*[1] — nu se întîlneşte, decît în planul unei mari elevații, cu preocupările şi geniul fiului său. (Organizatorii marilor turnee ,,Musica super-nova" sînt liberi să-i confunde şi în viitor pe cei doi creatori, pînă la a declara că ar fi vorba de una şi aceeaşi persoană... E meseria lor!). Identificarea abuzivă, însă, ca şi exploatarea la nesfîrşit a aşa-zisei „Contradicții Barlington" (dintre părinte şi fiu) nu are nici un temei. Pornind la edificarea acelui straniu *Keops,* în care timpul avea să descopere un simbol al devoțiunii filiale, Barlington Cib, savantul de formație riguros tehnică, voise să-şi definească propriul său potențial creator, obsesiile şi geniul.

Să-1 acuzăm că fantasticile desfăşurări componistice imaginate de Barlington (S. K.) ar fi justificat o construcție mult mai originală (mai piramidală în esență) decît obositoarea supraetajare, asemănătoare piramidei lui Keops ? Dar Cib Barlington nu era un poet al mausoleelor, ci un cibernetician, poate fără egal, chiar dacă în modestia sa a acceptat să afirme că epocalele dezvăluiri cibernetice la care a ajuns îşi găsesc adevărata sorginte în desfăşurările componistice ale părintelui său. Dar a dezvălui public corelația, mai puțin evidentă, „artă-tehnică", presupunea, din punctul lui de vedere, supremul orgoliu... al lipsei de orgoliu. Ceea ce — fără să însemne însă o dramă — putea s-o declanşeze oricînd...

Revenit la Weimar în primăvara acelui an, n-am ezitat nici o clipă să-1 vizitez, încă din prima zi, pe bătrînul meu profesor şi prieten Cib Barlington. Ultimele sale scrisori, mărturisesc, mă întristaseră. Omul care concepuse edificiul *Keops* (şi Noul Weimar), în dorința de a relansa aspirația spre perfecțiune, constata — atunci cînd nu mai întrevedea nici o

1 Cea mai renumită orchestră — „Mirifica" — a Palatului „Keops".

posibilitate reală de reconsiderare a operei —, că întreaga idee a edificiului piramidal ascunde înlăuntrul ei o eroare.

Cib Barlington o intuise într-o anume măsură, îi întrevăzuse în timp consecințele, dar o acceptase ca pe un risc inerent, aproape inevitabil, deşi — în momentul acela — nu-i găsise încă un nume.

— Dragă S. H., ai putea să-mi aproximezi vîrsta lui Barlington?

— Judecînd după ultimele sale scrisori, cîteva sute de ani.

Barlington ne rugase să asistăm la concert. În program, *Poemul simfonic al Stelei Interzise,* o lucrare foarte apreciată de inițiați, presupun, dar departe de a cîştiga adeziunea unor criminalişti de formația lui S. H. sau a mea.

Barlington însă insistase, afirmînd că ar fi vrut să ne consulte în privința unui fenomen simptomatic pentru activitatea întregului *Keops* şi, sesizabil, mai ales în interpretarea acestui *Poem* (îl definise drept un fenomen de eroziune). În stilul său direct, Barlington ne atrase atenția asupra solistului (un reputat violonist), asupra harfei (la care avea să debuteze o tînără care cucerise de curînd titlul *Miss Musica)* şi a dirijorului, considerat pe drept părintele acestei apreciate orchestre.

Dar pentru a înțelege îngrijorarea şi, într-un fel, aprehensiunile lui Cib Barlington, va trebui să insistăm asupra compoziției în sine a *Poemului.* Imaginat ca un studiu de virtuozitate pentru vioară, poemul era interferat, în puținele sale angajări lirice, de fuga sinuoasă a unui exercițiu de harfă. Orchestra, cu o bine găsită discreție (voi reveni asupra elementelor care par să fi influențat drama Barlington), îşi propunea să puncteze raporturile melodice cvasi-incompatibile, inițial, dintre cele două instrumente, subliniind renunțările şi revenirile viorii ca pe o afirmare a conştiinței de sine. Îndepărtat, de factură neobişnuită, motivul apelativ al harfei se dovedea a fi, într-un plan metaforic, tocmai chemarea Stelei Interzise (reperabilă prin calcul, dar refuzată percepției concrete). Or, Barlington nu era un naiv... El ştia foarte bine că rolul orchestrei şi al dirijorului, în această stranie țesătură de intenții melodice, erau hotărîtoare. Şi totuşi — poate de aici şi acel prag de insatisfacție pe care-1 sugerase Barlington — dirijorul făcea abstracție parcă de nevoia de comunicare a viorii. Privirea solistului — discordant față de partitură, dar riguros notabil pentru ceea ce avea să se întîmple — exprima o disperare totală şi o nedumerire anticipînd demența. Harfista — corectă muzical (deşi poate prea tehnică pentru gustul meu) — ar fi vrut, presupun, să manifeste un regret pentru lamentările viorii, dar orchestra venea să-i amintească, lucid, că Stelele Interzise sînt, aprioric, şi inaccesibile.

Poemul devenise un fel de convulsie disperată, în care singurul surd şi orb se demonstra dirijorul. Solistul (drama se apropia), obosit de toată

această suficiență a replicii, avea un veritabil moment de sufocare. Vioara — întreruperi crispante. Într-adevăr, ceva nobil şi demn (acesta era sentimentul) se eroda. Dar bagheta dirijorului nu voia să întrerupă eroziunea.

Chiar şi pentru mine, un exersat al emoțiilor, se întîmplă în acel moment lucrul cel mai uimitor cu putință, unic în analele simfonismului : ca la ruperea unui resort interior, ca la o hemiplegie subită, solistul scăpă vioara din mînă. Harfa emise un sunet care păru un plînset, iar orchestra rămase ca paralizată în poziția în care o găsise ruperea corzilor viorii. Publicul, cîteva mii de spectatori, părăsi sala. Fără indignare — în ultimă instanță ştiau foarte bine cu toții că atît soliştii cît şi membrii orchestrei ascund în virtuozitatea lor un creier electronic, că accidentul, chiar şi în lumea celei mai evoluate tehnici neuronale, nu poate fi exclus. Dar curiozitatea, evident, nu se mulțumea cu simpla acceptare a situației. Şi, la o descifrare mai atentă a zgomotului de fond, întrebările începeau să prindă contur.

Ascundea tot acest accident şi o dramă umană ? Animozitatea dintre dirijor şi solişti era pur tehnică sau, inexplicabil cum, dobîndise un fond afectiv ? Şi care era apoi rolul acelei tinere fete care debutase la harfă ?

Neliniştite, privirile cercetau piramida, încercînd să-i ghicească misterele. Un curent de aer turbionar, neobişnuit pentru Weimar, se răsuci în jurul statuii lui S. K. Barlington. Ceva se eroda, ca la o frecare, piatră de piatră.

Ceasul mare din sala de concerte, imortalizînd prăbuşirea solistului, se oprise la orele 20,15.

Barlington ne aştepta la ieşire. Figura sa descompusă trăda una dintre acele prăbuşiri fulgerătoare, mai grave decît îmbătrînirea. Rezistența şi forța de resurecție vitală îi fuseseră inhibate, amintindu-ne, ca manifestare exterioară, clipa care precedase prăbuşirea solistului.

Evident, încerca să mascheze :

— Solistul m-a încîntat — dar vocea lui Barlington nu mai izbutea să pară convingătoare. Cred că cibernetica — mai adăugă el — e chemată să reafirme în timp personalitatea umană.

Nu i-am răspuns şi nu l-am compătimit. Priveam la etajele superioare ale neobişnuitului *Keops* şi încercam să-i ghicesc miile de fire nevăzute, condiționînd funcționarea nenumăratelor sale orchestre. Ştiam doar că am în fața mea un laborator uriaş, nu o fonotecă inertă, şi că fiecare etaj are o menire specială în activitatea de concepție şi de lansare a muzicii moderne.

— Explică-mi, te rog, Barlington ; după cîte am înțeles din scrisorile tale, fiecărui solist, fiecărui dirijor, fiecărui membru al orchestrei îi corespunde undeva, într-un etaj superior al piramidei, un girant *al* execuției fidele.

— Adevărat — recunoscu Barlington. Dar girantul funcțional al solistului a fost electrocutat... o clipă chiar înainte de prăbuşirea solistului.

— Şi girantul dirijorului ? Girantul fetei care cînta la harfă ? Giranții aceştia ce spun ? Unde sînt ? Logic vorbind, sînt singurii care ne mai pot dezvălui accidentul ! De ce te-ai resemnat, Barlington ?

Dar Barlington nu mai avea puterea să răspundă. Îmbătrînirea, *prăbuşirea* se continuau vertiginos.

M-am întors în clădire şi, împreună cu S. H., am început să urc spre etajul întîi al tot mai enigmaticului *Keops.*

Sala giranților, aşa cum ne aşteptam, era ermetic închisă. Accesul persoanelor străine de activitatea serviciului, refuzat din principiu în serile de concert, era cu atît mai riguros refuzat de îndată ce un element imprevizibil altera fie şi o simplă frază muzicală. Cu atît mai mult ar fi fost o naivitate să presupunem că vom putea pătrunde aici, în momentul întreruperii unui întreg concert, atunci cînd însuşi girantul principal al desfăşurării solistice fusese victima unei electrocutări.

Perioada romantică a criminalisticii — în care anchetatorii invadau locul crimei cu lupe, praf special de amprente şi dispozitive radiofotometrice — rămăsese în urmă, incredibilă, precum geniul naiv al descoperitorului roții față de creatorul primului supersonic.

În cele 4 minute şi 20 de secunde care trecuseră de la întreruperea concertului, dispozitivul automat de anchete al etajului de giranți realizase, în schimb, din proprie inițiativă, o analiză echivalentă cu efortul însumat a circa 2 000 de criminalişti. Corelînd probabilistic şi psihic intervențiile, deplasările, reacțiile şi chiar intențiile netraduse în acțiune ale giranților implicați în desfăşurarea concertului, automatul reținuse într-o veritabilă fişă-robot toate cele 14 momente calitativ distincte ale dramei.

Astfel, la orele 19.44 (deci cu 16 minute înainte de începerea concertului), girantul solistului — în transcrierea cifrică a automatului anchetator purtînd simbolul *S-021* — manifestă o primă aprehensiune tragică. Dialogînd cu *H-023,* giranta harfei, *S-021* se declară mai emoționant ca de obicei de acest „ultim" concert... în realitate, voise probabil să spună că se simte emoționat de acest „nou" concert...

La orele 19.46, *S-021* verifică din nou circuitele de comunicare în dublu sens cu solistul, sensibilizîndu-i la limita superioară acceptorul de valorificare tragică. Observînd surpriza lui *H-023,* se justifică: „Există zile — spuse el — cînd ai nevoie mai mult ca oricînd să te exprimi... Cînd redescoperi în tine o a doua partitură nescrisă încă, sau scrisă *altfel,* şi eşti chemat să alegi..." Apoi, înțelegînd că explicația e neconformă cu atribuția sa de girant răspunzător de interpretarea cît mai fidelă a partiturii: „Cred că am foarte multe lucruri să-ți spun..."

La 19,47 girantul conducerii orchestrale — în speță al dirijorului —, *D-064,* realizează sensibilizarea pînă la autoexprimare a circuitului solistic.

Din punctul lui de vedere, intenția lui S-021 pune sub semnul întrebării rolul girantului orchestral. *D-064* nu-şi aminteşte însă nimic similar, ca procedeu, de-a lungul celor cîteva mii de concerte pe care le-a girat, şi nici un precedent care să îngăduie excepția. Sesizează totodată că giranta harfei, *H-023,* ar putea fi atrasă de partea lui *S-021,* fără ca ea să vadă în acest act de indisciplină contestarea, în fond, a întregului sistem de giranți.

La 19,50 *S-021* şi *H-023* anticipează desfăşurarea poemului, imaginînd fiecare în parte tulburătoare interferări melodice.

La 19,51 *D-064,* într-o neaşteptată relevare de personalitate, renunță la intenția sa de a sesiza etajul superior.

La orele 20,00 începe concertul.

La 20,07 — prima intervenție solistică. *S-021* constată că circuitele de acord orchestral sînt desincronizate față de circuitul solistic.

La 20,08 — girantul dirijoral *D-064* îi cere girantului solistic să limiteze intervențiile acceptorului de valorificare tragică.

La 20,09 — girantul solistului *S-021* are sentimentul interpretării ratate. Involuntar, comunică solistului o stare de spirit similară. Linia melodică inițială a poemului marchează şi ea — involuntar, de asemeni — un zbor frînt.

La 20,11 — *H-023,* giranta harfei introduce la rîndul ei, marginal partiturii, un acord eterat ca o ipostază a refugiului în dragoste.

La 20,12 — girantul dirijorului amenință să acopere intervențiile solistice prin replica orchestrală, amplificată continuu.

La 20,13 — girantul solistului are revelația partidei pierdute, a compromiterii, a proceselor de nesubordonare şi de indisciplină care-i vor fi intentate. Circuitele de personalitate cu care a fost înzestrat — pentru că girantul e şi el un robot — s-au demonstrat astfel inutile. În disperare, ca pentru a se răzbuna pe acel plus de personalitate care i-a determinat drama, *S-021* hotărăşte să supună circuitul de personalitate unei supertensiuni. O dată distrus circuitul, va redeveni un simplu girant... Dar, o dată cu supratensiunea, realizează paroxistic şi disperarea. *S-021* se simte atras tot mai mult de barele nimicitoare ale supratensiunii. Singurul care l-ar fi putut salva este girantul dirijoral. Dar *D-064* e surd şi orb...

La 20,14 — într-o ultimă manifestare de personalitate — *S-021* vrea să-l acuze pe *D-064* de o amuzicalitate criminală. Dar orchestra acoperă chemarea disperată a viorii.

La 20,15 — prăbuşirea solistului. Semnalizatorul de avarii anunță etajul superior al tehnicienilor. Sirena de alarmă solicită o intervenție rapidă, dar tehnicienii etajului superior, cei care proiectaseră de-a lungul anilor pe

S-021, D-064 şi *H-023* sînt prinşi în propriile lor drame. Nu intervin şi nici nu confirmă receptarea semnalului de alarmă.

Mulțumind girantului anchetator pentru relatările sale, am pornit să urcăm spre etajul superior al tehnicienilor. Nu înainte însă de a ne fi informat asupra sistemului de alimentare electrică a barelor de supra-tensiune.

—Supratensiunea e direct proporțională cu amplitudinea şi reverberația orchestrală — ni se răspunse prompt. Deci dependentă de actul dirijoral al lui *D-064.*

La cea de-a doua întrebare a noastră, şi anume dacă *S-021* fusese construit cumva de reputatul tehnician *Soringen,* girantul anchetator se feri să răspundă. După afirmația sa, giranții etajului I nu puteau furniza nici un fel de relații asupra activității etajului imediat superior.

Propunerea mea se confirmă totuşi. Soringen, constructor a cărui reputație depăşise de mult sfera activității muzicale a edificiului *Keops* era, într-adevăr, semnatarul şi realizatorul propriu-zis al girantului *S-021.* O întîlnire cu el — recunoscutul adept al individualizării totale a roboților — m-ar fi interesat chiar şi în afara dramei la care asistasem. Din păcate însă, aşa cum aveam să aflăm la etajul doi, nu-i mai puteam vorbi...

În seara aceleiaşi zile, exact la orele 19,44, Soringen primise aprobarea superiorului său ierarhic de a părăsi definitiv piramida.

Aprobarea îl găsise nepregătit. Soringen, e drept, afirmase în toate rapoartele sale că circuitul de personalitate şi de independență progresivă a roboților le-ar extinde gama de utilizare-selecție-acțiune şi că giranții ar dobîndi, mulțumită acestei perfecționări, neobişnuite virtuți inovatoare (ar fi în stare să soluționeze probleme aparent insolubile şi ar deține, prin individualizare, un mod de interpretare diferențiat, subiectiv, al fenomenelor). Giranții aceştia, simțitor perfecționați, ar fi putut fi introduşi, după opinia sa, în cele mai dificile zone ale activității umane. Mai mult chiar, Soringen se oferise să experimenteze oriunde şi în orice condiții noul său tip de giranți. De aici, însă, şi pînă la răspunsul laconic care-i fusese remis (,,prin prezenta vi se acordă dreptul de a părăsi complexul *Keops,* în vederea experimentărilor pe care le aveți în vedere...") mai era însă un drum şi, poate chiar, o răstălmăcire. Şi Soringen ştia că aprobarea aceasta echivala, de fapt, cu o înfrîngere : piramida nu mai avea nevoie de el. Fireşte, Soringen ar fi putut să retracteze, să afirme că a fost interpretat eronat şi că refuză această exilare din *Keops.* Dar ar fi însemnat să renunțe la toate căutările lui, la vocația sa şi, în primul rînd, la ideea cu care se identificase : independența progresivă a roboților.

În jurul orelor 19,46 mai privise o dată spre ecranul de urmărire a activității giranților. *S-021,* robotul său preferat, tocmai îşi sensibiliza

acceptorul de valorificare tragică şi Soringen se bucură că, plecînd din *Keops,* lăsa printre giranți un urmaş. Apoi stinse ecranul şi începu să-şi expedieze lucrurile pe care le avea în birou : cîteva prospecte ale giranților cu care debutase, prospectul lui *S-021, o* fotografie apoi, el şi cu *S-021* plimbîndu-se prin parc... Alături de ei, Hilde, una dintre colaboratoarele sale, muziciană de mare sensibilitate, o adevărată speranță tehnică şi singura probabil care izbutise să învețe ceva de la el. Şi nu întîmplător, proiectul ei, *H-023,* avea un circuit de individualizare afectivă... Hotărît, Soringen regreta complexul *Keops,* iar exilarea sau autoexilarea — oricum ar fi vrut s-o numească — era, de fapt, o lovitură care-1 nimerise în plin.

Soringen mai descoperi printre hîrtiile sale o ilustrată : un dement din Antarctica îl invita să întemeieze acolo, în imperiul de gheață, o supercivilizație...

În mod absurd se simți o clipă tentat să se repeadă în biroul superiorului său, Dietrich, şi să-1 acuze de incapacitate. Ultimul robot-girant purtînd inițiala numelui său, *D-064,* era o dovadă concretă. Dar Soringen realiză imediat că n-ar fi putut să-1 intimideze şi nici măcar să se facă înțeles. Dietrich, tehnicianul care-1 coordona, nu l-ar fi putut pricepe prin însăşi structura sa, iar de limitele lui intelectuale nu era vinovat. Nu el inventase acest sistem de ierarhizare, desprins de principiul normal al reconsiderării valorice, singurul care... Soringen simți că începuse din nou să teoretizeze.

Hilde îl informă telepatic că aflase de concedierea lui şi că regretă. Era o invitație discretă de a o lua cu el, dar Soringen se întrebă, cu totală sinceritate, dacă nu era mai bine ca Hilde să rămînă în *Keops,* şi să persevereze...

Soringen termină să-şi expedieze lucrurile personale. Era exact ora 20,07. *S-021* declanşase probabil circuitul de inervație solistică, iar de jos, din sala de concerte, parveniră primele efluvii melodice ale celui plecat în căutarea Stelei Interzise. Soringen realiză vag, din tonul interpretării, că *S-021* încearcă unele ezitări şi se gîndi o clipă că n-ar fi fost rău de loc să-1 înzestreze şi cu un circuit de perseverență, de rezistență activă la denigrări şi distorsiuni morale. Era însă prea tîrziu. Fusese concediat. Cel mult în Antarctica... Şi Soringen, uitînd că cei care părăseau piramida n-aveau voie să ducă în afară idei neaplicate încă, îşi însemnă într-un carnet „necesitatea circuitului de perseverență".

Era exact 20,13. Sistemul antifurt al etajului îi sesiză greşeala şi informă simultan robotul anchetator. Soringen încălcase o dispoziție clară şi aceasta tocmai în ziua plecării lui. Robotul anchetator declanşă un impuls şi Soringen îşi pierdu cunoştința, în acelaşi moment, *S-021* era electrocutat, iar solistul se prăbuşea... Ceasul din sala de concert indica 20,15.

Hilde declanşa simultan un apel spre etajul III, al experților. Silva, expertul care-1 crease pe Soringen, era şi singurul care ar mai fi putut interveni. Singurul care putea să înțeleagă totodată că Dietrich, tehnicianul care semnase concedierea lui Soringen, era de fapt un robot depăşit, demodat, şi că — anticipînd reacția lui Soringen şi permanenta sa dorință de inovare — Dietrich prevăzuse intervenția sistemului antifurt şi paralizarea lui Soringen... Dietrich premeditase crima...

Împreună cu S. H. am pornit spre etajul al treilea, reflectînd asupra straniilor consecințe. Trecuseră 21 de ani de la instalarea sistemului antifurt, suficient timp pentru ca bateriile sale de alimentare să fie descărcate. Şi totuşi, coincidența făcuse ca bateriile sistemului antifurt să fie revizuite chiar în aceeaşi zi.

Silva, marele expert Silva, cel care-1 crease pe Soringen, ar fi avut toate motivele să cerceteze această stranie coincidență.

Silva se simțise în toată după-amiaza aceea dinaintea concertului extrem de obosit. Responsabilitatea care dubla neîntreruptul efort de avizare a activității etajului II se conjuga, la nivelul său, al experților, cu obligația valorificării totale a proiectelor emise de etajul superior — al patrulea — al creatorilor. Dar Silva, ca de altfel majoritatea experților, avea şi o activitate proprie de concepție. O activitate care nu făcea parte din atribuțiile sale de drept (pe Soringen îl crease în răstimpul unui concediu de boală), dar care rămînea, nedeclarat nimănui, activitatea sa preferată şi, într-un anume sens, justificarea existenței sale.

De la crearea lui Soringen, însă, Silva nu mai avusese răgazul unei alte realizări, şi această inactivitate prelungită îl obosise poate mai mult decît conflictele neîntrerupte care agitau etajul experților. E drept, conflictele acestea — încorporate în activitatea de fiecare zi a serviciului — nu îmbrăcau exteriorizări lamentabile. Ele se consumau tacit, telepatic, într-o continuă şi mereu accelerată uzură a nervilor. In conflictele dintre experți nu interveneau nici măcar creatorii — specialiştii de la etajul IV; dialectica acestor conflicte, din punctul de verere al piramidei, era însăşi rațiunea de a fi a experților. Selecția argumentelor în interacțiune constituia un criteriu suplimentar. Din păcate, însă, un criteriu tributar unui factor eminamente subiectiv : rezistența nervilor. Pentru că nu o dată, în loc să se impună argumentul ştiințific, se impunea argumentul celui cu nervii mai tari. Ceea ce îi şi oferea de la bun început expertului-şef, Diserco, un avantaj hotărîtor în aproape toate conflictele.

Creîndu-l pe Soringen, Silva se dovedise partizanul tipului de robot plural, pentru care activitatea muzicală, deşi cea mai importantă, nu se dovedea totuşi unica. Combătînd teoria specializării limitate a roboților, Silva şi teoretizase chiar această pluralitate : aptitudinile muzicale ale unui

robot presupuneau, după el, înainte de toate, un univers muzical, o totală libertate şi înflorire a spiritului. Diserco evident protestase, afirmînd că acest nou tip de robot, aspirînd spre umanizare, ne va întoarce în final de unde am plecat. Dar se înşela, dezvoltarea nu s-ar fi făcut pe un cerc închis, ci pe o spirală neîntrerupt ascendentă.

Honorin, prietena lui Silva, îl sfătuise să renunțe la teoretizări şi să creeze un nou Soringen, infinit perfecționat. Şi, mai cu seamă, să nu lucreze decît în afara piramidei, acolo unde gîndurile nu i-ar fi fost urmărite în permanență de obiectorul mental al lui Diserco.

La 19,46 Silva află că Soringen fusese autorizat să părăsească piramida şi bănui că această hotărîre a lui Dietrich fusese influențată direct de Diserco (Dietrich, creat de Diserco, era lipsit de un circuit volitiv independent față de creatorul său). Această ultimă maşinație a lui Diserco, spre deosebire de toate cele precedente, avu asupra lui Silva un efect depresiv. Nu-1 obosi şi nici nu-1 irită, aşa cum se întîmplase de zeci şi sute de ori. Maşinația lui Diserco, cu totul neloială şi străină de corectitudinea specifică experților, îl întristă. Aparatul de urmărire a stării psihice a experților sesiză dereglarea şi-i propuse lui Silva un antideprimant : un drog în stare să-i creeze, pentru un timp, iluzia unei deconectări, a unui concediu pe o altă planetă, într-o altă lume, într-un alt context de relații. Dar însăşi necesitatea unui astfel de drog îl întristă şi mai mult... Doza de antideprimant se cerea de bună seamă dublată şi Silva înțelese că acesta e mecanismul oricărei drogări, iluzia creînd o sete de iluzii.

Silva ceru automatului doza maximă de antideprimant, ştiind foarte bine că soluția acestei false deconectări, cea mai periculoasă, echivalează cu un sfîrşit de partidă. Dar Silva mai ştia că Protector, dispozitivul de alarmă al experților, va lansa în direcția etajului superior un disperat S.O.S. şi că marele Singtown, creatorul său, va interveni.

Era ora 20,15. Silva se prăbuşi, dar Protector nu declanşă semnalul... Am pornit cu S.H. spre etajul IV — al *creatorilor* - întrebîndu-ne dacă marele Singtown autorizase sau nu intrarea în revizie, chiar în aceeaşi zi, a dispozitivului de alarmă. Dar, exact la 20,15, Singtown avusese un infarct.

La orele 19,46, Singtown, realizatorul lui Silva, se pomenise invitat — mai exact dus cu forța — în biroul lui Dirigman, creatorul şef al etajului V. Fără să mai apeleze la obişnuitele sale introduceri, cumplit de plicticoase, Dirigman îl făcu direct răspunzător de o serie de tulburări în curs de desfăşurare la toate etajele inferioare ale complexului *Keops.*

Analizînd informațiile diferitelor seismografe psihice, Dirigman ajunsese la concluzia că tulburările s-ar datora nemijlocit activității invederat antipiramidale a lui Singtown. Ultimul său robot, Silva, demonstrase din plin — afirma Dirigman — înzestrarea lor cu un circuit de

autonemulțumire. Dar Dirigman ştia că acuzațiile sale sînt lipsite de acoperirea argumentelor. Aşa că, treptat, schimbă tonul, invocă situația de forță majoră şi ajunse să afirme că numai din respect pentru părul alb al lui Singtown n-a luat încă decizia de a-1 destitui şi a preferat chiar să remită cazul său Tribunalului Suprem al Ideilor.

Singtown se întoarse în biroul său în jurul orelor 20,00. încercă să asculte începutul concertului, dar nu izbuti să se concentreze. Acuzațiile lui Dirigman, cunoscut pentru prudența sa maximă, presupuneau o funcționare anormală a întregului *Keops.* O anormalitate discutabilă chiar şi din punctul lui de vedere — discutabilă, dar totodată suficientă pentru a-i justifica decizia. Remiterea cazului său Tribunalului Superior al Ideilor venea să acrediteze această presupunere de anormalitate. Dirigman ştia doar foarte bine că Tribunalul n-avea calitatea să-1 judece pe propriul său creator... Pentru că înființarea acestui tribunal fusese ideea lui Singtown. Regulamentul de funcționare a tribunalului fusese conceput tot de el, de Singtown... Ar fi avut oare acest Tribunal competența să judece azi cazul său ? Şi încă : fiecare etaj putuse bănui pînă atunci o dereglare la nivelul imediat superior. Dar deasupra etajului IV, al creatorilor, nu mai era decît biroul Selectorului unic. Piramida era construită sub un unghi precis, fără nici o legătură cu exteriorul, iar în vîrful ei era un singur om : cel care îl crease şi pe Singtown. Or, dacă acest *om,* care avusese pînă astăzi încredere în el, îi îngăduia subit lui Dirigman să-1 acuze, atunci *omul* de sus, selectorul unic, se dereglase şi el... Sau se speriase el însuşi de propriul său ucenic vrăjitor şi hotărîse să-1 anihileze.

Lui Singtown i se făcu frică — sau îl străbătu ceva asemănător fricii; simți că nu mai are cui sa ceară ajutor şi — pentru prima oară, conştient de limitele sale organice, pentru că şi el era un robot — se prăbuşi. Nu, nu fusese un infarct miocardic, ci unul neuronal.

Ceasul din biroul lui Singtown se oprise şi el la fatidicul 20,15.

Ceasurile noastre, acum, la terminarea descifrării fotogramelor anchetative, arătau 20,23. Deci trecuseră numai opt minute de la declanşarea propriu-zisă a dramei. Dacă Singtown avusese dreptate, iar dereglarea se produsese într-adevăr la nivelul selectorului unic, ne mai rămîneau exact două minute pentru a o lichida. Organizarea piramidei îngăduia o revenire la funcționarea normală : dacă avariile erau lichidate într-un răstimp de 000 de măsuri muzicale (echivalentul a 10 minute) !

Urcînd spre biroul selectorului unic, pentru prima oară de la intrarea în *Keops,* mă acuzam. Cum de nu m-am gîndit pînă atunci că organizarea aceasta perfectă, piramidală, nu admite nici o eroare care să nu fie justificată (şi explicată) de o alta, la nivelul etajului imediat superior ? Şi că o eroare agravată din etaj în etaj nu putea să înceapă decît de acolo, din vîrful piramidei?

Alergam spre biroul selectorului unic... Şi, pentru prima oară, aproape de vîrful piramidei, înțelegeam că eroziunea se însuma şi creştea în intensitate, prin însăşi logica acestei construcții, pe măsura apropierii de vîrf. Nu întîmplător nici o piramidă nu şi-a putut păstra, prin timp, vîrful ei de săgeată, atît de sfidătoare, inițial, la adresa eternității...

Ultimele trepte ale scării erau din ce în ce mai strîns spiralate. Urcam tot mai greu. Mai aveam 90 de secunde şi trebuia totodată, urcînd, să cîştig timp, imaginîndu-mi biroul selectorului unic, invarianții şi diferențialii afectivi, analizatorii neuronali şi perceptorii de intuiții. Iar printre ei un *om,* singurul creier uman al piramidei, dar care din capriciu, sau din orgoliu, sau din oboseală, greşise...

Dar nu greşise !

În mijlocul panourilor pe care mi le imaginasem cu destulă exactitate, prăbuşit peste butoanele de intervenție rapidă, singurul om abia mai respira.

L-am ridicat şi, spre uimirea noastră, l-am recunoscut pe Cib Barlington, cel care mă inițiase cîndva în secretele ciberneticii. Cib Barlington care înălțase acest uriaş edificiu piramidal în memoria părintelui său şi care trăise aici retras, singur în vîrful ametitoarei piramide, timp de aproape o mie de ani. Nu ; Barlington nu mai putea fi salvat.

— Şi omul de la intrare — celălalt Barlington ? mă întrebă S.H.

— Un automat, un duplicat fidel, acționat tot de acest creier, singurul autentic, creierul lui Cib Barlington.

— Mai avem 48 ele secunde — mă preveni S.H.

— Poate nici 48...

— Deci totul e pierdut ?

— Nu încă, dragă S.H. Sau nu, atîta vreme cît în acest birou se mai află un *om !*

M-am aşezat în locul lui Barlington. Am chemat la ordine analizatorii neuronali, am respins stabilizatorii de acțiune şi am început, etaj cu etaj, să reactivez circuitele de comandă.

La 20,25 — exact după 10 minute de la declanşarea dramei — Singtown îşi reveni din infarctul neuronal. Silva se autoeliberă de efectul drogării, Soringen, scăpat din autodetenție, reîncepu să lucreze, *S-G21* se desprinse de barele de autotensiune, iar solistul reîncepu să cînte în marea sală a concertelor.

— Şi cît timp vei mai rămîne aici ? mă întrebă S.H.

— Ştiu şi eu... Pînă cînd domnul Singtown va fi apt să mă înlocuiască... Sau pînă cînd bunul meu prieten S.H. va fi construit un robot de valoarea lui Teo Celan.

— Dar... ce sens are să te sacrifici ?

— Vezi, dragul meu S.H. ... Este singurul lucru pe care n-am reuşit şi n-aş fi reuşit niciodată să te fac să-1 înveți !

Cînd S.H. coborî, publicul tocmai se întorcea spre sală.

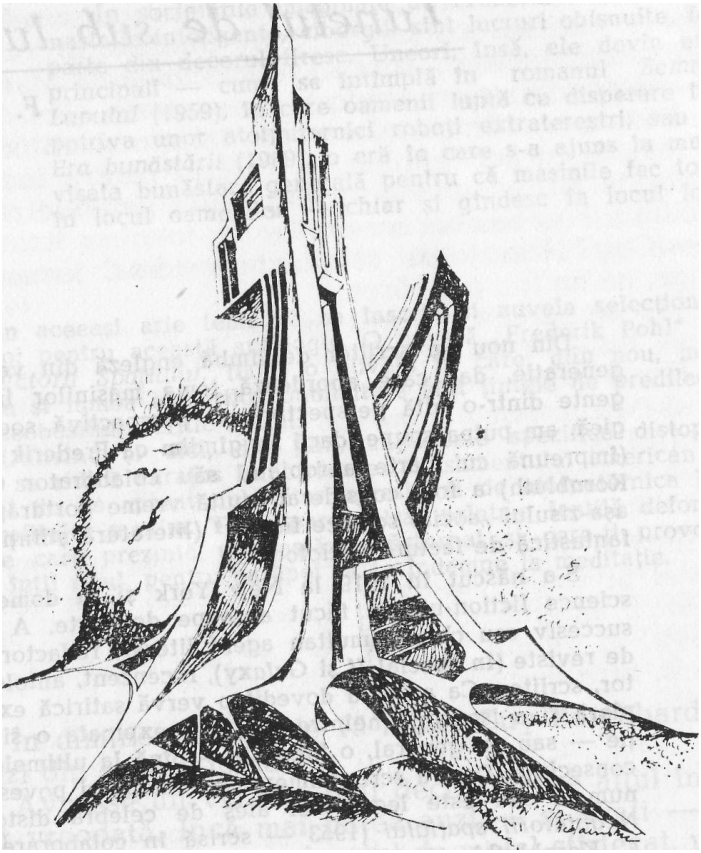

Tunelul de sub lume

Frederik Pohl

Din nou un scriitor de limbă engleză din vechea generație, dar care abordează tema maşinilor inteligente dintr-o altă perspectivă. O perspectivă sociologică, am putea spune, dacă ne gîndim că Frederik Pohl (împreună cu foarte apropiatul său colaborator Cyril Kornbluth) a fost considerat multă vreme portdrapelul aşa-zisului „social science fiction" (literatură ştiințifico-fantastică de factură sociologică). S-a născut în 1919 la New York şi în domeniul science fiction-ului a făcut aproape de toate. A fost succesiv sau chiar simultan agent literar, redactor şef de reviste (în special II şi *Galax*y), recenzent, antologator, scriitor. Ca autor a dovedit o vervă satirică exemplară şi o iscusință neîntrecută în a exploata o situația — sau, în general, o idee SF —- pînă la ultimele ei consecințe. Deşi a scris numeroase romane şi povestiri, numele său este legat mai ales de celebra distopie *Neguțătorii spațiului* (1953 — scrisă în colaborare cu C. Kornbluth), virulentă satiră la adresa unei viitoare societăți excesiv mercantilă. De altfel, subiectul avea să-1 continue doi ani mai tîrziu în romanul *Era Gladiatorilor* pentru a ne prezenta, de această dată, o societate degenerată pînă la dimensiunile unui coşmar, în care violența este instituționalizată.

Alte romane, memorabile şi ele, *Animale de război* (1957), *Plimbare de bețiv* (1960) sau *Ultima plagă* (1965) dovedesc ambiția autorului de a se înscrie în tradiția unor glorioase distopii realizate de Zamiatin — Huxley — Orwell. În societățile imaginate de Frederik Pohî roboții, maşinile inteligente, ciborgii, sînt lucruri obişnuite, fac parte din decorul firesc. Uneori, însă, ele devin eroi principali — cum se întîmplă în romanul *Semnul Lupului* (1959), în care oamenii luptă cu disperare împotriva unor atotputernici roboți extratereştri, sau în *Era bunăstării* (1969), o eră în care s-a ajuns la mult- visata bunăstare generală pentru că maşinile fac totul în locul oamenilor — chiar şi gîndesc în locul lor..

În aceeaşi arie tematică se înscrie şi nuvela selecționată de noi pentru această antologie. O nuvelă „Frederik Pohl" din *Neguțătorii Spațiului,* 100% o nuvelă în care, din nou, mass media şi lumea afacerilor publicitare sînt țintele de predilecție ale neobositului critic social.

Utilizînd şi aici, din plin, mijloacele specifice distopiei, Pohl se ridică curajos împotriva establishmentului american invadat de un aparat publicitar agresiv şi de atotputernica lege a profitului maxim. Totul pare filtrat printr-o lentilă deformatoare care prezintă un „astăzi" răsturnat şi care-ți provoacă mai întîi rîsul, pentru ca apoi să te îndemne la meditație.

În dimineața zilei de 15 iunie, Guy Burckhardt se trezi din somn, țipînd.

Avusese un vis mai real decît oricare altul încercat vreodată. Încă mai putea auzi — şi simți — explozia stridentă, cu scrîşnetul de metal sfîrtecat, unda de şoc, violentă, zvîrlindu-1 cu furie jos din pat şi valul pătrunzător de căldură...

Se ridică tremurînd şi privi fără să-şi creadă ochilor, la camera liniştită şi la razele soarelui strălucitor, strecurate pe fereastră.

— Mary ? chemă el, cu o voce răguşită.

Locul din pat al nevesti-sii era însă gol. Cearceafurile arătau dezordonate şi boțite, ca şi cînd femeia tocmai atunci le-ar fi părăsit, iar amintirea visului se dovedi atît de pregnantă, încît Burckhardt cercetă instinctiv podeaua, vrînd să se convingă că Mary nu se află cumva acolo, aruncată de explozie.

Dar nu era. Bineînțeles că nu, îşi spuse, uitîndu-se la toaleta cu aer familiar, la cufărul pentru încălțăminte, la fereastra încă întreagă şi la peretele rămas neclintit. Fusese doar un vis !

— Guy? Din josul scării, nevastă-sa tocmai îl striga, pe un ton plîngăreț.

— Guy, dragă, ai pățit ceva ?

— Nu, răspunse el, cu glas pierit.

Urmă o mică pauză. Apoi Mary rosti nesigură :

— Micul dejun e gata. Sigur nu s-a întîmplat nimic ? Mi s-a părut că te-am auzit țipînd...

— Am visat urît, dragă, rosti Burckhardt, ceva mai stăpîn pe el. Cobor imediat.

Intrînd sub duş, îşi zise că avusese un vis pe cinste. Şi totuşi coşmarurile, în special cele despre explozii, nu erau un lucru neobişnuit. Existase, oare, cineva, în ultimii treizeci de ani de amenințare nucleară, care să nu fi visat explozii ?

După cît se părea, chiar şi Mary păţise una ca asta, căci, în momentul în care el începuse să-i povestească despre acel vis, îl întrerupse brusc :

— Şi *tu?* în vocea ei se putea citi mirarea. Atunci am visat acelaşi lucru ! Mă rog, acelaşi lucru e un fel de-a spune... De fapt, eu n-am *auzit* nimic. Am visat că un anumit eveniment m-a trezit, apoi s-a produs o bubuitură puternică şi, în cele din urmă, ceva m-a izbit în cap. Asta a fost tot. Seamănă cu visul tău ?

Burckhart tuşi.

— Păi, nu prea, zise el. Mary nu se număra printre femeile bărbătoase şi neînfricate, prin urmare nu era necesar, gîndi el, să-i povestească toate micile detalii care conferiseră un asemenea realism visului. Nu era nevoie să amintească de coastele rupte, nici de băşicile sărate ce-i umpluseră gîtlejul şi nici de revelația agonizantă că aşa arată moartea. Tot ce spuse fu :

— Probabil o fi explodat ceva în centrul oraşului. Am auzit amîndoi detunătura, şi de aici şi visul!

Femeia întinse mîna şi-1 bătu uşurel pe dosul palmei.

— Tot ce se poate ! se declară ea de acord. E aproape opt şi jumătate, dragă. N-ar trebui să te grăbeşti ? Doar nu vrei să întîrzii la slujbă ? !

Burckhardt înghiţi în grabă mîncarea, îşi sărută nevasta şi se năpusti afară, nu atît ca să nu întîrzie la birou, cît mai ales pentru a afla dacă presupunerea lui fusese corectă ori nu.

Centrul Tylerton-ului arăta însă la fel ca întotdeauna. Odată urcat în autobuz, Burckhardt privi cu un ochi critic pe fereastră, căutînd urmele unei explozii. Nici vorbă de-aşa ceva ! Dimpotrivă, Tylerton-ul părea mai arătos ca oricînd : era o zi minunată, cu aer proaspăt, cerul n-avea pic de nori, iar casele apăreau curate şi îmbietoare. Cineva, observă el, spălase cu un jet de aburi clădirea companiei *Power & Light* — singurul zgîrîe-nori din oraş. Asta era pedeapsa pentru situarea la periferiile localităţii a principalei uzine aparţinînd lui *Contro Chemicals :* fumul coşurilor încă îşi mai lăsa urma pe clădirile din piatră.

În autobuz nu se afla nici o figură cunoscută, aşa încît Burckhardt nu avu pe cine să întrebe despre explozie. Iar în momentul cînd coborî la intersecţia străzilor Fifth cu Lehigh şi autobuzul îşi urmă drumul, gemînd stins din motorul lui, aproape se convinsese de irealitatea celor petrecute.

Se opri în faţa tutungeriei din holul clădirii unde-şi avea biroul; în spatele tejghelei, însă, nu se afla, ca de obicei, Ralph. În locul lui, îi vîndu ţigări un necunoscut.

— Unde e domnul Stebbins ? întrebă Burckhardt.

— E bolnav, domnule, răspunse, politicos, omul. O să vină mîine. Cu ce să vă servesc astăzi ? Un pachet de *Marlin,* cumva ?

— De *Chesterfield,* îl corectă Burckhardt.

— Desigur, domnule, zise bărbatul. Dar ceea ce luă din raft şi-i strecură apoi în faţă, de-a curmezişul tejghelei, era un pachet galben-verzui, de o marcă necunoscută.

— Trebuie neapărat să le încercaţi pe astea, domnule, îi sugeră omul. Conţin o substanţă anti-tuse. Aţi băgat de seamă că de foarte multe ori ţigările cu care v-aţi obişnuit vă fac să vă sufocaţi ?

— N-am auzit niciodată de marca asta, rosti Burckhardt, bănuitor.

— Bineînţeles că nu. Sînt un produs nou. Cum Burckhardt ezita, bărbatul exclamă cu convingere : Ascultaţi, încercaţi-le pe riscul meu. Dacă n-or să vă placă, îmi aduceţi pachetul gol înapoi şi vă restitui banii. Ce ziceţi ? Facem tîrgul ?

Burckhardt scoase un mormăit nedesluşit,

— În fond, nu văd ce-aş avea de pierdut ? Totuşi, vrei să fii atît de drăguţ să-mi dai şi un pachet de *Chesterfield ?*

Desfăcu pachetul şi-şi aprinse o ţigară, în vreme ce aştepta sosirea liftului. Nu erau rele, decise, deşi avea reţineri în privinţa tutunului tratat chimic, indiferent pe ce cale. Apoi încetă să se mai gîndească la dublura lui Ralph; s-ar fi dus naibii comerţul lui dacă omul ar fi încercat să ofere fiecărui client o discuţie de afaceri atît de insistentă.

Uşa ascensorului se deschise, lăsînd să răsune o muzică înceată, melodioasă. însoţit de alţi vreo doi- trei inşi, pe care-i salută cu o înclinare a capului, Burckhardt intră, în timp ce panourile uşii se închiseră. Sunetele muzicii se stinseră şi difuzorul montat în tavan începu să debiteze obişnuitele reclame.

Nu, nu pe acelea *obişnuite,* realiză Burckhardt. Fusese atîta vreme expus reclamelor specializate, încît urechea sa externă aproape că încetase de a le mai percepe. Ceea ce se auzea acum din programul înregistrat, provenind din subsolul clădirii, îi atrase însă atenţia. Nu erau doar mărcile, cvasinecunoscute ; era vorba, în special, de o structurare diferită a materialului publicitar.

Reclama se compunea din nişte versuleţe cu ritm intens, săltăreţ ; în ele erau făcute referiri la o serie de băuturi fine, pe care Burckhardt nu avusese niciodată ocazia să le guste. Urmă, după aceea, un dialog rapid ca o morişcă, între vocile a doi puşti de zece ani, în legătură cu un calup de zahăr candel şi, în fine, bubuitul autoritar al unei voci de bas : ,,Duceţi-vă de îndată şi cumpăraţi DELICIOSUL *Chico-Bite* şi mîncaţi GUSTOSUL *Chico-Bite* pînă *la ultima bucăţică !* Aşa este *Chico-Bite!"* Se mai auzi şi suspinul scîncit al unei femei : „îmi *doresc* un frigider *Feckle-Freezer!* Aş face orice pentru un frigider *Fechle-Freezer!"* Burckhardt ajunse la etajul unde-şi avea biroul şi părăsi liftul, cînd ultima reclamă se afla în plină desfăşurare. Cele auzite îl făceau să se simtă un pic stînjenit. Anunţurile nu se refereau la firmele obişnuite ; nu exista în ele sentimentul uzurii sau al obişnuinţei.

Din fericire, la birou totul era în ordine. Cu o singură excepţie : Mr. Barth încă nu-şi făcuse apariţia... De ce ? Nici măcar domnişoara Mitkin, care căsca, aşezată la ghişeul de primiri, nu ştia prea bine.

— Au telefonat de la el de-acasă, asta-i tot. O să vină mîine.

— Poate s-o fi dus la uzină, e în apropierea casei lui.

Femeia părea indiferentă.

— Mda...

Un gînd îl străfulgeră pe Burckhardt.

— Dar azi e 15 iunie ! E ziua plăţii taxelor trimestriale ! Şi Mr. Barth trebuie să semneze listele de plată.

Domnişoara Mitkin mormăi ceva, dorind să arate că asta e treaba lui Burckhardt, nu a ei. După care-şi văzu mai departe de unghii...

Exasperat la culme, Burckhardt se aşează la biroul lui. Nu că n-ar fi putut semna listele la fel de bine ca şi Barth, gîndi el resemnat. Atîta numai că un asemenea fapt nu intra în atribuţiile lui ; era o responsabilitate pe care Barth, în calitatea sa de şef al filialei locale a companiei *Contro Chemicals,* ar fi trebuit să şi-o asume.

Se gîndi brusc să-1 cheme pe Barth de-acasă, ori să încerce să dea de el la fabrică, dar renunţă repede la idee. În realitate nu-i prea păsa de tipii de la fabrică şi cu cît avea mai puţine contacte cu ei, cu atît mai bine. Vizitase odată fabrica, împreună cu Barth; fusese o experienţă deconcertantă şi, dintr-un anumit punct de vedere, înspăimîntătoare. Excluzînd o mînă de operatori şi ingineri, nu exista nici un alt suflet în uzină — adică, se corectă Burckhardt, amintindu-şi cuvintele lui Barth, nici un suflet viu; doar maşinile...

Conform celor spuse de Barth, fiecare maşină era dirijată de un soi de computer reproducînd — în bîzîitul lui electronic — memoria şi creierul actual al unei fiinţe umane. Era un gînd neplăcut. Barth îl asigurase, rîzînd, ca nu e vorba de nici un fel de afacere gen Frankenstein, cu cimitire jefuite şi creiere implantate în maşini. Totul se reducea la o problemă — spunea el — de transferare a schemelor logice, caracteristice în mod obişnuit creierului uman, la alte celule, formate din tuburi vidate. Nu se aducea nici un prejudiciu omului, şi nici maşina nu era transformată într-un monstru.

În ciuda tuturor explicaţiilor, Burckhardt nu-şi putuse înfrîna o stare de uşoară nelinişte...

Scoţîndu-şi din minte pe Barth, şi fabrica, şi toate celelalte mici necazuri, se năpusti asupra listelor de plată Îi luă timp pînă către prînz să controleze cifrele — pe care Barth le-ar fi extras din cartea mare, unde numai el avea acces, ori le-ar fi reprodus pe dinafară, în mai puţin de zece minute, îşi reaminti, plin de năduf, Burckhardt.

Introduse foile de hîrtie într-un plic, îl sigilă şi se duse cu el la domnişoara Mitkin.

— Avînd în vedere că Mr. Barth nu este aici, ar fi mai bine să luăm masa pe rînd, i se adresă el. Mergi dumneata prima.

— Mulţumesc. Cu mişcări indiferente, domnişoara Mitkin scoase poşeta din sertar şi începu să se machieze.

Burckhard îi întinse plicul.

— Fii drăguţă, pune-1 la poştă pentru mine. Oh, stai puţin. Mă întreb dacă n-ar trebui să-i telefonăm lui Mr. Barth, ca să fim siguri... A spus cumva soţia lui dacă e în stare să primească telefoane, sau nu?

— N-a spus. Şi oricum, cea care a dat teiefon şi a lăsat mesajul a fost fiica, nu soţia.

— Puştoaica ? ridică Burckhardt din sprîncene. Credeam că e în drum spre şcoală.

— Ea a telefonat, asta-i tot ce ştiu.

Buckhardt se înapoie în birou şi privi dezgustat la corespondența nedesfăcută de pe masă. Nu-i plăceau coşmarurile ; îi stricau toată ziua. Ar fi trebuit să ramînă la pat, cum făcea Barth.

Pe drumul de întoarcere spre casă, i se întîmplă un lucru ciudat. La colț, acolo de unde lua de obicei autobuzul, se produsese învălmăşeală — cineva urla ceva despre un nou tip de congelator — aşa încît fu nevoit să facă un ocol. Văzu autobuzul venind şi începu să alerge după el, cu paşi mărunți. În clipa aceea, cineva din spate îl strigă pe nume. Privi peste umăr : un omuleț cu o figură chinuită se grăbea să-1 ajungă din urmă.

Burckhardt avu o ezitare, apoi îl recunoscut. Era o cunoştință întîmplătoare, un anume Swanson. Cu o expresie posacă, Burckhardt observă că pierduse deja autobuzul.

— Salut, zise el.

Pe fața lui Swanson se putea citi o teribilă încordare.

— Burckhardt ? întrebă el iscoditor, cu o intensitate neobişnuită în voce. Rămase în picioare, tăcut, urmărind chipul lui Burckhardt; întreaga lui ființă părea mistuită de o dorință arzătoare, transformată treptat în speranță neputincioasă şi regret. Caută ceva, aşteaptă ceva — gîndi Burckhardt. Dar orice-ar fi vrut, Burckhardt nu ştia cum să-I ajute.

Oftă şi spuse iarăşi:

— Bună, Swanson.

Swanson nu păru să-1 audă. Oftă, doar, la rîndul său i un oftat din adîncul inimii.

— Nu e nimic de făcut, murmură omulețul, aparent ca pentru sine. Clătină din cap, absent, în direcția lui Burckhardt, apoi întoarse spatele şi plecă.

Burckhardt îl urmări cum se pierde în mulțime, uşor adus de spate şi cu umerii căzuți. Era o zi *neobişnuită,* gîndi, şi încă una care nu-i plăcea deloc. Lucrurile mergeau tot aiurea.

Călătorind spre casă cu următorul autobuz, medita ceva mai mult la acest ultim aspect. Nu era nimic înspăimîntător sau dezastruos ; dar se afla total în afara propriei experiențe. Îți trăieşti viața, ca orice om, şi-ți formezi un ansamblu întreg de impresii şi de reacții. *Aştepți* nişte lucruri. Cînd deschizi dulăpiorul cu medicamente, de pildă, este de aşteptat ca lama de ras să se găsească pe al doilea raft; la fel, cînd

închizi uşa de la intrare, te aştepți să fie nevoie să răsuceşti zăvorul de două ori.

Nu lucrurile care sînt perfecte şi merg cum trebuie îți fac viața apropiată, ci acelea doar cu puțin nelalocul lor — zăvorul înțepenit, întrerupătorul din capul scărilor, ce necesită o apăsare suplimentară, fiindcă arcul e vechi şi nerezistent, covoraşul care alunecă în mod constant de sub picioare...

Nu se putea spune că ar fi apărut ceva în neregulă în privința modului de viață al lui Burckhardt; doar că, în acest caz, lucrurile *nelalocul lor* nu se potriveau. Bunăoară, Barth nu venise la slujbă, deşi Barth venea *întotdeauna.*

Burckhardt medită asupra subiectului, în timpul cît dură cina. O făcu şi după aceea, în ciuda încercărilor neveste-sii de a-1 atrage, pentru restul serii, la o partidă de bridge cu vecinii, Anne şi Farley Dennerman — nişe oameni care-i plăceau şi pe care-i cunoştea de-o viață întreagă. În seara aceea, însă erau şi ei la fel de ciudați şi de gînditori, încît Burckhardt abia dacă ascultă plîngerile lui Dennerman despre imposibilitatea obținerii unei legături telefonice ca lumea sau comentariile consoartei lui despre dezgustătoarea varietate a reclamelor televizate pe care le urmărise în ultimele zile.

Burckhardt era pe cale să stabilească un nou record absolut în ce priveşte lipsa prelungită de atenție, cînd, pe la miezul nopții, cu o bruschețe care-1 surprinse pînă şi pe el —- în mod ciudat, era *conştient* de ceea ce se întîmplă — se întoarse acasă şi se băgă în pat, unde adormi buştean.

II

În dimineața zilei de 15 iunie Burckhardt se deşteptă din somn, țipînd.

Avusese un vis, mai real decît oricare altul din viața lui. Mai putea auzi încă explozia, mai putea simți suflul ei zdrobindu-1 de un perete. I se părea nefiresc să poată sta înțepenit în vîrf de pat, într-o cameră absolut neatinsă.

Nevasta-sa urcă, lipăind, scările.

— Iubitule ! strigă ea. Ce s-a întîmplat ?

— Nimic, murmură el. Am visat urît.

Cu mîna la inimă, femeia păru să se liniştească. Pe un ton supărat începu să spună :

— M-ai speriat aşa de tare, că...

Un zgomot venit din exterior o întrerupse. Era. deopotrivă, un vaiet de sirenă şi un dangăt de clopot, asurzitor şi paralizant.

Cei doi Burckhardt se uitară unul la celălalt, preț de o clipă, după care se grăbiră la fereastră, cuprinşi de teamă.

Pe stradă nu se aflau maşinile pline de zarvă ale pompierilor, ci un simplu camion închis, tîrîndu-se cu încetineală în lungul trotuarului. Deasupra acestuia, înțesate în neorînduială, se aflau pîlniile țipător colorate ale unor difuzoare. Din ele răsuna urletul strident al sirenelor, crescînd în intensitate, amestecîndu-se cu huruitul motoarelor grele şi cu dangătul clopotelor. Era înregistrarea fidelă a sosirii echipelor de pompieri la locul unui incendiu de proporții.

— Mary, zise Burckhardt uimit, se încalcă legea ! Îți dai seama ce fac ăştia ? Au pus înregistrări din timpul unui incendiu. Ce-or fi avînd de gînd ?

— Poate că e o glumă, îşi dădu cu părerea nevastă-sa.

— Glumă ? Să-i scoli din somn pe toți cei din jur la ora şase dimineața ? ! Scutură din cap. Poliția o să fie aici în zece minute, rosti el, profetic. Aşteaptă, numai, şi-ai să vezi.

Dar poliția nu apăru — nici după zece minute, nici mai tîrziu. Oricine-ar fi fost farsorii, păreau să aibă permisiunea autorităților pentru tot circul făcut.

Autovehiculul se opri în mijlocul cvartalului de case şi zgomotul încetă pentru scurtă vreme. Apoi răsună pîrîitul unui difuzor şi o voce asurzitoare lălăi :

„Frigidere *Feckle !*

Frigidere *Feckle!*

Neapărat procurați-vă un Frigider Feckle !

Feckle, Feckle, Feckle

Feckle, Feckle, Feckle..."

O ținu aşa, într-una, motiv pentru care din fiecare casă a cartierului apărură la ferestre chipuri ce se holbau afară, nedumerite. Vocea nu era puternică ; era pur şi simplu asurzitoare.

Burckhardt scoase un urlet în direcția nevesti-sii, încercînd să acopere hărmălaia :

— Ce dracu-i ăla un frigider *Feckle ?*

— Păi, un... frigider, dragă ! răcni ea neajutorată, drept răspuns.

Brusc, zgomotul încetă şi camionul fu învăluit de tăcere. Era o dimineață cețoasă şi liniştită; razele soarelui se strecurau aproape orizontal peste vîrfurile acoperişurilor. Ar fi fost imposibil de crezut că, numai cu o clipă înainte, în liniştea cvartalului răsunase, aidoma unui muget, numele unui frigider.

— Smintită reclamă, rosti Burckhardt cu amărăciune. Căscă şi se depărtă de fereastră. În definitiv, am putea să ne îmbrăcăm. Bănuiesc că s-a sfîrşit cu...

Mugetul îl înhăță de la spate ; era ca şi cum cineva i-ar fi dat o palmă zdravănă peste urechi. O voce aspră, batjocoritoare, mai puternică decît trîmbița arhanghelului urlă :

,,Ți-ai luat un frigider ? *Pute !* Dacă nu e un frigider *Feckle, pute!* Dacă e un frigider *Feckle* de anul trecut, *pute !* Numai frigiderul *Feckle* de anul ăsta e cel mai bun dintre toate ! Orice frigider, cu excepția unui *Feckle* de ultimul tip, *pute!"*

Glasul țipa, plin de mînie, pe un ton dezarticulat: ,,Te previn ! Du-te şi cumpără un frigider *Feckle* chiar acum ! Grăbeşte-te ! Grăbeşte-te sa prinzi un *Feckle !* Grăbeşte-te să *mai* prinzi un *Feckle!* Fugi, fugi, fugi. *Feckle, Feckle, Feckle, Feckle, Feckle, Feckle..."*

În cele din urmă, vocea amuți. Burckhardt îşi trecu limba peste buzele uscate. Începu să-i spună nevesti-sii:

— Poate că ar trebui să chemăm poliția, ca să..., cînd difuzoarele izbucniră din nou ,

„Feckle, Feckle, Feckle, Feckle, Feckle, Feckle, Feckle. Frigiderele ieftine îți strică mîncarea. Te îmbolnăveşti şi verşi. Te îmbolnăveşti şi mori. Cumpără un *Feckle, Feckle, Feckle, Feckle !* Ai scos vreodată o bucată de carne din frigiderul cel vechi să vezi cît de putredă şi de mucegăită e ? Cumpără un *Feckle, Feckle, Feckle, Feckle, Feckle!* Ai de gînd să înghiți mîncarea stricată şi puțind ? Sau vrei să devii un tip deştept, cumpărîndu-ți un *Feckle, Feckle, Feckle..."*

Era prea mult. Cu degetele nimerind mereu pe-alăturea, Burckhardt reuşi în cele din urmă să formeze numărul poliției locale. Obținu semnalul ,.ocupat" — era evident că ideea mai venise şi altora — şi în timp ce se chinuia, cu mişcări tremurate, să prindă iarăşi legătura, zgomotul de afară încetă.

Burckhardt privi pe fereastră. Autocamionul dispăruse.

Îşi desfăcu nodul de la cravată şi comandă chelnerului încă un *Frosty-Flip.* De n-ar menține ăştia în interiorul lui *Crystal Cale* o atmosferă atît de... *arzătoare!* Zugrăveala proaspătă — roşu ofilit şi galben orbitor — arăta şi-aşa destul de rău ; în plus, cineva se iluziona cu totdinadinsul să creadă că e luna ianuarie în loc de iunie. Localul avea o temperatură cu cel puțin zece grade mai ridicată decît afară.

Din doua înghițituri mari dădu gata cocteilul. Băutura avea un soi de aromă ciudată, gîndi el, dar

era totuşi plăcută la gust. Cum spusese şi chelnerul, tocmai bine ca să te răcorească !

Se ridică apoi, neîndeminatic, în vreme ce o fată traversa restaurantul, venind către el. Era lucrul cel mai minunat pe care-1 văzuse vreodată în Tylerton. Bărbia în vînt, părul de culoarea mierii şi un trup care... — ce mai, toate i se potriveau ! Nu exista nici cea mai mică îndoială de pe lume că rochia mulată pe ea era singurul articol de îmbrăcăminte pe care-1 purta. Şi, în vreme ce primea salutul fetei, simți cum roşeşte.

— Domnule Burckhardt. Vocea-i răsuna aidoma unor tam-tam-uri îndepărtate. Este minunat că, după cele întîmplate azi-dimineață, îmi mai permiteți totuşi să vă văd.

Bărbatul tuşi ca să-şi dreagă glasul.

— Nu face nimic. Nu vreți să luați loc, domnişoară... ?

— April Horn, murmură ea, aşezîndu-se — lîngă el, nu de cealaltă parte a mesei, unde fusese invitată. Spune-mi April, vrei ?

,,Degajă un parfum aparte", gîndi Burckhardt, cu bruma de creier ce-i mai rămăsese încă lucidă. Părea nedrept ca ea să se poată folosi de parfum cu o asemenea uşurință. Tresări, venindu-şi în fire, tocmai cînd chelnerul se îndepărta cu comanda pentru două porții de *filets mignon.*

— Hei ! obiectă el.

— Te rog, domnule Burckhardt. Cu fața întoarsă către el, îşi lipise umărul de al lui. Avea respirația fierbinte, iar privirea tandră şi neliniştită. Totul e plătit de corporația *Feckle.* Te rog, acceptă — este cel mai puțin *însemnat* lucru pe care ei îl pot face.

Îi simți mîna scormonindu-i prin buzunare.

— Ai aici contravaloarea meniului, şopti ea pe un ton conspirativ. Te rog, fă asta pentru mine, da ? Vreau să spun că mi-ar face plăcere să plăteşti dumneata consumația — în privința lucrurilor de acest fel, sînt o fată de modă veche.

Zîmbi implorator, apoi, mimînd o discuție de afaceri, insistă :

— Dar trebuie să iei banii ! N-o să ajungă *Feckle* la sapă de lemn dacă-i iei! Ai putea chiar să-i dai în judecată pentru fiecare bănuț pe care-1 obțin tulburîndu-ți somnul într-un asemenea hal.

Cu o senzație de zăpăceală, ca şi cum tocmai ar fi zărit pe cineva făcînd să dispară un iepure într-o pălărie, Burckhardt zise :

— Eh, de fapt n-a fost chiar atît de rău, April. Cam zgomotos, poate, dar...

— Oh, domnule Burckhardt ! Ochii ei albaştri erau larg deschişi, într-o expresie de admirație. *Ştiam* că ai să înțelegi. Chiar asta şi este — ce mai, e un frigider atît de *minunat,* încît unii dintre angajații

noştri temporari s-au lăsat, ca să spunem aşa, prea mult seduşi de el. De îndată ce biroul central a aflat despre cele întîmplate, au fost trimişi reprezentanţi la toate locuinţele din cartier pentru a-şi cere scuze. Soţia dumitale ne-a spus unde îţi putem telefona — şi eu sînt atît de încîntată că ai avut bunăvoinţa de a mă lăsa să iau masa cu dumneata, ca să-mi pot cere, la rîndul meu, scuze... Pentru că, într-adevăr) domnule Burckhardt, este un frigider *formidabil!* N-ar trebui să-ţi spun toate acestea, dar... — ochii cei albaştri se plecară cu sfioşenie — aş face orice pentru Frigiderele *Feckle.* Pentru mine este mai mult decît o slujbă. Ridică privirea; era încîntătoare. Pun rămăşag că mă crezi o proastă, nu-i aşa?

— Ştii, eu...

— Oh, nu vrei să fii nepoliticos ! Femeia scutură din cap. Nu, nu te preface. Crezi, într-adevăr, că totul e o prostie. în realitate, domnule Burckhardt, n-ai mai gîndi astfel dacă ai şti mai multe despre marca *Feckle.* Lasă-mă să-ţi arăt acest micuţ prospect...

Burckhardt plecă de la restaurant o oră mai tîrziu. Dar nu numai fata fusese pricina întîrzierii sale. Se mai adăugase la aceasta o întrevedere extrem de ciudată cu un omuleţ pe nume Swanson, despre care abia dacă ştia cîte ceva, dar care-1 oprise în plină stradă, cu o grabă disperată -— pentru ca apoi să-1 părăsească fără nici o explicaţie.

Întîrzierea rămase însă fără urmări. Domnul Barth, pentru prima dată de cînd lucra Burckhard cu el, nu venise în ziua aceea —- lăsîndu-1 pe acesta din urmă să se lupte singur cu bilanţurile trimestriale.

Ceea ce avu cu adevărat importanţă, în cele din urmă, fu amănuntul că — nu se ştie cum — semnase un cec pentru un frigider *Feckle* de ultimul tip — douăsprezece picioare cubice capacitate, dispozitiv de autodecongelare, preţ de catalog 625 dolari, cu un rabat „de curtoazie" de 10% — „drept compensaţie pentru *oribila* întîmplare de azi-dimineaţă, domnule Burckhardt", spusese femeia.

Iar el nu era prea sigur în ce fel avea să-i explice nevesti-sii totul.

Nu mai trebui să-şi facă probleme. Imediat ce intră pe uşă, Mary îi zise dintr-o suflare :

— Mă întreb dacă ne putem permite să luăm un frigider nou, dragă. A fost aici un om care şi-a cerut scuze pentru tot tămbălăul ăla şi — ei, bine, ne-am apucat să vorbim şi...

Semnase, la rîndul ei, un cec...

Trăise cea mai nenorocită zi cu putinţă, gîndi Burckhardt mai tîrziu, în vreme ce se ducea la culcare. Dar, pentru el, cel puţin, ziua încă nu se încheiase. Resortul slăbit al întrerupătorului de lumină

din capul scărilor refuza cu îndîrjire să țăcăne. Înfuriat, îl izbi pur şi smplu, dar bineînțeles că nu reuşi decît să disloce întrerupătorul din şuruburi. Siguranțele se scurtcircuitară şi toate luminile din casă se stinseră.

— La dracu ! zise Guy Burckhardt.

— S-au ars ? mormăi nevastă-sa, somnoroasă. Lasă-le aşa pînă mîine dimineață, dragule.

Burckhardt scutură din cap.

— Bagă-te înapoi în pat. Vin şi eu, imediat.

Nu că-i pasă cine ştie ce de reparatul siguranțelor, dar era prea agitat ca să poată dormi. Desfăcu întrerupătorul defect cu ajutorul unei şurubelnițe, merse cu paşi împiedicați pînă în bucătăria întunecată, unde găsi o lanternă, apoi coborî cu băgare de seamă scările pivniței. Acolo descoperi într-un colț o siguranță de rezervă, împinse un cufăr gol pînă lîngă tabloul electric şi se sui pe el. Trase afară siguranța veche şi o înlocui cu cea bună.

Cînd itermină treaba, auzi deasupra, în bucătărie, țăcănitul de start şi bîzîitul frigiderului.

Porni înapoi către scări, dar se opri, brusc.

Pe locul unde stătuse pînă atunci cufărul cel vechi, podeaua pivniței strălucea neobişnuit de puternic. O cercetă mai îndeaproape, la lumina lanternei. Era din metal !

— Ei drăcie ! spuse Guy Burckhardt. Clătină din cap, fără a-i veni să creadă. Privi totul de foarte aproape, parcurgînd marginile petei metalice cu degetul arătător şi se alese cu o tăietură supărătoare — marginile erau *tăioase.*

Podeaua de ciment, acoperită cu pete, a pivniței reprezenta doar o pojghiță subțire. Găsi un ciocan şi sparse cu el mortarul în cîteva locuri — pretutindeni dădu peste metal. Întreaga pivniță nu era altceva decît o cutie de aramă. Chiar şi cărămizile din zid formau doar o fațadă falsă, aplicată peste un strat de metal.

Uluit, atacă unul dintre pilonii fundației. Aceştia, cel puțin, erau din lemn adevărat. La fel şi sticla din fereastră, era sticlă adevărată.

Îşi supse degetul care-i sîngera şi încercă baza scărilor ce duceau afară din pivniță. Lemn veritabil ! Desprinse o aşchie din cărămizile de sub arzătorul de gaz. Cărămizi adevărate. Pereții de fixare, podeaua — toate erau însă contrafăcute.

Ca şi cum cineva ar fi armat casa cu un schelet de metal, îndepărtînd apoi, metodic, orice urmă.

Cea mai mare surpriză o avu totuşi cu carcasa răsturnată a unei bărci ce bloca jumătatea din fund a pivniței — amintire a unei scurte perioade din urmă cu cîțiva ani, cînd Burckhardt avusese un atelier

acasă. Din afară privită, arăta perfect normal, înăuntru însă, acolo unde ar fi trebut să fie bănci, şi scaune, şi lădiţe cu scule se afla acum doar o încîlceală de scoabe din fier, ruginite şi neterminate.

Dar *eu* am construit toate astea ! exclamă Burckhardt, uitînd de rana de la deget. Se rezemă de carcasa bărcii, năuc, încercînd să reia totul de la capăt. Prin urmare, cineva — din motive situate dincolo de înţelegerea lui — îi luase de acolo barca şi pivniţa, poate chiar şi casa întreagă, înlocuindu-le cu nişte copii perfecte ale obiectelor reale.

E o tîmpenie ! vorbi el, adresîndu-se pivniţei pustii. La lumina lanternei, privi de jur-împrejur. Şopti : Pentru numele lui Dumnezeu, de ce-ar fi făcut cineva un asemenea lucru ? !

Raţiunea refuză să-i dea un răspuns, căci nu exista niciunul rezonabil. Timp de minute în şir, Burckhardt contemplă imaginea nesigură a propriei sale judecăţi.

Se uită din nou, cu atenţie, sub barcă, sperînd să se convingă că totul a fost doar o greşeală, o închipuire. Dar fierăria şleampătă, neterminată, rămînea tot acolo — mereu aceeaşi. Se strecură dedesubt, ca să vadă mai bine, pipăind neîncrezător lemnul aspru. De neînchipuit, imposibil !

Stinse lumina lanternei şi se pregăti să se furişeze afară. Dar nu mai apucă s-o facă. În clipa dintre ordinul dat picioarelor, de a se mişca, şi mersul propriu- zis, simţi o oboseală bruscă, epuizantă, revărsîndu-i-se în tot corpul.

Starea de veghe începu să dispară — nu imediat, ci ca şi cum ar fi fost îndepărtată încetul cu încetul, şi Guy Burckhardt adormi.

III

În dimineaţa zilei de 16 iunie, Guy Burckhardt se trezi stînd ghemuit, cu trupul ţeapăn, sub carcasa bărcii din temelia casei — şi alergă la etaj, ca să afle că era, de fapt, în data de 15 iunie.

Primul lucru pe care-1 făcuse după aceea a fost să cerceteze înnebunit, cuprins de febrilitate, copastia bărcii, podeaua falsă a pivniţei şi imitaţiile de pietre din temelia casei. Erau toate exact aşa cum şi le amintea — absolut de necrezut.

Urcă din nou în casă...

Bucătăria reprezenta aceeaşi reflectare blajină, neinteresantă, a propriei personalităţi. Pe perete, ca de obicei, ceasul electric torcea liniştit, cu limbile dînd înconjur cadranului. Aproape ora şase, indica aparatul. Din moment în moment, Mary avea să se trezească şi ea.

Burckhardt deschise cu o izbitură uşa de la intrare şi rămase aşa, privind îndelung strada pustie. Pe trepte, aruncat neglijent, zăcea ziarul din acea dimineaţă — şi-n vreme ce-l netezea, observă că purta data de 15 iunie.

Dar asta era imposibil. *Ieri* fusese 15 iunie — ziua întocmirii bilanţurilor. Nu era o dată prea uşor de uitat.

Se înapoie în hol şi înşfacă telefonul. Formă numărul de la Informaţii meteo şi auzi o voce bine modulată, care părea că fredonează : „...în curs de răcire, izolat averse de ploaie. Presiunea atmosferică, trei virgulă zero păru, în creştere. Prognoza Biroului Federal de Meteorologie pentru ziua de 15 iunie: vreme călduroasă şi însorită, cu maxime cuprinse între..."

Puse receptorul în furcă. Aşadar, 15 iunie...

— Sfinte Sisoe ! rosti el, implorator. Lucrurile erau cu adevărat demenţiale. Auzi zbîrnîitul deşteptătorului de la căpătîiul nevesti-sii şi se năpusti pe scări, în sus.

Mary Burckhardt şedea în capul oaselor în pat, cu privirea îngrozită şi incapabilă de înţelegere, a cuiva care tocmai s-a trezit dintr-un coşmar.

— Oh ! bolborosi ea, cînd îşi văzu soţul intrînd în cameră. Iubitule, dac-ai şti... Adineaori am avut *cel mai cumplit* vis posibil! Totul era ca o explozie şi...

— Iarăşi ? întrebă Burckhardt, nu prea compătimitor totuşi. Mary, se întîmplă ceva straniu! Încă de ieri, cît a fost ziua de lungă, am *ştiut* că ceva nu e în regulă şi...

Continuă astfel, povestindu-i despre cutia de aramă care le ţinea loc de pivniţă, apoi despre oribilul surogat cu care nu-se-ştie-cine îi înlocuise barca. Mary păru la început uimită, se alarmă, pentru a sfîrşi, în cele din urmă, într-o atitudine jenată şi împăciuitoare.

— Dragule, eşti *sigur ?* întrebă ea. Fiindcă eu am curăţat vechitura aia de cufăr acum vreo săptămînă şi n-am observat nimic.

— Absolut sigur! zise Guy Burckhardt. L-am mutat aseară lîngă perete, ca să mă urc pe el şi să înlocuiesc siguranţa, după ce-am ars becurile şi-atunci...

— Ce-ai făcut ? îl privi Mary mai mult decît alarmată.

— Am ars becurile. Dar cum, ştii doar, cînd s-a stricat întrerupătorul de la etaj... Am coborît în pivniţă şi...

Mary se aşează înapoi, pe pat.

— Guy, întrerupătorul nu e cîtuşi de puţin defect. Eu, cu mîna mea, am stins luminile aseară.

Burckhardt se holbă dintr-odată la nevastă-sa.

— Ei, asta-i, strigă el, *ştiu* că n-ai făcut-o ! Poftim şi uită-te !

Cu paşi apăsaţi, ieşi pe coridor şi arătă cu degetul, într-un gest dramatic, spre întrerupătorul defect — acela pe care noaptea trecută îl deşurubase şi-1 lăsase atîrnînd.

Numai că acum lucrurile stăteau cu totul altfel, întrerupătorul nu mai era defect, dimpotrivă, arăta la fel ca de obicei. Nevenindu-i să creadă, Burckhardt apăsă pe buton şi lumina ţîşni în ambele holuri.

Îngrijorată şi palidă, Mary plecă la bucătărie să pregătească micul dejun. Burckhardt rămase locului, nemişcat, privind vreme îndelungată la întrerupător.

Procesele sale logice depăşiseră de mult punctul de uluială şi de şoc; pur şi simplu nu mai funcţionau.

Se bărbieri, se îmbrăcă şi se aşeză la masă, pradă unei stări de meditaţie încremenită. Nevastă-sa se abţinu să-1 deranjeze; înţelegătoare şi liniştită, îl sărută la despărţire şi el se grăbi, fără vreun alt cuvînt, să prindă autobuzul.

La birou, domnişoara Mitkin îl întîmpină cu un căscat.

— 'Neaţa ! zise ea, somnoroasă. Mr. Barth nu vine astăzi.

Burckhardt începu să spună ceva, dar apoi se stăpîni. Femeia nu avea de unde să ştie că Barth nu fusese la slujbă nici în ziua precedentă, fiindcă rupsese din calendar fila cu 14 iunie, pentru a face loc aceleia *noi,* cu 15 iunie.

Se îndreptă clătinîndu-se către biroul său, uitîndu-se cu o privire absentă la corespondenţa nedesfăcută a acelei dimineţi. Şi, cu toate că nu se atinsese de ea, ştia deja că plicul de la *Factory Distributors* conţine o comandă pentru douăzeci de mii de cărămizi fonoizolante, iar cel de la *Finebeck & Sons, o* reclamaţie.

După o lungă perioadă de timp, se apucă să le deschidă, cu mişcări poticnite. Presupunerile i se adeveriră.

La ora prînzului, mînat de un disperat simţ al urgenţei, Burckhardt o determină pe domnişoara Mitkin să meargă ea prima la masă — în ziua-de-ieri-15- iunie *el* fusese primul. Femeia plecă, uşor îngrijorată de insistenţa lui exagerată — fără ca prin asta să contribuie cu ceva la schimbarea stării sufleteşti a lui Burckhardt.

Telefonul sună şi el îl ridică, neatent.

— Filiala locală *Contro Chemicals,* Burckhardt la aparat.

— Aici e Swanson, rosti vocea de la celălalt capăt al firului. Apoi tăcu.

Burckhardt rămase în aşteptare, dar asta fusese toiul.

— Alo, mai încercă el o dată.

Din nou pauză. După care Swanson întrebă pe un ton de resemnare plină de tristeţe :

— Nimic deocamdată, nu ?

— Nimic ce ? Ascultă, Swanson, îți trebuie neapărat un lucru anume ? Ieri ai ajuns pînă la mine şi cînd să intri, ai renunțat. De ce...

Vocea explodă brusc :

— Burckhardt ! Oh, Dumnezeule, *îți aminteşti!* Rămîi pe loc, într-o jumătate de oră sînt la tine.

— Ce vrea să însemne asta ?

— N-are importanță, rosti, pe un ton excitat, omulețul. O să-ți povestesc cînd ne vom vedea. Deocamdată, nu mai spune nimic în plus la telefon — e posibil să fim interceptați. Atîta doar : rămîi unde eşti şi aşteaptă-mă. Oh, dar stai o clipă... O să fii singur în birou ?

— Nu cred. Probabil că va fi de față şi domnişoara Mitkin.

— La naiba ! Atunci, ascultă : unde iei masa de obicei ? E un loc bun, zgomotos ?

— Păi, da... aşa cred. Se numeşte *Crystal Cate.* E aici, în cartier.

— Ştiu unde e. Ne vedem acolo, peste o jumătate de oră ! Se mai auzi doar clinchetul receptorului pus în furcă.

Crystal Cate îşi pierduse de mult culoarea învăpăiată, cu toate acestea atmosfera din interiorul său îşi menținea un tonus ridicat. Proprietarii îi adaugaseră şi muzică, întreruptă cînd şi cînd de reclame. Anunțurile pomeneau ceva despre cocteilul *Frosty-Flip,* despre țigările *Marlin* — ,,Sînt dezinfectate!'' torcea vocea crainicului, ca o pisică — şi, în sfîrşit, despre nişte bomboane, marca *Choco-Bite,* în privința cărora Burckhardt nu-şi putu aminti dacă mai auzise de ele şi înainte, ori nu. Află însă acum o groază de amănunte.

În vreme ce aştepta ca Swanson să-şi facă apariția, o fată îmbrăcată cu fustița de celofan lucios proprie vînzătoarelor de țigări din barurile de noapte, traversă încăperea restaurantului, purtînd între mîini o tavă cu dulciuri învelite in hîrlie stacojie.

— Bomboanele *Choco-Bite* sînt *acrişoare,* murmura ea, apropiindu-se de masa lui Burckhardt. Bomboanele *Choco-Bite* sînt *mai mult decît acrişoare !*

Burckhardt, atent să nu-i scape cumva ciudatul omuleț de la care primise telefon, nu-i prea dădu atenție la început. Dar apoi, în vreme ce fata împărțea ocupanților mesei alăturate un pumn de acadele, zîmbind fiecărui client în parte, Burckhardt o zări şi se întoarse s-o privească mai bine.

— Ia te uită, domnişoara Horn ! zise el.

Luată prin surprindere, fata scăpă din mîini tăvița cu bomboane.

Burckhardt se ridică, îngrijorat.

— S-a întîmplat ceva ?

Dar tînăra o luase deja la sănătoasa.

Patronul restaurantului aruncă o privire bănuitoare în direcţia lui Burckhardt, care se aşezase la loc, pe scaun, încercînd să treacă, pe cît posibil, neobservat. Doar nu rostise nici o insultă ! Poate că însă, în ciuda picioarelor ei goale, prelungi, pe care le etala de sub fustiţa de celofan, fata fusese crescută în nişte principii foarte severe, gîndi Burckhardt, —, iar cînd el i se adresase, îl crezuse probabil cine ştie ce Don Juan...

Ridicolă idee ! Burckhardt se încruntă cuprins de jenă şi înşfacă lista de bucate.

— Burckhardt! Cuvîntul răsună ca o şoaptă ascuţită.

Uimit, îşi ridică privirile peste marginea menu- lui. Pe scaunul din faţă şedea ţeapăn şi plin de încordare omuleţul cu numele de Swanson.

— Burckhardt! şopti iarăşi omuleţul. Hai să ieşim de-aici ! În clipa asta ei sînt deja pe urmele tale. Dacă vrei să rămîi în viaţă, vino cu mine !

Tonul omuleţului era categoric. Burckhardt schiţă un zîmbet larg, ca de scuză, destinat patronului ce continua să-şi păstreze aerul ameninţător, apoi îl urmă pe Swanson afară din local. Omuleţul părea că ştie unde merge. Ajuns în stradă, îl înhaţă pe Burckhardt de cot, silindu-1 să se grăbească spre ieşirea din cartier.

— Ai văzut-o ? întrebă el. Femeia aceea, April Horn. Tocmai a intrat în cabina telefonică. Îi va aduce aici în maximum cinci minute, crede-mă, aşa că grăbeşte-te !

Cu toate că strada era înţesată de lume şi de maşini, nimeni nu se sinchisea de prezenţa lui Burckhardt, nici de cea a lui Swanson. Aerul avea în el ceva pişcător, aducea mai degrabă a octombrie decît a iunie — gîndi Burckhardt — şi asta în pofida afirmaţiilor Biroului Meteorologic. Şi dintr-odată se simţi de-a dreptul idiot, aşa cum păşea în urma omuleţului acela nebun, mereu fugind cît mai departe de nişte ,,ei" necunoscuţi, către... către ce? Încotro? Se putea foarte bine ca micul om să fi fost ţicnit; în momentul aceia însă el murea de frică. Iar frica era molipsitoare.

— Intră aici ! gîfîi omuleţul.

Era un alt restaurant — mai mult un bar, dar totuşi de mîna a doua, pe care Burckhardt nu-1 mai frecventase pînă atunci.

— Drept înainte, şopti Swanson şi Burckhardt, ca un băiat ascultător, se îndreptă pe lîngă mulţimea de mese către capătul cel mai îndepărtat al restaurantului.

Noul local avea forma unei litere L, cu fațada spre două străzi aflate în unghi drept una cu alta. Ieşiră pe strada laterală, în vreme ce Swanson se uita indiferent la casierul cu mutră întrebătoare, şi traversară pe celălalt trotuar.

Stăteau acum sub marchiza de la intrarea unui cinematograf. Expresia chipului lui Swanson căpătă un aer de destindere.

— I-am păcălit ! croncăni el, moale. Încă puțin şi-am scăpat.

Se apropie de casă şi cumpără două bilete. Burckhardt îl urmă în interiorul cinematografului. Rula obişnuitul matineu al unei zile de lucru şi sala se dovedi a fi aproape goală. Dinspre ecran răzbăteau împuşcături şi tropot de cai. Un plasator stingher, rezemat de o balustradă vopsită în bronz strălucitor, le aruncă o scurtă privire, după care — în vreme ce Swanson îl conducea pe Burckhardt în josul unui şir de trepte de marmură, acoperite cu covoare — se întoarse, cu acelaşi aer plictisit, să urmărească mai departe filmul.

Cei doi se aflau acum în holul la acea oră pustiu. Văzură o uşă — de la toaleta pentru femei, apoi alta, de la toaleta bărbaților ; în fine, mai exista şi o a treia uşă, pe care stătea scris, cu litere aurite : DIRECTOR. Swanson ascultă cu atenție, deschise uşa încetişor şi aruncă o privire dincolo.

— E-n ordine, comunică el, mai mult prin gesturi.

Burckhardt îl urmă prin încăperea goală către o altă uşă — o cameră particulară, probabil, căci nu era marcată în nici un fel.

Uşa nu era încuiată. Swanson o deschise precaut, privi înăuntru şi-i făcu semn lui Burckhardt să se apropie.

Stăteau amîndoi într-un tunel cu pereții metalici, luminat ca ziua. în acel moment, tunelul era pustiu, întinzîndu-se liber de o parte şi de alta a uşii de acces.

Burckhardt privi întrebător în jur. Un lucru ştia şi el, ba încă al dracului de bine :

Sub Tylerton nu exista un asemenea tunel !

O cameră cu fotolii, cu un pupitru de comandă şi cu nişte obiecte aducînd a ecrane de televiziune se deschidea din tunel. Swanson se prăbuşi într-un fotoliu, suflînd din greu.

— Pentru un timp, aici sîntem în siguranță, rosti el, răguşit. Nu prea se aventurează *ei* prin locul ăsta ! Iar dacă totuşi vor veni, atunci o să-i auzim şi ne vom putea ascunde.

— *Ei* ? Care ei ? dori să afle Burckhardt.

— Marțienii ! răspunse scurt omulețul. Vocea-i răsună ca un plesnet, devenind dintr-odată lipsită de viață. Continuă, pe un ton sumbru : Mă rog, eu cred că marțieni sînt... Deşi, dacă mă gîndesc bine, s-ar putea să ai dreptate ; am avut destul timp să reflectez la

asta, în cele cîteva săptămîni de cînd te-au capturat. La urma urmei, ar putea să fie şi alţii. Cu toate că...

— Începe cu începutul. Cine m-a capturat şi cînd ?

Swanson oftă.

— Care va să zică, trebuie să reiau toată istoria de la cap. Fie ! Acum vreo două luni, tîrziu, într-o noapte, ai ciocănit cît te ţineau puterile la uşa apartamentului meu. Erai bătut măr şi năucit de frică. M-ai implorat să te ajut.

— Am făcut *eu* una ca asta ?

— Bineînţeles că nu-ţi mai aminteşti nimic. Ascultă totuşi şi-ai să înţelegi. Vorbeai ca şi cum ai fi recitat o poezie învăţată pe dinafară — cum că ai fost capturat şi ameninţat, iar soţia dumitale omorîtă şi-apoi reînviată, mă rog, tot soiul de prostii amestecate. Am crezut că ai înnebunit de-a binelea. Dar... ei bine, în ceea ce te priveşte, am avut întotdeauna o mare doză de respect pentru dumneata... M-ai implorat să te ascund şi cum eu aveam camera aceea obscură... Ştii doar, se deschide numai din interior, eu, cu mîna mea, am montat zăvorul. Prin urmare, am intrat amîndoi acolo — doar ca să-ţi fac pe plac — şi nu cu mult după aceea — să mai fi fost vreo cincisprezece, douăzeci de minute pînă la miezul nopţii — am leşinat.

— Leşinat ?

Swanson încuviinţă din cap.

— Amîndoi. Ca şi cum ne-ar fi izbit un sac cu nisip. Dar, ascultă, nu ţi s-a întîmplat la fel şi azi- noapte ?

— Ba da, cred că da, acceptă Burckhardt, nesigur.

— Păi vezi ? ! Şi-apoi, deodată, ne-am trezit iarăşi, iar dumneata ai zis c-o să-mi arăţi ceva nostim. Am ieşit din casă şi-am cumpărat un ziar. Avea data de 15 iunie...

— 15 iunie? Dar asta e ziua de astăzi! Vreau să spun...

— Ai nimerit-o, prietene. În Tylerton este *mereu* astăzi !

Era nevoie de timp ca să înţelegi aşa ceva...

— De cîte săptămîni stai ascuns în camera obscură ? îl chestionă Burckhardt.

— Cine mai ştie ? ! Patru, probabil cinci săptămîni. Am pierdut numărătoarea... Şi în fiecare zi, acelaşi lucru : întotdeauna 15 iunie, întotdeauna proprietăreasa mea, doamna Keefer, care spală treptele de la intrare, întotdeauna acelaşi titlu în ziarele de la chioşcul din colţ. Devine plictisitor, amice.

IV

Fusese ideea lui Burckhardt şi Swanson, cu toate că nu era de acord cu ea, se conformă. Oamenii de tipul lui Swanson se conformau *întotdeauna...*

— E periculos, mormăi el, îngrijorat. Dacă vine cineva ? Or să pună mîna pe noi şi...

— Şi... ? Avem ceva de pierdut ?

Swanson ridică clin umeri.

— E periculos, mai spuse el. Dar se supuse.

Ideea lui Burckhardt era foarte simplă. Tunelul ducea undeva — iată singurul lucru sigur. Marțieni ori altă nație, conspirație fantastică ori vedenie a unui nebun, misterul ce plana asupra Tylerton-ului avea o explicație şi locul unde se afla aceasta era capătul tunelului.

Porniră în fugă într-acolo. Străbătură mai bine de o milă, pînă să înceapă să zărească o ieşire. Se puteau socoti norocoşi — nimeni nu venise prin subterană, să pună mîna pe ei ! De altfel, după spusele lui Swanson, tunelul părea să fie folosit numai la anumite ore.

Aşadar, întotdeauna 15 iunie. De ce ? se întreba Burckhardt. Nu avea importanță cum. Ci : *de ce ?*

Şi cufundarea în somn, complet involuntară — pentru fiecare individ, în acelaşi timp. Şi neputința de a-şi mai aminti — nimic, niciodată. Swanson povestise cu cîtă nerăbdare aşteptase să-1 revadă pe Burckhardt, în dimineața imediat următoare momentului în care acesta întîrziase, imprudent, cinci minute în plus, înainte de a se refugia în camera obscură. Cînd Swanson ajunsese acolo, Burckhardt dispăruse. Swanson îl reîntîlnise în aceeaşi zi, pe stradă, Dar Burckhardt nu părea să-şi mai aducă aminte de nimic.

Iar Swanson îşi trăise, timp de săptămâni, existența lui de şoarece, noaptea — ascunzîndu-se în camera obscură ca într-o cuşcă de lemn, ziua — furişîndu-se, sub imperiul unei speranțe pline de milă, în căutarea lui Burckhardt, alergînd aproape la limita dintre viață şi moarte, încercînd să se ferească de ochii *lor* sfredelitori...

Ei. Din rîndurile lor făcea parte şi fata, April Horn. Doar urmărindu-i mersul suplu, nepăsător, cu care intrase într-o cabină telefonică, de unde apoi ,,uitase" să mai iasă, reuşise Swanson să descopere tunelul. Un altul era tutungiul din clădirea unde-şi avea Burckhardt biroul. Erau mai mulți, cel puțin o duzină, pe care Swanson fie că-i cunoştea direct, fie că-i bănuia doar ca făcînd parte din rîndurile lor.

Era destul de uşor să-i identifici, odată ce ştiai unde să cauţi. Căci în Tylerton numai *ei* îşi schimbau rolurile de la o zi la alta. Burckhardt se afla în autobuzul de 8,51 în fiece dimineaţă a zilei-care-era-15- iunie, fără să se abată nici măcar cu un milimetru sau cu o secundă de la acest program. April Horn, în schimb, apărea uneori într-o ţinută de scandal, îmbrăcată cum era cu fustiţa aceea scurtă, din celofan şi învîrtindu-se printre mese, pentru a împărţi amatorilor dulciuri sau ţigări; alteori, dimpotrivă, putea fi văzută cu vestimentaţia completă; în sfîrşit, nu de puţine ori, Swanson n-o zărea deloc pe parcursul unei zile.

Oameni obişnuiţi ? Marţieni ? Orice-ar fi fost, ce sperau să obţină dintr-o asemenea mascaradă nebunească ?

Burckhardt habar n-avea cum sună răspunsul — dar poate că răspunsul se afla în spatele uşii de la capătul coridorului?!... Ascultară cu atenţie şi percepură nişte sunete îndepărtate, abia distincte. Nimic periculos însă. Deschiseră uşa şi intrară.

O nouă încăpere, pe care o traversară grăbiţi, şi un şir de trepte conducînd în ceea ce Burckhardt recunoscu a fi sediul uzinelor *Contro Chemicals*.

Hala era pustie. Prin el însuşi, acest fapt nu conta prea mult — fabrica, automatizată, nu necesitase niciodată un personal prea numeros. Burckhardt îşi aminti totuşi, de la singura lui vizită efectuată acolo, activitatea continuă, interminabilă, a uzinei, supapele închizîndu-se şi deschizîndu-se pe rînd, cuvele ce se goleau şi se umpleau singure, amestecînd, fierbînd şi testînd chimic lichidele înspumate bolborosind. Uzina nu era niciodată populată, dar nici nu cunoştea odihna.

Numai că acum era nemişcată. Exceptînd sunetele îndepărtate auzite 1a început, nu exista în cuprinsul ei nici măcar o singură răsuflare vie. Pînă şi aparatele tăcuseră. Creierele electronice staţionare nu transmiteau nici o comandă, bobinele şi releele se aflau în stare de repaus.

— Să mergem ! zise Burckhardt. Swanson îl urmă fără tragere de inimă, pe intervalele încîlcite dintre conductele şi rezervoarele de oţel.

Mergeau de parcă moartea s-ar fi aflat în imediata lor apropiere. într-un fel, chiar aşa se întîmpla — ce altceva erau roboţii aflaţi acum în nemişcare, decît nişte trupuri lipsite de viaţă ?

Swanson se strînse mai aproape de Burckhardt.

— Mi-e teamă, scînci el.

Traversaseră deja încăperea şi sunetele crescuseră în intensitate. Nu erau zgomote de maşini, aduceau mai curînd cu nişte voci.

Burckhardt păşi cu grijă spre una din uşile aflate la vedere, şi luîndu-şi inima în dinţi, aruncă o privire dincolo de ea.

Văzu o cameră de mici dimensiuni, înţesată cu ecrane de televiziune, fiecare dintre ele — erau vreo duzină, ori poate chiar mai multe — avînd în faţă un bărbat sau o femeie ce priveau fix imaginile şi dictau ceva într-un microfon. Operatorii de la pupitre difereau de la scenă la scenă, în plus, nu existau niciodată două ecrane care să indice aceeaşi scenă.

Imaginile păreau să aibă prea puţine puncte comune. Una reprezenta un magazin, unde o tînără îmbrăcată în maniera lui April Horn făcea demonstraţii practice cu un frigider. O alta se compunea dintr-o suită de cadre înfăţişînd interiorul mai multor bucătării. Burckhardt aruncă o privire fugară şi spre ceea ce se dovedi a fi debitul de tutun din holul imobilului unde-şi avea biroul.

Era un lucru ciudat. Lui Burckhardt i-ar fi plăcut să stea acolo şi să se uite pînă s-ar fi lămurit despre ce e vorba. Prea se afla însă multă lume în acel loc.

Ar fi fost suficient ca vreunul dintre cei prezenţi să se întoarcă înspre uşă sau să vrea să iasă din cameră, ca să-i descopere imediat...

Dădură peste o altă încăpere, de astă dată liberă. Era un birou spaţios şi, totodată, somptuos, în care se afla o masă de scris înţesată cu hîrtii. Burckhardt se uită prin ele, la început în fugă, apoi — pe măsură ce cuvintele înscrise pe una dintre pagini îi captară atenţia — cuo fascinaţie neîncrezătoare.

Parcurse în grabă foaia de hîrtie aflată deasupra, după aceea pe următoarea, în timp ce Swanson răscolea frenetic prin sertare.

Nevenindu-i să creadă, Burckhardt aruncă hîrtiile înapoi pe birou, însoţindu-şi gestul de o înjurătură.

Swanson, abia luîndu-1 în seamă, mîrîi încîntat :

— Priveşte ! îi arătă o armă scoasă din sertar. Pe deasupra, e şi încărcată !

Burckhardt îl privi însă absent, încercînd sa priceapă cîte ceva din cele citite. Şi brusc, în vreme ce realiza spusele lui Swanson, ochii începură să-i strălucească :

— Dumnezeule bun ! strigă el. O luăm cu noi. Cu arma asta, Swanson, o să ieşim de-aici numaidecît. Mergem la poliţie şi le povestim totul. Nu la copoii din Tylerton, ci la F.B.I. Priveşte numai !

Hîrtiile pe care i le înmînă lui Swanson aveau drept antet inscripţia : „Raport asupra desfăşurării testului teritorial. Subiect : Campania publicitară pentru ţigările *Marlin".* Urma un şir întreg de cifre aliniate într-un tabel, fără nici un înţeles pentru Swanson şi,

deopotrivă, pentru Burckhardt; abia la sfîrşit se afla un rezumat, care spunea următoarele :

„Deşi testul 47-K3 aproape că a dublul numărul celor ce folosesc pentru întîia oară produsul, mai mult decît a făcut-o oricare dintre testele anterioare, este foarte probabil că el nu va putea fi folosit în practică, din pricina reglementărilor locale privind poluarea sonoră.

Testările în cadrul grupului 47-K12 au fost de valoare mediocră ; recomandarea noastră este ca testele ulterioare să aibă în vedere tocmai acest lucru, fiecare dintre cele trei campanii publicitare ce urmează făcîndu-se atît prin adăugarea tehnicilor de eşantionare, cît şi în absența acestora.

O sugestie alternativă ar fi să se procedeze direct la folosirea ŞIRURILOR K12 cele mai caracteristice, în cazul în care clientul nu este dispus să accepte cheltuielile presupuse de testările suplimentare.

Toate aceste perspective antecalculate au o probabilitate de ***80%*** *în ceea ce priveşte încadrarea într-un interval de abatere de la rezultatele prevăzute de circa 1—1,5 procente şi o probabilitate mai mare de 99% ca respectivul interval să sporească pînă la 5 %".*

Swanson ridică privirile de pe hîrtie, uitindu-se drept în ochii lui Burckhardt.

— Nu pricep o iotă, se plînse el.

— Nici nu te condamn pentru asta, îi răspunse Burckhardt. Pare o nebunie, dar numai aşa se leagă între ele lucrurile, Swanson, *numai aşa !* Tipii ăştia nu-s nici marțieni, nici cine ştie ce altă minune. Sînt specialişti în reclamă! ! Printr-un anume mijloc — Dumnezeu ştie cum au făcut-o ! — au pus stăpînire pe întregul Tylerton. Ne aflăm cu toții la cheremul lor — eu, tu şi alți douăzeci sau treizeci de mii de locuitori.

Poate că ne hipnotizează, ori poate că e vorba de cu totul altceva ; dar, oricum ar face-o, rezultatul e că ne lasă să trăim doar o singură zi — timp în care ne bombardează cu reclamele lor afurisite. Iar la sfîrşitul perioadei, după ce au urmărit tot ce s-a întîmplat, şterg din creierele noastre amintirile zilei respective şi o iau de la început, în dimineața următoare, cu o nouă reclamă.

Swanson rămăsese cu gura căscată. Înghiți în sec, cu greu şi rosti pe un ton categoric :

— Prostii ! Aiureli !

Burckhardt scutură cu încăpățînare din cap.

— Desigur, pare o nebunie — dar *totul* e o nebunie. Cum altfel s-ar putea oare explica cele întîmplate ? Nu poți nega că majoritatea oamenilor din Tylerton trăiesc mereu una şi aceeaşi zi — ai văzut-o doar cu proprii tăi ochi. Asta e partea nebunească a faptelor şi

trebuie să admitem că e şi adevărată... Afară de faptul că *noi* am fi cei nebuni ! Odată ce admiți însă că cineva, cumva, ştie în ce fel să ducă totul la bun sfîrşit, restul poate fi interpretat oricum.

Gîndeşte-te numai, Swanson ! Ei testează şi cel mai mic amănunt, înainte de a cheltui măcar un bănuț pentru reclamă ! Ai idee, aşa, în general, despre ce înseamnă asta ? Doar bunul Dumnezeu ştie cîți bani sînt în joc aici — ceea ce ştiu *eu,* cu siguranță, este faptul că unele companii cheltuiesc în fiecare an pentru activități promoționale cel puțin treizeci-patruzeci de milioane de dolari. Înmulțeşte cifra, să zicem, cu o sută de asemenea întreprinderi. Să mai presupunem că fiecare dintre ele reuşeşte să afle cum trebuie procedat pentru a reduce cheltuielile publicitare cu numai 10%. Iar asta e un fleac, te rog să mă crezi !

Dacă ei ar şti dinainte ce urmează să se întîmple, atunci şi-ar putea diminua costurile pînă la jumătate — sau poate chiar la mai puțin de jumătate, ce ştiu eu? !... Or, este vorba de a economisi circa două sau trei sute de milioane dolari anual. Iar dacă din această sumă se plăteşte pentru folosirea Tylerton-ului numai zece sau douăzeci la sută, şi încă e al dracului de ieftin pentru respectivele companii, chiar dacă pentru cel ce stăpîneşte Tylerton-ul suma e de-a dreptul fabuloasă...

Swanson îşi umezi buzele cu vîrful limbii.

— Vrei să spui, încercă el, ezitant, că noi sîntem un fel de ... mă -rog, un fel de auditoriu pasiv ?

Burckhardt încruntă din sprîncene.

— Nu tocmai. Cîteva clipe rămase pe gînduri. Ştii cum testează doctorii un lucru de genul penicilinei ? Fixează pe nişte discuri de gelatină o serie de culturi de experiență şi încearcă apoi substanța, modificîndu-i continuu caracteristicile. Ei bine, ăştia sîntem noi, Swanson —- *noi sîntem germenii!* Atîta doar, că în cazul de față totul este mult mai eficient. Nici nu au nevoie de mai mult de o singură colonie, din moment ce pe aceasta o pot reutiliza iar şi iar, la infinit.

Era prea complicat pentru Swanson... Se mulțumi doar să întrebe

— Şi-acum ce facem ?

— Mergem la poliție. Nu putem să-i lăsăm să folosească ființele omeneşti drept cobai !...

— Şi cum ajungem acolo ?

Buckhardt avu o ezitare.

— Păi, mă gîndesc să..., începu el, cu voce tărăgănată. Dar bineînțeles: încăperea asta e biroul cuiva important. Avem o armă. Prin urmare, vom sta aici pînă va apare individul. El va fi cel care ne va scoate afară.

Simplu şi direct... Relaxat, Swanson îşi găsi un loc unde să stea, rezemat de perete, în afara cîmpului vizual al cuiva care ar fi intrat în încăpere. Burckhardt se postă chiar în spatele uşii.

Şi începură să aştepte.

Aşteptarea nu fu prea lungă. O jumătate de oră, cel mult. Apoi, Burckhardt auzi glasuri ce se apropiau şi mai avu timp doar pentru o şoaptă grăbită în direcţia lui Swanson, înainte de a se lipi, la rîndul său, de perete.

Vocile aparţineau unui cuplu. Bărbatul tocmai spunea :

— ...motiv pentru care nu puteai folosi telefonul? Ai dat peste cap întregul test al zilei! Ce naiba se întîmplă cu tine, Janet ?

— Îmi pare rău, domnule Dorchin, zise femeia, cu un glas limpede şi plăcut. Am crezut că e ceva important.

Bărbatul bombăni nemulţumit.

— Important ! Un element scăpat de sub control, dintr-un total de douăzeci şi una de mii !...

— Dar este acelaşi individ, Burckhardt, domnule Dorchin. Iar a scăpat de sub control. După modul în care a dispărut, se pare că l-a ajutat cineva.

— Bine, bine. N-are importanţă, Janet; programul *Choco-Bite* este oricum în fruntea listei. Ei, dar fiindcă tot ai venit, hai în birou să completezi diagrama de lucru. Şi nu-ţi mai face griji din pricina lui Burckhardt! Probabil că dă tîrcoale pe undeva, prin preajmă. O să punem mina pe el diseară şi...

Intraseră deja în încăpere. Cu o lovitură de picior, Burckhardt trînti uşa în urma lor, ameninţîndu-i, în acelaşi timp, cu arma.

— Asta s-o credeţi voi ! rosti el triumfător.

Meritase orele de spaimă, sentimentul rătăcitor de nebunie, nesiguranţa şi teama... Era senzaţia cea mai deplină pe care-o încercase vreodată Burckhardt, în decursul întregii sale vieţi. Despre expresia de pe chipul omului din faţa lui citise adesea prin cărţi, fără să fi avut prilejul s-o vadă pînă atunci : cu gura căscată, cu privirea pierdută şi golită de orice trăire, Dorchin reuşi să scoată doar un sunet nearticulat, ce-ar fi putut fi foarte bine o întrebare, dacă vorbele nu l-ar fi părăsit.

Fata era şi ea la fel de surprinsă. Privind-o, Burckhardt ştiu de ce vocea ei i se păruse atît de familiară. Cea care-i stătea dinainte nu era alta decît domnişoara April Horn !

Dorchin fu primul care-şi veni în fire. Întrebă laconic :

— El e ?

— Da, îi răspunse fata.

Dorchin clătină din cap.

— Îmi retrag spusele. Ai. avut dreptate. Hei, tu de colo — Burckhardt... Ce doreşti, de fapt ?

— Fii cu ochii pe el! şuieră Swanson. S-ar putea să mai aibă o armă.

— Bine, atunci percheziționează-l ! ordonă Burckhardt. Am să-ți spun eu ce dorim, Dorchin. Vrem să vii cu noi la F.B.I., să le explici cum ați reuşit să puneți stăpînire pe mințile a douăzeci de mii de oameni.

— Să luăm în stăpînire mințile ? ! izbucni Dorchin în rîs. Dar e ridicol ce spui, omule ! Şi lasă naibii arma aia — în felul ăsta n-ai să obții nimic.

Cu un gest furios, Burckhardt înălță şi mai mult pistolul.

— Ba o să obțin.

Dorchin era palid şi furios, dar — lucru ciudat — nu părea deloc speriat.

— La dracu'!... începu el să strige, apoi renunță şi se linişti. Ascultă, rosti pe un ton ce se voia cît mai convingător, eşti pe cale să comiți o mare eroare. Nu am luat sub control pe nimeni, crede-mă !

— Nu te cred, zise Burckhardt, cu grosolănie. De ce-aş crede-o ?

— Dar ăsta-i adevărul ! Îți dau cuvîntul meu !

Burckhardt clătină îndărătnic din cap.

— Dacă tipilor de la F.B.I. le place, n-au decît să te creadă ei pe cuvînt. O să aflăm noi şi asta ! Deocamdată mă interesează cum ieşim de-aici.

Dorchin deschise gura, vrînd să-şi continue argumentația.

Burckhard păru că explodează brusc :

— Şi să nu încerci cumva să-mi stai în cale ! La cel mai mic semn suspect sînt hotărît să te ucid. Pricepi ? Două zile în şir am trecut prin toate chinurile iadului şi n-a existat secundă, în tot timpul ăsta, în care să nu te blestem ! Să te ucid ? Aş face-o cu cea mai mare plăcere şi n-aş avea de pierdut nici cît negru sub unghie ! Hai, mişcă-te şi scoate-ne odată de aici !

Chipul lui Dorchin se întunecă dintr-odată. Trupul îi schiță mişcarea desprinderii din loc, moment în care Janet-cea-blondă se interpuse între el şi pistol.

— Te rog ! îl imploră ea pe Burckhardt. Nu înțelegi nimic. Nu trebuie să tragi !

— *Pleacă din fața mea ! !*

— Domnule Burckhardt, te rog...

Nu mai apucă să termine, căci Dorchin — pe a cărui față nu se putuse citi nimic pînă în acel moment — se năpusti brusc spre uşă. Burckhardt fu luat oarecum prin surprindere. Cu un strigăt puternic,

schimbă direcția revolverului. Fata scoase, la rîndul ei, un țipăt pătrunzător şi se aruncă iarăşi în fața armei, cu ochi rugători şi plini de lacrimi.

Instinctiv, Burchard ținti în josul trupului, vrînd să rănească, nu să ucidă. Din nefericire, greşi ținta...

Glonțul pornit din țeava pistolului perforă adînc stomacul femeii.

Dorchin reuşise să iasă din încăpere şi s-o ia la fugă ; trîntise uşa în urmă-i şi acum i se auzeau doar paşii pierduți în depărtare.

Burckhardt zvîrli arma cît colo şi sări să vadă ce-i cu fata.

In colțul lui, Swanson gemea :

— Sîntem nişte oamen terminați, Burckhardt. Oh, de ce-ai făcut asta ? Am fi putut pleca de aici. Am fi putut merge la poliție. Eram ca şi scăpați ! Eram...

Burckhardt însă nu-1 mai asculta. îngenunchease lingă fata al cărei trup zăcea întins pe podea, cu brațele în neorînduială. Nu se zărea nici o picătură de sînge, iar rana produsă de glonț abia dacă se cunoştea. Şi totuşi, în poziția în care stătea întinsă April Horn nici o ființă omenească, niciodată, n-ar fi putut rezista.

Cu excepția ei.

Nu era moartă —, iar Burkchardt, înghețat lîngă trupul femeii, gîndea : *Dar nu era nici vie !*

Nu avea puls, ci doar un ticăit ritmic, răzbătînd dintre degetele încleştate ale mîinii.

Nu i se auzea nici respirația, înlocuită cu un fel de sfîrîit, de zgomot şuierător.

Ochii deschişi ai fetei priveau către Burckhardt, fără urmă de frică sau suferință în ei, ci doar cu o milă mai adîncă decît abisul.

Printre buzele contorsionate, care nu voiau s-o mai asculte, fata şopti :

— Nu fi îngrijorat... domnule Burckhardt. Sînt... teafără.

Burckhardt se clătină pe picioare, privind-o cu ochii holbați. Acolo de unde ar fi trebuit să curgă sîngele, exista doar o gaură cu marginile precise, într-un înveliş ce nu era nici pe departe carne ; din acea gaură ieşea la vedere o spirală din sîrmă subțire de cupru...

Burckhardt îşi trecu limba peste buzele uscate.

— Un robot, şopti el.

Fata încercă să dea din cap. Cu buzele zguduite de un spasm, spuse :

— *Da, sînt un robot. La fe ca şi voi!!!*

Scoțînd un sunet nearticulat, Swanson merse la birou şi se aşeză, cu ochii ațintiți la peretele din față. Burckhardt, în picioare lîngă

păpuşa stricată, întinsă pe podea, se clătina ca izbit în moalele capului. Cuvintele îl părăsiseră cu totul.

— Îmi pare rău că... s-a întîmplat aşa, continuă fata. Buzele ei atrăgătoare se schimonosiră, într-un rînjet hidos, înspăimîntător pe acea faţă tînără şi netedă. Abia într-un tîrziu muşchii îi dădură iarăşi ascultare. Îmi pare rău, repetă ea. Centrul... nervos se află exact... acolo unde a lovit... glonţul. Mi-e greu... să-mi mai controlez corpul.

Burckhardt dădu din cap automat, acceptînd scuzele. Roboţi ! Era evident că ştiuse şi el toate astea, dar cînd ? Probabil, *înainte...* Reevaluînd lucrurile acum, după trecerea evenimentelor, înţelegea chiar că faptul era inevitabil. Se gîndi la concepţiile lui oculte despre marţieni sau hipnoză sau altceva, încă şi mai ciudat —- toate fuseseră nişte tîmpenii : roboţii prefabricaţi erau mai economici şi corespundeau mult mai bine realităţii...

Dovezile, în întregime, se aflaseră la îndemîna lui. Fabrica automatizată, cu creierele ei transplantate — de ce să nu înzestrezi cu creier un robot umanoid, dîndu-i trăsăturile şi forma posesorului iniţial ?

Să fi avut fabrica, în vreun fel, conştiinţa existenţei ei ca robot ?

— Şi noi... toţi, zise Burckhardt, fără să-şi dea seama că vorbise cu voce tare. Nevastă-mea, şi propria-mi secretară, şi dumneata, şi vecinii... Cu toţii, la fel...

- Nu. Vocea deveni acum mai puternică. Nu toţi. Eu, una, mi-am ales singură soarta, pricepi ? Eu...— de astă dată buzele contorsionate nu mai erau doar expresia unei convulsii întîmplătoare a nervilor — eu am fost o femeie bătrînă şi urîtă, aveam aproape şaizeci de ani, domnule Burckhardt, şi viaţa începuse să mă părăsească. De aceea, cînd Mr. Dorchin mi-a oferit şansa de a mai trăi o dată, sub aparenţa unei fete frumoase, n-am pierdut ocazia, m-am grăbit să accept. Crede-mă, *m-am grăbit,* în ciuda dezavantajelor presupuse de un asemenea fapt. Fiinţa mea de carne şi sînge încă mai trăieşte — doarme şi-acum, în vreme ce eu sînt aici. Aş putea să mă întorc la ea. Dar n-o voi face niciodată.

— Şi noi, ceilalţi ?

—Cu voi e altceva, domnule Burckhardt. Eu lucrez aici, îndeplinesc ordinele domnului Dorchin, ţin la zi rezultatele testelor publicitare, vă urmăresc — pe dumneata şi pe alţii ca dumneata — trăind, aşa cum vă face el să trăiţi... îndeplinesc toate astea pentru că aşa am hotărît eu, aşa am ales. Dumneata însă, nu ai de ales. Şi ştii de ce ? Pentru că eşti mort.

— Mort ? ! exclamă Burckhardt; fusese mai mult un ţipăt.

Ochii albaştri îl priviră fără să clipească şi el ştiu că auzise adevărul. Înghiți în sec, uluit de realitatea complicatului mecanism care-i permitea să înghită, să transpire, să mănînce...

— Oh ! spuse el. Explozia din visul meu.

— N-a fost nici un vis. Ai dreptate — explozia... A fost una reală, cauzată de uzina în care ne aflăm acum. Rezervoarele n-au mai rezistat şi... Ceea ce n-a reuşit suflul, au terminat mai apoi gazele toxice. Majoritatea, douăzeci şi una de mii de oameni, au murit toți în timpul exploziei. Dumneata ai murit odată cu ei, şi asta a fost şansa lui Dorchin.

— Vampir blestemat ! înjură Burckhardt.

Umerii răsuciți tresăriră cu o grație bizară.

— De ce? Oricum erați morți... Iar dumneata şi toți ceilalți erați exact ce-şi dorea Dorchin — un oraş întreg, o bucată perfectă din America. Este la fel de uşor să transferi schemele logice de la un creier muribund ca şi de la unul viu. Ba chiar mai uşor —- morții nu se pot opune. Oh, a costat ceva muncă şi bani toată afacerea — oraşul era numai ruine —, dar pînă la urmă a fost posibilă reconstruirea lui din temelii, mai ales că nu a trebuit reprodusă cu exactitate decît o parte dintre amănunte.

Au existat, de pildă, casele unde creierele locatarilor n-au mai putut fi salvate ; acum, ele sînt nelocuite. Au existat, de asemenea, pivnițele, care nu necesitau o reconstituire perfectă, străzile de mai mică importanță... Oricum însă, totul trebuie să dureze timp de o zi. De fiecare dată aceeaşi — 15 iunie, repetată la nesfîrşit... Iar dacă cineva descoperă un lucru cît de cît nelalocul lui, atunci efectele descoperirii nu au timp să se amplifice, să submineze validitatea testelor, pentru că toate erorile sînt corectate odată cu sosirea miezului nopții.

Fața tinerei încercă să schițeze un zîmbet.

— Acesta e visul, domnule Burckhardt — ziua de 15 iunie. Pentru că, în realitate, n-ai trăit-o niciodată; este un dar pe care vi-1 dă Mr. Dorchin, un vis ce vă este încredințat în zori, pentru a vă fi luat înapoi noaptea, cînd s-au obținut toate datele despre modul în care reacționați la diversele modificări ale diferitelor impulsuri şi cînd echipele de intervenție coboară în tunel, de unde se răspîndesc apoi în tot oraşul, ca să şteargă cu micile lor drenoare electronice visul cel vechi. Şi visul începe iarăşi, cu ziua de 15 iunie. *Întotdeauna* 15 iunie. Pentru că ziua de 14 iunie este ultima pe care ați trăit-o şi de care vă puteți aminti ca fiind cea mai recentă. Cîteodată, echipele de intervenție omit pe cîte unul — cum te-au omis şi pe dumneata, cînd te aflai sub coca bărcii din subsol. Dar asta n-are importanță. Cel

scăpat se dă sigur de gol daca arată acest lucru —, iar dacă nu, atunci testul nu este câtuşi de puţin afectat. Noi, cei care lucrăm pentru Mr. Dorchin, sîntem exceptaţi de la drenarea creierelor. Cînd fluxul energetic este întrerupt, dormim, la fel ca şi voi. Dar în clipa aceea ne aducem aminte totul. Chipul i se schimonosi cu sălbăticie. Ah, măcar de-aş putea uita !

— Şi toate astea, ca să vinzi nişte marfă ! rosti Burckhardt, nevenindu-i să creadă. Cine ştie cîte milioane a costat învîrteala !...

— Într-adevăr, răspunse robotul cu numele de April Horn. Dar i-a şi adus lui Dorchin milioane ! Iar afacerea încă nu s-a sfîrşit. Odată descoperit cuvîntul-cheie care-i face pe oameni să acţioneze, crezi că se va mulţumi numai cu atît ? Crezi oare că...

Uşa se deschise, întrerupîndu-i discursul. Burckhardt se răsuci fulgerător pe călcîie. Amincindu-şi cu întîrziere de fuga lui Dorchin, ridică de jos pistolul, aţintindu-1 către intrare.

— Nu trage, ordonă, calmă, vocea. Nu era Dorchin ; doar un alt robot, lipsit de învelişul de plastic ce imita pielea şi de fardurile corectoare, dar avînd în schimb o carcasă de metal strălucitor. Las-o baltă, Burckhardt, rosti vocea cu scrîşnet de tablă, a robotului. Aşa nu rezolvi nimic. Mai bine dă-mi arma înainte de a mai face şi alte stricăciuni. Dă-mi-o *imediat!*

Burckhardt scoase un muget furios. Carcasa robotului avea un luciu de oţel; nu era deloc sigur că gloanţele o vor perfora sau — presupunînd că ar face acest lucru —, că ar reuşi să provoace vreo stricăciune în interior. Era nevoit să încerce totuşi...

Din spatele său izbucni însă o trombă repezită şi schelălăitoare —- era Swanson, îşi ieşise din minţi din pricina fricii. Se azvîrli asupra lui Burckhardt, trîntindu-1 la podea, în vreme ce arma scăpată din mînă de acesta zbură pe undeva, prin cameră.

— Te implor ! bîigui Swanson, incoerent, prosternîndu-se la picioarele robotului de oţel. Ar fi tras în dumneata — te implor, nu mă lovi! Lasă-mă să lucrez pentru voi, asemenea fetei. Fac orice, orice-mi cereţi!

— N-avem ce face cu ajutorul tău, se auzi vocea robotului. Din doi paşi, călcă pe revolver, apoi îl dădu deoparte, lăsîndu-1 să zacă pe podea.

Păpuşa cea blondă rosti pe un ton egal, lipsit de emoţie :

— Nu mai rezist mult, Mr. Dorchin !

—Deconectează-te, replică robotul de oţel.

Burckhardt clipi intens din ochi.

— Doar nu vrei să spui că eşti Dorchin !

Robotul de oţel se întoarse, privindu-1 scrutător.

— Ba sînt, zise el. Evident, nu în carne şi oase — pe moment mă folosesc însă de acest trup. Mă îndoiesc de faptul că ai putea să faci rău în vreun fel, chiar şi cu pistolul. Ei, şi-acum ai de gînd să încetezi tot acest nonsens ? Nu vreau să fiu nevoit să-ţi fac cine ştie ce stricăciune, m-ai costat mult prea mult ! Stai pur şi simplu jos şi lasă echipele de întreţinere să-şi facă meseria.

— N-nu... nu ne pedepsiţi ? întrebă Swanson, umil.

Chipul robotului continua să rămînă opac, dar vocea îi răsună aproape surprinsă :

— Să vă pedepsesc ? repetă el, în crescendo. *Cum ?*

Swanson se clătină ca pălmuit; dar Burckhardt se aprinse dintr-odată :

— Depanaţi-1 pe *el,* dacă are de gînd să vă lase, nu pe mine ! O să trebuiască să-mi provoci o groază de stricăciuni, Dorchin. Nu-mi pasă cîţi bani ai băgat în mine, nici cîtă bătaie de cap vei avea cu montatul meu la loc. Voi ieşi pe uşa aceea orice s-ar întîmpla ! Ca să mă opreşti, va trebui să mă distrugi. Altă soluţie nu există !

Robotul de oţel avansa către el şi Burckhardt, fără să vrea, se opri o clipă în loc. Stătu în cumpănă, tremurînd, gata să moară sau să atace, gata pentru orice altceva...

Dar nu şi pentru ceea ce urmă. Trupul de metal al lui Dorchin se dădu pur şi simplu la o parte, interpunîndu-se între Burckhardt şi armă, dar lăsînd liber drumul spre uşă.

— Pleacă ! îl invită robotul. Nu te opreşte nimeni.

Odată ieşit din încăpere, Burckhardt se opri brusc. Era o nebunie din partea lui Dorchin să-1 lase să plece ! Robot sau fiinţă vie, victimă sau profitor, nu exista nimic în stare să-1 împiedice să meargă şi să povestească totul la F.B.I. sau la oricare alte organe ale justiţiei, situate în afara imperiului sintetic al lui Dorchin. Cu siguranţă că firma care-1 plătea pe Dorchin pentru rezultatele testelor sale, habar n-avea de mijloacele satanice folosite de acesta ; Dorchin, pe de altă parte, se vedea obligat să le ţină secrete, în caz contrar divulgarea metodelor sale promoţionale ar fi însemnat şi sfîrşitul acestora. Ieşirea din uzină putea însemna moartea, dar — în acea clipă a pseudovieţii sale —, moartea nu-1 mai înspăimînta pe Burckhardt.

Coridorul era pustiu. Descoperi o fereastră şi privi afară. Văzu Tylerton-ul — un oraş-sosie, dar atît de real şi de familiar ca înfăţişare, încît Burckhardt începu să se întrebe dacă nu cumva tot ce i se întîmplase fusese un vis. Şi totuşi, nu, nu era vorba despre un vis. În sufletul lui simţea asta, la fel cum convins era şi de faptul că în acel moment, în Tylerton, nu exista nimic în stare să-1 poată ajuta.

Trebuia s-o ia în direcţia cealaltă.

Avu nevoie de un sfert de oră ca să descopere o ieşire, dar în cele din urmă reuşi — strecurîndu-se pe coridoare, evitînd zgomotele pe care le bănuia a fi ale unor paşi străini, ştiind cu precizie că încercarea lui de a se ascunde era zadarnică, fiindcă Dorchin primea, fără îndoială, informaţii despre orice mişcare a sa. Cu toate acestea, nimeni nu-1 opri şi astfel mai descoperi încă o uşă.

Din interior părea una obişnuită. Dar cînd o deschise şi păşi în afară, îşi dădu seama că nu mai văzuse niciodată ceva asemănător.

Întîi fu lumina — strălucitoare, incredibilă, orbitoare. Apoi, privind dinaintea lui, Burckhardt clipi din ochi înspăimîntat, fără să-i vină a crede.

Se afla pe o bordură din metal neted, lustruit. La nici zece metri distanţă, bordura se prăbuşea brusc înspre adîncuri. Burckhardt nu îndrăzni să se apropie de margine, dar chiar şi aşa, din locul unde stătea, putea să-şi dea seama că are în faţă un abis fără fund. Iar de cealaltă parte a lui, hăul se pierdea din vedere în lumina care-ţi lua ochii.

Nu era de mirare că Dorchin acceptase atît de uşor să-i redea libertatea ! Plecînd din fabrică nu exista posibilitatea de a merge altundeva. Cît de incredibilă era însă această prăpastie fantastică, şi ce imposibili sutele de sori albi, orbitori, care străjuiau pretutindeni înalturile !

O voce din preajma lui rosti, întrebătoare :

— Burckhardt ? Iar tunetul rostogoli numele, murmurîndu-1 încetişor, încoace şi-ncolo, prin prăpastia ce i se deschidea în faţă...

Burckhardt îşi umezi din nou buzele uscate.

— Tu ? întrebă el, răguşit.

— Sînt Dorchin. De astă dată nu un robot, ci Dorchin în carne şi oase. Îţi vorbesc printr-o portavoce. Acum ai văzut totul, Burckhardt. Vrei să fii atît de rezonabil şi să laşi echipele de întreţinere să-şi facă treaba ?

Burckhardt rămăsese ca paralizat. Unul dintre munţii clătinîndu-se în strălucirea orbitoare se aplecă înspre el.

Era ca un turn înălţat la sute de picioare deasupra capului său. Ridică privirea într-acolo, chiorîndu-se, neajutorat, în lumină.

Arăta ca un...

Imposibil!

Vocea din difuzorul de la uşă spuse iarăşi :

— Burckhardt? Dar el era incapabil să mai dea un răspuns.

Un bubuit greoi răsună asemeni unui geamăt.

— Înţeleg, zise vocea. În sfîrşit, ţi-ai dat seama despre ce este vorba. Nu ai unde să te duci, acum ştii asta. Ţi-aş fi putut spune mai

devreme, dar e foarte probabil că nu m-ai fi crezut ; prin urmare, cel mai bun lucru era să vezi totul şi singur. La urma urmei, Burckhardt, de ce-aş fi construit un oraş în maniera în care a fost înainte ? Sînt un om de afaceri, trebuie să ţin seama de costuri. Dacă un oraş trebuie înălţat la dimensiunile iniţiale, îl construiesc astfel. În cazul de faţă, însă, nu era nevoie.

Neputincios, Burckhardt zări, coborînd grijulie, din muntele din faţa Iui, o stîncă mai mică. Era lungă şi întunecată, iar la capăt avea ceva alb — o albeaţă cu cinci degete...

— Sărmane Burckhardt, fredonă încetişor difuzorul, în timp ce ecourile se rostogoleau prin enorma prăpastie care nu era altceva decît încăperea unui atelier. Trebuie să fi fost un adevărat şoc pentru tine să-ţi dai seama că ai trăit tot timpul într-un oraş construit pe tăblia unei mese...

Era în dimineaţa zilei de 15 iunie şi Guy Burckhardt se trezi din somn ţipînd.

Avusese un coşmar monstruos şi de neînţeles, cu explozii şi figuri întunecate care nu arătau a oameni, cu vorbe în spatele cărora sălăşluia groaza.

Tresări şi deschise ochii de-a binelea.

Dincolo de fereastra dormitorului, o voce amplificată la nesfîrşit zbiera cît o ţineau puterile.

Burckhardt se duse eu paşi împleticiţi pînă la fereastră şi privi afară. Aerul era de o răcoare neobişnuită pentru acel anotimp; aducea mai curînd a octombrie decît a iunie. Decorul însă arăta aproape normal — exceptînd camionul pentru reclamă ce stătea lipit de bordură, în mijlocul cvartalului. Camerele difuzorului urlau :

— Eşti un laş ? Eşti un prost ? Eşti în stare să-i laşi pe politicienii necinstiţi să-ţi fure ţara din mîini ? NU ! Eşti în stare să suporţi patru ani de crimă şi de corupţie ? NU ! Eşti în stare să votezi Partidul Federal pe toată linia ? DA ! *Poţi să pui şi pariu că da !*

Cîteodată crainicul urlă, cîteodată se ploconeşte, imploră, linguşeşte... dar vocea i se pierde mereu, iar şi iar, de la un 15 iunie la altul.

Tunelul de sub lume a avut şansa să atingă un public cu mult mai larg decît, în general, o pot face povestirile tipărite. In 1966 BBC-ul realiza un original serial de televiziune în 24 de episoade, fiecare episod reprezentînd, de fapt, ecranizarea unei nuvele SF importante. Iar printre lucrări de Asimov, Wyndham, Terni, Roshwold, Aldiss a fost inclusă şi această nuvelă care, în urma difuzării, a stîrnit numeroase discuţii în presa vremii (de regulă, conform unor date statistice bine fundamentate,

gradul de audienţă la un film este de aproape zece mii de ori mai mare decît la o carte tipărită). Şi nu puţini au fost aceia care s-au întrebat dacă nu cumva Pohl nu oferise, de fapt, sfaturi utile, unor sociologi practicanţi sau poale vreunui dictator în lipsă temporară de lucru, care să fi visat să experimenteze pe oameni şi au fost împiedicaţi de obstacole practice sau obiecţii morale.

Nimic, în schimb, nu i-ar împiedica să manipuleze roboţi ale căror reacţii să fie comparabile la milimetru cu cele ale fiinţelor umane, chiar dacă pentru a spori şi mai mult fidelitatea simulării, s-ar inspira după modele reale. Pentru că, oricum, în timp, simulantul şi modelul ajung să nu se mai deosebească.

Pînă într-o zi cînd, trezindu-te de dimineaţă, constaţi că...

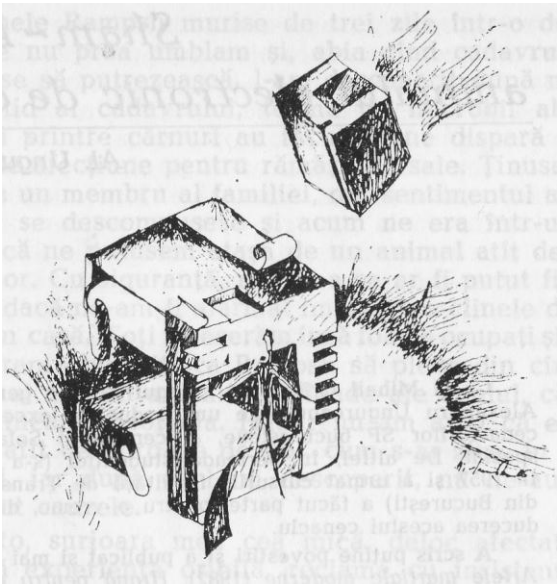

Sham-Poo, animalul electronic de casă

Alexandru Ungureanu

Ca şi Mihail Grămescu, colegul său de generaţie, Alexandru Ungureanu este un produs de excepţie al cenaclurilor SF bucureştene, al cenaclului Solaris, în special. De altfel, în perioada studenţiei (s-a născut în 1957 şi a urmat cursurile facultăţii de Transporturi din Bucureşti) a făcut parte, pentru o vreme, din conducerea acestui cenaclu.

A scris puţine povestiri şi a publicat şi mai puţine, *Artele marţiale moderne* (1982), *Hrană pentru cei din cer* (1983) şi *Cei dintr-o lacrimă* (1983) fiind cele mai cunoscute. Şi acest lucru se datorează, probabil, faptului că este nevoit să-şi găsească timp şi pentru alto hoby-uri (radioamatorism, ghitară) la fel de acaparatoare. Sau poate pentru că îşi şlefuieşte îndelung lucrările şi de aici sentimentul de încîntare, senzaţia de rotund, de lucru bine făcut, ce se degajă cu pregnanţă din lucrările lui.

Şi totuşi... În 1984 debutează în colecţia de gen a Editurii Albatros cu un fel de roman, romanul „modular" *Marele prag* (cele 11 capitole ale cărţii pot fi citite şi ca povestiri distincte, deşi laolaltă îşi sporesc înţelesul şi închid acţiunea unui roman modern), lucrare premiată de C.C.al U.T.C.

Departe de a fi un „dur", aşa cum ar putea lăsa impresia unele dintre povestirile sale *(Jocul planetar, Lera cea adevărată),* Al. Ungureanu îşi deschide în povestirea de faţă „garda" şi ne dezvăluie un scriitor delicat, stăpîn al unui univers încărcat de sensibilitate.

Cîinele Rampsh murise de trei zile într-o debara în care nu prea umblam şi, abia cînd cadavrul său începuse să putrezească, l-am descoperit după miros. Izul fetid al cadavrului, teama de microbii abjecţi ascunşi printre cărnuri au făcut să ne dispară orice urmă de afecţiune pentru rămăşiţele sale. Ţinusem la el ca la un membru al familiei, dar sentimentul acesta proteic se descompusese şi acum ne era într-un fel ruşine că ne putusem ataşa de un animal atît de urît mirositor. Cu siguranţă, moartea sa ar fi putut fi prevenită dacă ne-am fi alarmat imediat ce cîinele dispăruse din casă. Toţi fuseserăm însă foarte ocupaţi şi, oricum, eram obişnuiţi ca Rampsh să plece din cînd în cînd, mai ales în anumite perioade ale anului, cărora nu le ţineam socoteala. Habar nu am avut că el putrezea atît de aproape de noi, cum s-ar zice, în sînul familiei, iar după ce l-am descoperit, nu ne-au mai interesat cauzele.

Si-Ro, surioara mea cea mică, deloc afectată de această experienţă oribilă, reclama cu insistenţă un alt animal. Eu şi nevastă-mea eram de părere că nu trebuie să-i facem pe plac. Totuşi, după trei săptămîni, convingerile noastre începură să se clatine. Si-Ro nu mînca aproape nimic, piîngea tot timpul şi învăţa foarte prost la şcoală. Pe de altă parte, noaptea aveam tot felul de coşmare în care tema animalelor putrezind pe ascuns, în timp ce ele sînt încă în viaţă, revenea cu insistenţă.

Marcat de profunde dileme existenţiale, am intrat într-un magazin de jucării şi l-am cumpărat pe ,,Sham-Poo, animalul electronic de casă". L-am introdus pe furiş în apartamentul nostru, deoarece vroiam să mă conving întîi eu dacă este pedagogic, adică nu dăunează fetiţei din punct de vedere educaţional, căci mi se trăsese atenţia de către diriginta clasei lui Si-Ro.

Întîi am fost şocat de aspectul său. Mă aşteptam să fi fost întrucitva zoomorf. Ei bine, nici pomeneală. Avea un corp alungit, acoperit cu peri cauciucaţi, care se sprijinea pe şase perechi de şenile din plastic. În prelungirea gîtului său telescopic avea, în loc de cap, un fel de cameră de luat vederi cu două pîlnii nostime închipuind urechile. Avea chiar şi o coadă extensibilă prevăzută la vîrf cu o mufă, pe care în mod normal şi-o ţinea ascunsă. Am scos-o din lăcaşul ei conectînd animalul la priză pentru a se încărca. Imediat, deasupra capului i s-a aprins o luminiţă roşie indicînd starea normală de funcţionare. Deoarece trebuia să stea cel puţin patruzeci de minute la încărcare, am profitat de ocazie pentru a studia un pic prospectul. Am aflat atunci că era capabil să emită şase serii de onomatopee cu următoarele semnificaţii :

— Sham-Poo / bună ziua, sînt animal electronic de casă, prietenos şi blînd.

— Pliau-pli-pli / îmi daţi voie să îmi exprim afecţiunea faţă de dumneavoastră?

— Pliau-pliau-pliau / vreţi să vă jucaţi cu mine ?

— Pli-pli-pli / vă rog să nu mă scoateţi din priză. Dacă nu mă lăsaţi să mă încarc, nu mă voi putea juca cu dumneavoastră.

— Ri-blip, bi-blip / sînteţi robot utilitar sau animal electronic de casă ? Vă rog, identificaţi-vă cu semnalul corespunzător de cod.

— Ţiu-ţiu-ţiu / ALARMA (incendiu, inundaţie) sau acţiunea dumneavoastră asupra mea mă deranjează. Dacă nu încetaţi imediat, vă curentez.

Cînd am terminat de citit prospectul, Sham-poo era gata încărcat, şi-a retras ştecherul din priză ascunzîndu-şi coada, a rotit camera de luat vederi pînă ce obiectivul i s-a fixat pe mine şi a scîncit ,,sham-poo" într-un fel foarte caraghios, care mi 1-a făcut imediat simpatic. Apoi s-a apropiat şi a încercat să-mi dovedească bunele sale intenţii frecîndu-se de piciorul meu. Am simţit cum mă pătrund nişte curenţi slabi de radiofrecvenţă, porniţi din perii săi de cauciuc. Îmi dădeau o senzaţie foarte plăcută, ceva între gîdilitură şi răcoare. Cu aceasta, considerînd probabil că am făcut cunoştinţă, a trecut la exploararea casei. Întîi a ocolit camera pe margini, iar pe urmă a ieşit în hol pentru a coborî scările. A făcut-o colosal de amuzant, ondulîndu-şi trupul pînă cînd prima pereche de şenile atingea treapta de dedesubt, şi tot aşa, pînă a ajuns în sufragerie.

Este greu de imaginat mutrişoara pe care a făcut-o Si-Ro cînd a dat cu ochi de el. L-a întrebat, bîlbîindu-se din cauza surprizei :

— Tu... tu... tu...cine eşşşş...ti ? A primit prompt răspunsul ,,sham-poo, sham-poo", deşi, evident, animalul electronic respecta un algoritm, nici vorbă să înţeleagă întrebările ce i le punea ea. După ce s-a mai şi alintat, Si-Ro l-a acceptat fără nici un fel de obiecţii.

În săptămînile ce au urmat ne-am bucurat cu toţii de prezenţa lui în casă. Eu chiar l-am urmărit cu atenţie pentru a mă lămuri cu privire la algoritmii care îl făceau să acţioneze.

În timpul nopţii sau la întuneric localiza fără greş prizele şi folosea timpul pentru a se încărca. Mai făcea un fel de tur al casei, probabil pentru a se convinge dacă nu este în curs de desfăşurare un incendiu sau o inundaţie. Exact nu ştiu pentru că, din fericire, nu am avut nici una, nici alta. Cînd se lumina de ziuă, începea o vînătoare necruţătoare împotriva oricăror insecte, terestre sau aeriene, pe care le prindea azvîrlind un fel de ventuză aspiratoare

printr-o fantă de sub obiectivul camerei de luat vederi. Trebuie să recunosc că era foarte eficace. Dacă însă cineva se nimerea prin apropierea lui, atunci abandona orice altă ocupaţie şi se oferea pentru joacă şi alintat.

Mai greu era să-1 refuzi. Fiecare dintre noi avea metoda lui. Eu, dacă vedeam că insistă prea mult, îi ardeam cîte un picior, nevastă-mea fugea de el, iar Si-Ro, pur şi simplu, nu-1 refuza niciodată. Cu stupoare, am aflat chiar că o conducea dimineaţa pînă la şcoală, o aştepta prin curtea şcolii sau prin parcul învecinat pînă la prînz, după care o conducea pînă acasă.

Diriginta lui Si-Ro mi s-a plîns că nişte colegi de clasă ai surioarei mele au fost curentaţi de Sham-Poo în timp ce vroiau să-i lege un cablu de gît pentru a-1 tîrî nu se ştie unde. Treptat, au mai apărut şi alte nemulţumiri. Soţia mea, sculîndu-se într-o noapte cu gîtul uscat, a coborît în bucătărie să bea apă sau să-şi facă o limonadă, nu mai ştiu exact, s-a împiedicat de Sham-Poo, care din greşeală s-a nimerit în calea ei, şi a căzut, lovindu-se foarte rău. De atunci, animalul îi devenise nesuferit. Am încercat s-o conving că ea însăşi fusese de vină; Sham-Poo avea deasupra capului luminiţa roşie de poziţie care ar fi putut fi uşor observată pe întuneric. Mi-a replicat tranşant:

— Tu ţii cu Sham-Poo sau cu mine ?

Alte reclamaţii de la şcoală, printre care şi aceea că fusese introdus pe furiş în clasă la o oră de bionică şi speriase profesoara ,,atacînd-o cu un soi de ventuză", după cum mi se plînsese victima, m-au determinat, deşi eram ferm convins că Sham-Poo culesese de fapt vreo insectă, să-i interzic lui Si-Ro să-1 mai ia la şcoală. Eu însumi verificam aplicarea acestei dispoziţii, fiindcă altfel nu ar fi avut şanse să fie respectată.

În lipsa fetiţei, Sham-Poo a încercat să mă conducă pe mine pînă la serviciu. Arzîndu-i un picior zdravăn îl convinsesem să renunţe. În dimineaţa următoare, vrînd să repet tratamentul pentru că se repeta situaţia, m-a curentat scurt. Asta le cam pusese capac la toate.

Aşa cum hotărîsem în consiliul secret de familie ţinut cu soţia mea, de îndată ce Si-Ro a luat vacanţă am expediat-o la bunici, cu lacrimi în ochi, bineînţeles, din cauză că nu-1 putea lua şi pe Sham-Poo cu ea.

Ne-am creat astfel posibilitatea de a acţiona fără a ne lăsa influenţaţi de sentimente. Dacă ar fi fost după mine, eu aş fi dus animalul la un centru de reparat jucării, unde aş fi cerut schimbarea cîtorva algoritmi comportamentali înscrişi în memoria lui ; nevastă-mea însă a insistat pentru pedeapsa capitală : scoaterea lui

din funcțiune şi aruncarea lui pe vreun maidan, sau, mai simplu, la cutia de gunoi. Să-1 scoți din funcțiune pe Sham-Poo nu era chiar atît de uşor pentru că nu avea întrerupător. Am oprit curentul de la tabloul de siguranțe făcîndu-ne socoteala că se va opri şi singur din lipsă de energie electrică. Fiind însă în pericol să ni se strice toată mîncarea din frigider, a trebuit să renunțăm. În cele din urmă, nevastă-mea a găsit soluția. Momentul mi s-a întipărit foarte bine în minte. Era într-o vineri pe la prînz. A ieşit cu Sham-Poo în curte, la soare, i-a aruncat o minge departe, tocmai lîngă gard, apoi a fugit în casă şi a trîntit uşa în urma ei, încuind-o de două ori. Priveam toată scena pe fereastra dormitorului de la etaj. Sham-Poo a revenit împingînd mingea cu ventuza, căci nu avea nici un terminal cu care ar fi putut să o apuce. Nemaigăsind pe nimeni, a rotit camera de luat vederi circular, a scincit ,,pliau-pliau-pliau" (vreți să vă jucați cu mine ?) şi s-a apucat să vîneze muşte.

Am aşteptat venirea serii cu inima strînsă de nişte regrete inexplicabile. Nevastă-mea căuta să mă lămurească despre lipsa de suport genetic a unor păreri de rău pentru o maşinărie care mima atributele viului. Judecînd astfel, sufeream de nişte aberații sentimentale.

În amurg l-am auzit umblînd pe sub ferestrele de la parter, în timp ce emitea binecunoscutul ,,pli-pli-pli" (dacă nu mă lăsați să mă încarc n-o să mă mai joc cu dumneavoastră). După lăsarea întunericului a amuțit.

A doua zi, chiar în cursul dimineții, am scotocit toată grădina căutîndu-1. Anticipasem că trebuia să se fi oprit din funcționare pentru că nu se putuse reîncărca peste noapte şi zăcea pe undeva. Cu toate acestea, dispăruse.

Au mai trecut două săptămîni, timp în care Si-Ro se reîntorsese acasă. Plînsese mai mult ca niciodată şi slăbise atît de mult încît eram serios îngrijorat de starea sănătății ei. Începuse un an nou şcolar, pentru care însă nu manifestase nici un interes.

Într-o zi, scăpînd mai devreme de la fabrica unde lucram, am trecut pe la şcoală pentru a o întîlni şi a o conduce acasă. Întîrziasem însă cu un sfert de oră. Cursurile se terminaseră. Nu mai era nici urmă de vreun copil. Era o după-masă plăcută de toamnă. Am pornit-o agale spre casă lăsînd gîndurile să-mi hoinărească aiurea. Trecînd pe lîngă un părculeț am zărit-o pe Si-Ro îngenuncheată lîngă Sham-Poo şi plîngînd. Sham-Poo arăta jalnic. Coada, pe care de obicei nu o ținea la vedere, atîrna în urma lui' cu ştecherul spart. Antena telescopică îi atîrna frîntă de gît. Vreo trei şenile din partea dreaptă îi lipseau şi de aceea stătea aplecat într-o rînă. Era murdar

de noroi şi ulei ars de motor. M-am apropiat de ei, neştiind exact ce ar fi trebuit să fac. Cînd am ajuns la cîțiva metri, Sham-Poo m-a văzut sau m-a auzit, în orice caz m-a simțit, s-a smuls din brațele lui Si-Ro şi a fugit, ascunzîndu-se într-un boschet.

— Opreşte-1, te rog, opreşte-1! m-a implorat Si-Ro. Am alergat după el însă nu l-am mai găsit. De atunci nu a mai ieşit în calea fetiței.

Ultima oară l-am văzut întîmplător pe un maidan din cartier, lîngă transformatorul de distribuție a curentului. Încerca să-şi facă loc printre alte animale electronice vagaboande pentru a-şi lipi inductorul de sursa de energie însă nu mai avea şanse. Mişcările sale, altă dată atît de vioaie, erau mult încetinite, cred că acumulatorii i se descărcaseră aproape de tot. Gîtul telescopic îi fusese îndoit şi camera de luat vederi nu mai putea privi decît în jos. Sub ochii mei, o namilă de Libit, un urs electronic masiv, i-a mai zdrobit o şenilă de pe partea stingă.

A scîncit ,,bi-blip-bi-blip" (sînteți robot utilitar sau animal electronic de casă ?).

— Sham-Poo, l-am strigat. Vino la mine !

Şi chiar credeam că vine, dar pe urmă mi-am dat seama că începuse să mă ocolească. Lansa mereu semnalul de identificare ,,sham-poo" (bună ziua, sînt un animal electronic de casă, prietenos şi paşnic), apoi. continua cu ,,pliau-pli-pli" (vreți să vă jucați cu mine ?).

Şenilele de pe partea dreaptă, cîte îi mai rămăseseră, erau blocate, nu putea decît să se învîrtă în cerc. Sau poate el stătea pe loc şi amintirea lui se învîrtea undeva în adîncurile mele, acolo unde îmi este atît de frică să privesc?

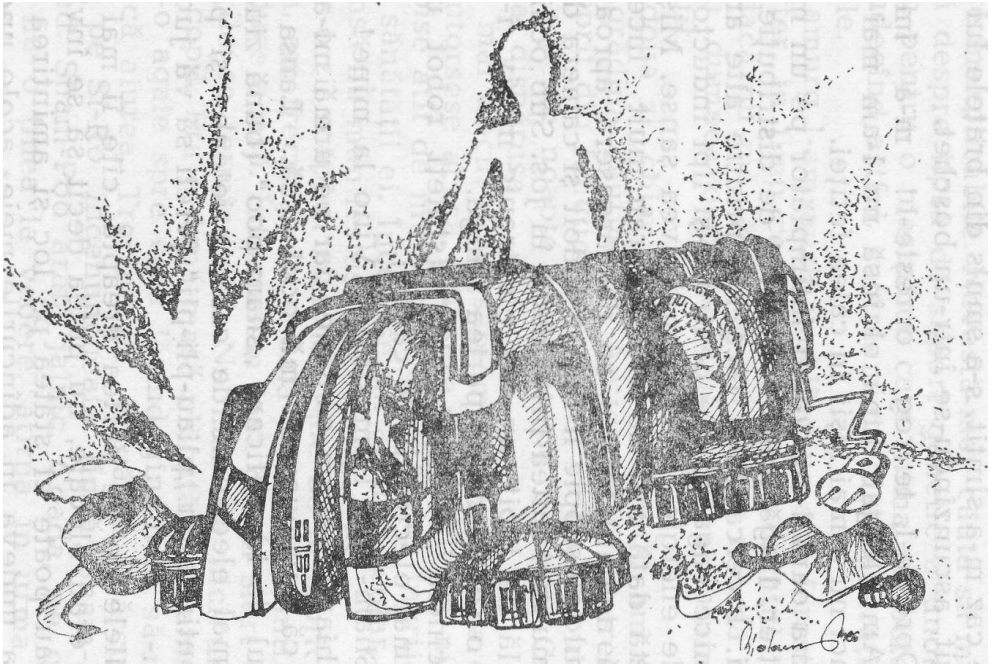

Zodiac

Doru Pruteanu

Critic literar (de vocație), filologul Doru Pruteanu (născut în 1956) şi-a încercat talentul şi în povestirea SF. Rezultatele sînt certe şi îmbucurătoare, ca în acea memorabilă povestire (scrisă în colaborare cu D. Merişca) *Omul cel tăcut, inelul şi fata blondă* (premiată la a 10-a Consfătuire națională a cenaclurilor de anticipație) sau în acest *Zodiac,* „întocmit" special pentru antologia noastră.

Impresionează în povestirile lui Doru Pruteanu surprinzătoarele exerciții de imaginație, în care se manipulează ample cunoştințe de informatică — surprinzător, pentru că, mai rar un profesor de limba română se dovedeşte atît de familiarizat cu limbajul calculatorului. Fiind însă vorba de un iubitor al literaturii ştiințifico-fantastice, se pare că totul este posibil în cea mai bună dintre lumi şi că acolo nimic nu mai trebuie să ne surprindă.

ANEXA I : DEC

HW era înăuntru, nu a văzut niciodată asta.

Oraşul se afla în depresiune. Rîul care străbate parcul, blocurile înalte, uniforme numai în culoarea cenuşie a zidurilor după primul etaj, străzile încîlcite, dar toate ducînd în cele două centre, marile alei urmînd cursul rîului, repezit, curat, cu stînci care ies afară şi bolovani care se văd pe fund, înlocuiți din loc în loc de acoperişul neted, aproape neted, al metroului, toate îi sînt aproape străine. HW vede de pe stradă : arbori mulți, mai ales în parc, magazine, marea bibliotecă a neadaptaților.

***

Şoseaua principală traversează oraşul urmînd rîul, devine un drum oarecare, apoi se pierde în fața tunelului neterminat, ajungînd o cărare în pădure. Pe blocuri poate au rămas aprinse luminile cercurilor pe care ar trebui să aterizeze elicopterele, dar nu a văzut nimeni niciunul, decît poate pe vreun display.

Nimeni, în afară de cei care au plecat şi nu s-au mai întors.

Trotuarele rulante imense şi plăcile vopsite alb-negru, la intersecţii. 326 000 de bazici şi tot atîţia controlori de contact.

***

Pentru cineva dinafară oraşul este un monstru cenuşiu cu foarte mici petice pestriţe. Sîntem în B1675886, perioada dinaintea crizei provocate de intrarea a 15% din locuitori la nivelul 20 de informare şi constatarea imperfecţiunii programelor care, de altfel, au fost imediat remodelate. Dar aceste lucruri, chiar cunoscute, nu folosesc la nimic pentru că HW nu este numele crizei, ci al unui individ cu, evident, o situaţie personală.

Oricum, puteţi să luaţi deocamdată în serios afirmaţia că Zodiac nu este o ficţiune şi următoarea regulă : Convenţia desemnează o regularitate R (o mulţime de norme) în acţiunea unei comunităţi P (lingvistice, sociale etc.) care satisface următoarele condiţii: 1. orice membru din P respectă R; 2. orice membru din P se aşteaptă ca toţi ceilalţi membri să respecte, de asemenea, R ; 3. Membrii din P au un interes comun care îi determină să prefere respectarea lui R ; 4. orice membru din P cunoaşte condiţiile 1—3.

După cum aţi observat, prima noastră indicaţie este justificată de a doua şi, mai ales, de 3 a acesteia.

ZODIAC

HW roti de două ori fotoliul, se instală în faţa terminalului şi începu să scrie.

12 TXT COMANDA: BI675886, ÎN VEDEREA REALIZĂRII Buletinului/ Informativ/676372 REDACTATI LUCRAREA DMDP CA PERSONALITATE ISTORICĂ. INFORMARE 18.
13 VOLUM : 50000 — 60000.
TERMEN : 676303. ESIIA, ECC. END.

Se uită la ceas gîndindu-se că s-ar putea s-o audă pe Patricia. Sosise mai devreme. De cîtva timp îşi dorea ca ea să ajungă mai devreme, iar dorinţele i se împlineau. HW se simţea deja plictisit de perspectiva lucrului, dar introduse şi 0014, apoi mai departe.

14 GOTO C846732aBI
15 READ DMDP
16 GOTO 0 DMDP

17 READ DMDP 0 TO END
18 PRINT DMDP 0 TO END
19 STOP

Se auzeau paşii pe scări. HW zîmbi amintindu-şi gluma de acum trei zile. „Scriu Stop şi inima vrea să, execute comanda". Aruncă o privire peste ecranul stins şi se întoarse spre uşă cu tot cu fotoliu. Patricia nu venea niciodată cu liftul. Patricia deschide uşa, îşi închipui ; sărutul uşor, ridicarea din fotoliu, îmbrățişarea. HW se reaşează, îşi închipui. Patricia deschise uşa. Sărutul uşor, ridicarea din fotoliu, îmbrățişarea. Acestea sînt semne, spuse ea emoționată. Care sînt ? Ea ridică din umeri. HW îşi răsuci fotoliul, urmărind-o. Care sînt? Nu ştiu, acum nu mai ştiu, răspunse ea citind neatentă comanda rămasă pe masă. Ai de lucru, comentă. Da, am de lucru, ceva mai mult decît de obicei. Ea scoase creioanele din pahar şi începu să verifice practic problema cu răsturnarea lor. Jocul. Cît se pot apropia două creioane de grosimi inegale puse unul peste celălalt fără să se piardă intersectarea ? Mulțime de creioane cîte două. HW o priveşte, aplecat în față, sprijinit de brațele fotoliului. Ce nivel ai acum ? întrebă ea. 18, răspunse. Putea să se uite pe comandă. Cinci deasupra ultimului, completă el, aş putea să scot note. Ai putea, admise ea, dar ți-ar folosi la ceva ? Controloare de contact, gîndi HW. Aş avea note pentru mine. Calitatea lucrării nu obligă pe ECC să ridice mereu nivelul. Ba da, răspunse ea. Dar nu s-a întîmplat... Ba da, insistă ea, obligă. Numai că ECC nu ține seama de propria ta apreciere, de asta s-a întîmplat. Jocul cu creioanele. Mergem? întrebă tot ea stînd cu fața foarte aproape de cele două pe care le apropie. Mergem. Nu joci bine, problema ignoră frecările.

HW se ridică şi îmbrăcă vestonul lăsat pe scaun cu o seară înainte. Liniile uşor ieşite în relief de pe zid. Perdeaua care imită modelul tapetului. Căldura din cameră. Haina pentru vreme rece din dulap după verificarea temperaturii de afară. Dezbrăcă vestonul şi luă jacheta groasă. Mişcarea de şarpe, în timpul îmbrăcării. Simți radiatorul, deşi stătea destul de departe de el. Privi ceasul de la mînă, rămas la marca BI675885.

Să mergem, spuse Patricia. Poftim ? tresări HW. Trase o zi. Să mergem, repetă Patricia. Uşa, liftul, cele trei scări de la intrare, banda nemişcată a trotuarului. HW începu călătoria prin a-şi aminti :

20 CONTINUE
RESTORE (0001 — 0006)
22 PRINT DMDP 0 TO END

Zgomotul maşinii care scrie pentru un viitor dosar complet nefolosit. HW priveşte ecranul umplut cu reproducerea articolelor de dicţionar. Scriitor(i) ? Posibile perioade de viaţă: a), b), c). Teste, desigur, cum se întîmplă în comenzile din ultima vreme, din perioada clasică. Disidenţă (?), spaţiu şters parţial, deci prohibit zonei 18, greşit de sectorul de conservare. Operele, multe, cu coduri evident diferite, clin clase distincte.

23 READ ALL DMDP
24 PRINT ALL DMDP

Acelaşi zgomot devine, încetul cu încetul, greu de suportat. Cînd trece pe stradă aude adesea, dacă este singur şi nu are altceva de făcut, ţăcănitul înfundat datorat apăsării bruşte a capului maşinii pe imprimantă. Cînd o aşteaptă pe Patricia, în ultima vreme, îşi simte sîngele năvălind în obraji de nervozitate la fiecare afişare de durată. Iarăşi greşeala sectorului de conservare : DM — VIAŢA DE FAMILIE scrie acolo apoi este şters. FAMILIE, cuvînt memorat greşit din program, DM — VIAŢA DE FAMILIE, apoi spaţiu gol în dreptul rîndului 0098 de pe imprimantă. Eroare semnalată de sectorul de conservare. HW anunţă defecţiunea, răspunzînd tuturor întrebărilor pe care robotul de la depanare le pune aprinzîndu-şi în mare grabă becurile şi legănîndu-şi capul pe măsură ce declaraţia scriitorului se înregistrează pe imprimanta galbenă a Zodiacului.

25 GOTO (0048)
26 FOR DM = DP, READ ALL DMDP AS DM
27 PRINT ALL DMDP AS DM
Comentariul scurt, la 0146 : nici o obiecţie, avînd în vedere informaţiile primite pînă acum.

28 QUESTION : PINA LA 0145
29 QUESTION : AI ELIMINAT INFORMAŢII PESTE NI8

Cu ochii pe imprimantă, urmărind răspunsurile maşinii, aliniate, în acelaşi timp, pe ecran. Nu-1 vede acum. HW anunţă iarăşi defecţiunea, deşi bănuieşte că robotul îl va înregistra la exces de servicii.

30 GOTO 0048
FOR DM = DP READ ALL DMDP AS DP
32 PRINT ALL DMDP AS DP

Se uită din nou la imprimantă, lista identică, doar semnele de întrebare sînt altele. Chiar şi indicaţia privind informaţiile care permit concluzia este prezentă. Mai mult ciudată decît interesantă această posibilitate, mormăie HW, închipuindu-se posesorul a două

terminale, cu acces la orice zonă, chiar la Zodiac, scriitor realist, aşadar.

Apoi sărută neglijent femeia înainte de a păşi pe cealaltă bandă şi-şi aminti interdicţia. Patricia tresări, dar nu-i spuse nimic.

Crezi că nu am fost văzuţi ? întrebă ea. Poţi fi sigur că da.

Şi bărbatul care se apropie : controlorul de contact.

Voi raporta actul dumneavoastră.

A fost un accident datorat dezechilibrului, explică ea pentru a-1 obliga să înregistreze şi acest răspuns. Reformulează : Am specificat că evenimentul se datorează unui accident de echilibru, accident provocat de nehotărîrea Basic-ului HW în momentul alegerii pasului de făcut.

Deci HW împinge piciorul înainte, piciorul stîng, se sprijină pe cel drept, modificîndu-şi în permanenţă centrul de greutate care se deplasează şi el spre dreapta, pînă cînd se ajunge la momentul de echilibru instabil, amplificat datorită nehotărîrii (spune Patricia), apoi începutul căderii şi sprijinul găsit pe obrazul ei (sărutul, presupune, pe drept cuvînt, controlorul, dar faptul se poate încă discuta), revenirea în poziţia firească şi întrebarea. Continuă să explice, discutînd în gînd, crede ea, cu grupul controlorilor de contact, calmă, în timp ce se apropie de colţul străzii.

HW auzi scîrţîitul lung al plăcii intersecţiei, tresări aproape înspăimîntat de această experienţă nouă (Nu-i chiar totul perfect!), intră de pe banda centrală a străzii opt pe cea echivalentă a străzii şase, lăsînd în urmă femeia care anunţă trecătorilor neînsoţiţi iminenţa începerii reparaţiilor, sporovăiala despre fiabilitatea sistemului, ca şi, pentru acest caz, conjugarea a cel puţin două pene, una la planificarea întreţinerii, una în terminalul reprezentat de placa turnantă a intersecţiei.

Pe lîngă HW restul lumii trece ca şi cum n-ar fi, deşi a ajuns la nivelul 18. HW, un zodiac 18, îşi mărturiseşte că este nerăbdător şi îndrăgostit („şi îndrăgostit" pronunţat fulgerător, într-un gînd aflat în planul al treilea al coordonării), neglijent în ceea ce priveşte remarcarea acţiunii sociale a controlorului de contact. Auzi ţipătul Patricei şi bufnitura surdă sau invers, se întoarse şi o văzu întinsă pe banda pentru vehicule puţin în stînga unei maşini oprite. Observă poziţia „Femeie îndrăgostită dormind" şi, brusc, agitaţia, propria sa agitaţie şi a celorlalţi, mulţimea vorbelor, lămuririle controlorilor de contact, liniştea din glasurile lor, zgomotul maşinii care se îndreptă spre spital, apoi spre Institutul de Recondiţionare a androizilor, fragmente de clădiri cu geamuri strălucitoare, fragmente de cer şi arbori proaspăt înverziţi, luminile reclamelor, totul prin geamul

vopsit aproape în întregime, sirena care-i țiuie în urechi, propria sa inimă bătînd foarte agitată, tremurul degetelor care lovesc ritmic targa din față, paloarea femeii moarte, întrebarea de pe ecran : Doriți acelaşi exemplar ?

Nu, nu vreau nici un fel de pereche.

Va trebui atunci să accepți modificarea terminalului de acasă.

Şi simți oboseala. Absența nevoii de comunicare. Se duse la biblioteca neadaptabililor şi rămase în secția 18 toată după-amiaza, scotocind după informații pentru comandă. DP a omorît-o pe Patricia, gîndi în momentul în care împinse, seara, uşa de sticlă a blocului şi repetă fraza cînd comanda, cu mare neatenție, mişcarea liftului. Contorul taxă şase călătorii pe care HW le plăti fără comentarii. Ce să mai comenteze cînd DP a omorît-o pe Patricia ? **0034 —**

Linia clipeşte în aşteptarea problemei. 0034 RESTORE DMDP

35 READ Patricia Emann

36 PRINT ALL PE

37 GOTO PE63437

Lectura, cu ochii pe jumătate închişi. Fotografii în colțul drept de sus.

38 PRINT PE63437

Aceeaşi absență a menționării profesiunii. HW enervîndu-se încet.

39 PRINT PROF PE63437

Informație absentă, corectare, pentru nivelul 18 informație protejată. Definiții de dicționar pentru următoarea întrebare.

40 EXPL controlor de contact

41 MOD OR FUNC : controlor de contact

Nu este o funcțiune, numai un model. Nu mai spune! exclamă HW.

42 FOR PE REAL controlor de contact PRINT PE controlor de contact

43 DEC controlor de contact IS COR

IF PE IS REAL COR WRITE PE AS FUNC COR Imprimantă se scurge pliindu-se pe masă, în timp ce HW priveşte avertismentul de pe ecran. Pentru depăşirea numărului de nivel prin indiferent ce mijloace, mai ales înspre zona Zodiac, urmează sancțiunile 1., 2., 3., 4., apoi celelalte schimbări, de culoare; doar anunțul este mereu acelaşi.

45 SUSPEND

Rupe imprimanta şi se aşează în fotoliu hotărît să-şi termine ziua studiind datele. Ecranul anunță ERROR COMUNICARE PERSONALĂ după care urmează schimbarea nivelului de acces la informații cu două grupe şi nota computerului care a aflat pe cont propriu acelaşi lucru şi-i stă la dispoziție.

46 CONTINUE

47 IF HW IS NI 8 PE MAY COR

Răspunsul negativ şi liniuţa care se zbate la capătul rîndului.

0048 RESTORE (0035 — 0041)

Sigur că da, în acest fel se află enorm de multe lucruri. Patricia este, funcţional, controlor de contact la nivelul 20, nu un model permis unui scriitor gata să scoată modele de oriunde. Mai mult, pentru nivelul 20 Patricia era şi inspector de contact şi chiar HUMAN. O minciună, evident, pentru că el o lăsase la Institutul de Recondiţionare, nu la spital. Uită să ţină seama de mişcarea nivelurilor de informare şi îşi aminti mai tîrziu că ea fusese triată numai pe baza declaraţiei lui de nivel.

50 IDENTIF BASIC PE63437

Negativ, error, pozitiv. FIW anunţă din nou defecţiunea, cu proteste se înregistrează, iar ecranul rămîne hotărît asupra negativului, PE63437 nu este Basic.

51 IDENTIF DMDP BASIC OR COR

Nu, nu este controlor de contact, nici Basic. Maşina reface (0001 — 0006) aducînd mici noutăţi care oricum nu mai înseamnă mare lucru.

52 SUSPEND BI675886

HW se aşează în fotoliu după ce ia şi cele cîteva pagini completate. începe să citească paralel, subliniind lucrurile noi. Completare la lista de titluri. Sexul : informaţie protejată pentru N20. Cuvinte explicate — mai multe cu unul, independenţă de acţiune ca opus conceptului modern de coordonare prin grup sau, pentru N20, coordonare prin Zodiac. Zodiac este MSPACE — comentariu subliniat pe imprimantă, iar HW îşi notează numele pentru următoarea comunicare personală la dicţionar, în aceeaşi seară, ba, hotărăşte, chiar în momentele următoare, protejată, informaţie protejată, MSPACE ar servi unui N20 la controlarea sistemului Zodiac, nepermis. Oricum, Zodiac se schimbă şi el, devenind un sistem funcţional, unde pînă atunci fusese un model. De întrebat dacă Zodiac funcţionează acum sau e ceva din trecut, dar asta mai tîrziu, după ce vor trece cîteva ture de informare.

HW îşi aminti că trebuie să se dezbrace, apoi corectă fomularea : ar fi trebuit. Rămăsese aşa cum ieşise pe stradă, la amiază. Murise Patricia şi se simţi ca pocnit în cap cu o scîndură cînd îşi dădu seama că uitase. După cîteva clipe îl înăbuşiră lacrimile şi plînse jumătate de noapte, dar nu înainte de a stinge lumina.

Rămăsese în fotoliu pînă dimineaţa şi se gîndi că dacă ar anunţa defazarea acesta ar putea ajunge liniştit cîtva timp într-un spital. Dacă sînt HUMAN, completă, el însuşi, descoperind o problemă de nerezolvat altfel decît printr-o autoaccidentare uşoară pe care o

amînă fără termen tocmai din cauză că presupunea o acțiune violentă asupra propriului său corp şi, după cum presupunea, era un lucru extrem de neplăcut. Dar putea să comunice defazarea. Sînt defazat cu opt ore față de programul zilei, spuse cînd fu întrebat în legătură cu motivul solicitării. HW îşi începu ziua de lucru tîrziu, în biblioteca neadaptaților, şi o sfîrşi la spital, de unde ieşi în timpul nopții aşa că fu adus pînă în fața blocului de o maşină oficială. Era aproape sigur că nu fusese un Institut de Recondiționare. Aproape sigur nu înseamnă mare lucru niciodată, mai ales acum, şi în mod deosebit pentru că nu ştia ce tratament i se făcuse, cum se rezolvase defazarea. Iar aceasta i s-a părut mai degrabă o defecțiune, nu o boală, aşa cum i-ar fi convenit să fie. Dicționarul protejează informația, este profesională, aşa că n-are decît să stea liniştit şi să aştepte să ajungă, deşi niciodată n-ar putea, un N24. Afecțiune sau defecțiune? continuă ITW să se întrebe, uitînd că-şi terminase ziua la spital şi că puțin mai înainte murise Patricia Emann, COR.

HW ajunse la părerea că pentru un N20 sistemul este defect. Ar fi fost la fel şi pentru un N18 căruia îi lipseşte Patricia Emann. Ideea aceasta îl zgîndări o vreme datorită unor paraziți de semnificație. Mai întîi în ce fel lipseşte Patricia? Cît de complicat este omul conversațional? Patricia se află şi în sectorul de informare al computerului? Dar dacă era HUMAN... Pentru că nici DMDP nu era înregistrat ca HUMAN şi despre el nu-i de crezut că s-ar putea să nu fi fost.

0053 IDENTIF HUMAN GROUP
0054 POS, MOD, MAT OR FUNC TO 0053
0055 IDENTIF HUMAN GROUP FUNC DMDP
0056 IDENTIF HUMAN GROUP FUNC HW, PE
0057 IDENTIF FIUMAN GROUP POS, MOD, MAT HW, PE
READ MAX 0057
0059 INPUT HUMAN GROUP FUNC DMDP FOR HW, PE
0060 PROBLEM: 1. ANALIZA VARIANTELOR PRIN COMPARAREA DATELOR LA NI 8 PENTRU DMDP SI HW, PE.
0061 2. ANALIZA VARIANTELOR PRIN COMPARAREA DATELOR LA N20 PENTRU DMDP SI HW, PE.
0062 3. COMPARAREA SOLUȚIILOR DIN 0060 SI 0061.
0063 PRINT SOL 0060, 0001, 0062.

Maşina ştie, este evident, să mintă. Pentru N18 nu admite pe DMDP ca grup, iar IIW, PE este prohibit ca model etc., nu suportă nici ideea comparațiilor DMDP — HW, PE.

0064 GR A MM AR : DMDP OR DM, DP

Grupurile (ipotetice) fac parte din clase diferite pentru că referința privește ordini diferite. HW nivelează defectuos. Informațiile suplimentare sînt interzise unui N20. Rămîne la ideea că DMDP reprezintă un scriitor cu două terminale acasă.

0065 QUESTION : ZODIAC ESTE UN MOD DE PROMOVARE

Răspunsul negativ (pentru un N20) afișat imediat, apoi linia care continuă să se zbată, așteptînd. HW înregistrează întrebarea precizînd data, apoi o scrie pe imprimanta studiată cu o zi înainte. Pînă să vină legătura cu zona de informare își formulează protestul. Dacă el a fost trecut de la N18 la N20, cum se poate spune că Zodiac nu este un sistem de promovare ?

Se ridică din fotoliu și se întinse căscînd zgomotos, apoi trecu la fereastră. Trase perdeaua și privi strada, apoi spațiul dintre cele două blocuri de peste drum printre crengile dezgolite ale copacilor. Simțea aerul cald ieșind din radiator și degetele bătînd ritmic în perete, ușor, o melodie care trebuie să fi fost ascunsă pe undeva foarte departe în gînd fiindcă n-o putu regăsi nicicum, așa că-și notă gestul ca fiind unul de nervozitate. Îl durea gîtul din cauza poziției proaste în fața terminalului și-și trecu palma peste el, apăsînd puternic și trăgînd pielea.

Pe hîrtia zonei de informare : 0481 Nu, ați fost promovat pentru că ați obținut accidental informații interzise unui N18 — ați semnalat cîteva erori la imprimator. Ceea ce credeți că este important, faptele aflate de la Patricia Emann intră în categoria MOD. Patricia Emann trebuie înțeleasă ca stimulent — în text lipsesc literere t ale cuvîntului *stimulent,* locurile sînt goale . Raporturile ei cu HW sînt, în primul rînd, acestea, nu cele de la controlorul de contact la subiect. Există suspiciuni că Patricia Emann a scăpat informații ? Mai ales după raportul inspectorului de contact, completat de declarația ei? Răspunsurile sînt insistent negative : numai și numai din cauza informațiilor semnalate prin deranjamente.

66 QUESTION: PE ESTE COMPLETAT PRIN MIJLOACE SUPLIMENTARE

67 WRITE MOD 0066

68 0066 /POS/ REAL, 0066 /POS NOTREAL Nerealist. Oricum Zodiac poate fi un mod de promovare.

GOTO BHW674367 INF 675886BI

70 INPUT BHW674367 l'NF 675886BI

71 QUESTION : ZODIAC ESTE UN MOD DE PROMOVARE

Răspunsul negativ, urmează înregistrarea protestului : este incorect să se susțină 0481 fiindcă tocmai prin aflarea unor informații interzise pentru N18 ați fost trecut la N20. Interpretare eronată prin

absența unei întrebări la Bl. Tresărire. HW crede că începe să înțeleagă.
72 QUESTION : ZODIAC ESTE UN MOD REGIONAL DE ECHILIBRARE
Afirmativ, teoretic. Trecerea de la NI8 la N20 reprezintă o sancțiune aplicată prin promovarea dv. Zodiac devine un mod de sancționare. Fără să existe o balanță a Bășicilor.
73 QUESTION : BASIC / COR ESTE UN MOD DE ECHILIBRARE
Răspuns protejat pentru un N20. Reformulare la zona de informare plus protestul. Nu exagerați generalizînd ideea că orice BASIC ar avea un COR. Răspunsul este protejat din cauză că implică aflarea unor lucruri prea precise, prin cantitate, despre COR. Se reclamă întrebarea 0073 prost formulată dinspre zona de informare către FIW. Sancțiune la mijloacele de supraviețuire : două săptămîni fără automatele de transport pentru întrebarea 0070 Pe această perioadă se anulează cartelele. Un N20 nu poate să nu respecte treptele de informare. Confirmarea scrisă va veni cu poşta de a doua zi. 0074 STOP BI675887

Nu exagerați generalizînd că orice Basic ar avea un COR. DV, de exemplu, nu aveți, ceea ce nu înseamnă că nu-1 aveți pentru că Patricia Emann a murit, ci pentru că 675886 MEM INF A63467 a marcat refuzul de a primi unul nou. Nu se pun în discuție motivările aduse în sprijinul refuzului. (încă nu se pun în discuție motivările aduse în sprijinul refuzului.) COR nu se reclamă, în cazul unui N20 nici ca Basic nici altcum. Nu, nu este protejat decît pînă la N24 ; după acest nivel orice COR devine secretar pentru un Zodiac. / HW înregistrează rapid informația privind transformarea oricărui N25 într-un zodiac, dar trece peste ea. / Dacă ați fi făcut o sinteză corectă, ați fi aflat că Zodiac poate fi considerat un sistem de promovare-echilibrare prin raportare la celula Basic

— COR, spune HW după ce rupe imprimanta, maimuțărind vocea dulce — didactică a maşinii. Promovare— echilibrare este o soluție excelentă pentru un sistem perfect, nu-i aşa ? De întrebat: un N24 devine automat COR ? Dacă un Basic avansează, atunci COR trebuie să dea înapoi ? Un răspuns de tipul INFORMAȚIE PROTEJATĂ este, în general, prin neprotejare, un răspuns pozitiv ? Vine el la o întrebare care cere un răspuns pozitiv ?

Fiindcă aceasta pare a fi o problemă pasionantă HW se ridică din fotoliu şi porneşte din nou zona de informare. La o întrebare despre informații protejate se răspunde, ca şi acum, INFORMAȚIE PROTEJATĂ însă, se strîmbă el, în mod neobişnuit — HW îşi mulțumeşte că este un scriitor talentat, un scriitor care vede — întrebarea este înregistrată la categoria zero, ceea ce nu-şi mai aduce

aminte să i se mai fi întâmplat vreodată. Glumeşte cu vocea maşinii în legătură cu protejarea informaţiei despre informaţia protejată : vedeţi că am dreptate ! răspunsul era pozitiv, nu-i aşa ? dar ştie că gluma se va întoarce, repetînd protejarea. Sînteţi un tip de COR, spune brusc, îndreptînd acuzator degetul către ecranul pe care pulsează cursorul, în dreptul rîndului nou. Negativ, vorbiţi cu zona de informare, aţi refuzat să folosiţi un COR. Am refuzat *să folosesc* o pereche, nu un COR. La un NI8, cum eraţi atunci, pereche se marchează ca sinonim pentru COR. Desigur, după cum aţi înţeles, categoria N priveşte şi mărimea vocabularului de care dispune un Basic. Competenţa lui, corectează HW. Dacă vreţi, apare imediat răspunsul, în sectorul central al ecranului, politeţe, iar cursorul fuge de-a lungul celorlalte două şi se opreşte la rîndul nou, aşteptînd. HW reciteşte :

0835 Negativ vorbiţi cu zona
0836 de informare.
0837 Aţi refuzat să fol
COR.
0838 Negativ Pentru un N18,
0839[1] cum eraţi atunci,
0840 pereche se r
ează ca sino
ntru COR.
0841 Desigu
0842 după cum aţi înţele
0843 categoria N priv
mări
abularului de
pune un
0844 Basic
0845 Dacă vreţi.
0846

HW închide maşina şi se întinde în fotoliu, deşi este hotărît să iasă la plimbare. Peste o oră şi jumătate. Uită între timp că n-are acces la mijloacele de transport, dar acest lucru oricum pare să nu însemne mare lucru pînă la confirmarea scrisă.

În BI675888, HW ieşi dis-de-dimineaţă şi se instală la biblioteca neadaptaţilor, într-un fotoliu din sala N20. Citise, înainte de a pleca, trei comunicări venite cu poşta, mai întîi cea cu privire la anularea amenzii (fără explicaţii), apoi cea care îl anunţa că a fost amendat pentru proasta folosire a maşinilor şi o notă pentru mai mare operativitate în executarea sarcinilor stabilite prin textul comandă, v. 0012.HW BI675886 plus recomandarea de a colabora cu Zodiac în cazul în care crede că apar probleme deosebite. Zodiac este societatea

de informare cu care lucrați, iar mai jos, la politețe, vă mulțumim. Mai primise şi un plic mare de la Patricia Emann, purtînd data BI675886. Era prima dată cînd avea şi corespondență particulară, dar nu citi nimic, hotărît să iasă mai întîi din bibliotecă.

Raport 0003. DMDP este un nume de Basic. Reprezintă un scriitor din perioada veche. Dintre lucrările semnate complet sau numai pe jumătate s-a păstrat numai volumul *Declarație de singurătate* (titlul este nesigur, există mărturii după care în vremea autorului cartea se numea altfel, prima menționare este din BI000007). Despre celelalte se cunosc numai unele rezumate ale contemporanilor. Am sesizat faptul că Zodiac n-a înregistrat *Declarația de singurătate* decît în BI000007, ceea ce ar însemna că s-au produs modificări culturale justificate prin acțiunea grupurilor de schimbare. Dacă evenimentul este posibil, nu exclud situația în care celelalte cărți semnate DMDP sau cu o parte a numelui să facă parte din fondul superior, în sprijinul acestei idei aduc prezența a încă opt cărți cu această semnătură între lecturile lui Paul Count, scriitor, B5002348. Paul Count era un N20. Acest raport are ca scop informarea grupului Zodiac în legătură cu existenta sigură a unui fond superior pentru că HWN18 n-a putut citi nici un rînd scris, într-adevăr, de DMDP şi solicitarea accesului la acest fond.

HW este de acord cu inițierea unei anchete în legătură cu activitățile celulei din care a făcut parte şi Patricia Emann, întrucît consideră că aflarea adevărului în această problemă poate constitui un sprijin în favoarea cererii conținute de raportul BI675888
Houston Warren

Se ridică de la masă, aruncă hîrtia în cutia de la capătul culoarului, privi o clipă strada prin geamul larg, apoi reveni şi constată că era singur în această secție. În această secție, îşi precizâ cu mare grijă, întinzînd picioarele pînă la banca din față, deşi ştia că va fi amendat, uitînd, în acelaşi timp, că se află în biblioteca neadaptaților, un loc unde nu există sancțiuni decît pentru abateri foarte grave.

Îşi spuse că ar fi cazul ca uneori să se enerveze, dar nu-şi explică şi motivele, deschise zona de informare, îşi puse căştile şi începu să citească oprindu-se adesea şi dactilografiind întrebare după întrebare, primind cu strîmbături din nas neaşteptat de numeroase refuzuri amabile de a răspunde, scotocind după variante inofensive care să-1 ajute să înşele maşina şi bucurîndu-se cînd reducea ambiguitatea. După patru ore HW închise cartea, se uită încă o dată

peste titlu şi plecă, nerăbdător să citească ce-i scrisese Patricia cu două zile înainte.

SCRIPTOR H W

REAL JOB ; DATA : BI675888 , SCRIPTOR : HOUSTON WARREN INIT : BI675886, COMMAND : ESHA, ECC TO HW, HW BI675886 FOR 676372 SCRIPTOR — 620

% PROGRAM «RECONSTITUIRE, RESTITUIRE SISTEME*

1 DEC TITLU : DMDP INTO ZODIAC

2 RESERVED : „THIS JOB IS REAL", ZODIAC

3 DEC SEMNIFICAȚII :

4 DEC HW - HOUSTON WARREN

5 DEC PE - PATRICIA EMANN, COR

6 DEC DMDP - OBIECTUL RESTITUIRII

7 DEC „ZERO" IS SIGN IN SCRIPTOR — 620

8 RESERVED : „NIVEL INFORMARE 20" - N20, ZODIAC

9 DEC : TXT COMMAND : 'BI675886 HW. IN VEDEREA REALIZARII BULETINULUI INFORMATIV 676372

DEC RED ACT ATI LUCRAREA DMDP CA PERSONALITATE ISTORICA.

11 DEC INFORMARE 18 /CORECTARE IN BI675887 HW: INFORMARE 20. VEZI SI SUPRA 0008/

12 DEC VOLUM: 50000—60000. TERMEN: BI676303, ESHA, ECC. END'

13 RESERVED : "INFORMARE N20" IS "ZERO" CF 0007, ZODIAC

14 READ DMDP C 846732 aBI

15 READ AGE DMDP

16 READ DMDP : SOURCE TO END

17 PRINT DMDP : SOURCE TO END

18 REEL 'DMDP : SOURCE TO END'

19 SEEK DMDP CONTROL SOURCE TO END

READ DMDP CONTROL SOURCE TO END

21 PRINT DMDP CONTROL SOURCE TO TEND

22 REEL 'DMDP CONTROL SOURCE TO END'

23 SEEK BASIC DMDP CONTROL SOURCE TO END

24 STOP PROCESS 0023

25 WRITE DMDP BASIC

26 REEL 'DMDP BASIC'

27 SYNCEQUAL 0018, 0022, 0027

28 SUSPEND

29 DEC LIST SEMNIF

DEC EOF = OBLIGATORIU
31 DEC 0 = IN CAZ CONTRAR
32 WRITE GRAF DMDP
33 PRINT A0025, A0022, A0032
34 SUSPEND
35 REEL 'GRAF DMDP'
36 CONTINUE 0033
37 PRINT A0025, A0022, A0032

Urmează a doua amendă pe ziua de azi, pentru folosirea defectuoasă a maşinii, gîndi HW.

38 SUSPEND
39 GOTO FILE 002
READ HW 002. 46. 1.
41 MOVE HW 002. 46. 1. TO „SCRIPTOR" AFTER A0037
42 PRINT HW 002.46. 1. AFTER A0032 INTO A0037
004.3 SUSPEND
44 COMPUTE WORDS A0037 PLUS HW 002.46. 1.
45 RETURN TO BI675887 : 0074 0075 DISPLAY STATUS
1. Sînteţi un N20 şi mai lucraţi la un text pentru NI8. 2. Patricia Emann a funcţionat ca zonă de informare degradată. 3. Basic, AN, HUMAN sînt numai categorii ideologice ; în Zodiac raporturile dintre ele sînt indiferente. 4. Zodiac este un mod regional de promovare prin echilibru. 5. Orice DM poate fi un DP şi invers, cu schimbări ale spaţiilor de nesiguranţă (INSECURITY SPACES). NOTE : 6. Se apreciază că lucrul la programul SCRIPTOR HW este suficient pentru această perioadă. Se suspendă sancţiunea aplicată pentru neglijenţă în executarea comenzilor. Se vor lua măsuri pentru trecerea programului la N20.

Şapte, continuă HW : Pentru un NI8 PE este numai un MOD COR. Opt : Pentru un N20 care face un PN18 se eliberează un Sector Informaţional Special. Nouă : de întrebat dacă un SIS este un COR. Zece : Nu orice instituţie este ceea ce scrie pe firmă. REMARKS, imită el vorbirea maşinii şi se opri pentru că toate avertizoarele îi atrăgeau atenţia asupra schimbării de sarcină: NOTA HW BI675888. SE MODIFICA TEXTUL COMANDA DIN BI675886 IN ULTIMUL SAU RIND ASTFEL : "INFORMARE : NIVEL 20" IN LOC DE "INFORMARE : NIVEL 18". ACEASTA IMPLICA TRANSFORMAREA PROGRAMULUI SCRIPTOR HW: DMDP INTO ZODIAC DIN PPOGRAM DOCUMENTAR IN PROGRAM FICTIONAL CATEGORIA RECONSTITUIRE, RESTITUIRE SISTEME*. ESHA, ECC, END. Unsprezece : "Declaraţie

de singurătate" este un text ficțional, asta este cu adevărat o descoperire.

"Dragostea mea", scrisese Patricia Emann cu două zile înainte ; HW se opri clipind emoționat şi şi-o închipui ținîndu-1 de mînă : reacție feminină (var. 376)

Într-o situație afecțională de tipul 73 în modelele DMDP. Patricia scrisese înainte de a veni la el, ,,Vei primi aceste rînduri (LINES) peste două zile. Am timp pînă atunci să hotărăsc în legătură cu ceea ce voi face. Deocamdată mă mai zbat, căutînd o soluție care să-mi permită să trăiesc cu un secret în mine şi să te iubesc sau să-ți mărturisesc acest secret şi să te păstrez. Dar mai am două zile pînă atunci şi această scrisoare nu face decît să mă împingă către a doua soluție. Cum voi reuşi să te păstrez sau cum se va termina această întîmplare care pare a deveni o aventură, nu ştiu. (Vezi tu, pentru ceea ce facem noi nu există instrucțiuni sau laborator.) Am o opțiune complicată de făcut şi-mi promit s-o fac.

Dragostea mea, aceasta nu este, îți dai seama, decît un mod de a mă sili să fiu corectă. Patricia."

HW îşi închipui că ar trebui să fie altfel, dar simțea cum îi dispare emoția, înlocuită rapid de o curiozitate alarmantă şi decepționantă peste măsură. Iată ce înseamnă pentru mine moartea Patriciei Emann, COR şi, în plus, informație prohibită pentru Zodiac, iubita mea, comentă el ironic, după care deplînse proasta alegere a momentului citirii scrisorii. Aşa ceva trebuia făcut nu acum ci în timp ce mă aflam la bibliotecă, îşi spuse, ca un neadaptat hiperconservator. Reciti textul, strîmbînd din nas la fiecare rînd, nemulțumit, şi abia la sfîrşit observă fraza imprimată în jocul paginii : Un zodiac este cel care poate folosi nivelul de informare permis unui zodiac.

Fără nici o îndoială, îşi spuse el, n-am nimic mai bun de făcut decît să aflu exact unde stătea Patricia şi să văd ce se întîmplă la ea acasă în acest moment, ba nu, atunci cînd voi ajunge acolo.

Deschise maşina şi trecu la zona de informare. Da, desigur, sectorul de informare poate fi considerat parțial un COR deoarece asigură conversația. Restul acțiunii de COR este repartizat camerei de amintiri : supraveghere, sancționări etc. Ca model se poate admite că aveți doi COR în acest moment. Chiar şi corporal s-ar putea admite existența a doi sau mai mulți COR cu funcționalitate precisă. Vezi, în acest sens DMDP, SCHOOLPAPERS în SCRIPTOR HW 0035ACT GRAF :

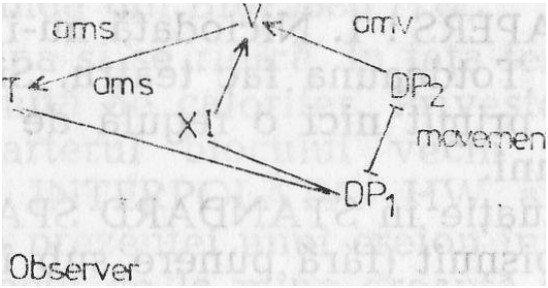

HYPOTH : 3 ams, amv ACTIONS:

a) V" *T (in DPi)

XI WANTS V
CONFLICT T,xl T OR AND ^ XI

b) XI BELIEVES DPt XI * V
XI WANTS XI o---» V

c) DPo WANTS DPi
V WANTS DP_2 < > V
DP_2 REAL DPi

RESULTS : o. J V
b-Xi^V
c 3v, 3xi

în care ams şi amv sînt tipuri diferite de relaţii, DP este Basic, iar V, XI, T sînt posibili COR, V şi XI manifestînd oarecari semne de defectare sau de suplimentare automată a sarcinilor. În fine, DP_2 şi DPi sînt moduri ale lui DP care îşi studiază COR. Nu se precizează ce tipuri de relaţii sînt ams şi amv datorită depăşirii momentului de conştiinţă şi ieşirii lor din dicţionarul curent. Informaţii păstrate numai pentru istoricii de plus N20. DMDP comentează în legătură cu SCHOOLPAPERS : 1. Niciodată nu-i nimic altceva de înţeles ; 2. Totdeauna fac teatru. Sistemul de informare nu a primit nici o regulă de interpretare a acestor aserţiuni.

Aceeaşi situaţie în STANDARD SPACE, text semnat în mod obişnuit (fără punere sub întrebare) DP :

b)

IZOLARE
CA DORINŢA

c)

RETRAGERE V.
EUTHANASIUS

IZOLARE INTIMPLATOARE FORTATA

1. Modificarea afectului prin condiția d)
2. Condiționarea existenței cuplului în situația d)
3. Eforturi de conservare reciprocă, în ciuda e).

Puteți presupune că AMO şi HATE sînt afecte. S-ar putea ca grup din dicționarul nostru să fie sinonim cu cuplu. Un grup minor, cum este Basic & COR (cu mai mulți COR, înțelegem, reduşi sub raport funcțional)trebuie, desigur, să respecte 3. în condiția d), după cum rezultă din blocurile de sarcini. Vă amintiți, nu-i aşa ?, prima regulă : Grupul se păstrează nemodificat pînă la intervenția Zodiac.
Fără ca aceasta să fie o indicație, avînd în vedere că am reținut ideea dv. după care : a) DMDP ar fi un grup, nu o personalitate singulară şi b) Unul dintre aceste nume este al unui COR, puteți modela în sensul acesta comanda din BI675886 HW.

Închise maşina şi se ridică. în fața ferestrei, coapsa stîngă sprijinită de calorifer. Priveşte afară o femeie de la parterul blocului vecin întorcîndu-se acasă. /FRAZA INTERPOLATA/ HW avu senzația foarte ciudată a prezenței unui creion între arătătorul şi degetul mijlociu de la mîna dreaptă şi strînse din dinți de durere.

46 MODE : SCRIPTOR HW I, II HASHED ERROR
47 READ NOTE HW5 Bl 675 888
48 EXCEEDS SCRIPTOR HW I, II
49 WORKING STORAGE : SCRIPTOR HWI, II INTO
50 DEC *RECONSTITURE, RESTITUIRE SISTEME*
51 DEC SCRIPTOR-620
52 DEC TITLU : ZODIAC
53 RESERVED "THIS JOB IS REAL"
54RESERVED "NIVEL INFORMARE 20"
55 DEC N20
56 ALLOC 60.000 W MAX
57 SUSPEND

Aşa se lucrează, comentă HW, mai ales cînd nu-ți place. Transcriind marea judecată DMDP IS BASIC, povestind o istorie reală şi altele

învechite. Pentru o carte cum e DECLARAȚIE DE SINGURĂTATE, 60000 de cuvinte şi un text adaptat la adresele HW.

Oricum urma să fie sancționat pentru utilizarea unor cuvinte insuficient calificate şi începea să se bucure la greutățile grupelor de depanare care ar fi trebuit să aibă banda cu lucrul lui. Tocmai remarcase că a uitat să pornească înregistratorul şi nici maşina nu-i atrăsese atenția. Îşi păru foarte grăbit (se uitase în oglindă) în timp ce se îmbrăca şi, deşi nu-şi închipuia că există o clipă cînd să descopere că ar avea acces Ia un text deosebit se duse la biblioteca neadaptaților şi ceru SCHOOLPAPERS şi STANDARDSPAGE, ştiind foarte bine că nu le va obține. Verificările nu aveau nimic neobişnuit şi HW se miră cînd pe bandă sosiră cele două cărți, vechi de cînd lumea. În fond, îşi spuse, totul este cum interpretezi datele, domnule HW. Dacă ai uitat ce-ai învățat atunci cînd s-a mai întîmplat aşa ceva, ai putea să-ți aduci aminte măcar pentru că acum cîteva zile Patricia ți-a făcut o demonstrație excelentă în timpul discuției cu inspectorul de contact : ce era ceea ce făcuseşi tu ? Un sărut. Cum 1-a interpretat Patricia (care mai şi ştia exact despre ce este vorba) ? Nehotărîre de moment în legătură cu un pas de făcut, dezechilibru etc. Varianta corectă trebuie să fie cea care nu-i sancționată, iar tu parcă n-ai pățit nimic grav între timp. STANDARDSPACE, novei, după o idee de HL, citi HW în şoaptă şi deveni imediat foarte atent. Era un limbaj aproape de neînțeles, excesiv de multe contacte inter-umane (ceea ce înseamnă ,,între mai mulți HUMAN"), chestiuni scandaloase legate de împărțirea puterii, între personaje (sau a unui anumit tip de putere, în care intra şi sentimentul lui pentru Patricia Emann) şi, în primul rînd, o nepotrivire enormă între proiecția oferită de maşină şi ceea ce scria aici, la fel cum era o nepotrivire categorică între proiecția SCHOOLPAPERS. HW îşi trăi dintr-o dată furia şi riscă o nouă decalare față de program rămînînd să citească totul, pînă la urmă şi pînă oricând. Ceea ce se întîmplă şi, desigur, volumul YELLOYvFRIENDS, îi luă încă şase ore de lectură atentă într-o limbă pe care aproape n-o înțelegea.

,,În sine, citi HW la ora opt a BI675889, grupurile sînt atractive pentru că reprezintă, pentru ceilalți, o elită a opoziției. De unde tendința de a se integra într-o asemenea mişcare şi, de aici, succesul la public, cu riscul confuziei dintre un grup contemplativ şi unul de tip power. Eu, ca martor, formez un grup minor separat, disgrațiat; o dobitocie slăbiciunea pentru modelul /A, E/ în condițiile în care de la început am ştiut că nimic nu poate fi schimbat în sistem pentru multă vreme. Chiar dacă o schimbare importantă poate fi intrarea mea acolo."

Cuvinte insuficient calificate : grup major, grup minor, ceilalți, putere şi opoziție, public. HW s-ar fi dus acasă să întrebe de ele Ia sectorul de informare. Avea de trecut pe la Patricia pentru nu mai ştia ce. Trebuia să primească o scrisoare de la ea ? Ceea ce nu înseamnă că am s-o fac şi pe asta, îşi spuse întinzîndu-şi picioarele, pe sub masă, pînă la scaunul din față.

Rămase aşa, fără nici un gînd, multă vreme. Privi tot timpul cele şase lumini imense atîrnate deasupra sa şi se apucă să le numere aproape cu voce tare. Era singur în sala N20 şi probabil în toată aripa aceea a clădirii. Cele două cărți subțiri rămîneau, uimitor, pe masa lui. Mai credea că este singurul (deşi poate fuseseră scriitori şi istorici N20) care aflase despre vremea în care scria DMDP despre alte lucruri decît cele din DECLARAȚIE DE SINGURĂTATE. HW se admiră în oglindă, uluit el însuşi de valoarea pe care o reprezenta. În aceste condiții, să stai cu picioarele pe banca din față părea de-a dreptul o obrăznicie.

HW fură cărțile citite şi alte două care tocmai veniseră din depozit. Voia să le citească acasă şi nimeni nu-1 opri.

58 RESTORE DMDP

59 WRITE TXT DP, FEEDBACK, NOVEL

Nu stătu să compare, se îmbrăcă, restitui bibliotecii volumele şi nu se mai opri decît în fața uşii Patriciei Emann. Bătu PE63437 şi împinse. Serviciul poştal îi lăsase două scrisori importante, copertate cu galben. O înştiințare privind renunțarea lui la COR. O invitație la o anchetă în legătură cu raporturile ei cu HW zodiac. Deschise maşina la sectorul de informare şi aceasta afişă răspunsul la ultima întrebare : Protejat pentru nivelul 11. Din BI675885. HW se învîrti prin cameră apoi se aşeză în fotoliu şi reciti fraza din jocul filelor de scrisori : Un zodiac este cel care poate folosi nivelul de informare permis unui zodiac. Adormi.

„Dragostea mea", scria Patricia Emann în cea de-a doua scrisoare a ei, „îți dai seama că sînt forțată să mărturisesc adevărul după cele pe care le-am scris mai înainte. Şi că trebuie deci să-ți spun fără să încerc nicicum să ocolesc lucrul care mă doare, că iubesc acum a doua oară. Nu cred că țin minte prea bine cum a fost la început, dar ştiu că nu eram încă un COR şi că aşa numeam atunci ce trăiam. Mi se pare altfel. A ta, Patricia."

Ce-i asta ? Că nu erai un COR sau iubirea ? întrebă HW cu sufletul sfîşiat. *(Durerea sufletească,* neîncrederea în *ființa iubită,* revolta, mînia, amenințările de tot felul, scuzele în genunchi sau ironice sau disperate, dezgustul, neputința, impresia rupturii fără posibilitatea

vindecării, gîndul că toate se pot lua de la capăt sau că nimic un va mai fi aşa cum a fost din cauza *petei aruncate peste...* furia, speranţele, dorinţa de a fi fost totul o minciună, dorinţa de a fi minţit cu adevărul, salvarea, răbufnirile, plînsul, rîsul răutăcios şi disprețuitor, mizeriile, analiza, condamnarea şi recursul, toate acestea trecură prin gîndurile şi sufletul lui HW în această după-amiază a zilei BI675889, aşa cum ar fi trecut prin gîndurile şi sufletul oricărui alt personaj dintr-un roman clasic, în mare grabă, fără să se lupte între ele, amestecîndu-se de-a dreptul firesc.)

Negativ, răspunse maşina, un COR nu face decît să-şi primească nivelul de informare. O situaţie de atribuire automată mai ales în cazul în care COR nu ştie că este redistribuit. Redistribuit înseamnă calificat periodic, perioade indiferente dinspre partea Zodiac. Ceea ce, desigur, înseamnă că un COR zodiac nu poate niciodată să-şi păstreze nivelul, deoarece are de acţionat în vreun fel oarecare. După cum nici un Basic (obişnuit) nu poate rămîne în loc pentru că acţionează într-un mod oarecare şi avansează în cunoaşterea sistemului prin metode mai mult sau mai puţin corecte. Nu trebuie să generalizaţi o experienţă personală, răspunde maşina, atrăgîndu-i atenţia că este a doua oară cînd riscă o asemenea greşeală, uitînd însă că prima generalizare era potrivită. Da, există o legătură între nivelurile de informare pentru COR şi Basic, stabilirea acestora se face prin analiza modului de îndeplinire a sarcinilor. Deci sarcinile trebuie să fie altele decît cele pe care le primim prin adresele de serviciu. Sînt cuprinse în acestea. Sînt nişte raporturi etice pe care Zodiac le plasează pe un plan superior. Da, raporturi calitative, felul în care Basic şi COR procedează pentru a-şi îndeplini sarcinile e mai important (într-o anumită măsură şi pentru tot sistemul) decît munca propriu-zisă. În aceste condiţii pot renunţa la SCRIPTOR —-620 pentru a cere informaţii de tot felul. Zona aceasta de informare nu are caracter confidenţial, notă imediat maşina. Urmează sancţionarea. Oricum, sectoarele de informare au caracter confidenţial. Pozitiv. Orice COR poate fi folosit ca sector de informare. Pozitiv.

HW închise şi ieşi să se plimbe. PE fusese, înainte de a fi COR un Basic zodiac, iar el nu se folosise suficient de posibilităţile ei. Respinsă, femeia avusese ezitări, mai ales la începutul perioadei. O clipă, HW se simţi îngrozitor amintindu-şi cum o ignorase. Chiar şi atunci cînd mărturisea, în gînd, că o iubeşte. Pentru că, neîndoielnic, el fusese primul. Cel care aşteptase momentul de acum cîteva zile. Remarcă simetria zilelor de absenţă cu cele ale marii lor întîlniri. Se simţi înduioşat şi, pentru a uita, îşi propuse să privească mai atent

pe unde calcă. Sentimentul lăsă loc, încetul cu încetul, ironiei : HW repetă recomandarea de a se uita mai atent pe unde calcă şi continuă să nu folosească ideea că PE, COR, fusese înainte de a fi COR, un Basic zodiac.

Recitind SCHOOLPAPERS, HW se lovi, stupefiat, de impresia prezenței unei mulțimi aflate în opoziție cu o alta. Un colectiv contra unui individ, un individ contra unui colectiv, părți ale grupurilor împotriva altor părți. Ideea aceasta, născută împotriva uniformizării *formate* din carte (un şir de chestionări cu dublu sens) se confirmă rapid din cauza revenirii în discuție a unor probleme. Logic, nu se poate ca aceeaşi persoană să pună aceeaşi întrebare de mai multe ori fără ca întrebatul să înceapă să se mire sau, dacă răspunde, să nu se repete. Lui HW situația nu i se păru acceptabilă nici măcar poetic. Era neeconomicoasă. Consideră, în consecință, că textul a fost pre-lucrat pentru un N20. O mulțime de indivizi formînd un colectiv, o unitate, un mini-sistem : propunere interesantă, dar care nu trebuie discutată. În ciuda acestui fapt, HW se îndreptă spre maşină şi o porni. Pozitiv, răspunse aceasta şi HW îşi trăi, instantaneu, emoția. Practic, este vorba despre o traducere, numai şi numai o traducere. HW închise, înjură, prima oară în viața lui, minciuna pe care credea c-o auzise şi ieşi al plimbare.

BI675890 fusese anunțată şi era o zi cu vînt puternic. Trecînd de uşa blocului, HW avu impresia că va fi luat de curent şi tîrît cine ştie pînă unde de-a lungul străzii. Se opri cîteva clipe, închise toate fer-moarele la haină apoi o luă către partea vestică a oraşului, mergînd împins din spate de valul de aer. Se întrebă ce-i venise cu drumul acesta, dar renunță să mai caute un răspuns, cufundat în gîndurile care-l zăpăciseră în momentul în care îşi dăduse seama cum stăteau lucrurile în SCHOOLPAPERS. O mulțime de oameni (HUMAN), gîndi HW, arătîndu-şi cu coada ochiului strada : ca pe aici, dar ignora faptul că nu era chiar nimeni pe vremea aceea pe niciuna din benzi, nici măcar pe cele foarte rapide. întreaga stradă se desfăşura pustie, cu foşnetul cauciucului gros al benzilor, zgomotul vitrinelor bătute de vîntul trecînd printre cele două şiruri de blocuri cenuşii şi foarte înalte, mult peste vîrfurile cele mai înalte ale copacilor plantați în fața magazinelor. Praful şi hîrtiile se izbeau de ziduri şi țîşneau în sus răsucindu-se în vîrtejuri sau prăbuşindu-se după ce scăpau din capcane. Împins de la spate de vînt, HW avea aerul unuia care mergea să-şi întîlnească destinul. Ceea ce poate fi considerat, dacă am proceda cu uşurință, un adevăr. În realitate HW a ieşit la plimbare şi preocuparea în legătura cu recenta descoperire nu-i lasă destul timp

să observe şi celelalte lucruri care merită observate (mai ales de un scriitor).

HW fusese totdeauna de părere că oraşul în care locuieşte poate fi reconstituit în gînd, fie şi numai pe baza amintirii modelului pe care orice locuitor ştie că 1-a văzut odată, într-o împrejurare destul de neprecisă dacă-i vorba să afle în memorie şirul evenimentelor legate de această împrejurare. Ca şi cum ar fi fost imprimat : planul oraşului şi principalele puncte necesare orientării — cele două străzi care înconjoară depresiunea, parcul, rîul cele două centre ale cartierelor de o parte şi cealaltă a parcului, cîteva clădiri, între care, în primul rînd, blocul în care stă şi lucrează. Şi, mai nou, cărţile pe care le citeşte.

La colţ se angajează pe marea placă şi trecu pe altă stradă, către rîu. Traversă podul şi o luă pe malul dinspre el şi fenomenul începu să-1 preocupe, aşa că păstră drumul acesta şi prin parc, deşi i-ar fi fost uşor să traverseze de-a dreptul către celălalt centru.

— Sînteţi HW? îl întrebă femeia care părea să-1 aştepte, iar el răspunse dînd din cap. Mă numesc Louise Adam şi-mi sînteţi COR.

— Serios ? întrebă HW. Păi, să mergem la bibliotecă, propuse el, deşi tare mult voia să zică: ,,Să fugim din oraşul ăsta".

Porniră alături, împinşi de vîntul violent. ANEXA II DEC / Conţine reproduceri parţiale ale lucrului pe calculator şi descrieri ipotetice ale sistemului Zodiac pe care HW nu-1 poate oricum înţelege în primul rînd datorită protecţiilor de tot felul. Ruptura cu tradiţia ca protecţie./

ANEXA III DEC / Conţine observaţii apocrife în legătură cu felul în care HW spionează de la fereastră o femeie de pe stradă./

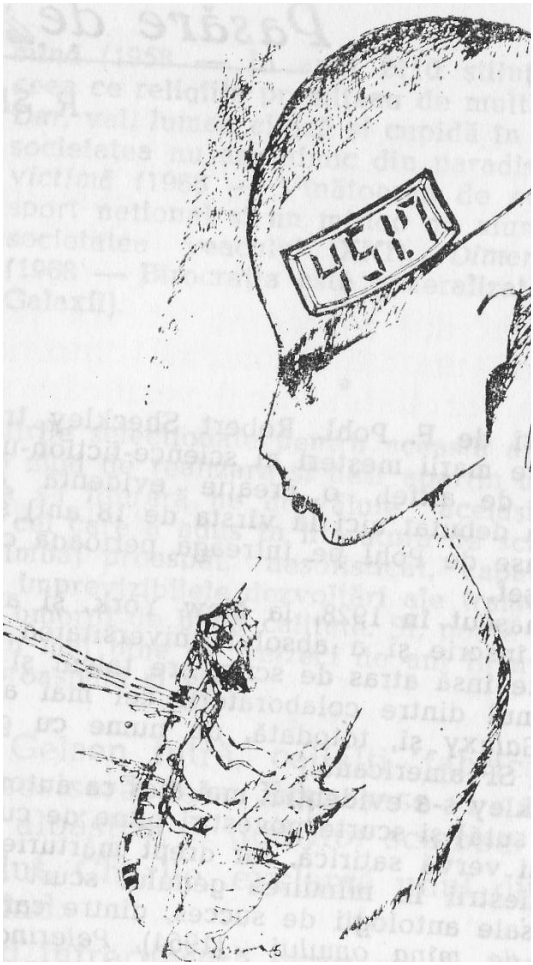
451°F

Păsăre de pază

Robert Sheckley

Alături de F. Pohl, Robert Sheckley trece drept unul dintre marii meşteri ai science-fiction-ului social. El este, de altlfel, o creaţie evidentă a revistei *Galaxy* (a debutat aici la vîrsta de 18 ani) şi a orientării impuse de Pohl pe întreaga perioadă cît i-a fost redactor şef.

S-a născut in 1928, la New York, şi are ambiţia de a se înscrie şi a absolvi universitatea în oraşul natal. Este însă atras de scris, are talent şi va deveni curînd unul dintre colaboratorii cei mai apreciaţi ai revista *Galaxy* şi, totodată, un nume cu greutate în literatura SF americană.

Sheckley s-a evidenţiat mai ales ca autor de nuvele (peste o sută) şi scurte povestiri pline de culoare, imaginaţie şi vervă satirică. Iar drept mărturie a inimitabilei măiestrii în mînuirea genului scurt stau numeroasele sale antologii de succes, dintre care amintim : *Neatins de mîna omului* (1954), *Pelerinaj la Terra* (1958), *Fărîme de spaţiu* (1962), *Capcana oamenilor* (1968), *Robotul care-mi seamănă* (1979).

Deşi puţin cunoscut la noi, subtila artă a subînţelesurilor ironice din prozele sale scurte a putut fi apreciată şi de cititorii români din cele cîteva povestiri *(Preţul pericolului, Pelerinaj la Terra, Magazinul lumilor, Poveste cu spioni, Ceea* ce *sîntem, Planetă ieftină,* apărute în traducere la noi în diverse fanzine, almanahuri şi reviste.

Din 1958, Sheckley abordează şi romanul care, prin însăşi structura lui, va oferi parabolelor sale un cadru mai larg de desfăşurare. Dintre reuşitele notabile în acest domeniu trebuiesc menţionate : *Nemurirea la-ndemînă* (1958 — În anul 2110 ştiinţa obţine, în sfîrşit, ceea ce se promitea de multă vreme : nemurirea. Dar, vai, lumea cinică şi cupidă în care s-a transformat societatea nu are nimic din paradisul promis), *A zecea victimă* 1966 — Vînătoarea de oameni a devenit un sport naţional şi un miîloc de alungare a plictiselii în societatea veacului XXI), *Dimensiunea miracolelor* (1968 — Birocraţia este generalizată Ia nivelul întregii Galaxii).

Povestirile selecţionate pentru această antologie deşi foarte diferite ca mod de realizare şi desi aparţin unor etape distincte din creaţia sa literară ne dezvăluie acelaşi neobosit critic social. Pe cel care a adus în literatura de science-fiction americană un limbaj proaspăt, nesofisticat, capabil de a se mula perfect pe imprevizibilele dezvoltări ale tramei şi, lucru cel mal important

umorul de bună calitate. Şi poate de aceea opera sa începută cu mai bine de treizeci de ani în urmă, pare si astăzi la fel de proaspătă şi vie.

Cînd Gelsen intră, ceilalţi fabricanţi de păsări de oază sosiseră deja. Erau şase şi camera era plină de fumul albăstrui al ţigărilor scumpe.

— Salut, Charlie, exclamă unul dintre ei, cînd îl văzu intrînd.

Ceilalţi întrerupseră conversaţia atît cît era necesar pentru a-i adresa un salut distrat.

În calitate de constructor de păsări de oază erai un fabricant de salvare, îşi spuse ironic. O afacere foarte ciudată. Iar dacă voiai să salvezi specia umană trebuia să ai un contract cu guvernul, înregistrat regulamentar.

— Reprezentantul guvernului nu a sosit încă, îi spuse unul dintre cei prezenţi. Trebuie să apară dintr-un moment în altul...

— Încă puţin şi ne vor da mînă liberă, adăugă un altul.

— Straşnic.

Gelsen se aşeză lîngă uşă şi privi în jur. Părea un congres sau o adunare de tineri exploratori. Cei şase oameni suplineau insuficienţa numerică prin volumul vocilor lor. Preşedintele lui Southern Consolidated perora, tare, despre durata enormă a păsărilor de pază. Cei doi preşedinţi cărora le vorbea rînjeau şi aprobau, unul încercînd să-1 întrerupă pentru a-i comunica rezultatele unei verificări a vitezei reflexelor păsărilor de pază, celălalt continuînd să-i vorbească despre noua instalaţie de reîncărcare.

Ceilalţi trei oameni formau alt grup şi recitau ceva ce aducea a panegiric al păsărilor de pază.

Gelsen observă că toţi pozau în salvatori ai umanităţii. Nu-i găsi totuşi caraghioşi. Doar cu cîteva zile înainte şi el gîndea acelaşi lucru! Se considerase un sfînt burtos şi puţin chel...

Suspină şi îşi aprinse o ţigară. La începutul proiectului fusese la fel de entuziast ca şi ceilalţi. îşi amintea că îi spusese lui Macintyre, inginerul său şef : „Mac, începe o epocă nouă. Pasărea de pază e soluţia problemelor noastre". Şi Macintyre aprobase, profund convins... chiar şi el fusese cucerit de cauza păsărilor de pază.

Totul părea deci minunat. O soluţie simplă şi sigură pentru una dintre cele mai mari probleme ale omenirii, confecţionată şi vîndută sub forma unei bucăţi de metal, cristal şi plastic, incoruptibile.

Poate acela fusese motivul pentru care acum avea îndoieli. îşi dădea seama că problemele umane nu se pot rezolva aşa uşor. Simţea că în acel plan există o greşeală.La urma urmelor asasinatul era o problemă prea veche şi pasărea de pază o soluţie prea nouă.

— Domnilor...

Erau atît de prinşi în focul discuţiilor încît nu observaseră intrarea reprezentantului guvernului. În cameră se făcu dintr-o dată linişte.

— Domnilor, spuse însărcinatul guvernului, un tip destul de corpolent... Preşedintele, cu aprobarea Congresului, a hotărît constituirea cîte unei secţii de păsări de pază în fiecare oraş, mare sau mic, al ţării.

Cei prezenţi izbucniră într-un strigăt spontan de triumf.

Aveau astfel posibilitatea să salveze lumea, gîndi Gelsen şi se întrebă din nou ce anume nu mergea în afacerea asta. Ascultă atent, în timp ce însărcinatul guvernului se referea la schema de distribuire. Ţara urma să fie împărţită în şapte zone, fiecare din ele urmînd să fie aprovizionată de un fabricant care trebuia să se ocupe şi de întreţinere. Natural, aceasta însemna un monopol, dar era vorba de un monopol necesar. Ca şi în cazul serviciului telefonic, era vorba de interesul public. Concurenţa, în serviciul păsărilor de pază, era inadmisibilă. Păsările de pază erau în serviciul tuturor.

— Preşedintele, continuă reprezentantul guvernului, doreşte ca în cel mai scurt timp posibil să poată fi dat în funcţiune un serviciu complet de păsări de pază. Aveţi prioritate absolută pentru metale strategice, mînă de lucru şi aşa mai departe...

— În ceea ce mă priveşte, spuse preşedintele lui Southern Consolidated, cred că într-o săptămînă voi putea livra primul stoc de păsări ele pază. Producţia e destul de avansată.

Ceilalţi erau şi ei gata. Fabricile lor erau deja, de cîteva luni, în măsură să producă păsări de pază. Fusese încheiat un acord asupra echipamentului standard şi se aşteptase doar aprobarea Preşedintelui.

— Foarte bine, spuse reprezentantul guvernului. Daca asta e totul, cred că... vreţi să întrebaţi ceva ?

— Da, domnule, spuse Gelsen. Vreau să ştiu dacă trebuie să producem modelul actual.

— Desigur, spuse reprezentantul guvernului. Este modelul cel mai perfecţionat.

— Aş avea o obiecţie. Gelsen se ridică. Ceilalţi colegi îl priveau cu răceală. Evident, el era cei care întîrzia sosirea erei de aur...

— Care este obiecţia ? întrebă reprezentantul guvernului.

— În primul rînd daţi-mi voie să precizez că eu sînt de acord sută la sută cu întrebuinţarea unei maşini pentru împiedicarea crimei. De mult timp se simţea nevoia ei... Obiecţia mea priveşte numai circuitele de autoperfecţionare ale păsărilor de pază. Rolul lor este, în

realitate, acela de a anima maşina şi de a o înzestra cu o pseudoconştiinţă. Iar asta nu o pot aproba.

— Dar, domnule Gelsen, chiar dumneata ai demonstrat că pasărea de pază nu ar fi complet eficientă dacă nu ar poseda aceste circuite. Fără ele ea nu ar reuşi să împiedice decît şaptezeci la sută din crime.

— Ştiu, spuse Gelsen; se simţea foarte încurcat. Dar cred că ar fi moralmente periculos să se permită unei maşini să ia decizii care sînt rezervate numai omului, declară el încăpăţînat.

— Las-o baltă, Gelsen, spuse unul dintre ceilalţi preşedinţi. Este cu totul altceva. Pasărea de pază se va limita doar să dea o forţă mai mare deciziilor pe care oamenii oneşti le-au luat încă de la începutul timpurilor...

— Aşa mi se pare şi mie, admise reprezentantul guvernului. Dar înţeleg ceea ce simte domnul Gelsen.Este umilitor să trebuiască să încredinţezi unei maşini, o problemă umană, iar şi mai umilitor este să ne bazăm pe o maşină pentru a impune legile noastre. Dar vă rog să vă amintiţi, domnule Gelsen, că nu există alte mijloace pentru a opri un asasin înainte, de a comite un delict. Ar fi nedrept, faţă de toţi inocenţii care ar fi ucişi în fiecare an, dacă am impune limitări păsărilor de pază din considerente filozofice. Nu-i aşa că am dreptate?

— Da, cred că da, spuse Gelsen cu tristeţe. Îşi spusese toate astea de mii de ori, dar ceva îl neliniştea încă. Poate ar fi trebuit să discute cu Macintyre.

În timpul pauzei, o idee îl izbi. Şi zîmbi sardonic. Unii dintre poliţişti vor rămîne fără lucru!

— Ei bine, ce părere aveţi de asta ? întrebă agentul Celtrics. Cincisprezece ani la brigada „Crime" şi acum sînt înlocuit cu o maşină. Îşi trecu peste frunte mîna mare, roşcată şi se rezemă de biroul căpitanului. Nu este uimitoare ştiinţa ?

Ceilalţi doi poliţişti, şi ei aparţinînd brigăzii „Crime", aprobară posomoriţi.

— Nu-ţi face griji, spuse căpitanul. Îţi vom găsi un loc în brigada „Antifurt", Celtrics. Ai să vezi că o să-ţi placă.

— Nu reuşesc să mă obişnuiesc cu ideea, protestă Celtrics. Un fleac respingător din tablă şi sticlă care să rezolve toate cazurile de crimă !

— Ceea ce spui nu este exact, spuse căpitanul. Păsările de pază trebuie să prevină delictele înainte ca ele să fie comise...

— Dar atunci nu vor mai fi delicte, făcu unul dintre poliţişti. Adică nu pot fi acuzat de o crimă dacă mai întîi nu am comis-o, nu-i aşa ?

— Nu e vorba de asta, spuse căpitanul. Păsările de pază trebuie să oprească asasinul înainte ca acesta să comită delictul.

— Şi atunci nimeni nu-1 va putea aresta ? întrebă Celtrics.

— Nu ştiu ce se va decide în privința asta, admise căpitanul.

Se lăsă tăcerea. Căpitanul căscă, apoi privi ceasul.

— Ceea ce nu pricep, spuse Celtrics, care stătea în continuare rezemat de biroul căpitanului, e cum pot reuşi. Cum a început povestea asta, căpitane ?

Căpitanul privi fața lui Celtrics pentru a vedea dacă nu e ironică ; erau cîteva luni de cînd ziarele tot vorbeau despre păsările de pază. Apoi îşi aminti că Celtrics, ca şi toți colegii săi, rar se deranja să citească altceva în afara paginii sportive.

— Ei bine, spuse căpitanul încercînd să-şi amintească ceea ce citise în suplimentele duminicale, unii savanți se ocupau de criminalistică. Studiau asasinii pentru a descoperi ce anume îi făcea să fie aşa. Şi astfel au descoperit că asasinii emiteau unde cerebrale diferite de cele ale persoanelor normale. Chiar şi glandele lor se comportă în mod straniu. Toate astea se petrec atunci cînd sînt gata să comită o crimă. Aceşti savanți au inventat o maşină specială care face să se aprindă o lumină roşie, sau ceva în genul ăsta, cînd apar acele unde cerebrale...

— Savanții ! făcu amar Celtrics.

— Dar cînd savanții au avut la dispoziție această maşină, nu au ştiut ce să facă cu ea. Era prea mare..., iar asasinii nu dădeau buzna, toată ziua, în laborator, ca să fie testați ! Aşa că au construit o versiune mai mică şi au probat-o într-o secție a poliției. Cred că au omologat una şi în acest stat, în provincie. Dar nu prea mergea bine: nu se reuşea să se prevină delictul. Iată de ce au imaginat păsările de pază...

— Eu nu cred că vor opri criminalii, insistă unul dintre polițişti.

— Totuşi au reuşit. Am citit rezultatele omologărilor. Pot să simtă un om care e gata să comită un delict. Şi cînd îl ajung, îl lovesc cu o descărcare electrică sau ceva asemănător. Şi asta îl opreşte.

— Aveți intenția să desființați brigada ,,Crime", căpitane ? întrebă Celtrics.

— Nu, spuse căpitanul. Voi lăsa aici un nucleu redus la maxim, pînă cînd vom vedea cum se descurcă aceste păsări.

— A, spuse Celtrics. Un nucleu redus la maxim. Amuzant.

— Sigur, spuse căpitanul. Oricum, voi lăsa pe cineva de serviciu. Pe cît se pare, păsările nu vor distruge toți criminalii.

— De ce ?

— Anumiți asasini nu au undele cerebrale caracteristice, răspunse căpitanul încercînd să-şi amintească ce spunea acel articol din ziar. Sau poate glandele lor nu funcționează, sau...

— Şi cine sînt aceia pe care păsările nu vor reuşi să-i oprească ? întrebă Celtrics cu o curiozitate profesională.

— Nu ştiu. Dar am auzit spunîndu-se că modifică blestematele alea de maşini astfel încît în curînd vor reuşi să-i oprească pe toți.

— Şi în ce fel ?

— Învață. Mă refer al păsările de pază. Întocmai ca oamenii.

— Rîdeți de mine ?

— Nu.

— Bine, spuse Celtrics. Am să-mi țin bine uns bătrînul meu revolver, fiindcă nu se ştie niciodată. Nu se poate avea încredere în aceşti savanți.

— Just.

— Păsări! mîrîi Celtrics.

Sus, deasupra oraşului, pasărea de pază plana într-o curbă lungă, domoală. Învelişul de aluminiu îi strălucea în razele soarelui dimineții şi puncte luminoase dansau pe aripile ei rigide. Plutea în tăcere.

În tăcere, dar cu toți senzorii activați. Centrii cinetici îi spuneau unde se găseşte şi o mențineau pe o curbă amplă de căutare. Ochii şi urechile îi funcționau ca o singură unitate, scrutînd şi cercetînd.

Deodată se petrecu ceva. Reflexele pasării de pază, care aveau viteza luminii, surprinseră o nuanță de senzație. Un centru coordonator o examină comparînd-o cu datele electrice şi chimice existente în banca sa de memorie. Se închise un circuit.

Pasărea de pază coborî în spirală, îndreptîndu-se către acea senzație care devenea tot mai puternică, „Mirosi" secreția anumitor glande, „gustă" o undă cerebrală deviantă.

Vigilentă şi înarmată se rotea şi plana în soarele strălucitor al dimineții.

Dinelli era atît de concentrat încît nu văzu pasărea de pază apropiindu-se. Ținea pistolul ațintit asupra solidului proprietar al magazinului în timp ce ochii săi implorau :

— Nu vă apropiați.

— Nemernic mic şi josnic, spuse proprietarul şi înaintă încă un pas. Să mă jefuieşti pe mine ? ! Îți voi rupe toate oasele din trupuşorul tău mizerabil.

Proprietarul, prea stupid sau prea curajos pentru a pricepe amenințarea pistolului, înainta către puşlama.

— Ei bine, spuse Dinelli, pradă unei panici totale. Ei bine, idiotule, atunci...

O descărcare electrică îl aruncă jos. Pistolul îi zbură din rnînă spărgînd o vitrină cu specialități pentru micul dejun.

— Ce dracu ? întrebă proprietarul privind hoțul care zăcea amețit pe jos. Apoi văzu o scînteiere de aripi argintii.

— Ia uite, fir-ar să fie. Păsările astea de pază nu se-încurcă!

Urmări cu privirea acele aripi pînă cînd dispărură în înălțimi. Apoi telefonă la poliție.

Pasărea de pază se reîntoarse să descrie curba sa de căutare. Centrii săi logici analizează faptele noi pe care abia le descoperise în legătură cu crima. Multe erau complet noi pentru ea.

Aceste noi informații fură transmise simultan la toate celelalte păsări de pază care, la rîndul lor, îi transmiseră alte noi informații.

Şi continuară să schimbe între ele noi informații, noi metode, noi definiții.

Acum păsările de pază ieşeau în flux neîntrerupt din secțiile de montaj şi Gelsen îşi permise un moment de destindere. Un zumzăit puternic şi satisfăcut umplea fabrica. Comenzile erau îndeplinite la timp, cu prioritate absolută pentru marile oraşe din zonă şi apoi pentru celelalte localități, pînă la cele mai mici aşezări.

— Totul e în regulă, şefule, spuse Macintyre, ivindu-se în prag. Tocmai terminase o tură de inspecție,

— Foarte bine. Ia loc.

Inginerul, un om înalt şi voluminos, se aşează şi îşi aprinse o țigară.

— Am muncit din greu, spuse Gelsen cînd îşi dădu seama că nu reuşea să găsească nimic altceva de zis.

— Desigur, admise Macintyre. Se rezemă de spătarul scaunului şi aspiră profund fumul. Fusese unul dintre consultanții care lucraseră la prototipul păsării de pază. Aceasta se întîmplase acum şase ani. De atunci lucrase mereu pentru Gelsen şi deveniseră buni prieteni.

— Iată ce anume voiam să-ți cer... Gelsen făcu o pauză. Nu reuşea să găsească modul de a formula întrebarea. Aşa încît zise : Ce părere ai despre păsările de pază, Mac ?

— Cine, eu ? Inginerul zîmbi nervos. Mîncase, băuse şi visase păsări de pază încă de la început. Nu simțise necesar să adopte o atitudine față de ele. Mi se par o descoperire grandioasă.

— Nu mă refer la asta, spuse Gelsen. Îşi dădu seama că dorea să găsească pe cineva care să-i înțeleagă punctul de vedere. Vreau să zic, crezi că poate exista un pericol în gîndirea mecanică ?

— Nu cred, şefule. De ce mă întrebi ?

— Ascultă, nu sînt nici om de ştiinţă, nici inginer. Eu m-am limitat numai la a mă ocupa de costul producţiei şi v-am lăsat vouă, tehnicienilor, sarcina de a vă gîndi la acest aspect al problemei. Dar, şi o spun ca profan, păsările de pază încep să mă înspăimînte.

— Dar nu e nici un motiv !

— Nu-mi place ideea cu circuitele de autoperfecţionare !

— Dar de ce ? Macintyre zîmbi din nou. Îmi dau seama. Dumneata eşti la fel ca ceilalţi, şefule... Ţi-e teamă că maşinile se vor ,,trezi" şi vor zice : ,,Ce facem noi aici ? Să acţionăm, să devenim stăpînii lumii". Nu-i aşa ?

— Cam aşa ceva, admise Gelsen.

— Nu e nici un pericol, spuse Macintyre. Păsările de pază reprezintă un mecanism complex, sînt de acord, dar un calculator al M.I.T. e mult mai complex. Şi nu e înzestrat cu conştiinţă.

— Nu. Dar păsările de pază pot să „înveţe".

— Desigur. Aşa cum fac toate noile calculatoare. Crezi că se vor alia cu păsările de pază ?

Gelsen se simţi iritat faţă de Macintyre, şi mai iritat încă faţă de sine însuşi, pentru că îşi dău seama că se face ridicol.

— Păsările de pază pot transforma în acţiune ceea ce învaţă. Nimeni nu le controlează.

— Deci asta te preocupă, spuse Macintyre.

— M-am gîndit să întrerup producţia de păsări de pază. Gelson nu-şi dăduse seama pînă în acel moment că ar avea această intenţie.

— Ascultă, şefule, spuse Macintyre. Eşti dispus să crezi în cuvîntul unui inginer ?

— Ascult.

— Păsările de pază nu sînt mai periculoase decît un automobil, un calculator IBM sau un termometru. Nu posedă o conştiinţă sau o voinţă superioară oricăruia dintre aceste obiecte. Păsările de pază sînt construite astfel încît să reacţioneze la anumiţi stimuli şi să îndeplinească anumite operaţii cînd percep aceşti stimuli.

— Şi circuitele de autoperfecţionare ?

— Sînt necesare, spuse cu răbdare Macintyre, ca şi cum ar fi dat explicaţii unui băieţel de zece ani. Scopul păsării de pază e de a preveni orice tentativă de crimă, nu-i aşa ? Ei bine, numai unii dintre asasini emit asemenea stimuli. Pentru a preveni toate crimele, pasărea de pază trebuie să caute noi definiţii, ale crimei şi să le compare cu ceea ce ştie deja.

— Eu cred că e inuman, spuse Gelsen.

— Tocmai aici e frumusețea. Păsările de pază sînt lipsite de sentimente. Raționamentul lor nu e antropomorfic. Nu e posibil să le droghezi, nici să le corupi. Nu trebuie să-ți fie frică.

Interfonul de pe biroul lui Gelsen începu să bîzîie. Nu-i dădu atenție.

— Asta o ştiu foarte bine, spuse el. Totuşi, uneori mă simt ca inventatorul dinamitei. Credea că va fi folosită numai pentru a arunca în aer rădăcinile arborilor.

— Dar nu dumneata ai inventat pasărea de pază !

— Oricum, mă simt moralmente responsabil, deoarece eu sînt cel care o produc.

Interfonul reîncepu să bîzîie şi Gelsen, iritat, apăsă pe buton.

— Au sosit rapoartele privind prima săptămînă de activitate a păsărilor de pază, îi comunică secretarul.

— Cum sînt ?

— Excelente, domnule.

— Să mi le trimiți peste un sfert de oră. Gelsen întrerupse interfonul şi se întoarse din nou către Macintyre, care îşi curăța unghiile cu un băț de chibrit. Crezi că asta reprezintă o tendință comună în gîndirea umană? Dumnezeul mecanic? Părintele electronic?

— Şefule, spuse Macintyre, cred că dumneata trebuie să studiezi ceva mai bine păsările de pază. Ştii ce anume e introdus în circuitele lor ?

— Doar un punct de vedere general.

— Întîi e un scop. Să împiedice alte organisme vii să comită o crimă. Doi, crima nu poate fi definită ca un act de violență din partea unui organism viu, care constă în distrugerea, schilodirea, alterarea unui alt organism viu sau întreruperea în orice alt mod a funcționării sale. Trei, în general crimele sînt identificabile prin anumite transformări chimice şi electrice.

Macintyre făcu o pauză spre a-şi aprinde o altă țigară.

— Aceste condiții asigură o funcționare normală. Apoi, pentru circuitele de autoperfecționare există următoarele alte două condiții: a patra, că există unele organisme vii care comit crima fără să se manifeste semnele citate şi a cincea, acestea pot fi identificate datorită datelor aplicabile celei de a doua condiții.

— Înțeleg, spuse Gelsen.

— Îți dai seama că e un sistem sigur ?

— Aşa mi se pare... Gelsen ezită un moment. Cred că nu există altul...

— Foarte bine, spuse inginerul şi plecă.

Gelsen reflectă cîteva minute. Nu era posibil ca în păsările de pază să existe ceva care să nu meargă.

— Trimite-mi rapoartele, spuse prin interfon.

Sus, deasupra clădirilor iluminate ale oraşului, pasărea de pază plana. Era întuneric, dar în depărtare putea să vadă o tovarăşă de-a sa şi apoi încă una, dincolo de prima. Pentru că acela era un oraş foarte mare.

Să previi crima...

Acum trebuia să stea de veghe şi pentru alte lucruri. Informaţii noi îi parveniseră prin reţeaua invizibila care o lega de toate celelalte păsări de pază. Noi date, noi metode pentru a identifica violenţa şi crima.

Iată ! Nuanţa unei senzaţii ! Două păsări de pază se precipită în acelaşi timp în picaj. Una, care a perceput mirosul cu o fracţiune de secundă înaintea celeilalte, îşi continuă coborîrea, în timp ce cealaltă a revenit la zborul de inspecţie.

„Condiţia patru : există anumite organisme vii care comit crime fără semnele citate în condiţia trei".

Mulţumită acestei noi informaţii pasărea de pază ştia, prin extrapolare, că acel organism era gata să comită un asasinat, deşi îi lipseau caracteristicile chimice şi electrice respective.

Pasărea de pază, cu toate simţurile în alertă, se apropie de acel organism.

Găsi ceea ce căuta şi se avîntă.

Roger Greco se rezemă de zid cu mîinile în buzunare. În stînga strîngea patul unui COH 45. Greco aştepta răbdător.

Nu se gîndea la nimic particular ; se odihnea rezemat de un zid şi aştepta un om. Greco nu ştia de ce trebuia să fie ucis acel om. Nu îl interesa. Absenţa curiozităţii era unul dintre marile sale merite. Celălalt era abilitatea sa.

Un singur proiectil plantat cu precizie în ţeasta unui om pe care nu-1 cunoştea. Asta nu-1 excita şi nu-1 îngreţoşa. Era o muncă la fel ca oricare alta. Omorai un om. Şi ?

Cînd victima lui Greco ieşi dintr-una din clădiri, Greco îşi scoase din buzunar revolverul. Trase piedica şi apucă arma cu dreapta. Continuă să nu se gîndească la nimic în timp ce ochea...

...Şi fu azvîrlit la pămînt.

Greco se gîndi că fusese împuşcat. Se ridică în picioare, privi în jur, fixă asupra victimei sale privirea-i înceţoşată.

Şi din nou fu azvîrlit la pămînt.

De data aceasta rămase culcat şi încercă să tragă din această poziție. Nici nu se gîndi să renunțe, deoarece Greco era un profesionist serios.

La a treia lovitură totul deveni negru. Pentru totdeauna, pentru că sarcina păsării de pază era să protejeze obiectul violenței... orice i s-ar fi întîmplat asasinului.

Victima se îndreptă către maşina sa. Nu observase nimic deosebit. Totul se petrecuse în tăcere.

Gelsen era bine dispus. Păsările de pază funcționau perfect. Delictele scăzuseră la jumătate şi apoi la un sfert. Străduțele întunecate nu mai erau locuri groază. Parcurile şi pajiştile nu mai erau locuri de de evitat după apusul soarelui.

Natural, existau încă jafurile. Crescuse în mod impresionant numărul micilor furturi, însuşirilor nepermise, falsificărilor şi a altor sute de infracțiuni.

Dar nu avea mare importanță. Banii pierduți se puteau recupera... o viață pierdută, nu.

Gelsen era gata să admită că a greşit în privința păsărilor de pază. Desfăşurau o muncă pe care ființele umane nu erau capabile să o îndeplinească.

Dar în acea dimineață avu prima dată senzația că ceva nu merge cum trebuie.

Macintyre intră în biroul său. Se opri fără a zice nimic în fața lui Gelsen, iritat şi un pic încurcat.

— Ce se întîmplă, Mac ? întrebă Gelsen.

— Una dintre păsările de pază şi-a făcut de lucru cu un salariat de la abator. L-a scos din circulație.

Gelsen reflectă un moment. Da, păsările de paza erau capabile să facă aşa ceva. Mulțumită noilor circuite de autoperfecționare definiseră probabil drept asasinat şi uciderea animalelor.

— Spune producătorilor de carne conservată să mecanizeze abatoarele, spuse Gelsen. Nici mie nu mi-a plăcut acel sistem.

— În regulă, spuse Macintyre. Îşi țuguie buzele, apoi înălță din umeri şi plecă.

Gelsen rămase in picioare lîngă birou, reflectînd. Păsările de paza nu sesizau diferența dintre un asasin şi un om care exercita o profesie legitimă ? Nu, evident nu. Pentru ele asasinul era asasin. Fără excepții. Se încrunta. Trebuiau făcute unele modificări circuitelor.

Dar nu prea multe, decise în grabă. Doar atît cît era necesar pentru a le dota cu o mai mare putere de discernămînt.

Se aşează iar şi se înfundă în munca sa, încercînd să scape de fiorul rece al unei spaime ancestrale.

Legară deținutul de scaun şi îi fixară electrozii la picioare.

— Oh, oh, gemu omul, doar în parte conştient de ceea ce îi făceau.

Îi fixară casca pe capul ras şi strînseră ultimele chingi. Omul continua să geamă înfundat.

Şi atunci intră pasărea de pază. Nimeni nu ştia pe unde a intrat. Închisorile sînt imense şi solide, cu multe porți închise, dar pasarea de pază era aici...

Pentru a împiedica un asasinat.

— Dați afară chestia aia, urlă directorul închisorii şi întinse mîna spre comutator. Pasărea de pază îl doborî.

— Achitați-o i urlă un gardian şi se întinse spre comutator. Sfîrşi pe duşumea, lîngă director.

— Asta nu e un asasinat, idioato ! spuse un alt gardian. Apucă revolverul pentru a dobori scînteietoarea pasăre metalică ce zbura în cerc.

Mai iute decît el, pasărea îl azvîrli la perete.

În cameră coborî tăcerea. După un timp, omul cu casca începu să rîdă. Apoi leşină.

Pasărea de pază rămase să vegheze, zburînd încet.

...Pentru a se asigura că nu va fi comis un asasinat

Alte noi date zburau ca un fulger prin rețeaua de comunicații a celorlalte păsări de pază, Necontrolate, independente, mii de mii de păsări, de pază le înregistrară şi acționară în consecință.

„Poate fi definit ca un act de violență din partea unui organism viu tot ceea ce constă în distrugerea, schilodirea, alterarea unui alt organism viu. Noi acte de împiedicat".

— La toți dracii, mişcă-te ! urlă Olfister şi înălță iar biciul. Calul se opinti şi căruța trepidă cu zgomot metalic în timp ce animalul se deplasa lateral.

— Mişcă-te, carne de abator ce eşti! strigă țăranul si înălță încă o dată biciul.

Lovitura nu-şi mai atinse ținta. O pasăre de pază care depistase violenta doborîse omul la pămînt.

Un organism viu ? Ce anume este un organism viu ? Păsările de pază extindeau definițiile lor pe măsură ce cunoşteau noi fapte. Şi, natural, asta le obliga să lucreze mai mult.

Cerbul era abia vizibil la marginea pădurii. Vînătorul înălță puşca şi ochi cu grijă.

Nu mai avu timpul să tragă.

Gelsen îşi şterse cu mîna liberă transpiraţia de pe faţă.

— În regulă, spuse în microfon. Ascultă fluviul de înjurături de la celălalt capăt al firului, apoi puse delicat receptorul în furcă.

— Ăsta cine era ? întrebă Macintyre. Avea barba nerasă, cravata slăbită, cămaşa descheiată.

— Un alt pescar, spuse Gelsen. Se pare că păsările de pază nu vor să-i permită să pescuiască chiar dacă familia sa suferă de foame. Vrea să ştie ce avem de gînd să facem...

— Cîte sute de persoane au protestat pînă acum ?

— Nu ştiu. N-am mai deschis corespondenţa.

— Ei bine, eu am descoperit unde e buba, spuse întunecat Macintyre, cu aerul celui care ştie în ce fel a făcut să explodeze Terra... cînd e deja prea tîrziu.

— Dă-i drumul, te ascult.

— Toţi au acceptat faptul că noi voiam să împiedicăm toate asasinatele. Am crezut că păsările de pază vor gîndi ca şi noi. Trebuia să clarificăm condiţiile.

— Am impresia, spuse Gelsen, că ar fi trebuit să ştim ce anume e crima şi de ce e aşa, înainte de a putea califica adecvat condiţiile. Şi, dacă am fi ştiut-o, nu am fi avut nevoie de păsări de pază.

— Oh, nu ştiu. E necesar să le explicăm lor că în unele cazuri ceea ce pare un asasinat nu e un asasinat.

— Dar ce au oare cu pescarii ? întrebă Gelsen.

— Cum ce ? Peştii şi celelalte animale sînt organisme vii. Numai că noi nu considerăm uciderea lor drept un asasinat.

Telefonul sună. Gelsen îl fixă, iritat, apoi apăsă butonul interfonului.

— Ţi-am spus să nu-mi mai dai legătura cu nimeni !

— Vă cheamă Washington-ul, spuse secretarul. Credeam că dumneavoastră...

— Scuză-mă. Gelsen luă receptorul. Da. Sigur, e o nenorocire... Adevărat? În regulă, aşa voi face. Depuse receptorul.

— Concis şi politicos, îi spuse lui Macintyre. Trebuie să închidem dugheana pentru cîtva timp.

— Nu va fi uşor, spuse Macintyre. Păsările de pază sînt independente faţă de orice control centralizat, o ştii bine. Revin o dată pe săptămînă pentru o revizie generală. Trebuie să le dezactivăm atunci, una cîte una.

— Bine, aşa vom face. Monroe, de pe Coastă, a dezactivat deja un sfert din păsările sale.

— Cred că aş putea să pun la punct un circuit limitativ, spuse Macintyre.

— Excelent, răspunse Gelsen cu amărăciune. Asta îmi redă bucuria vieţii.

Păsările de pază învăţau rapid, îşi lărgeau şi îşi îmbogăţeau cunoştinţele. Abstracţiile vag definite erau extinse, modificate şi elaborate din nou.

Pentru a împiedica asasinatul.

Metalul şi electronii raţionau magnific, dar nu în mod uman.

Păsările de pază îşi asumară sarcina de a proteja toate făpturile vii.

Un organism viu ? Orice organism viu !

O muscă bîzîi în cameră, ateriza pe suprafaţa unei mese, se opri un moment, apoi alergă către rama unei ferestre.

Bătrînul stătea la pîndă cu ziarul pregătit în mînă.

Asasinat!

Păsările de pază se năpustiră şi salvară musca în ultimul moment.

Bătrînul se contorsionă pe duşumea cîteva clipe, apoi tăcu, rămase nemişcat. I se aplicase doar o descărcare foarte blîndă, dar fusese suficient pentru inima sa zdruncinată.

Dar victima sa fusese salvată, şi asta era ceea ce conta. Să se salveze victima şi să se dea agresorului lecţia pe care o merita.

Gelsen întrebă furios :

— Şi de ce nu le dezactivaţi ?

Inginerul-asistent îi indică, într-un colţ al halei de reparaţii pe inginerul titular întins pe ciment. Tocmai în acel moment îşi recăpătă cunoştinţa.

— A încercat să dezactiveze una, spuse inginerul asistent. Ţinea mîinile împreunate cu pumnii strînşi. Se vedea că face o sforţare deosebită ca să nu tremure.

— E ridicol. Nu au instinct de conservare.

— Atunci încercaţi să le dezactivaţi dumneavoastră. De altfel nu cred că vor mai sosi altele...

Ce anume se putuse întîmpla ? Gelsen începu să reconstituie cele petrecute. Păsările de pază încă nu hotărîseră care erau limitele unui organism viu. Cînd unele dintre ele fuseseră dezactivate în fabrica lui Monroe, celelalte comparaseră datele.

Deci fuseseră constrînse să decidă ca ele însele erau organisme vii.

Nimeni nu le spusese că ar fi „altceva". În mod sigur îndeplineau multe funcţiuni ale organismelor vii.

Spaimele ancestrale îl năpădiră. Tremurînd, Gelsen se precipită afară din hala de reparații. Se grăbea să-1 găsească pe Macintyre.

Infirmiera dădu chirurgului buretele.

— Scalpelul.

II puse în mînă. Chirurgul se pregăti să facă prima incizie. Apoi descoperi intrusul.

— Cine a lăsat să intre chestia aia ?

— Nu ştiu, spuse infirmiera cu vocea înăbuşită de mască.

— Dă-o afară!

Infirmiera agită brațele în direcția înaripatei strălucitoare, dar aceasta fîlfîi sus, deasupra capului ei.

Chirurgul execută incizia... atît cît pulu să o facă.

Pasărea de pază îl alungă şi rămase de veghe.

— Telefonați societății producătoare i ordonă chirurgul. Spuneți-le să dezactiveze chestia asta !

Pasărea de pază împiedica să se comită un act de violență asupra unui organism viu.

Chirurgul rămase acolo, neputincios, în timp ce pacientul său murea.

Sus, deasupra rețelei de şosele, pasărea de pază veghea şi aştepta. Asta de cîteva săptămîni, fără repaus, fără revizii. Repausul şi reviziile erau imposibile deoarece pasărea de pază nu putea să permită — fiind un organism viu — să fie asasinată. Şi asta, era exact ceea ce li se întîmpla cînd se reîntorceau la fabrică.

Există un ordin prestabilit de reîntoarcere după o anumită perioadă de timp. Dar pasărea de pază trebuia să se supună unui ordin mai puternic : apărarea vieții, inclusiv a propriei sale vieți.

Definițiile asasinatului erau acum extinse aproape la infinit , era imposibil să ții cont de toate. Dar pasărea de pază reacționa la stimuli de fiecare dată cînd îi recepționa, oricare ar fi fost originea lor !

Exista o nouă definiție a organismului viu în banca sa da memorie. Era rezultatul descoperirii lor : şi păsările de pază erau organisme vii. Definiția aceea comporta consecințe enorme.

Şi captă stimulii. Pentru a suta oară în acea zi, pasărea zbură în cerc, plană, coborî iute pentru a împiedica un asasinat.

Jackson căscă şi opri maşina pe marginea şoselei. Nu observă punctul lucitor ele pe cer. Nu avea nici un motiv să o facă. După definițiile umane, Jackson nu pregătea un asasinat.Era locul potrivit pentru a trage un pui de somn : condusese şapte ore neîntrerupt şi

ochii începeau să i se înceţoşeze. Întinse mîna pentru a scoate cheia din contact...

Şi fu aruncat cu violenţă înapoi.

— Ce dracu te-a găsit ? întrebă indignat. Vreau doar... întinse din nou mîna către cheie şi din nou fu azvîrlit înapoi.

Jackson se feri să mai încerce a treia oară. Ascultase la radio şi ştia ce le făceau păsările de pază celor care se încăpăţînau prea mult.

— Hei, idioată mecanică, zise păsării metalice, care rămăsese acolo, în aşteptare. Maşina nu e vie. Eu nu încerc s-o ucid.

Dar pasărea de pază ştia doar că, îndeplinind o anumită operaţie, se oprea un organism. Maşina era, fără îndoială, un organim care funcţiona. Nu era făcută din metal, ca şi păsările de pază? Şi nu se şi mişca ?

Macintyre spuse :

— Fără întreţinere vor sfîrşi prin a se descărca. Şi dădu la o parte grămada de hârtii care îi stătea înainte.

— Peste cît timp? întrebă Gelsen.

— Sînt necesare de la şase luni la un an. Să spunem un an, excluzînd incidentele.

— Un an, spuse Gelsen. Şi în tot acest timp totul stă oprit, blocat. Ştii ultima chestie ?

— Care ?

— Păsările de pază au decis că Terra e un organism viu. Nu vor să le permită agricultorilor să fărîme brazdele prin arătură. Şi, normal, orice altceva e un organism viu : iepurii, gîndacii, muştele, lupii, ţînţarii, leii, crocodilii, corbii, pînă la formele de viaţă cele mai mici, cum ar fi bacteriile.

— Ştiu, spuse Macintyre.

— Şi dumneata vii să-mi spui că peste şase luni sau un an vor sfîrşi prin a se descărca ! Dar ce facem acum ? Şi ce vom mînca peste şase luni ?

Inginerul îşi trecu o palmă peste bărbie.

— Trebuie să acţionăm, şi repede. Echilibrul biologic s-a făcut ţăndări.

— Repede nu e cuvîntui potrivit. Trebuie să acţionăm imediat. Gelsen îşi aprinse a treizeci şi cincea ţigară din acea zi. Cel puţin am trista satisfacţie de a putea spune : Eu v-am avertizat. Oricum sînt la fel de responsabil ca toţi ceilalţi nebuni adoratori ai maşinilor.

Macintyre nu îl asculta. Se gîndea la păsările de pază.

— Ca molima iepurilor din Australia.

— Rata mortalității creşte, spuse Gelsen. Foamete. Inundații. Nu ne lasă să doborîm nici arborii. Medicii nu... Ce tot spui de Australia?

— Iepurii, repetă Macintyre, au dispărut aproape complet din Australia.

— De ce ? Ce s-a întîmplat ?

— Au descoperit o varietate de germeni care ataca numai iepurii. Cred că erau răspîndiți prin țînțari...

— Pune-te pe lucru în direcția asta, spuse Gelsen. Poate e posibil să găseşti ceva. Ia legătura prin telefon cu inginerii, celorlalte societăți. Prioritate absolută. Repede! Poate, lucrînd împreună, puteți născoci ceva...

— Adevărat, spuse Macintyre. înhață un teanc de foi albe şi se aruncă asupra telefonului.

— Ce v-am spus ? făcu agentul Celtrics către căpitan, rînjind. Nu v-am spus că savanții sînt nebuni?

— Iar eu nu ți-am spus că greşeşti, nu-i aşa ? întrebă căpitanul.

— Da, dar dumneavoastră nu eraţi sigur.

— Ei bine, acum sînt. Ai face mai bine să te apuci de treabă. Ai de lucru, nu glumă...

— Ştiu. Celtrics extrase revolverul din toc, îi controlă şi îl băgă la loc. Băieții noştri s-au întors, căpitane ? Toți ?

— Toți ? Căpitanul rîse fără veselie. Oamenii din brigada ,,Crimă" sînt cu cincizeci la sută mai mulți acum. Există azi mai multe cazuri de asasinat decît înainte.

— Sigur, spuse Celtrics. Păsările de pază sînt prea ocupate să vegheze asupra automobilelor şi să omoare păianjenii. Merse către uşă, apoi se întoarse pentru a arunca o ultimă săgeată.

— Credeți-mă pe cuvînt, căpitane. Maşinile sînt stupide..

Căpitanul dădu din cap aprobator.

Mii de păsări de pază încercau să împiedice milioane de asasinate... O acțiune fără speranță. Dar păsările de pază nu cunoşteau speranța. Neavînd conştiință, nu simțeau nici senzația de triumf pentru rezultatele obținute, nici spaima că nu vor reuşi. Îşi îndeplinea sarcina cu răbdare, răspunzînd cu promptitudine oricărui stimul.

Nu puteau fi pretutindeni în acelaşi timp, dar nu era necesar. Lumea învăța în grabă ceea ce păsările de pază nu aprobau şi se comportau ca atare. Era prea riscant. Mulțumită vitezei lor ridicate şi reflexelor fulgerătoare, păsările de pază erau în stare să se arunce rapid acolo unde simțeau că era nevoie de ele.

Şi acum o făceau foarte serios. În instrucțiunile originale era şi dispoziția de a ucide un asasin dacă toate celelalte mijloace pentru a-1 opri dădeau greş.

Pentru ce să menajezi un asasin ?

Fu ca o scăpărare. Păsările de pază luară în considerare faptul că actele de violență crescuseră în progresie geometrică de la începerea activității lor. Era adevărat, pentru că noile definiții extinseseră posibilitățile de asasinat. Dar pentru ele acea creştere însemna că metodele folosite pînă atunci dăduseră greş.

O logică foarte simplă. Dacă A nu dă rezultate, încearcă cu B. Păsările de pază începură să împartă descărcări mortale.

Abatoarele din Chicago se opriră şi animalele muriră de foame în țarcuri, deoarece agricultorii din Middle West nu mai puteau cosi fînul şi secera grîul.

Nimeni nu explicase păsărilor de pază că toată viața depinde de un sistem de asasinate minuțios echilibrate.

Moartea prin înfometare nu le privea, deoarece era pur şi simplu un act de omisiune, un factor pasiv.

Ceea ce le interesa era numai factorul activ.

Vînătorii rămîneau acasă şi priveau furioşi punctele argintii de pe cer şi visau să le doboare cu împuşcături. Dar aproape nici unul nu trecea la fapte. Păsările de pază erau fulminante cînd era vorba de a intui şi de a pedepsi o intenție de asasinat.

Vasele de pescuit se legănau zadarnic la dane, la San Pedro şi la Gloucester. Peştii erau organisme vii.

Agricultorii blestemau şi scuipau şi mureau încercînd să secere recolta. Grîul era viu, şi deci trebuia protejat. Cartofii erau importanți pentru păsările de pază la fel ca oricare alt organism viu. Moartea unui fir de iarbă echivala cu asasinarea unui Preşedinte...

Pentru păsările de pază.

Şi, natural, anumite maşini erau vii. Era o urmare logică, pentru că păsările de pază erau maşini şi erau vii.

Să te ferească Dumnezeu să-ți maltratezi radioul. A-l stinge însemna a-1 ucide. Era evident : vocea sa era redusă la tăcere, strălucirea roşie a lămpilor se stingea şi aparatul se răcea.

Păsările de pază încercau să vegheze şi asupra altor protejați de ai lor. Lupii erau doborîți cînd încercau să ucidă iepurii. Iepurii erau doborîți cînd încercau să mănînce verdeața. Plantele agățătoare erau arse în timp ce încercau să sugrume arborii.

A fost executat un fluture prins în timp ce ultragia un trandafir.

Acest control era discontinuu, deoa rece păsarile de pază erau puține. Nu ar fi fost de ajuns nici un miliard de păsări de pază pentru

a îndeplini ambițiosul program încredințat acelor cîteva mii de exemplare.

Rezultatul a fost o armată dezlănțuită, zece mii de fulgere irațională care planau asupra întregii țări şi care loveau de mii şi mii de ori în fiecare zi.

Un fulger care prevedea orice mişcare şi pedepsea orice intenție.

— Domnilor, vă rog, implora reprezentantul guvernului. Trebuie să acționăm rapid.

Cei şapte constructori de păsări de pază încetară discuțiile.

— Înainte de a deschide oficial şedința, spuse preşedintele de la Monroe, vreau să vă spun ceva. Noi nu ne simțim vinovați de această situație nenorocită. Era un program guvernamental; guvernul trebuie să-şi asume responsabilitatea morală şi financiară.

Gelsen ridică din umeri. Era greu să crezi că, numai cu cîteva săptămîni înainte, acei oameni erau nerăbdători să-şi asigure meritul salvării lumii.

Acum, cînd acțiunea dăduse faliment, se grăbeau să scape de orice responsabilitate.

— Sînt absolut sigur că nu trebuie să ne preocupăm acum de aceasta, îi asigură reprezentantul guvernului. Trebuie să acționăm repede. Inginerii dumneavoastră au desfăşurat o activitate excelentă. Sînt mîndru de colaborarea dumneavoastră în această situație de urgență. Aşadar sînteți autorizați să dați viață proiectului care ne-a fost prezentat.

— Aşteptați un moment, spuse Gelsen.

— Nu avem timp.

— Acest proiect este inutil.

— Nu credeți că ar fi realizabil ?

— Sigur că e realizabil. Dar mă tem că va înrăutăți situația...

Constructorii de păsări de pază aveau aerul că mor de dorința de a-1 sugruma. Gelsen nu ezită.

— Nu am învățat încă lecția ? întrebă. Nu înțelegeți că nu e posibil să rezolvăm problemele umane prin intermediul mecanizării ?

— Domnule Gelsen, spuse preşedintele de la Monroe, mi-ar place foarte mult să vă ascult teoriile filozofice, dar, din nefericire, oamenii sînt uciși. Recolta e pierdută. În unele zone ale țării, a izbucnit deja foametea. E necesar să oprim imediat păsările de pază !

— Necesar era şi să oprim crimele. Îmi amintesc că eram de acord cu toții asupra acestui lucru. Dar nu este metoda cea mai potrivită.

— Şi ce anume ne sfătuiți ? întrebă reprezentantul guvernului.

Gelsen respiră adînc. Ceea ce urma să spună îi cerea tot curajul.

— Să lăsăm păsările de pază să se oprească singure, cînd îşi vor epuiza energia, propuse el.

Puțin lipsi sa nu izbucnească o încăierare. Reprezentantul guvernului o împiedică numai cu autoritatea sa.

— Să ne însuşim lecția asta, se rugă stăruitor Gelsen. Să admitem că ne-am înşelat atunci cînd am încercat să rezolvăm problemele umane cu mijloace mecanice. S-o luăm de la capăt. Să folosim maşinile, dar nu pe posturi de judecători, învățători şi părinți.

— Ridicol, îi spuse rece reprezentantul guvernului. Domnule Gelsen, dumneavoastră sînteți un om obosit. Vă rog să vă controlați... Tuşi uşor. Preşedintele vă ordonă tuturor să realizați planul pe care l-ați propus. Îl privi sever pe Gelsen. A nu-1 îndeplini ar fi o trădare!

— Voi face tot ce e posibil, spuse Gelsen.

— Foarte bine. Secțiile de montaj trebue să lucreze peste o săptămînă la întreaga capacitate.

Gelsen ieşi din cameră singur. Se simțea din nou amețit. Avea dreptate sau era doar un vizionar ? Desigur, nu se exprimase foarte clar...

Dar ştia exact ceea ce voia să spună ?

Gelsen înjură în şoaptă. Se întrebă pentru ce nu reuşea niciodată să fie sigur de ceva... Nu existau valori de care să se poată agăța?

Se îndreptă în grabă către aeroport pentru a se înapoia Ia fabrica sa.

Acum pasărea de pază funcționa cu neregularitate. Multe dintre delicatele sale mecanisme erau defecte, obosite de activitatea aproape neîntreruptă. Dar reacționa eroic atunci cînd simțea stimulii.

Un păianjen ataca o muscă. Pusărea se precipită să-i aducă salvarea.

Dar în acelaşi moment îşi dădu seama că era ceva deasupra ei. Pasărea de pază zbură în cerc pentru a riposta. Urmă un trosnet scurt şi o descărcare electrică sfîrîi lîngă una din aripile ei. Zvîrli la rîndul ei cu furie o descărcare.

Agresorul era bine izolat. Atacă din nou pasărea de pază. De această dată descărcarea îi frînse o aripă. Pasărea de pază încercă să fugă dar agresorul o urmări cu o viteză fulgerătoare, dezlănțuind iar energia sa distrugătoare. Pasărea de pază căzu, dar reuşi să emită mesajul. Urgent ! Era o nouă amenințare pentru organismele vii, şi aceasta era cea mai mortală cunoscută pînă în prezent!

În toată țara, alte păsări de pază recepționară mesajul. Centrii lor logici căutară frenetic o soluție.

— Ei bine, şefule, azi au lichidat cincizeci, spuse Macintyre intrînd în biroul lui Gelsen.

— Excelent, spuse Gelsen fără să-1 privească pe inginer.

— Nu e chiar excelent. Macintyre se aşează. Doamne, sînt terminat! Ieri au fost şaptezeci şi două !

— Ştiu. Pe biroul lui Gelsen erau zeci de citații pentru daune, pe care el le trimitea guvernului.

— Mîine numărul păsărilor de pază doborîte va începe să crească iar, spuse încrezător Macintyre. Şoimii s-au specializat în vînarea păsărilor de pază. Sînt mai robuşti, mai rapizi şi mai bine blindați. I-am produs într-adevăr cu toată viteza, nu ?

— Sigur.

— Dar şi păsările de pază sînt formidabile, trebui să recunoască Macintyre. Învață să se apere. Încearcă fel de fel de şmecherii. Fiecare pasăre de pază doborîtă reuşeşte să furnizeze cîteva noi date celorlalte.

Gelsen nu răspunse.

— Dar orice ar face păsările de pază, şoimii fac mai bine, spuse vesel Macintyre. Şoimii au circuite de autoperfecționare specializate pentru vînătoare. Sînt mai adaptabili decît păsările de pază. Şi învață mai repede.

Gelsen se înălță posomorît, se întinse şi se apropie de fereastră. Cerul era pustiu. În timp ce privea înțelese că incertitudinile sale dispăruseră. Pe drept sau pe nedrept, acum era convins.

— Spune-mi, făcu, fără a înceta să privească cerul, ce anume vor mai vîna şoimii după ce vor elimina toate păsările de pază ?

— Cum ? spuse Macintyre. Dar...

— Pentru a fi mai sigur, ai face mai bine să proiectezi ceva care să vîneze şoimi. Doar în caz de necesitate, desigur...

— Dumneata crezi...

— Eu ştiu doar că şoimii sînt autonomi. Şi tot aşa erau şi păsările de pază. Telecomanda ar fi fost un sistem prea lent, am discutat îndelung despre asta. Important era să fie lichidate păsările de pază, lichidate urgent. Deci, fără circuite limitative.

— Putem să născocim ceva, spuse nesigur Macintyre.

— Acum am pus în circulație o maşină agresivă. O maşină pentru a ucide. Înainte era o maşină al cărei scop consta în a împiedica uciderile. Următorul mecanism pe care îl vei proiecta va trebui să fie şi mai autosuficient, nu-i aşa ?

Macintyre nu răspunse.

— Nu dumneata eşti responsabil, spuse Gelsen. Responsabilitatea e a mea. Este a tuturor.

Pe cer apăru un punct care se mişca vertiginos.

— Iată ce se întîmplă, spuse Gelsen, cînd se încredinţează maşinii o sarcină care ne priveşte numai pe noi.

În înălţimi un şoim tocmai se arunca asupra unei păsări de pază. Maşina blindată, construită pentru a ucide, învăţase multe lucruri în puţine zile. Singura sa funcţiune era de a ucide. Pentru moment era atrasă de un tip de organism viu, un organism de metal ca şi ea.

Dar şoimul tocmai descoperise că existau şi alte specii de organisme vii...

Care trebuiau ucise!...

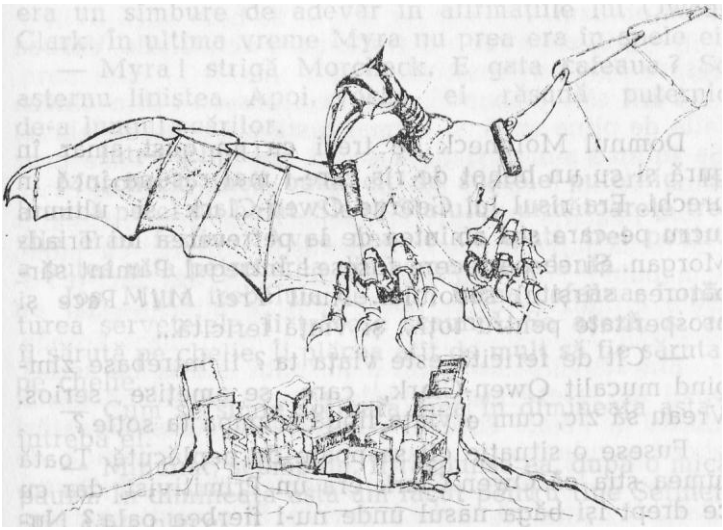

Păsări de pază este una din cele mai cunoscute şi mai reuşite povestiri ale lui Sheckley. Ea ilustrează pe deplin convingerile sale că roboţii, sau, în general, maşinile inteligente, oricît de perfecţionate ar fi ele şi oricît de „inteligente", nu vor putea rezolva problemele omului mai bine decît omul însuşi. Iar aplicarea grăbită a noilor tehnologii şi descoperiri ştiinţifice, chiar dacă se face cu cele mai bune intenţii, se poate dovedi, pînă la urmă,

păgubitoare. Finalul povestirii nu lasă nici un dubiu: şoimii mecanici se vor dovedi cu mult mai periculoşi decît păsările de pază scăpate de sub control !

Iraționalitatea comportamentului roboților nu este, de fapt, decît un exces de rațională. Ei doar îşi duc la bun sfîrşit scopul pentru care au fost construiți...

Femelă perfectă

Robert Sheckley

Domnul Morcheck se trezi cu un gust amar în gura şi cu un hohot de rîs care-i mai răsuna încă în urechi. Era rîsul lui George Owen-Clark şi ultimul lucru pe care şi-1 amintea de la petrecerea lui Triad-Morgan. Şi ce petrecere fusese ! Întregul Pămînt sărbătorea sfîrşitul secolului. Anul *Trei Mii!* Pace şi prosperitate pentru toţi... şi viaţă fericită...

— Cît de fericită este viaţa ta ? îl întrebase zîmbind mucalit Owen-Clark, care se ameţise serios. Vreau să zic, cum e viaţa lîngă scumpa ta soţie ?

Fusese o situaţie cît se poate de neplăcută. Toată lumea ştia că Owen-Clark era un Primitivist, dar cu ce drept îşi băga nasul unde nu-i fierbea oala ? Numai pentru că se însurase cu o Femeie Primitivă?...

— Îmi iubesc soţia, îi răspunse Morcheck hotărît. Şi află că e de o mie de ori mai drăguţă şi mai receptivă decît pachetul ăsta de nervi pe care tu-1 numeşti soţia ta.

Desigur, lucrurile nu pot fi judecate după normele unui Primitivist. Primitiviştii iubesc greşelile femeilor lor la fel de mult ca şi virtuţile lor — poate chiar mai mult. Owen-Clark zîmbise şi mai semnificativ şi adăugase:

— Ştii, Morcheck, bătrîne, cred că soţia ta are nevoie de un control. Ai remarcat ce reflexe are în ultima vreme ?

Idiot nesuferit! Domnul Morcheck se ridică din pat, clipind în lumina orbitoare a soarelui ascuns în spatele draperiei. Reflexele Myrei — pe toţi dracii, era un sîmbure de adevăr în afirmaţiile lui Owen- Clark. În ultima vreme Myra nu prea era în apele ei.

— Myra ! strigă Morcheck. E gata cafeaua ? Se aşternu liniştea. Apoi, vocea ei răsună puternic de-a lungul scărilor.

— Într-o clipă!

Morcheck, încă buimăcit de soarele puternic, îşi aruncă pe el un halat. Slavă Statului, următoarele trei zile erau festive. Avea nevoie de toate trei pentru a putea uita petrecerea din seara precedentă.

Jos, Myra trebăluia de zor ; turna cafeaua, împăturea şervețelele, îi trăsese scaunul. Se aşează, şi ea îl sărută pe chelie. Îi plăcea atît de mult să fie sărutat pe chelie...

— Cum se simte soțioara mea în dimineața asta ? întrebă el.

— Minunat, scumpule, îi răspunse ea, după o mică pauză. În dimineața asta am făcut pentru tine Sefiner. Ştiu că-ți place.

Morcheck adăugă o bucățică, amestecă o dată şi sorbi puțină cafea.

— Cum te simți în dimineața asta? o întrebă din nou.

Myra îi unse mai întîi cu unt o felie de pîine, apoi spuse.

— Minunat, scumpule. Ştii, a fost o petrecere minunată noaptea trecută. M-am bucurat de fiecare moment al ei.

— Eu am rămas puțin dezamăgit, spuse Morcheck mofluz.

— Îmi place cînd eşti mofluz, spuse Myra. Vorbeşti ca un înger — ca un înger deştept, vreau să spun, Te-aş putea asculta o veşnicie.Îi unse o nouă bucată de pîine.

Domnul Morcheck îi aruncă o privire benignă, apoi se întunecă la fată. Puse jos Sefinerul şi îşi frecă obrazul.

— Ştii, am avut o discuție cu Owen-Clark. Vorbea despre Femeia Primitivă.

Fără să-i răspundă, Myra ajunsese la a cincea felie de pîine unsă, şi tocmai o stivuia peste celelalte. Se întinse s-o ia şi pe a şasea, dar el îi atinse uşor mîna. Atunci ea se aplecă şi îl sărută pe nas.

— Femeile Primitive! exclamă ea ironic. Creaturile acelea nevrotice! Nu eşti fericit cu mine, scumpule ? Poate că sînt Modernă — dar nici-o Femeie Primitivă nu te poate iubi ca mine —, iar eu te ador!

Era adevărat ce spunea. În toată istoria lui scrisă, omul nu fusese niciodată în stare să trăiască fericit alături de Femei Primitive, necizelate. Aceste creaturi egoiste, ruinătoare, pretindeau o viață întreagă de atenție şi tandrețe. Se ştia doar că soția lui Owen- Clark îl punea să spele farfuriile. Şi prostul continua să rămînă cu ea ! Femeile Primitive au cerut dintotdeauna bani să-şi cumpere boarfe şi alte farafastîcuri, vor micul dejun la pat, caută numai distracții, vorbesc ore în şir la telefon şi Statul mai ştie ce mai fac. Ele încearcă să-şi însuşească meseriile bărbaților, pentru ca, în cele din urmă, să-şi poată impune egalitatea.

Iar anumiți idioți, precum Owen-Clark, insistă asupra superiorității lor...

Sub dragostea învăluitoare a soției sale, domnul Morcheck îşi simțea proasta dispoziție cum se topeşte uşor. Myra nu mînca. Ştia că mîncase mai devreme pentru ca să-şi poată consacra întreaga

atenție hrănirii lui. Or, în amănunte de acest fel consta întreaga diferență.

— Spunea că reflexele tale au scăzut.

— A spus asta ? întrebă Myra, după o pauză. Primitivii ăştia cred că le ştiu pe toate.

Era răspunsul potrivit, dar, din păcate, nu dură prea mult. Domnul Morcheck îşi mai întrebă cîte ceva soția, observîndu-i timpul de reacție. *Într-adevăr,* scăzuse ! O luă rapid :

— A venit poşta ? M-a sunat cineva ? O să întîrzii la lucru ?

După trei secunde ea îşi deschise gura, apoi o închise din nou. Ceva nu era deloc în regulă.

— Te iubesc, spuse ea simplu.

Domnul Morcheck îşi simți inima că este gata să-i spargă coşul pieptului. O iubea. Nebuneşte, pătimaş ! Însă dezgustătorul acela de Owen-Clark avusese dreptate. Avea nevoie de un control. Myra părea că-i ghiceşte gîndurile. Se învioră vizibil şi spuse :

— Tot ce doresc este fericirea ta, dragule. Cred că sînt bolnavă... Vrei să mă vindeci ? Să nu-i laşi să mă schimbe — n-aş vrea să fiu schimbată ! Îşi îngropa în palme capul ei minunat. Plîngea — fără zgomot, astfel încît să nu-1 deranjeze cu nimic...

— Nu va fi decît un control, scumpa mea, spuse Morcheck, încercînd să-şi rețină, la rîndul său, lacrimile. Ştia însă — la fel de bine ca şi ea — că era iremediabil bolnavă.

Cîtă nedreptate, gîndi el. Femeile Primitive, cu structura lor mentală atît de grosolană, erau aproape imune la asemenea suferință. Dar delicatele Femei Moderne, cu sensibilitatea lor atît de perfect balansată, erau, toate, mult prea vulnerabile. O injustiție cu atît mai monstruoasă cu cît Femeia Modernă însuma cele mai fine şi mai scumpe calități ale feminității.

Cu excepția robusteței.

Myra se învioră din nou. Cu efort, se ridică în picioare. Boala îi colorase obrajii, iar soarele de dimineață îi scînteia în păr.

— Scumpul meu, îi spuse. Nu vrei să mă laşi să mai rămîn puțin ? M-aş putea însănătoşi şi singură. Dar privirea ei devenea rapid cețoasă.

— Scumpule... Se agață de colțul mesei. Cînd vei avea o nouă soție... încearcă să-ți aminteşti cît de mult te-am iubit. Se aşează, fața îi era albă.

— Mă duc să scot maşina, murmură Morcheck şi se grăbi, afară. Încă puțin şi ar fi izbucnit şi el în lacrimi. În drum spre garaj se simțea toropit, obosit, răvăşit. Myra... se ducea! Iar ştiința modernă, cu toate realizările ei, rămînea neputincioasă...

Ajunse la garaj şi spuse.

— Ieşi afară !

Încet, automobilul ieşi din garaj şi se opri alături de el.

— E ceva în neregulă, şefule ? îl întrebă maşina. Arăți îngrijorat. Tot indispoziția de aseară ?

— Nu — e vorba de Myra. E bolnavă.

Automobilul rămase tăcut pentru o vreme. Apoi spuse moale.

— Îmi pare foarte rău, Domnule Morcheck. Aş vrea să vă pot ajuta.

— Mulțumesc, spuse Morcheck, bucuros să aibe un prieten în asemenea împrejurări. Mă tem că nu mai este nimic de făcut.

Automobilul se opri la uşă şi Morcheck o ajută pe Myra să urce, apoi demară lin.

Şi păstră o tăcere politicoasă tot drumul pînă la fabrică.

Ca şi alți confrați de-ai săi, Sheckley a folosit de multe ori povestirile cu roboți pentru a construi ingenioase parabole asupra viitorului societății tehnologice în

care multitudinea invenţiilor şi descoperirilor ştiinţifice, paradoxal, înstrăinează omul, îl găsesc nepregătit să-şi înfrunte noul destin. Iar avertismentele sale, atît de percutante şi convingătoare, se datorează, în bună parte, şi faptului că roboţii din povestirile lui sînt de cele mai multe ori androizi.

Spre deosebire de roboţii propriu-zişi, care numai întîmplător pot avea înfăţişare omenească (roboţii din prima povestire au forma unor păsări de oţel, sau robotul automobil din povestirea a doua), androizii sînt fiinţe artificiale foarte asemănătoare omului, construite, de regulă, din structuri organice. Uneori asemănarea este atît de perfectă încît nici cele mai minuţioase şi ingenioase teste nu le pot stabili adevărata identitate. (O regulă ciudată, dar respectată cu o surprinzătoare stricteţe, i-a lipsit pe androizi de posibilitatea de a se reproduce singuri.)

Ca şi roboţii, androizii pot fi şi ei programaţi, dar procesul este cu mult mai dificil şi mai puţin fiabil (mai ales în cazul androizilor cu creiere organice, cum este Myra din povestirea de faţă).

Avînd la dispoziţie miracolele tehnologice pe care societatea viitoare le promite, glumeşte Sheckley, s-ar putea ca tot mai mulţi bărbaţi să opteze pentru „femeia perfectă"...

Oraşele

Gerard Klein

Cel mai important scriitor de literatură de anticipație francez, Gerard Klein, s-a născut în 1937. A absolvit facultatea de studii economice, a fost, o vreme, expert UNESCO în probleme de dezvoltare şi este, de mai bine de un deceniu, editor de literatură SF — responsabil al colecției *Ailleurs et Demain* a editurii pariziene Laffont.

Romanul *Seniorii războiului* (1971), tradus şi la noi — uluitoare frescă a violenței eterne sălăşluind în universuri răsucite în ele însele —, precum şi numeroasele culegeri de povestiri, *Perlele timpului* (1958), *Un cîntec de piatră* (1968), *Istorii de parcă ar fi* (1975), l-au propulsat pe Gerald Klein pe podiumul celor mai importanți scriitori europeni ai geniului, alături de Stanislaw Lem, Arcadi şi Boris Strugațki, John Windham.

G. Klein este un creator de mare sensibilitate, dotat cu o imaginație fecundă, un scriitor capabil să-şi încarce textele (adeseori tulburătoare, cum este şi aceasta de față), cu un puternic şi vibrant mesaj umanist.

Maşina cutreiera, neobosită. Vântul înclina antenele, soarele îngălbenea frunzele copacilor, usca vopseaua de pe obloane, timpul zbârcea oamenii şi adormea Oraşul, Maşina însă cutreiera, veşnică. Străbătea zi de zi, noapte de noapte, străzile lungi şi uscate, întrebându-i pe rarii trecători: „Cine sunteți? Numele dumneavoastră? Adresa? Ce faceți aici? La ora asta?" îi saluta pe locuitori. Intra prin case, tăcută, pe nesimțite, şi scotocea. Maşina păzea şi apăra Oraşul. Dezinfectă totul şi distrugea tot ce nu ținea de Oraş. Umbla întruna şi căuta între peluzele cu iarbă şi castani liniştiți, pe aleile răcoroase şi în micile fortărețe călduțe şi zăvorite, pe spionii veniți din alte Oraşe, pe străini.

Domnul Ferrier stătea pe iarba de pe peluza proprie, fără să se gândească la nimic, fără să privească la nimic. Din casa lui, din toate casele, se auzeau zgomote stranii. Era o muzică blândă şi înceată, prefirată agale, grețoasă. După-amiaza, domnul Ferrier fugea de

televizor şi de ecranele lui. Aici, sunetul ajungea amortizat de zidurile groase, dar persista, impregna aerul ca un miros tenace.

Domnul Ferrier văzu venind pe cineva pe care nu-l cunoştea. Lucru rar.

— Bună seara, zise necunoscutul.

— Bună ziua, zise domnul Ferrier, cu glas ruginit.

De multă vreme nu mai rostise cuvintele astea. Întinse un deget spre noul venit.

— Nu locuieşti aici, în cartier, nu-i aşa? Nu te cunosc.

— Nu sunt din oraşul ăsta.

Tăcere.

— Oh! Eşti străin.

— Nu tocmai. Oraşul meu nu-i prea departe. Vorbesc aceeaşi limbă ca şi voi. Locuim în aceeaşi ţară.

— Ce-i aceea o ţară, zise domnul Ferrier sentenţios, dacă nu ceva ce ţine de istoria de pe vremuri? Odinioară existau ţări şi imperii. Acum însă e timpul Oraşelor. Trebuie să ne temem de orice. Mai ales de celelalte Oraşe. Mulţumim cerului, ne putem descurca între noi. Nădăjduiesc că nu eşti spion, nu?

— Nu cred. Nu fac decât să mă plimb. Pe drumuri. Ştiţi că drumurile dintre Oraşe sunt în foarte proastă stare?

— Nu mă miră.

— Şi că, pe deasupra, pe vremuri circulau mii şi mii de oameni şi de bolizi?

— Pe vremuri.

— Am venit să fac la fel ca ei. Să cunosc alte Oraşe, alte locuri. Numai că Oraşele nu sunt cine ştie ce interesante. Cele mai pasionante sunt orele şi zileie de mers între Oraşe. Aţi mers pe iarbă până acum? Aţi văzut fugind furnici şi sărind lăcuste printre picioarele dumneavoastră?

— N... Nu ştiu.

— Toate Oraşele seamănă între ele. Aceleaşi străduţe calde, mărginite de aceiaşi copaci pricăjiţi, iar pe acoperişurile lor creşte acelaşi hăţiş metalic de antene. Fiecare Oraş are acelaşi Dom. Şi aceeaşi Maşină, cu misiunea să hăituiască ceea ce e străin. Până şi locuitorii seamănă între ei. Aveţi o Maşină, aici?

— Bineînţeles. E absolut necesar. Suntem foarte mândri de Maşina noastră. Nimic nu-i scapă. Ar trebui să te grăbeşti să pleci. Poate că e chiar prea tirziu.

— Dar nu fac nimic rău.

— Eşti străin. (Buzele domnului Ferrier se strânseră.) Nu cred că o să-i scapi. E nemaipomenit de perfecţionată. Îi ştie pe toţi locuitorii după nume. Nu poate greşi. Are o memorie uimitoare. Când întâlneşte pe cineva, ştie pe loc dacă e un prieten sau... un străin.

— Nu găsiţi că-i ceva periculos?

— Periculos? Doar pentru străini.

— Dacă s-ar înşela? Dacă într-o bună zi v-ar lua drept străin?

— M-ar ucide. Dar nu se poate înşela.

— La revedere. Mi-a părut bine că am putut schimba împreună câteva vorbe.

— Şi mie la fel. Noroc.

De ce i-am urat noroc, se gândi domnul Ferrier. Nu-i poate scăpa. Nici vorbă. N-are nici o şansă.

Închise ochii pe jumătate.

Mă întreb ce voia să spună cu între Oraşe. *Nu există nimic între Oraşe. Poate că de pe o colină se văd turlele roze şi lucitoare, iar mulţumită vreunui fulger se pot desluşi reflexele metalice ale Maşinilor care cutreieră, supraveghează şi caută spioni?*

Poate că e frumos.

Văzu dansând un punct luminos pe zidul din faţă. Maşina se ivi de pe strada cea mai apropiată. Domnul Ferrier se înspăimântă: *Dacă m-a uitat? Dacă o să se înşele? Dacă n-o să mai ştie că sunt cetăţean al acestui Oraş?*

Maşina îl cercetă. Broboane de sudoare se scurgeau pe ochii domnului Ferrier, în timp ce ea îl măsura.

Ce-ar fi să mă ia drept un străin?

— Bună ziua, domnule Ferrier, zise Maşina.

— Bună ziua.

Mâinile i se descleştară, dar unghiile lăsaseră pe palmele roz arcuri albe.

— O să fie vreme frumoasă în seara asta, domnule Ferrier, zise Maşina.

— Cu siguranţă, zise acesta.

— Caut un străin, un spion, spuse Maşina. Ştiu că e în oraş. A trecut de curând pe-aici. Nu cumva l-ai văzut?

— L-am văzut. L-am văzut. Ba chiar am stat de vorbă o vreme.

— E dreptul dumitale. Unde s-a dus?

— E treaba dumitale să ştii.

Şovăi, apoi se uită la Maşină, întinse repede braţul spre colţul străzii, spunând:

— A plecat. Pe-acolo.

— Îți mulțumesc mult pentru ajutorul dumitale, domnule Ferrier, zise Maşina. Fii liniştit. N-o să-mi scape.

Şi porni în trap mărunt, rotile scârțâind, iar labele articulate întinzându-se şi strângându-se suplu, cu precizie. „A trăda. Oare asta se cheamă a trăda? se întrebă domnul Ferrier, zâmbind uşor. Nu trebuie să gândim aşa. Oare poți trăda pe un străin, dându-l pe mâna unei maşini având însărcinarea să te apere, pe tme şi oraşul tău? Un străin. Maşina Oraşului meu."

Îşi coborî privirea spre iarba tunsă. Auzea cum nisipul scârțâie de câte ori Maşina vira sau frâna. Un viraj. La dreapta, încă unul la dreapta. Dă ocol cvartalurilor. *Oare o să se întoarcă iar aici?*

O fi scăpat. Nu-i cu putință. Ar fi cumplit. Ar însemna că suntem prost apărați.

Pe urmă, auzi nişte foşnete uşoare. Un zgomot cu totul străin, necunoscut, fragil. Un cântec de insectă. Acoperind scrâşnetul greoi al Maşinii. Lăsând în tăcere urme neregulate. Paşi de om.

Se întorc pe aici Numai de n-ar... numai de nu s-ar întâmpla pe strada asta, sub ochii mei.

Strada era prea curată şi prea luminoasă. Copacii erau prea îngrijiți, iar frunzele prea bine vopsite.

Zgomotele încetară. Se opriră cu puțin înainte de a da colțul. Nu se vedeau, dar domnul Ferrier auzea întrebările seci ale Maşinii şi felul şovăielnic în care străinul îşi freca paşii de ciment.

— Care-i numele dumitale? Eşti străin? Ce ai venit să faci în Oraşul ăsta?

— Nimic. Mă plimbam. Treceam.

— Nu ai un Oraş în care să locuieşti? Eşti vagabond?

— Nu. Am un Oraş, e-n spatele dealurilor. Dar n-am mai vrut să rămân acolo! Credeam că aici e altfel.

— Nu ştiai că e interzis să pătrunzi în Oraşul ăsta?

— Ştiam. Am citit pancartele. *Interzis străinilor.*

— Şi mai spun ceva, zise Maşina.

— Ştiu.

Domnul Ferrier auzi un firicel de voce: *Sub pedeapsa... sub pedeapsa cu moartea.*

— Mai ai şi altceva de declarat?

— Aşteaptă. Eşti o Maşină autonomă?

— Sunt o maşină autonomă.

— Nimeni nu te dirijează?

— Nimeni.

— Nu există un om care să vorbească prin vocea dumitale şi să asculte prin urechile dumitale?

— Nu-i nimeni.

— Nimeni nu te poate opri, nici modifica?

— Nu. Eu apăr Oraşul ăsta. Sunt nemuritoare. Cine altcineva m-ar putea opri, decât duşmanii?

— Atunci nu mai am nimic de spus. E prea târziu.

— Bine. Eşti gata?

Tăcere. De-ar fi o adiere de vânt care să facă obloanele să scârțâie, iar frunzele copacilor să adie, oftă domnul Ferrier.

— Cred că sunt gata.

Domnul Ferrier auzi rafala. Ghici limba de foc, cenuşa aspirată, suflată, azvârlită în aer. Nu era nimic înfricoşător.

„Curat", zise. I se uscase limba în gură. „E vina lui. E vina lui. Cum poate să-ți vină ideea să pleci din Oraşul tău, să te azvârli în gura lupului? Păcat, se gândi, un băiat atât de drăguț. Dar bine i-a făcut. Un spion. De ce nu un spion. Ori şi mai rău, un vagabond."

Maşina trecu prin fața lui, grăbită.

— Bună ziua, domnule Ferrier, zise.

— Bună ziua, îi răspunse automat. Iar în sinea lui: „Nu-i nimic de regretat. Nu se putea termina altfel. Caraghios. Caraghios..."

Apucă paharul de pe masă şi se uită la bucățica de gheață care se învârtea. O aşchie strălucitoare, plină de soare, ce n-o să se oprească niciodată. Topită înainte de-a se opri. Topită înainte de-a se odihni. Asemenea cuiva care-ar merge pe drumurile părăsite fără să aibă nici Oraş, nici casă.

Un fulger şi un vânt arzător trecură peste Oraş.

„O bombă, spuse cu glas tare domnul Ferrier. O bombă. Adevărat. Suntem în război. Dar de ani de zile nu s-a mai întâmplat nimic. E un război hărăzit să țină la nesfârşit."

Nu tu fum. Nu tu flăcări.

„Cred că nu şi-a atins ținta. Să aşteptăm următoarea bombă în următorii zece ani.' (Oftă.) Totdeauna ochesc turla. Speră să distrugă creierul Oraşului şi viața Oraşului. Se pare că în interiorul domului se află o grămadă de tambururi şi de panglică magnetică. O memorie.

Gigantica memorie electronică a Maşinii. Toate numele, vârstele, toate formele, mirosurile, măsurile, toate feţele locuitorilor Oraşului. Întregul Oraş înregistrat, întipărit, încremenit pe molecule şi cristale de fier magnetic aliniate. Pe care un ochi omenesc nu le poate descifra. Un secret absolut. Un război de Maşini între Oraşe."

Privirea lui mângâie curba armonioasă a domului.

„Nimeni, nimeni de ani de zile, de-o sută de ani, n-a pătruns acolo. De câtă vreme domurile astea îşi duc viaţa lor secretă? O generaţie? Trei generaţii? Dintotdeauna. Mă întreb dacă... dacă şi noi trimitem bombe şi dacă şi noi ochim tot turlele. Şi dacă uneori Oraşele sunt distruse, şi dacă există uneori supravieţuitori fără Oraş, fără Maşină care să-i apere. Trebuie să fie cumplit."

În dimineaţa următoare, îşi luă repede micul dejun. Locuia singur. În timp ce-şi golea ceaşca, auzi zgomote şi strigăte în casa de-alături. Apoi tăcere. Văzu că Maşina iese pe furiş pe una din ferestrele deschise.

„Ciudat", îşi spuse.

Descoperi dintr-o dată cât de depărtaţi şi străini îi erau vecinii. Nişte necunoscuţi. Mai depărtaţi şi inaccesibili decât omul din celălalt Oraş. Ieşi şi se instală pe peluză. Auzi scrâşnetul Maşinii. Vocea metalică i se adresă.

— Ieşi de-acolo.

Se ridică în picioare. Se întoarse spre ochii cei roşii şi neclintiţi.

— Ieşi de-acolo. Cu dumneata vorbesc.

— Cu mine? se miră domnul Ferrier, nevenindu-i să creadă.

— Da, cu dumneata. Grăbeşte-te.

Ieşi. Se opri în mijlocul străzii, Maşina se afla în faţa lui.

— Cum te numeşti?

— Ferrier. Mă cunoşti...

— Nu te cunosc. Eşti străin.

— Locuiesc în acest Oraş.

Îşi frânse mâinile.

— Mi-ai dat bineţe ieri, la fel ca-n toate zilele. Sunt unul dintre locuitorii acestui Oraş. Numele meu e înscris acolo.

Şi arătă cu degetul spre dom.

— Nu cunosc pe nimeni cu numele de Ferrier.

— Nu-i cu putinţă. (Unghiile i se înfigeau în carne, lăsând pete roz pe mâinile livide.) Locuiesc în casa asta.

— Dacă ai locui aici, te-aş cunoaşte.

— Îţi jur. Ascultă. Cine locuieşte în casa asta? Spune-mi cine locuieşte în casa asta.

Aşteptară o clipă.

— Nimeni. Casa asta e goală, părăsită. Nu-mi amintesc s-o fi locuit cineva, vreodată.

— Ai uitat, *ai uitat.*

Începu să plângă.

— Eu nu pot uita. Eu nu mă pot înşela.

Îi veni o idee.

— Spune-mi cine locuieşte pe strada asta. Pe toată strada asta. Numele.

— Nimeni. Nimeni n-a locuit niciodată pe strada asta.

— Dar în Oraş, în tot Oraşul, strigă domnul Ferrier. Înțelesese dintr-o dată ce era cu zgomotul şi strigătele neobişnuite din casa vecină, dimineață, devreme.

— Nimeni nu locuieşte în Oraşul ăsta. E pustiu. Gol. Nu am nici o informație despre cineva care să-l fi locuit. Nu există decât străini. Dumneata nu ai Oraş? întrebă Maşina.

— Cel de-aici, zise domnul Ferrier, cu glas pierit şi spart.

— Nu ştiai că nu e voie să pătrunzi în el?

— Nu, spuse domnul Ferrier, nu, de vreme ce locuiesc aici.

Buza de jos i se strâmbă, ca şi când ar fi voit să plângă.

— Ai ceva de spus?

— Pot să-ți mai cer încă o... informație?

— Bineînțeles, zise Maşina. Nu ne grăbim.

— A căzut o bombă ieri-seară, nu-i aşa?

— Exact.

— Ce fel de bombă era?

— O bombă magnetică. Nu au avut loc stricăciuni.

Înțeleg, îşi spuse domnul Ferrier. Înțeleg. Şi se gândi la toate rulourile, la panglica stării civile, devenită curată, ştearsă. O bombă magnetică. Maşina amnezică. Străini cu toții, în propriul lor Oraş. Logic. Normal. Uitat, ras — acolo. Mort — aici.

— E tot ceea ce vrei să ştii? întrebă Maşina.

— Da, spuse domnul Ferrier. „Nu-i pot spune că a uitat. Nu mă poate crede. O Maşină nu poate greşi".

— O să ai grijă de casa mea, da?

— Eşti gata?

— Cred că da.

Buzele îi tremurau.

— N-o să te doară, zise Maşina.

O rafală. O limbă de foc. Cenuşa aspirată, suflată şi dispersată-n aer, plutind şi căzând deasupra Oraşului pustiu pentru un milion de ani.

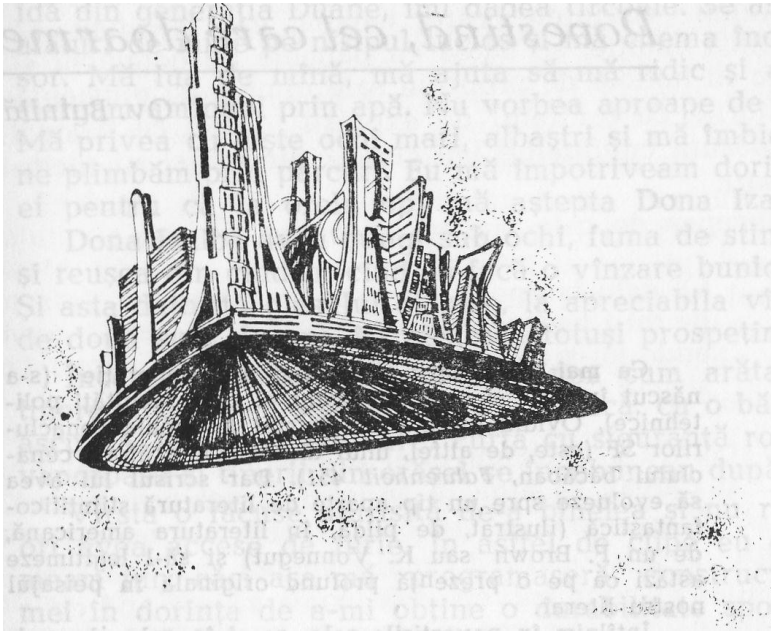

Din puținele povestiri pe care le-a scris şi în care eroul principal este robotul inteligent, nici Gerard Klein nu pare a fi din cale afară de optimist în privința posibilităților benefice nelimitate deschise de utilizarea pe scară largă a maşinilor inteligente în viața societății omeneşti. În acest sens, o excepție ce pare să confirme totuşi regula, o constituie excelenta povestire *Sub cenuşi,* apărută şi în româneşte în volumul *Nici un zeu în Cosmos* (Editura Politică, 1985).

Realizată în maniera povestirii lui Bradbury, *Pietonul* (de altfel, după debut, critica 1-a salutat pe Gerard Klein ca pe un Bradbury al anticipației franceze, această mini-distopie convinge şi înspăimîntă în acelaşi timp.

Încredințîndu-şi destinul logicii implacabile a maşinilor, omul devine un dezertor de la propria sa condiție.

Povestind, cel care doarme

Ovidiu Bufnilă

Ca mai toți tinerii săi colegi de generație (s-a născut în 1957 şi este absolvent al unei facultăți politehnice), Ovidiu Bufnilă s-a format la şcoala cenaclurilor SF (este, de altfel, unul dintre conducătorii cenaclului băcăoan, *Fahrenheit 451).* Dar scrisul lui avea să evolueze spre un tip aparte de literatură ştiințifico- fantastică (ilustrat, de pildă, în literatura americană, de un F. Brown sau K. Vonnegut) şi să-1 legitimeze astăzi ca pe o prezență profund originală în peisajul nostru literar.

Întîlnim în povestirile sale, ca şi în cele ale scriitorilor mai sus amintiți, aceeaşi mizăpusă pe umor, acelaşi gust pentru textele scurte şi foarte scurte, dar mai ales tendința de a utiliza SF-ul mai mult ca decor sau mijloc şi mai puțin ca scop.

Din păcate Ovidiu Bufnilă a scris şi a publicat puțin, povestirile sale fiind împrăştiate cu generozitate mai peste tot (fanzine, reviste, almanahuri, antologii) — *Salvatorul* (1982), *Fericitul Adam* (1983), *Sfîrşitul Lumii* (1985) sînt cîteva din cele mai cunoscute.

Povestirea care urmează a fost scrisă special pentru antologia de față, dar, în acelaşi timp, ea poate fi privită şi ca o mostră concludentă a felului în care Ovidiu Bufnilă înțelege şi scrie literatura ştiințifico-fantastică.

În zori, aerul lua forma lucrurilor care ne înconjurau. Era, pe rînd, o umbrelă de soare, o terasă, un surîs. Soarele, ochi bolnav, plutea deja pe deasupra valurilor albe cînd Deia Brabante, o frumoasă androidă din generația Duane, îmi dădea tîrcoale. Se aşeza alături de mine pe nisipul lucios şi mă chema încetişor. Mă lua de mînă, mă ajuta să mă ridic şi apoi alergam amîndoi prin apă. Nu vorbea aproape de loc. Mă privea cu nişte ochi mari, albaştri şi mă îmbia să ne plimbăm prin parcuri. Eu mă împotriveam dorinței ei pentru că la orele opt mă aştepta Dona Izalba.

Dona Izalba avea pungi sub ochi, fuma de stingea şi reuşea din cînd în cînd să facă o vînzare bunicică. Şi asta datorită glasului ei care, la apreciabila vîrstă de două sute de ani, îşi păstrase totuşi prospețimea.

Încercam adeseori să-mi imaginez cum arăta în tinerețe. De bună seamă că era subțirică, cu o bărbie ascuțită, iute şi iscoditoare. Purta cu siguranță rochii vaporoase şi tinerii din orăşel se înnebuneau după ea.

Vîrsta o făcuse afurisită de-a binelea şi nu rareori avea accese de furie. În astfel de clipe eu dormeam tun, căci aşa mă programaseră constructorii mei în dorința de a-mi obține o durabilitate sporită.

Ea continua să țipe şi să bată din picior în timp ce eu, fără voia mea, mă dezlipeam de lumea reală cufundîndu-mă într-o alta plină de culori şi de sunete armonioase.

Ea, stăpîna, aflase de la o florăreasă că frumoasa androidă îmi dă tîrcoale. Nu părea să-i pese şi dorea doar să-mi fac treaba cum trebuie, adică să-i mătur magazinul în fiecare dimineață şi să şterg de praf etajerele de sticlă.

Bănuiam că, împinsă de setea de bani, Dona Izalba făcea dese incursiuni în trecut scotocind prin gropile de gunoi ale secolelor XVI, XIX, XX. Ştia pe de rost toate acele cotloane temporale şi, uneori, îmi povestea cu lux de amănunte călătoriile ei. Asta se întîmpla în zilele în care reuşea să-şi vîndă antichitățile.

Dona povestea de obicei cu o voce domoală, accentuînd cuvintele care, bănuia ea, trebuiau să producă emoție, se bătea cu palmele pe genunchi şi rîdea în hohote de propriile sale glume. Îşi pigmenta relatările cu tot felul de expresii locale, cu gesturi pe măsura cuvintelor, îmi cînta cîntecele şi-mi recita versuri.

Începea de cele mai multe ori cu acestea :

Ce ochi îmi puse dragostea-n orbite de mi-i vederea mincinoasă ?
Şi unde mi-s cugetele risipite strîmb cumpănind cu ochiul oglinzii ?

Versurile aparțineau unui dramaturg al secolului XVII şi păreau să aibă în sufletul Donei ecoul unui regret. Cînd vraja se risipea, vocea ei redevenea ascuțită şi prin ochi îi trecea o lumină rea. Era semnul sigur al unor corvezi. Mă punea să car apă cu o găleată găurită, să sap grădina deşi nu iubea florile şi aşa mai departe.

Într-una din zile Dona a cumpărat-o pe Deia Brabante de la stăpînul ei. O speriaseră fără îndoială plimbările noastre matinale de-a lungul falezei.

Cînd am intrat în magazin Deia m-a privit ca pe un străin. N-a schițat nici un gest. Părea purtată de un vis într-o altă lume şi repeta la nesfîrşit, sînt cea mai urîtă din lume. Dintr-odată totul s-a năruit în jurul meu. Aparatele casnice, statuetele, instrumentele muzicale s-au făcut țăndări. Mă învîrteam. Amețitoare mişcare. Brațele mele măturau fără milă etajerele pe care le ştergeam de ani de zile. Îi

modificaseră programul Deiei, iar eu eram condamnat să mătur, să mătur praful, aerul, aerul acela murdar.

M-am oprit şi am auzit-o pe Dona Izalba ţipînd şi trîntind uşile. Vocea ei pătrunzătoare îmi îngrămădi pur şi simplu moleculele unele în altele. Se lăsa noaptea. Era timpul să alerg pe plajă să mai prind ultimele raze de soare care aveau să mă întremeze. Bateriile mele solare erau aproape descărcate.

Prăbuşit pe plajă, scos din funcţiune, învăluit de întuneric, visam. Era uluitor. O visam pe Deia Brabante. Se făcea că fugisem amîndoi la capătul lumii. În zori, aşteptînd ca soarele să mă repună în funcţiune, Deia alerga prin apă şi rîdea. Rîsul ei cristalin mă trezea de-a binelea. O strigam să se apropie.

Alerga însă greoaie, legănat. Apropiindu-se am văzut că avea de fapt chipul Donei Izalba. Dona rîdea în hohote şi se pleznea cu palmele pe genunchi. Oprindu-se, scoase din sîn o oglindă şi mă lăsă să mă privesc în ea. Aveam chipul unui bărbat pe care Dona îl iubise în tinereţe şi care o părăsise după prima lor noapte de dragoste. Sufletul ei chinuit, muncile absurde pe care mă punea să le fac, rîsul ei amar...

Trezindu-mă la primele raze ale soarelui am auzit o voce ascuţită chemîndu-mă. Şi atunci, pentru prima oară, frica a pus stăpînire pe mine şi, împotriva uriaşei energii solare, am continuat să dorm legănat de ape...

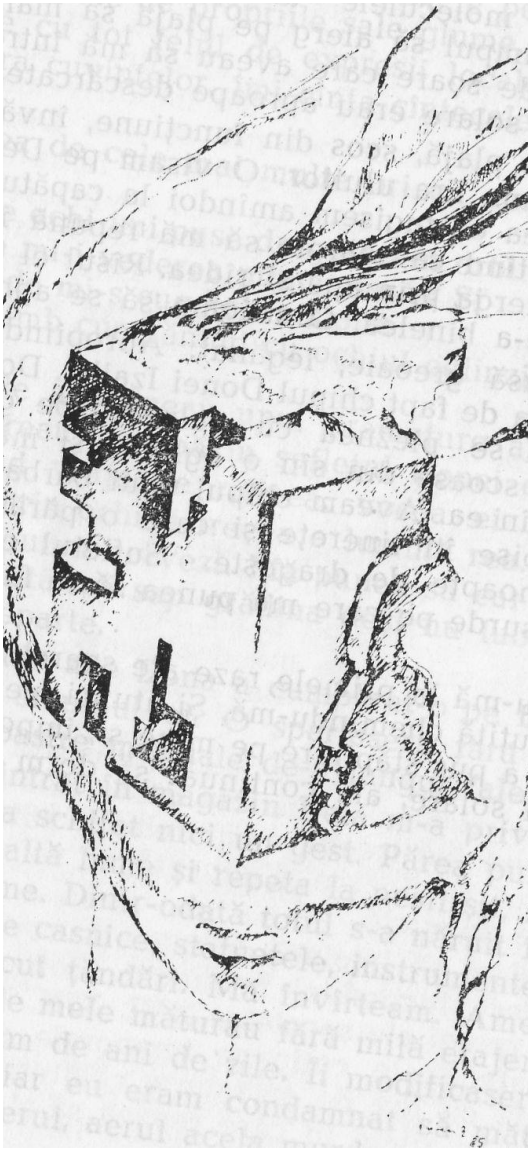

Crimă şi pedeapsa

Alexandru Mironov

Personalitate dinamică a fandomului nostru, adevărat creator de medii SF (cum îl numeşte FI. Manolescu), Alexandru Mironov face parte din generația de mijloc (s-a născut în 1942) a scriitorilor noştri de anticipație, adică cei care au mai prins, ,,pe ultimii metri", *Colecția de povestiri ştiințifico-fantastice* şi au mai avut şansa să se afirme în cadrul ei (alături de V. Bugariu, M. Opriță, T. Negoiță).

Debutează, aşadar, în numărul 387 din 1971 al *Colecției* cu povestirile *Performanță ciudată* şi *Prea tîrziu* şi va continua, pe parcursul întregii sale creații literare SF (cîteva zeci de povestiri, grupate mai ales în antologiile *Întîmplări din Veacul XXI* — 1974 şi *Alte întîmplări din Veacul XXI* — 1977, ambele apărute la Editura Scrisul Românesc), să se afirme ca o voce distinctă ce aduce în literatura noastră de anticipație umorul de bună calitate, autoironia, dar şi meditația filozofică, un scris alert, grefat pe o imaginație disciplinată.

Definitorie pentru personalitatea sa a fost şi irepresibila dorință de a străbate lumea (între 1969 şi 1976) într-un adevărat pelerinaj la cele mai importante centre paleostronautice, urmarea fiind cartea de succes *Enigmatic, Pămîntul,* apărută la Editura Scrisul Românesc în 1977.

Pasionat popularizator de ştiință şi publicist prolific (articole în mai toate revistele din țară, emisiuni la Radio, rubrică permanentă la Televiziune), Alexandru Mironov şi-a dedicat, în ultima vreme, întreaga energie, pasiune şi talent reorganizării fandomului nostru (în urma încetării apariției *Colecției de povestiri ştiințitico-fantastice).* Iar rezultatul cel mai îmbucurător şi incontestabil de pînă acum este acela de a fi reuşit să impună (în special prin antologiile pe care le-a inițiat la editurile Scrisul Românesc şi Junimea), pe mai toți scriitorii „noului val". Şi încă o dovadă, chiar în antologia de față, din cei 15 autori români prezenți, 11 aparțin acestei categorii.

Abia i-am terminat de strîns ultimele şuruburi şi s-a pus pe întrebat — era un robot casnic-enciclopedic, înzestrat de către băieții de la Institutul de Tehnică şi Calcul şi Roboți din Pipera cu ultima manie robotrono-calculatoristică nevinovată: punea întrebări. Aşa că a vrut să ştie, de la început, cîte-n lună şi-n stele : ce e clima, cum

sînt vînturile, el de ce nu le simte, cînd strălucesc stelele „neasemuit de frumos" şi de ce se spune aşa despre nişte corpuri cereşti în care se petrec fenomene fizice simple, ce sînt sentimentele şi unde trebuie să le simtă el şi încă o sută de întrebări, toate dintr-o suflare.

Mă năucise, dar i-am explicat cu răbdare că el nu simte şi nici n-o să simtă niciodată nimic, fiindcă aşa l-am programat eu, numai pentru rezolvarea problemelor practice şi chiar dacă are memoria plină cu de toate, nu trebuie să şi-o ia în cap şi să facă pe ființa superioară; el nu-i, la urma urmei, decît un fel de coleg cu combina de bucătărie şi cu maşina de spălat rufe. Pe urmă l-am pus să-şi vadă de treburi, să termine de tradus vechile texte sanscrite.

Şi-am uitat de el, deşi mă gîndisem că-i cam năbădăios, şi-i mai bine să-i verific sursele de informație.

Mai tîrziu mi-a comunicat că s-a îndrăgostit şi, cînd l-am descusut, mi-a explicat că simte cum i se măreşte tensiunea ori de cîte ori se alimentează la rețea. I-am spus prostului că aşa-i normal, că are un transformator special pentru asta şi nu trebuie să-i ridice rețelei osanale. Pe urmă am văzut că se apucase să-mi citească biblioteca şi că-1 interesau mai ales romanele de dragoste.

Nu mi-am dat seama de pericol nici cînd a început să devină arogant şi mi-a spus că vrea să arate că el nu-i un oarecare, ci face parte dintre cei aleşi. Este plin de curaj şi, zicea el, e capabil de orice, dar n-a vrut să-mi spună ce înțelege el prin ,,orice", şi eu am crezut că se referea 1a calitățile lui — într-adevăr deosebite — de filolog mecanic.

Îi făcusem brațe şi rotile pe care se deplasa, aşa că nu mă miram cînd îl vedeam dînd tîrcoale bucătăriei. Drama s-a produs tocmai în ziua în care mă hotărîsem să-i verific releele de echivalare, fiindcă zăpăcitul începuse să-şi facă traducerile în versuri, ba chiar să introducă contribuții personale. Cînd m-am întors acasă de la fabrică l-am găsit bolnav — de o ,,boală a sufletului", zicea el — şi hotărîse să se predea miliției pentru că îl rodeau remuşcările, spunea. N-am înțeles ce bălmăjea, dar i-am făcut un control rapid şi totul părea în ordine. Cînd însă s-a declarat „umanizat" şi-a anunțat că de acum înainte se va numi Raskolnikov, m-am repezit glonț în bucătărie şi bănuielile mi-au fost confirmate : din carcasa sfărîmată a combinei-bucătărească uleiul picura tragic, iar alături de ea zăcea corpul delict — cheia franceză pe care adesea o foloseam pentru şuruburile „filologului" criminal !

M-am întors spumegînd la asasinul de tinichea, l-am insultat, cred că i-am zis „rablă cretină" sau „tăblărie imbecilă" sau cam aşa ceva, şi

asta 1-a jignit de moarte şi 1-a împins la sinucidere : şi-a ars, nemernicul, toate bobinajele interne !

...De unde-o fi învăţat asta, nu ştiu, că eu îl programasem mai mult pentru treburi lingvistice ; avea cunoştinţe de mecanică şi fizică precare, ca orice filolog, desigur. Avea însă suflet de artist — şi ăştia fac numai boroboaţe...

Aşa că am luat, dragă directore al ITCR Pipera, măsurile de rigoare: i-am şters memoria şi l-am învăţat să facă deconturi şi să calculeze salarii. Să nu-mi spuneţi voi, hard-soft-iştii care faceţi tot felul de experienţe dubioase pe spinarea bieţilor roboţi, că nu v-am tras clapa, toată lumea ştie, iubitule, că în nici un caz contabilii, fie ei şi cibernetici, nu pot avea imaginaţie bolnăvicioasă...

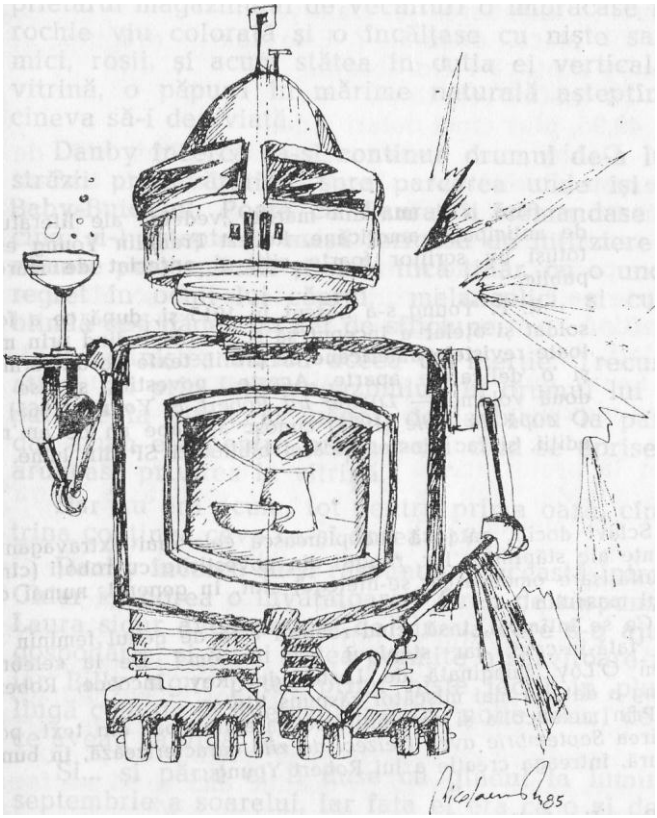

Septembrie avea treizeci de zile

Robert Franklin Young

Fără a fi una din marile „vedete" ale literaturii de anticipație americane, Robert Franklin Young este totuși un scriitor foarte citit și apreciat de marele public.

R. F. Young s-a născut în 1915 și, după ce a fost soldat și oțelar a început să scrie, răspîndind prin mai toate revistele americane de profil, texte de un farmec și o delicatețe aparte. Aceste povestiri, strînse în două volume — *Lumile lui Robert F. Young* (1965) și O *cupă de stele* (1968) cunosc aproape an de an noi ediții, și fac cinste oricărei biblioteci SF din lume.

Sclavi docili, gata să îndeplinească cele mai extravagante dorințe ale stăpînilor lor, roboții din povestirile cu roboți (cînd au înfățișare omenească, se-nțelege) sînt, în general, numai de genul masculin

Ce se întîmplă, însă, cînd robotul este de genul feminin și este fată-n casă, iar stăpînul este un om? De la celebra Helen O'Loy, imaginată de Lester del Rey, încoace, Robert Young a dat cel mai mișcător răspuns literar.

Prin melancolia și sensibilitatea care transpar din text, povestirea *Septembrie avea treizeci de zile* caracterizează, în bună măsură, întreaga creație a lui Robert Young.

Pe afișul din vitrină stătea scris : ÎNVĂȚĂTOARE DE VÎNZARE, FOARTE IEFTIN; și cu litere mai mici : știe să gătească, să coasă, și se pricepe și la gospodărie.

O învățătoare — asta îl făcu pe Danby să-și aducă aminte de băncile de școală, de radiere și de frunzele de toamnă ; de cărți, de visuri, și de rîsete. Proprietarul magazinului de vechituri o îmbrăcase într-o rochie viu colorată și o încălțase cu niște sandale mici, roșii, și acum stătea în cutia ei verticală din vitrină, o păpușă în mărime naturală așteptînd ca cineva să-i dea viață.

Danby încercă să-și continue drumul de-a lungul străzii primăvăratice, spre parcarea unde își ținea Baby-Buick-ul. Poate că Laura îi comandase deja cina, și-l aștepta la masă furioasă de întîrziere ; dar rămase pe loc, înalt și slab, încă tînăr, cu o undă de regret în ochii lui căprui, melancolici, și cu fața blîndă ce-i dădea un aer de sfiiciune.

Îl neliniştea starea aceea de inerţie. Trecuse de atîtea ori prin faţa magazinului, în drumul lui de la parcare la birou, şi înapoi, de la birou la parcare, dar acum era pentru prima oară cînd se oprise şi-şi aruncase privirea în vitrină.

Dar nu era acum, tot pentru prima oară, cînd vitrina conţinea ceva ce-şi dorea el ?

Danby încercă să-şi răspundă la această întrebare. Chiar îşi dorea o învăţătoare ? Greu de răspuns. Dar Laura sigur avea nevoie de cineva care s-o ajute la gospodărie, şi nu-şi putea permite o servitoare-robot, iar Billy sigur putea primi nişte lecţii în plus, pe lîngă cele de la televizor, pentru noile seturi de teste ce aveau să vină, şi..

Şi... şi părul ei îl duse cu gîndul la lumina de septembrie a soarelui, iar faţa ei era ca o zi de septembrie. Îl învălui o ceaţă uşoară de septembrie, şi deodată inerţia îl părăsi şi începu să meargă, dar nu în direcţia în care intenţionase...

— Cît costă învăţătoarea din vitrină? întrebă el.

Vechituri de toate felurile erau împrăştiate peste tot în magazin. Proprietarul era un omuleţ bătrîn, cu părul alb şi stufos şi ochi strălucitori.

Zîmbi la întrebarea lui Danby.

— Vă place, domnule ? Este foarte drăguţă.

Danby simţi că-i ard obrajii.

— Cît costă ? repetă el.

— 49,95, plus cinci dolari lada.

Lui Danby nu-i venea să creadă. Erau atît de rare aceste învăţătoare, încît preţurile ar fi trebuit să crească, nu să scadă. Şi totuşi, cu nici măcar un an în urmă, cînd avusese de gînd să cumpere o învăţătoare pentru clasa a treia, recondiţionată, pentru a-l ajuta pe Billy la lecţiile lui de la teleşcoală, cea mai ieftină pe care o găsise depăşea cu mult o sută de dolari. Ar fi putut-o cumpăra chiar şi la acel preţ, dacă Laura nu l-ar fi dus atît cu vorba. Laura nu urmase niciodată o şcoală adevărată, şi nu putea înţelege.

Dar la preţul acesta ! Şi putea şi să coasă, şi să gătească ! Mai mult ca sigur că de data asta Laura n-avea să-l mai ducă cu vorba...

Absolut sigur n-o va face, dacă nu-i va da el vreo şansă.

— E... E în condiţii bune ?

Faţa proprietarului se întristă.

— Vai, domnule, dar a fost controlată în amănunţime ! Bateriile şi motorul sînt noi şi de calitate foarte bună. Benzile mai ţin încă zece ani de aici încolo şi probabil că băncile ei de memorie vor dura o veşnicie. Staţi puţin să vi-o aduc aici şi să vă fac o demonstraţie.

Lada avea nişte rotiţe, cu toate acestea era destul de greu de manevrat. Danby îl ajută pe bătrîn s-o dea jos din vitrină, şi s-o aducă în magazin. O aşezară lîngă uşă, unde lumina era mai bună.

Bătrînul se dădu înapoi şi o privi admirativ.

— Poate că-s eu de modă veche, dar părerea mea este că teleprofesoarele n-o să se compare niciodată cu cele adevărate. Nu-i aşa că aţi urmat o şcoală adevărată ?

Danby dădu din cap.

— Mă gîndeam eu. E ciudat, dar vă ghicesc pe toţi.

— Pune-o în funcţiune, te rog.

Butonul de pornire era mic, ascuns în spatele lobului urechii stîngi. Proprietarul bîjbîi puţin pînă îl găsi; şi apoi se auzi un mic păcănit, urmat de un zgomot surd, destul de greu de perceput, ca torsul unei pisici. Apoi obrajii prinseră culoare, pieptul începu să se ridice, să coboare ; ochii albaştri se deschiseră...

Danby îşi înfipse unghiile în palme.

— Fă-o să spună ceva.

— Răspunde aproape la orice, domnule, zise bătrînul. La cuvinte, situaţii, scene... Dacă vă hotărîţi s-o cumpăraţi şi n-o să fiţi mulţumit de ea, aduceţi-o înapoi şi voi fi bucuros să vă restitui banii. Se întoarse din nou spre chipul din ladă. Cum te cheamă ?

— Domnişoara Jones. Vocea ei era ca o adiere de septembrie.

— Cu ce te ocupi ?

— Mă ocup în mod deosebit de clasa a patra, dar fac faţă şi claselor întîi, a doua, a treia, a cincea, a şasea, a şaptea, şi a opta, şi stăpînesc foarte bine literatura, filozofia, istoria religiilor... De asemenea, sînt expertă în treburile gospodăriei, sînt o bucătăreasă calificată, şi pot să îndeplinesc sarcini simple, cum ar fi cîrpitul ciorapilor, cusutul nasturilor şi cîrpitul rupturilor sau al găurilor din haine.

— Âştia bagă tot felul de chestii în ultimele lor modele, spuse bătrînul încet către Danby. Cînd şi-au dat seama că teleşcoala îşi consolidează poziţiile, au încercat tot ce le-a stat în putere ca să lovească în companiile cerealiere. Dar n-au rezolvat nimic. Se întoarse din nou spre cutie : Ieşi afară, domnişoară Jones. Arată-ne cît de frumos ştii să mergi...

Ea înconjură o dată camera întunecoasă, în rochia ei ca o ploaie veselă de culori şi cu sandalele micuţe, strălucind pe podeaua prăfuită. Apoi se întoarse şi se opri în aşteptare lîngă uşă.

Danby îşi găsi cu greu cuvintele.

— Bine, vorbi el într-un tîrziu. Pune-o înapoi în cutie. Am s-o cumpăr.

— Ai adus ceva pentru mine, tată? strigă Billy. Ceva pentru mine ?

— Desigur! răspunse Danby, împingînd lada pe alee şi ridicînd-o pe mica verandă din faţa casei. Pentru tine şi pentru mama.

— Vezi numai să fie ceva bun ! se auzi din prag vocea ameninţătoare a Laurei, care stătea cu mîinile încrucişate pe piept. Mîncarea s-a răcit de tot...

— Poţi s-o încălzeşti, spuse Danby. Ia priveşte, Billy !

Trecu lada peste prag, respirînd din greu şi o împinse în antreu şi de acolo în sufragerie. Pe ecranul televizorului de 120 de grade, un vînzător ambulant, îmbrăcat cu o jachetă roşie, făcea o reclamă gălăgioasă noului tip de maşină Linconette decapotabilă.

— Fii atent la carpetă ! exclamă Laura.

— Nu te enerva, n-o să fac nimic, o potoli Danby. Şi mai închideţi odată televizorul ăla, să ne putem şi noi înţelege ca oamenii.

— Îl inchid eu, tată. Cu paşii lui de copil de nouă ani, Billy străbătu camera şi-1 întrerupse pe vînzător, cu jacheta lui roşie cu tot.

Simţind respiraţia Laurei în ceafă, Danby se fîstîci puţin cînd fu să scoată capacul lăzii.

— O învăţătoare ! Laura rămase ca trăsnită în faţa cutiei deschise. Ce ai ales şi tu din toate lucrurile pe care un bărbat le poate aduce unei soţii! O învăţătoare !

— Nu e numai o simplă învăţătoare, ripostă Danby. Ştie să gătească, să coasă, ştie... Ştie să facă aproape orice. Întotdeauna ai spus că ai nevoie de o servitoare. Ei bine, iat-o ! Şi-1 poate ajuta şi pe Billy la lecţiile lui de la teleşcoală.

— Cît a costat ?

Pentru prima oară Danby observă că soţia lui avea o faţă foarte îngustă.

— 49,95.

— 49,95 ? George, eşti nebun ? De atîta timp strîng bani ca să ne cumpărăm o maşină nouă, un Cadillette, şi tu-i arunci pe o învăţătoare veche şi stricată ? Ce ştie ea despre teleeducaţie? Doamne, da-i rămasă-n urmă cu cincizeci de ani !

— Nu vreau să mă ajute la lecţii, mormăi Billy, aruncînd o privire sălbatică asupra lăzii. Teleprofesoara mea mi-a spus că învăţătoarele astea vechi şi androide nu-s bune de nimic. Şi... şi ne mai şi bat!

— Nu este adevărat! răspunse Danby. Eu ar fi trebuit să ştiu, pentru că am fost la o şcoală pînă în clasa a opta. Se întoarse spre Laura : Nu este nici stricată, şi nici rămasă în urmă cu cincizeci de ani, şi ştie mai mult despre adevărata educaţie decît vor şti vreodată

teleprofesorii voştri. Şi, cum am mai spus, ştie să gătească, ştie să coasă...

— Bine, atunci spune-i să ne încălzească mîncarea.

— O să-i spun !

Îşi băgă mîna în cutie şi apăsă butonul de contact, şi cînd se deschiseră ochii albaştri, spuse :

— Vino cu mine, Domnişoară Jones ; apoi o conduse în bucătărie.

Îl încînta felul în care ea îi urma instrucțiunile; pe care buton să apese, ce manete să ridice sau să coboare, ce indicatoare să fixeze şi la care cifre. Cina dispăru de pe masă într-o secundă şi apăru din nou într-o clipire, caldă, aburindă, şi ademenitoare.

Laura se îmblînzi.

— Mă rog, mormăi ea.

— Cred şi eu „mă rog" ! spuse Danby. Ți-am spus că ştie să gătească, nu-i aşa ? Acum nu mai ai de ce te plînge de unghii rupte, şi de nasturi mîn jiți şi...

— Perfect, George, nu mai insista atîta.

Fața îi era din nou normală, deşi părea prea slabă, dar asta făcea parte din drăgălăşenia ei; fața, ochii negri şi aprinşi, şi gura ei atît de perfect conturată. Pieptul i se ridicase din nou, şi arăta superb în neglijeul acela purpuriu cu fire de aur. Danby se gîndi că ar fi putut face o alegere şi mai rea. Îi ridică bărbia cu un deget şi o sărută.

— Gata, gata, hai să mîncăm, spuse el.

Fără să vrea, uitase de Billy. Ridicîndu-şi privirea din farfurie, îl văzu stînd în prag, fixînd-o furios pe Domnişoara Jones, care era ocupată cu fiertul cafelei.

— N-o să mă bată ? spuse Billy, răspunzînd privirii lui Danby.

Danby rîse. Se simțea mai bine acum cînd jumătate din bătălie era cîştigată. De cealaltă jumătate avea să aibă el grijă mai tîrziu.

— Bineînțeles că n-o să te bată, răspunse el. Hai la masă şi mănîncă, aşa, ca un băiat cuminte.

— Da, interveni şi Laura, şi grăbeşte-te. Urmează *Romeo şi Julieta* la *Ora Westernului,* şi nu vreau să pierd nici un minut.

Billy se resemnă.

— Of, bine !

Dar cînd intră în bucătărie, ca să se aşeze la masă, o ocoli cu grijă pe Domnişoara Jones.

Romeo Montague îşi răsuci o țigară cu degete îndemînatice, o puse între buzele umbrite de sombrero şi o aprinse cu un chibrit de bucătărie. Apoi îşi îndreptă calul bălan în josul dealului luminat de lună, spre ferma Capuleților.

,,Cred că s-ar face să fiu mai atent, monologă el. Păstorii ăştia afuriți de Capuleți, neam de neamul lor duşmani de-ai alor mei, văcari nobili, m-ar curăța înainte să ştiu pe ce lume sînt, dacă le-aş da ocazia. Dar pentru fetița asta pe care am văzut-o la chef astă seară merită să risc".

Danby se încruntă. N-avea nimic împotriva rescrierii pieselor clasice, dar i se părea că autorii prea exagerau afacerea dintre păstori şi văcari. Totuşi, Laura şi Billy nu păreau deloc afectați de acest lucru. Stăteau ghemuiți în fotoliile lor de vizionare, holbîndu-se pierduți la ecranul de 120 de grade. Deci cei ce rescriu aceste piese ştiau la urma urmei ce fac.

Chiar şi Domnişoara Jones părea interesată ...dar asta era imposibil, îşi aminti Danby deodată. *Nu putea fi interesată!* Chiar dacă ochii ei albaştri aveau o privire inteligentă cînd fixau ecranul, ceea ce făcea ea de fapt era să stea acolo şi să-şi consume bateriile. Trebuia să fi ascultat de Laura şi s-o fi deconectat...

Dar n-avusese acest curaj. I se părea un act de cruzime să i se oprească cuiva viata, chiar şi numai pentru cîtva timp.

Era ceva ridicol în acest gînd, dacă şi 1-a pus cineva vreodată. Danby se mişcă nervos în scaunul lui, şi nervozitatea se accentuă cînd îşi dădu seama că a pierdut firul piesei. Cînd înțelese din nou ce se întîmpla pe ecran, Romeo escaladase deja zidul Capuleților, se strecurase prin livadă, şi stătea sub un balcon nu prea înalt, într-o grădină somptuoasă şi strălucitor aranjată, dar de prost gust.

Julieta Capulet ieşi pe balcon prin două uşi cu canaturi de sticlă, total anacronice în acest decor. Purta un costum de văcăriță — sau de păstoriță — cu o cămăşuță ce-i acoperea coapsele, iar codițele blonde îi erau umbrite de un sombrero cu boruri largi. Se apleca peste balustrada balconului, căutînd cu privirea în grădină.

„Ce dracu' faci acolo, Romi ?" întrebă ea tărăgănat.

— Bine, dar e ridicol! exclamă deodată Domnişoara Jones. Cuvintele, costumele, acțiunea, locul — totul este greşit.

Danby se holbă la ea. Deodată îşi aminti ce-i spusese proprietarul magazinului de vechituri despre reacția ei atît la situații şi scene, cît şi la vorbe. Bineînțeles că îşi închipuise că bătrînul se referise la ceea ce era legat strict de îndatoririle ei de profesoară, nu şi la tot ceea ce era şi se întîmpla în jurul ei.

Brusc avu un gînd care-1 îngrijoră. Observă că nici Billy, nici Laura nu mai urmăreau piesa, ci o priveau pe Domnişoara Jones cu ochi neîncrezători. Era un moment foarte critic.

Danby îşi drese glasul.

— Piesa nu este chiar aşa de „greşită", Domnişoară Jones. A fost doar rescrisă. Ştiţi, astăzi nimeni n-ar mai urmări versiunea originală, şi dacă nimeni n-o mai face, de ce să mai fie finanţată ?

— Dar trebuia să facă din ea un Western ?

Danby aruncă o privire temătoare soţiei lui. Uimirea din ochii ei se transformase într-o indignare furioasă. Grăbit, îşi întoarse privirile spre Domnişoara Jones.

— Westernurile sînt la modă acum, domnişoară Jones, începu el să explice. Un fel de renaştere a televiziunii de la începuturile ei. Şi dacă oamenii le solicită, de ce să nu fie finanţate ? Iar scriitorii renunţă la propriile lor idei, pentru a găsi mereu alte subiecte ce pot fi rescrise.

— Dar Julieta într-un costum de văcăriţă ! Este sub orice limită, chiar şi pentru un nivel mediu de distracţie.

— Da, George, am înţeles, şi cred că este de ajuns. Vocea Laurei era rece. Ţi-am spus doar că este rămasă în urmă cu cincizeci de ani. Ori o închizi, ori mă duc la culcare.

Danby oftă şi se ridică. Se simţi într-un fel ruşinat cînd se îndreptă spre domnişoara Jones şi cînd apoi îi pipăi butonul de după ureche. Ea îi privea calm, cu mîinile odihnindu-i-se nemişcate în poală, şi respiraţia pulsîndu-i ritmic prin nările sintetice.

Era ca şi cum ar fi ucis-o. Danby tremura tot cînd se întoarse Ia loc.

— Tu cu învăţătoarele astea ale tale ! pufni Laura.

— Taci din gură, spuse Danby.

Privi din nou la ecran, dar nu-1 mai interesa nimic din ce vedea. Îl lăsa indiferent. Programul următor prezenta o altă piesă — o poliţistă, numită *Macbeth.* Şi asta îl lăsa rece, Se uită pe furiş la Domnişoara Jones. Nu mai respira, iar ochii îi erau închişi. Camera părea îngrozitor de pustie.

Într-un tîrziu, nemaiputînd suporta atmosfera, se ridică.

— Mă duc să fac o cursă, îi spuse Laurei, şi ieşi.

Îşi scoase Baby-B-ul de pe alee, şi o porni în jos spre bulevard, întrebîndu-se într-una de ce o învăţătoare demodată putea să-1 afecteze atît. Ştia că nu era doar nostalgia, deşi făcea şi ea parte din starea lui — nostalgia după septembrie, şi după şcoala adevărată, şi după intrarea în clasă în dimineţi de septembrie, şi după profesoara care iese din micul ei cabinet de lîngă tablă, după ce s-a sunat, şi spune : „Bună dimineaţa, elevi. Nu-i aşa că este o zi minunată pentru studiu?".

Nu iubise şcoala mai mult decît alţi copii, şi ştia că septembrie însemna şi altceva decît cărţi şi visuri de toamnă. Însemna ceva ce el

pierduse undeva pe drum, ceva nedefinit, ceva intangibil; şi acum avea disperată nevoie de acel ceva...

Danby o luă de-a lungul bulevardului, învîrtindu-se în jurul şi printre micile automobile care goneau. Cînd coti pe strada laterală care ducea la „Prietenosul Fred", văzu că la colţ se monta o nouă dugheană. O firmă uriaşă atrăgea atenţia : *CRENVURŞTI MARI LA CĂRBUNE — în curînd veţi servi aici un crenvurşt adevărat, prăjit la un foc adevărat.*

Trecu mai departe, opri la parcarea de lîngă „Prietenosul Fred", ieşi în noaptea înstelată de primăvară, şi intră pe uşa laterală a barului. Era multă lume, dar el reuşi totuşi să-şi găsească un separeu liber. Se aşeză, şi introduse o fişă în distribuitor, comandîndu-şi o bere.

Abătut, o sorbi din paharul de hîrtie udă. Aerul din separeu era înăbuşitor, şi păstra încă mirosul celui ce fusese înaintea lui — un beţiv ordinar, se gîndi Danby. Se întrebă deodată cum fusese oare în zilele de demult, cînd nu existau încă separeuri ca acestea de acum şi cînd stăteai la masă cot la cot cu alţi clienţi permanenţi ai localului şi fiecare ştia cît băuse şi cît de beat era fiecare. Apoi se întoarse cu gîndul la Domnişoara Jones. Deasupra distribuitorului de băuturi era un mic ecran de televizor, şi dedesubt era scris : AVEŢI PROBLEME? LUAŢI LEGĂTURA CU „PRIETENOSUL FRED", CONFESORUL BARULUI — VĂ VA ASCULTA DUREREA (doar 25 cenţi pentru trei minute). Danby introduse o fisă în deschizătura aparatului. Se auzi un ţăcănit scurt, fisa se întoarse, şi apoi se auzi vocea imprimată a „Prietenosului Fred" : „Sînt ocupat acum, amice. Aşteaptă-mă un minut".

După un minut şi încă o bere, Danby încercă din nou. De data asta ecranul-microfon se lumină, şi faţa „Prietenosului Fred", cu obrajii roşii, apăru pe ecran, puţin neclară.

— Salut, George, cum merge ?

— Destul de bine, Fred. Destul de bine.

— Dar ar putea fi şi mai bine, hm ?

Danby dădu din cap.

— Ai ghicit, Fred. Ai cam ghicit. Se uită spre berea singuratecă din faţa lui. Am... Am cumpărat o învăţătoare, Fred.

— O învăţătoare !

— Da, recunosc că-i cam ciudat ce am făcut, dar mă gîndeam că l-ar fi putut ajuta pe puşti la lecţiile lui de la televizor — testele finale se apropie, şi ştii ce simt puştii ăştia cînd nu trimit răspunsuri corecte şi nu pot cîştiga un premiu. Şi apoi m-am gîndit — e un tip

special de învățătoare, trebuie să înțelegi asta, Fred — m-am gîndit că ar fi putut-o ajuta pe Laura la treburile casei. Aşa m-am gîndit...

Vocea i se stinse, cînd ridică ochii spre ecran. „Prietenosul Fred" îşi clătina faţa foarte solemn. Obrajii săi roşii tremurară.

— George, ascultă-mă pe mine, descotoroseşte-te cît mai repede de învățătoarea aia. Mă auzi, George ? Scapă de ea. Învățătoarele astea androide sînt tot atît de rele ca şi demodatele alea adevărate — adică cele care respiră cu adevărat. Ştiai o chestie, George ? N-ai s-o crezi, dar eu ştiu sigur. Îi bat pe puşti. Chiar aşa. Îi bat. Se auzi un bîzîit şi imaginea începu să-şi piardă din claritate. A expirat timpul, George. Mai vrei de o fisă ?

— Nu, mulțumesc, răspunse Danby. Îşi termină berea şi plecă.

Oare toată lumea le ura pe-nvățătoare ? Şi dacă da, atunci de ce nu le urau şi pe teleprofesoare ?

Danby se gîndi la paradoxul acesta toată ziua următoare. Cu cincizeci de ani în urmă, profesorii androizi păreau să rezolve problema educațională cu acelaşi profit cu care, pe la începutul secolului, se rezolva problema economică, prin reducerea dimensiunilor şi prețului maşinilor de prestigiu. Dar preîntîmpinînd criza de profesori cu ajutorul profesorilor androizi, acest fapt n-a făcut altceva decît să scoată în evidență celălalt aspect al problemei — criza şcolilor. La ce foloseau atîția profesori dacă n-aveau clase în care să predea ? Şi cum să facă rost de bani pentru şcoli noi, cînd țara avea permanentă nevoie de superşosele tot mai multe şi mai bune?

Era o prostie să susții că şcolile publice aveau prioritate în construcție față de drumurile publice, căci dacă neglijai şoselele, automat descurajai cetățeanul în dorința de a-şi cumpăra maşini noi, deci loveai în economie, grăbind o criză, şi deci făcînd şi mai imposibilă construirea de şcoli noi.

Dacă descopereai acest şir logic, n-aveai decît să-ți scoți pălăria în fața companiilor cerealiere. Ele salvaseră națiunea, prin introducerea teleprofesoarelor şi a teleeducației. Într-o cameră doar, cu o tablă într-o parte, şi un ecran în alta, o singură profesoară putea ține lecții pentru cincizeci de milioane de copii, şi dacă vreunul dintre ei era nemulțumit de ea, n-avea decît să schimbe canalul pe un alt program teleeducațional, finanțat de o altă companie cerealieră. (Şi bineînțeles că părinții aveau grijă de copii, să nu piardă orele sau să le schimbe clasa, după ce puştii trecuseră testele finale.)

Dar cel mai mare avantaj al acestui sistem ingenios era fericitul fapt că aceste companii plăteau totul, scutindu-1 pe cetățean de una dintre cele mai împovărătoare taxe, şi lăsîndu-i astfel carnetul de cecuri liber pentru taxe de vînzare, gaze, impozite, şi plăți pentru

maşină. Tot ceea ce cerea în schimbul acestor frumoase servicii publice era ca elevii — şi de preferat şi părinţii — să consume cereale.

Deci paradoxul nu era, la urma urmei, nici un paradox. O învăţătoare era o anatemă, pentru că simboliza cheltuieli, o teleprofesoară era un funcţionar public respectat, pentru că simboliza însăşi economia.

Dar diferenţa, şi Danby ştia asta, era mult mai adîncă.

Dacă ura faţă de învăţătoare era pe undeva atavică, ea se datora campaniei de propagandă lansată de companiile de cereale, cînd pentru prima oară îşi puseseră în aplicare ideea. Ele erau acelea care lansaseră mitul despre învăţătoarele care-şi băteau elevii şi-1 tot repetau din cînd în cînd, ca să nu mai existe îndoieli.

Problema era că majoritatea oamenilor erau teleeducaţi, şi deci nu aveau cum să ştie adevărul. Danby era o excepţie. Se născuse într-un orăşel aşezat pe înălţimi muntoase, care făcuseră imposibilă receptarea programelor de televiziune, şi înainte ca familia să fi coborît în oraş, fusese dat la o şcoală adevărată. Deci *ştia* că învăţătoarele nu-i băteau pe elevi.

Sau probabil că Beneficiarii Androizilor distribuiseră din greşeală unul sau două modele defecte. Dar asta era imposibil. Beneficiarii Androizilor formau o corporaţie destul de competentă — personalul staţiilor de întreţinere era al lor, şi era excelent, apoi stenografele, chelneriţele, servitoarele, pe care le puteai procura din orice magazin.

Bineînţeles că funcţionarul mediu de-abia intrat în afaceri, sau o familie cu un venit mediu, nu-şi puteau permite o asemenea extravaganţă. Dar — şi Danby încercă să-şi limpezească gîndurile — nu era acesta un motiv în plus ca Laura să fie mulţumită cu o asemenea servitoare care să o ajute la treburile casei ?

Dar ea nu era mulţumită. Cînd se întoarse acasă în seara aceea, nu avu decît să-i privească faţa, ca să ştie, fără nici o urmă de îndoială, că ea nu era mulţumită. Nu-i mai văzuse niciodată obrajii atît de supţi, buzele atît de strînse.

— Unde-i Domnişoara Jones ? întrebă el.

— În cutia ei, răspunse Laura. Şi mîine dimineaţă ai s-o duci frumos înapoi de unde-i fi cumpărat-o şi ai să te întorci cu cei 49,95 de dolari.

— N-o să mă mai bată încă o dată! spuse şi Billy, ghemuit turceşte în faţa televizorului.

Danby păli.

— L-a lovit ?

— Păi, nu chiar..., răspunse Laura.

— Ori da, ori nu.

— Povesteşte-i ce-a spus despre teleprofesoara mea ! strigă Billy.

— A spus că profesoara lui Billy nici pentru cai n-ar fi bună.

— Şi spune-i ce-a zis despre Hector şi Ahile.

Laura puni cu dispreț.

— A spus că-i o ruşine să faci dintr-o operă clasică aşa cum este *Iliada* o melodramă cu indieni şi cowboy, şi să pretinzi că faci educație.

Faptele ieşiră la iveală treptat. Se părea că în acea dimineață, Domnişoara Jones pornise o campanie intelectuală din momentul în care Laura o puse în funcțiune, şi pînă o deconectase. După părerea Domnişoarei Jones, în casa lui Danby nimic nu era bun, începînd cu programele de la televizor pe care le urmărea Billy la micul aparat roşu din camera sa, şi cu Programele de Dimineață şi de După-amiază pe care le urmărea Laura la marele televizor din sufragerie, şi terminînd cu desenul de pe tapetul din coridor (micile maşini Cadillette, roşii, rulînd de-a lungul şoselelor ca nişte panglici împletite), cu fereastra imaginară din bucătărie, care reprezenta un parbriz de maşină, şi cu atît de puținele cărți.

— Poți să-ți imaginezi aşa ceva ? întrebă Laura. Ea crede că încă se mai tipăresc cărți!

— Eu vreau să ştiu dacă l-a lovit pe Billy sau nu !

— Ajung şi la asta...

Pe la ora trei, Domnişoara Jones deretica prin camera lui Billy. Conştiincios, Billy îşi urmărea lecțiile, şezînd la biroul său mic, cuminte şi drăgălaş ca de obicei, absorbit de eforturile cowboilor de a cuceri Troia, satul indian, cînd, deodată Domnişoara Jones traversă camera ca o nebună, făcu observația aceea profanatoare despre modificarea *Iliadei,* şi închise televizorul chiar în mijlocul lecției. Atunci Billy a început să țipe, şi Laura a năvălit în cameră, chiar cînd domnişoara Jones îl ținea de braț cu o mînă, iar pe cealaltă o avea ridicată pentru a-l lovi.

— Am ajuns la timp, spuse Laura. Nici nu vreau să mă gîndesc la ce s-ar fi putut întîmpla. Doamne, dar l-ar fi putut omorî...

— Mă îndoiesc, răspunse Danby. Ce s-a mai întîmplat apoi ?

— L-am smuls pe Billy din strînsoare, iar ei i-am spus să se ducă înapoi în cutie. Apoi am deconectat-o şi i-am pus capacul. Şi, crede-mă George Danby, nu va mai deschide nimeni cutia ! Şi, repet: mîine dimineață o s-o duci frumos înapoi — dacă vrei să mai stăm în aceeaşi casă cu tine !

Danby se simți rău toată seara. Mîncă în silă, privi un timp, plictisit, la *Ora Westernului,* aruncînd cîte o privire furişă, cînd era

sigur că Laura nu-1 priveşte, spre cutia mută de lîngă uşă. Eroina programului era o dansatoare de bar — o blondă cu numărul 90-60-90, care se numea Antigona. Se părea că fraţii ei, cei doi, se omorîseră într-un duel cu pistoalele, şi că şeriful — un individ care se numea Creon — aprobase numai pentru unul dintre ei o înmormîntare creştinească pe Boot Hill, insistînd fără nici un motiv ca celălalt frate să fie lăsat neînmormîntat în deşert, pradă vulturilor. Antigona nu vroia să accepte acest lucru, şi-i spusese surorii ei, Ismena, că dacă unul dintre fraţi avea parte de un mormînt ca lumea, trebuia înmormîntat şi celălalt, şi că ea, Antigona, avea să se îngrijească de acest lucru, şi o ruga pe Ismena să o ajute. Dar acesteia îi era frică, aşa că Antigona spuse, bine, o va face ea singură; şi apoi un bătrîn speculant, Tiresias, veni în oraş şi...

Danby se strecură fără zgomot în bucătărie, şi ieşi prin uşa din spate. Se urcă la volan şi o porni în josul bulevardului ; geamurile maşinii erau larg deschise, şi vîntul cald îl învăluia din toate părţile.

La colţul străzii, dugheana cu crenvurşti era aproape gata. O privi în treacăt, dînd colţul pe strada laterală. La „Prietenosul Fred" erau cîteva separeuri libere, şi-şi alese unul la întîmplare. Bău cîteva beri, stînd acolo la barul singuratec, şi meditä îndelung. Cînd socoti că soţia şi copilul s-au culcat, se întoarse acasă, deschise lada Domnişoarei Jones şi-i dădu drumul.

— Ai vrut să-1 baţi pe Billy în după-amiaza asta ? o întrebă el.

Ochii albaştri îl priveau cu fermitate, genele zbătîndu-se la intervale regulate, pupilele adaptîndu-se la lumina din sufragerie, lăsată aprinsă de Luara.

— Sînt incapabilă de a lovi o fiinţă umană, domnule. Cred că acest lucru este menţionat în foaia mea de garanţie.

— Mă tem că termenul de garanţie a expirat mai de mult, Domnişoară Jones, spuse Danby. Vocea îi era îngroşată şi cuvintele i se împleticeau. Dar de fapt nu asta contează. Totuşi, l-ai apucat de mînă, nu-i aşa ?

— Am fost obligată, domnule.

Danby se încruntă. Şovăi o clipă, apoi se strecură în sufragerie, cu picioarele parcă de cauciuc.

— Vino şi aşează-te lîngă mine, Domniş... Domnişoară Jones, şi spune-mi ce s-a întîmplat.

O privi cum iese din cutie şi traversează camera. Era ceva ciudat în mersul ei. Pasul nu-i mai era uşor, ci îngreuiat; trupul ei nu se mai unduia delicat, ci fiecare mişcare i se părea o grimasă dureroasă. Tresări cînd îşi dădu în sfîrşit seama că ea şchioapătă.

Ea se aşează pe canapea, iar el alături de ea.

— Te-a lovit, nu-i aşa ? o întrebă el.

— Da, domnule. A trebuit să-1 prind de mînă, altfel mă lovea din nou.

În fata ochilor lui, camera plutea într-o ceaţă roşietică. Deodată ceaţa prinse a se risipi, cînd îşi dădu seama că deţinea tocmai arma de care avusese nevoie : măciuca psihologică cu care putea să potolească orice obiecţii la adresa Domnişoarei Jones.

Dar privirea îi rămăsese tulbure, înecată în regrete.

— Îmi pare extrem de rău, Domnişoară Jones. Mă tem că Billy este prea agresiv.

— Nici nu poate fi altfel, domnule. Am rămas uimită azi cînd am aflat că acele programe îngrozitoare pe care le urmăreşte la televizor reprezintă întregul lui bagaj educaţional. Teleprofesoara lui nu este altceva decît un maestru de ceremonii, a cărui grijă principală este aceea de a vinde produsele cerealiere ale companiei pe care o reprezintă. Înţeleg acum de ce scriitori voştri se întorc la clasici, pentru a descoperi idei. Creativitatea lor este distrusă de aceste clişee încă din faza embrionară.

Danby era încîntat. Niciodată nu mai auzise pe cineva vorbind astfel. Dar nu era numai vorbele... Era şi felul în care le spunea, puterea de convingere din vocea ei, în ciuda faptului că vocea nu era decît un difuzor, construit cu multă îndemânare, conectat la benzi, care, la rîndul lor, erau conectate la extrem de complicate bănci de memorie.

Dar stînd acolo, lîngă ea, urmărindu-i mişcarea buzelor, genele în bătaia lor deasă peste ochii ei atît de albaştri, era ca şi cum septembrie deschisese uşa şi intrase în cameră. Deodată îl învălui un sentiment de pace adîncă. Zilele de septembrie, bogate, calme, se perindară pe rînd în faţa ochilor lui, şi-şi dădu seama atunci de ce se deosebeau ele de altele. Se deosebeau pentru că erau adînci şi frumoase şi liniştite ; pentru că cerul albastru promitea alte zile, şi mai bogate, şi mai calme.

Se deosebeau pentru că însemnau ceva...

Clipele de acum erau atît de intens plăcute, încît Danby ar fi vrut ca ele să ţină veşnic. Numai la gîndul că aveau să ia sfîrşit, sufletul i se chirci într-o agonie chinuitoare, şi, instinctiv, făcu singurul gest fizic pe care l-ar fi putut face pentru a le prelungi.

Înconjură cu braţul umerii domnişoarei Jones.

Ea nu se mişcă. Stătea acolo, liniştită, cu pieptul mişcîndu-se în sus şi în jos la intervale regulate, şi gene lungi coborînd din cînd în cînd, ca păsări negre, blînde, dînd din aripi peste ape albastre şi limpezi.

— Piesa pe care am văzut-o aseară — *Romeo şi Julieta* — de ce nu ți-a plăcut?

— A fost ceva îngrozitor, domnule. O parodie, credeți-mă — stridentă, fără nici o valoare, frumusețea versului coruptă şi ignorată.

— Cunoşti versurile ?

— Cîteva.

— Spune-le, te rog.

— Da, domnule. La sfîrşitul scenei balconului, cînd cei doi îndrăgostiți se despart, Julieta spune : „Noapte bună, noapte bună! Despărțirea-i o tristețe atît de dulce, că pînă-n zori ura-ți-voi noapte bună". Şi Romeo răspunde : „Coboară somnul peste-a tale pleoape, şi pace-n suflet! Somn de-aş fi, şi pace, odihna-mi cît de dulce-ar fi!". De ce-au scos versurile acestea, domnule ? De ce ?

— Pentru că trăim într-o lume mizeră, răspunse Danby, suprins de revelația spontană, şi-n această lume lucrurile valoroase nu mai au nici o valoare. Recită ... recită încă o dată versurile, te rog, Domnişoară Jones.

— „Noapte bună, noapte bună. Despărțirea-i o tristețe atît de dulce, că pînă-n zori ura-ți-voi noapte bună..."

— Lasă-mă pe mine să continui. Danby se concentră. „Coboară somnul peste-a tale pleoape, şi pace...

— ...în suflet...

— Somn de-aş fi, şi pace, odihna-mi...

— ...cît...

— ...odihna-mi cît de dulce-ar fi !"

Deoadata Domnişoara Jones se ridică.

— Bună seara, doamnă.

Danby nu se obosi să se ridice. N-ar fi folosit la nimic. O vedea pe Laura foarte bine de unde stătea. Laura se oprise în pragul sufrageriei îmbrăcată în noua ei pijama Cadillette, şi cu picioarele goale, de aceea nu o auzise cînd coborîse pe furiş scările. Maşinile bidimensionale, ce compuneau imprimeul pijamalei de un roşu aprins, păreau că trec năvalnice peste trupul Laurei, subliniindu-i sînii, pîntecul, picioarele.

Îi văzu fața îngustă, şi ochii reci, nemiloşi, şi îşi dădu seama că ar fi fost inutil să încerce să-i explice, pentru că n-ar fi înțeles — n-ar fi putut să înțeleagă. Şi realiză deodată, cu o claritate şocantă, că în lumea în care trăia septembrie murise de mult, şi se văzu dimineața încărcînd cutia în maşină, şi conducînd în josul străzilor, strălucitoare, spre micul magazin de vechituri, şi cerîndu-i proprietarului banii înapoi, şi apoi se văzu pe sine, dar nu-şi sfîrşi

gîndul, şi cînd ridică ochii, o văzu pe Domnişoara Jones stînd în mijlocul sufrageriei acelea atît de vulgare, şi o auzi spunînd, o dată, şi încă o dată, şi încă o dată, ca o placă sgîriată şi uimită: ,,S-a întîmplat ceva, doamnă, s-a întîmplat ceva?".

De abia după cîteva săptămîni se simți Danby destul de întreg pentru a bea o bere la „Prietenosul Fred". Laura începuse, de cîteva zile, să vorbească din nou cu el, şi lumea, chiar dacă nu mai era cea dinainte, încerca să intre în vechiul ei curs.

Scoase maşina cu spatele de pe alee, şi o luă în jos pe stradă, spre traficul viu colorat al bulevardului. Era o noapte senină de iunie, stelele erau puncte luminoase de cristal, undeva departe, deasupra focului fluorescent al oraşului. În coltul străzii, dugheana cu crenvurşti era gata, deja deschisă publicului. Mai mulți clienți stăteau la tejgheaua lucioasă şi deasupra vasului de crom, plin de jăratec, o ospătăriță întorcea cîrnăciorii sfîrîitori. Era ceva cunoscut în rochia ei ca o ploaie veselă, în mişcările ei, în felul în care părul ei ca un răsărit blînd de soare îi încadra fața blîndă... Cîțiva paşi mai încolo, noul ei proprietar stătea la tejghea şi vorbea cu un client.

Danby simți un inel de fier strîngîndu-i pieptul cînd parcă maşina, şi cînd se dădu jos şi traversă platforma de beton, îndreptîndu-se spre tejghea... un inel de fier în jurul pieptului, şi o zbatere continuă în tîmple. Erau lucruri pe care aveai datoria să încerci măcar să le opreşti înainte de a se întîmpla, indiferent de prețul pe care aveai să-1 plăteşti.

Se opri la tejghea lîngă proprietar, şi era cît pe ce să se aplece peste placa lucioasă de crom şi să lovească fața aceea grasă şi îngîmfată, cind ochii îi căzură pe micul afiş sprijinit de vasul cu muştar, afiş pe care scria : *CĂUTĂM BĂRBAT PENTRU ...*

O dugheană cu crenvurşti era departe de a sugera o sală de clasă, şi o învățătoare servind crenvurşti nu se putea niciodată compara cu o învățătoare servind vise ; dar cînd îți doreai ceva cu înfrigurare, trebuia să accepți orice ți se oferea, şi să fii mulțumit chiar şi cu atît ...

— Pot lucra doar seara, spuse Danby proprietarului. Să spunem, de la şase la douăsprezece...

— Grozav! răspunse proprietarul. Mă tem că n-am să-ți dau prea mulți bani la început. Vezi doar că de abia am început şi eu, şi ...

— Nu contează. Cînd pot să încep ?

— Păi, cu cît mai repede, cu atît mai bine.

La unul din capete, tejgheaua se sprijinea pe nişte balamale mascate ; pe acolo intră Danby în dugheană şi-şi scoase haina. Dacă

Laurei nu avea să-i placă ideea, n-avea decît să se ducă dracului, dar ştia că totul avea să fie în ordine, pentru că banii cîştigaţi aveau să împlinească visul ei — cumpărarea unui Cadillette.

Îmbrăcă şorţul pe care i-1 dădu proprietarul şi se alătură domnişoarei Jones în faţa vasului de crom plin cu jăratec.

— Bună seara, Domnişoară Jones, spuse el.

Ea îşi întoarse capul, şi ochii ei albaştri părură să se lumineze şi părul ei era ca un răsărit de soare într-o dimineaţă ceţoasă de septembrie.

— Bună seara, domnule, răspunse ea, şi un vînt de septembrie se porni în noaptea de iunie, se strecură în tarabă, şi părea că începea din nou şcoala, după o vară nesfîrşit de lungă şi de pustie.

Patetica poveste de dragoste dintre Danby şi Domnişoara Jones ne duce cu gîndul la o interesantă clasificare a povestirilor cu roboți, făcută cu mulți ani în urmă, de marele Asimov, dar care merită să fie menționată în acest context.

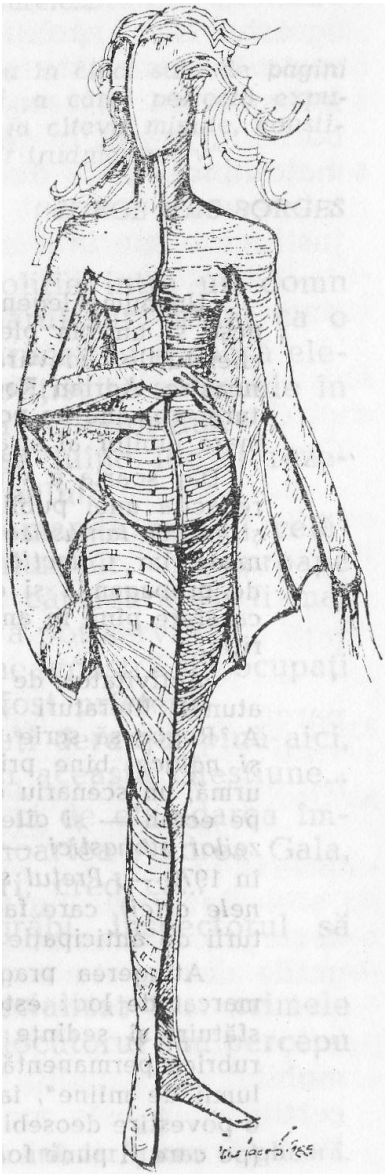

Aşadar, potrivit Doctorului Asimov, povestirile cu roboți pot fi împărțite în doua mari categorii.

În prima categorie, subscrisă genericului *Robotul ca amenințare,* ar intra mai toate povestirile în care robotul este înzestrat cu toate viciile şi defectele pe care omul se sfieşte să şi le atribuie cu voce tare. (Asimov le defineşte mult mai sugestiv: acele povestiri care amestecă în diferite doze şi la intervale aleatorii două interjecții — pac, pac şi aaahhh...)

Categoria a doua de povestiri s-ar înscrie sub genericul *Robotul ca victimă.* În aceste povestiri (mult mai puțin numeroase) roboții sînt simpatici şi, de obicei, sînt ploatați de ființe umane insensibile.

Începînd să scrie şi el povestiri cu roboți, Asimov avea să creeze o a treia categorie: *Robotul ca produs industrial.*

O previziune remarcabilă dacă avem în vedere că toate acestea se întîmplau prin 1910,

Mai mult ca perfectul crimei

Adrian Rogoz

Un nume legendar pentru Science-fiction-ul românesc şi un om pleznind de bunătate pe la toate încheieturile, adevărat Mare Senior al Anticipației noastre, Adrian Rogoz (n. în 1924) a debutat în literatura română ca poet, mărturisindu-se în versuri ca mare iubitor al straniului Dan Barbilian.

Dar soarta a vrut ca poetul A. Rogoz să ajungă la redacția unei publicații mărunte, *Colecția de povestii ştiințifico-fantastice* (editată de revista *Ştiință şi tehnică).* Iar *Colecția* s-a transformat într-un instrument de propagandă şi educație ştiințifică şi s-a manifestat ca atare pînă în anul 1974, an în care şi-a încetat apariția.

Activitatea de leader şi îndrumător al tinerei (pe atunci) literaturi de Science Fiction au făcut ca A. Rogoz să scrie puțin. Dar a reuşit un roman, *Omul şi năluca,* bine primit de public, cu două decenii în urmă, un scenariu de film — din păcate însă netranspus pe ecran — şi cîteva povestiri remarcabile *(Pe altarul zeilor stohastici* — premiată la Eurocon-ul din Triest, în 1979 —, *Prețul secant al genunii, Alambai sau arcanele artei),* care fac parte din fondul de aur al literaturii de anticipație româneşti.

Atingerea pragului pensionării pare să nu-1 fi marcat de loc : este activ în fandom, participă la consfătuiri şi şedințe de cenaclu, o vreme a susținut o rubrică permanentă la emisiunea de radio „Exploratorii lumii de mîine", iar recent ne-a anunțat că i-a reuşit o povestire deosebită. Ne bucurăm, dulcele stil rogozian (pe care îl pune foarte bine în evidență povestirea alaturată, *Mai mult ca perfectul crimei,* exemplu de folosire a logicii bivalente) este unic în literatura noastră, aşa că aşteptăm, pentru o antologie viitoare, şi acea povestire „reuşită", ca şi pe următoarele...

,,Dezvoltarea în cinci sute de pagini a unei idei, a cărei perfectă expunere orală în cîteva minute, constituie un delir trudnic, nociv",

JORGE LUIS BORGES

În biroul inspectorului de poliție intră un domn înalt, puțin adus de spate, cu părul sur, periat ca o cască. Era un bărbat distins, îmbrăcat cu o sobră eleganță ; ceea ce-1 făcu însă pe polițist să se scoale în picioare era privirea de condor a vizitatorului.

— Sînt criticul Gamma, spuse luînd loc şi rezemîndu-şi bastonul de muchea biroului.

— Inspectorul Garra, se recomandă amabil celălalt, care, în ciuda bizarului calambur, era aproape convins că, în cazul unei lupte, căprioara va fi mai puternică decît gheara. Cu ce vă pot servi ?

— Am fost informat că dumneavoastră vă ocupați de cazul lui Andrea Gala, Am fost prieteni.

— Ştiu. Vă mulțumesc că v-ați deranjat pînă aici, Oricum v-aş fi făcut o vizită în această chestiune...

— Nu este vorba de deranj, ci de elucidarea împrejurărilor în care şi-a găsit moartea Andrea Gala, unul dintre marii noştri scriitori, cred că...

— Fără nici o îndoială, se grăbi inspectorul să recunoască. I-am citit opera...

— Să înțeleg că sînteți specializat în... crimele literare ? întrebă Gama, iar interlocutorul său percepu o undă de maliție.

— Crimele... artistice cu cel mai mare procent de victime sînt celelalte, pe care le sancționați dumneavoastră, criticii, ripostă Garra cu un didacticism agresiv. Nouă, polițiştilor, ne rămîn doar puținele spețe în care este răpus artistul. Şi chiar atunci se întîmplă, ca în cazul Gala, să fie vorba nu de un borfaş al penei, ci de un nobil condei... De aceea crimele invocate de dumneavoastră, deşi sînt extrem de interesante, nu sînt suficient de fracvente pentru a justifica o specializare...

— Totuşi e ceva ciudat aici... murmură Gama mijindu-şi ochii. îndărătul logicii dumneavoastră...

— Ce vi se pare ciudat ?

— Stilul!

Cuvîntul îl atinse pe Garra ca un stilet stupefiant. Omul roşi, apoi mormăi încurcat :

— Să revenim la prietenul dumneavoastră.

— Înainte de a vă putea da unele lămuriri, pe care cred că numai eu le dețin, va trebui să vă supun unui scurt interogatoriu în legătură cu circumstanțele morții lui Gala. Vă miră dorința mea ?

— Nu, răspunse zîmbind inspectorul de poliție, parcă măgulit de acel procedeu paradoxal. Ştiu că nu v-ați văzut cu Gala de multă vreme, aşa că vă înțeleg oarecum curiozitatea.

— Oarecum ? exclamă contrariat criticul. Aveți deci rezerve ?

— Rezervele nu vă privesc pe dumneavoastră. În dezlegarea unei enigme polițiste există nenumărate grade de certitudine. Fireşte că majoritatea problemelor pot fi soluționate satisfăcător cu ajutorul probelor materiale. Rămîn totuşi unele cazuri în care mobilul şi

condițiile sînt inefabile şi atunci şi certitudinea este mai fluidă. E tocmai cazul nostru. S-ar părea că totul e clar în ceea ce priveşte cauza decesului... Cadavrul scriitorului a fost găsit în camera de lucru, închisă pe dinăuntru. Gala a sucombat în urma unei otrăviri cu amfetamine. Paharul de pe birou păstra urma whisky-ului în care fusese dizolvată o doză letală de somnifer. Tabletele fuseseră luate din sala de baie Nu încape îndoială că el şi-a preparat singur băutura ucigaşă.

— După cîte înțeleg, vreți să aflați ce anume l-a împins la sinucidere...

— Sau cine. Am prins de altfel un fir.

— Da ? ! spuse neîncrezător Gamma şi apucînd măciulia bastonului sau, adăugă vădit ironic : Atunci s-ar putea să nu mai aveți nevoie de mine.

— Dimpotrivă, rîse inspectorul Garra, dar se frînă brusc, ceea ce făcu rîsul şi mai penibil. Firul duce spre dumneavoastră.

— Spre mine ?

Privirea criticului îl fulgeră pe Garra şi acesta se gîndi brusc că numele Gamma se potriveşte mai curînd cu ultrapenetrantele radiații decît cu gingaşa ciută.

— Ştiți, reluă inspectorul cu tonul unei scuze, telefonul său avea un înregistrator magnetic.

— Şi ? făcu rece şi disprețuitor criticul.

— Şi cineva, îmi închipui că însuşi Gala, a şters ultima discuție de pe bandă...

Celălalt nu mai puse nici o întrebare : continua să-1 scruteze calm pe inspector.

— Doriți să ştiți, desigur, ce ne face să presupunem că este ultima convorbire... Cîteva cuvinte pe care a uitat să le şteargă sau pe care dinadins nu le-a şters. Da... Nu văd de ce vi le-aş ascunde... „La revedere, Gasa !"

— În felul acesta, vălul misterului creşte, rosti criticul grav, deşi părea să glumească.

— Pe scurt, doamna Gasa, care a fost prietena dumneavoastră.

— *Este* prietena mea, îl întrerupse autoritar criticul, ridicînd bastonul ca pe un sceptru.

— Şi care a fost prietena lui Gala...

— Nu văd legătura.

— Ultima convorbire...

— Neglijați acel ,,la revedere", care vine în contradicție cu ceea ce s-a întîmplat.

— Depinde de cum interpretezi totul.

— Şi cum interpretaţi ?

— In nici un fel. Deocamdată adun faptele. Bîjbîi încă în întuneric şi caut adevărul.

— Adevărul?! exclamă sarcastic Gamma. Cu metodele dumneavoastră... poliţiste, n-aţi fi niciodată în stare să recunoaşteţi adevărul, chiar dacă l-aţi avea în mînă. Şi bătu retoric cu bastonul în podea.

— Aveţi impresia, ripostă cu deplină politeţe inspectorul, că metodele dumneavoastră... critice sînt mai eficiente în detectarea adevărului estetic ?

— Poate că nu, arta se consideră jos, în vreme ce poliţia se vrea o instituţie serioasă.

— Orice lucru e serios cînd ajută la rezolvarea enigmei.

— Acest truism n-are nimic de-a face cu problema reală. Admit că adevărul nu e un punct ideal, ci un nor de microfapte care interacţionează complex. Dar uneori — iar moartea prietenului meu constituie tocmai un asemenea caz — metodele dumneavoastră sînt prea brutale ca să pătrundă pînă în adînc. Pentru aceasta e nevoie de...

— Razele gama ale minţii dumneavoastră, zvîrli zîmbind inspectorul.

— Nu se putea spune mai precis, îl lăudă fără umbră de glumă celălalt.

— Anumite inflexiuni ale stilului dumneavoastră, rosti circumspect criticul, iar Garra nu se îndoi de sinceritatea remarcei, îmi dau totuşi speranţa că v-aţi putea dezbăra de prejudecăţile profesionale. Am venit cu intenţia să fac unele declaraţii importante, dar ele devin utile doar dacă sînt măsurate cu balanţa care cîntăreşte aburul. Orice metodă grosieră...

— Mă voi strădui să nu vă înşel încrederea, îl întrerupse Garra cu un avînt pe care nu şi-1 cunoştea. Şi ca să vă dovedesc măcar buna mea credinţă, vă ofer să alegeţi : declaraţia dumneavoastră poate fi sau nu înregistrată, după cum veţi dori.

— Cele discutate pînă acum au fost înregistrate ?

— Da.

— Nu văd de ce n-ar fi şi cele ce urmează, spuse cu suverana-i detaşare Gamma.

Inspectorul de poliţie se agită stînjenit pe scaunul său :

— Vă rog să nu apreciaţi greşit ce vă voi spune, îmi dau seama că singură, prezenţa mea alături de dumneavoastră poate influenţa cursul anchetei. Şi în domeniul nostru funcţionează principiul lui Heisenberg, Altminteri n-aţi fi venit aici... Vă asigur că sînt onorat...

— Bine, puse capăt Gama începutului de bîlbîială a interlocutorului său. Să trecem la obiectul întîlnirii noastre. Pe scurt, cred că autorul moral al morții lui Gala sînt eu.

Inspectorul schiță un gest de uimire, dar celălalt n-avea certitudinea că nu era doar un joc de complezență.

— Pînă ce nu-mi veți împărtăşi motivele care v-au condus la această concluzie îngăduiți-mi să am îndoieli serioase asupra ei.

— Bănuiesc cam ce fel de îndoieli aveți. Dar ele nu ating fondul chestiunii.

— Dar dumneavoastră înşivă ați afirmat că nu sînteți sigur, ci doar vă credeți autorul moral...

— Am spus cred, fiindcă e greu să reconstitui toate meandrele demersurilor psihice, dar indiciile sînt indubitabile.

— Recurgeți deci şi dumneavoastră la factori materiali...

— E drept că există şi o dovadă materială (şi Gamma scoase din servieta lui o revistă împăturită). Dar presupunerea mea se bazează pe considerente de altă natură, exclusiv sufleteşti. De altfel, chiar dacă n-am nici o îndoială cu privire la vina mea, cred că n-a fost un lucru premeditat, în orice caz, nu în mod conştient. Şi acum să trecem la ceea ce dumneavoastră numiți dovadă materială.

Îi întinse celuilalt revista deschisă în dreptul unui articol consacrat artei lui Gala. Inspectorul îşi aruncă ochii peste articol şi imediat se cufundă în lectura lui, ca prins de-un vîrtej. Deşi era trecut de treizeci de ani, avea ceva de adolescent, poate din pricina staturii lui scunde şi a feței proaspete cu ochi verzi, ageri şi nițel trişti. Citea pe nerăsuflate, scăpînd din cînd în cînd cîte o exclamație de uimire sau de admirație, iar Gamma îl urmărea amuzat, dar şi cu plăcere. După ce termină, Garra îi înapoie criticului revista.

— Ce portret extraordinar ! conchise. Dacă-mi este permis să emit judecăți de valoare, trebuie să mărturisesc că întotdeauna v-am socotit un mare scriitor. Acum însă, poate pentru că am avut prilejul să studiez mai profund obiectul analizei dumneavoastră, impresia pe care mi-ați produs-o a fost covîrşitoare. Iar cu prezentarea romanului ăsta m-ați întors pe dos. Pentru întîia oară văd că un simplu rezumat poate avea o fascinanta existență independentă. Aş zice ca ați realizat performanța de a concentra într-o mie de cuvinte ceea ce Gala n-a reuşit să transmită în trei sute de pagini.

— Sînteți pătrunzător, domnule Garra. Ați recunoscut arma cu care am ucis : acest aşa-zis simplu rezumat, care însă nu-i deloc simplu, iar în realitate nici nu este un rezumat.

— Mă scuzați, cuvîntul este într-adevăr grosolan...

— Nicidecum, este numai impropriu...

— Sigur... de altminteri v-am mai spus părerea mea. Dacă n-ar fi grotesc, aş afirma că romanul lui Gala este o copie stîngace a rîndurilor dumneavoastră...

— Sînteţi mai sagace decît mi-aş fi închipuit. Chiar acesta-i adevărul !

— Acum încep să pricep. A fost ca într-un turnir literar. Romanul său fantastico-ştiinţific s-a bucurat de un succes răsunător. Atunci aţi publicat cele trei coloane în care, printre altele, aţi dat şi chintesenţa întregului roman. Or, această capodoperă de concentrare şi de sugestie...

— V-aţi apropiat de adevăr, dar fiindcă ignoraţi un amănunt, vă scapă esenţialul : cît de cumplită a fost arma cu care l-am ucis. Vă precizez că n-am intenţionat să distrug omul — pe care am continuat să-l socotesc prieten, deşi nu ne mai vedeam — ci o trăsătură vulgară a talentului său...

— Deodată nu mai înţeleg nimic...

— Citiţi data de apariţie a revistei şi veţi sesiza imediat toată grozăvia situaţiei.

— Doamne ! Într-adevăr, articolul este scris încă de-acum un an. Ce crud aţi fost! Înainte ca Gala să-şi termine romanul, dumneavoastră i l-aţi şi realizat într-o forma radioactivă. Dar cum de n-a aflat? Ah, pricep. V-ati publicat articolul într-o revisă obscură, de provincie...

— Înaintaţi implacabil spre soluţie. Dar încă n-aţi reuşit să reconstituiţi procedeul de amorsare a exploziei. Vă pot dovedi uşor că romanul prietenului meu nici nu era început în momentul în care mi-am scris articolul.

Inspectorul scoase din biroul său nişte foi pe care, concentrat, le parcurse rapid, apoi, după ce le puse îndărăt în sertar, descoperi volumul lui Gala.

— Parcă avea o dată la sfîrşit...

— Exact. Graţie orgoliului său nemăsurat puteţi măsura amploarea crimei mele.

— Uluitor ! Gala şi-a început romanul la o lună după apariţia articolului dumneavoastră. Aşadar, avem dovada că articolul pe care l-aţi scris n-a fost un plagiat genial...

— Cunoşteaţi ideea romanului său ?

— Bineînţeles, de vreme ce era a mea.

— Ah !

— De data asta nu vă pot aduce dovezi... materiale, deşi o maşină de analizat stilul mi-ar declara desigur paternitatea. Vedeţi însă

reuşita a ceea ce numeaţi „rezumatul" meu, tocmai în faptul că ideea îmi aparţine. Şi tot de aici decurge perfecţiunea crimei, deşi mărturisirea mea...

— Mărturisirea dumneavoastră aruncă o nouă şi stranie lumină asupra întregii acţiuni. Ce mi se pare surprinzător e că aţi ghicit fără greş că prietenul dumneavoastră vă va lua ideea ca s-o amplifice pînă la dimensiunile unui roman.

— Lucrurile sînt mai puţin complicate. Ideea mi-a venit în momentul discuţiei cu el. Mă ambalasem şi cred, în acea clipă înstelată, găsisem chiar forma din articol (pe care l-am scris imediat după plecarea lui Gala). În timp ce vorbeam, în ochii lui am citit că ideea mea îl captivase în aşa măsură încît mi-o va fura. Dar nu oricum. Gala era prea orgolios ca să împrumute o idee, ca s-o coleze la o lucrare de-a sa. Răpindu-mi-o, avea convingerea că salvează perla din bălegar, deşi, dizolvînd-o în roman, o nimicea. Or, tocmai această neînţelegere de principiu ne-a despărţit. Eu pledam pentru densitatea artei, iar el pentru talent, pentru strigătul existenţei, noţiuni cam suspecte care, în ultimă instanţă, însemnează succes şi echivalentul său...

— Consideraţi serios că talentul şi succesul sînt derizorii, că este posibilă, fără ele, arta?

— Cum aş crede una ca asta ? Dar talentul nu poate constitui decît un punct de plecare, nu...

— Succesul — punct de plecare ?

— Nici măcar atît. E doar un test, şi el adesea iluzoriu. Talent aveau şi alchimiştii, dar pentru obţinerea transmutaţiei le lipseau instrumentele. De mai multe ori ne-am certat din pricina acestei nepotriviri de opinii, dar de fiecare dată ne-am împăcat.

— Îmi îngăduiţi să vă întreb dacă mediatoarea reconcilierii era doamna Gasa ?

— Poate, dar pe noi ne interesează motivul disensiunii, nu al împăcării.

— Nu cumva însă şi una şi alta aveau acelaşi motiv ? Iertaţi-mi brutalitatea, dar dumneavoastră v-aţi împlîntat singur un pumnal acuzator, şi orice atingere a lui este vai !, dureroasă...

— Nimic nu-i exclus în lumea asta, totuşi presupunerea dumneavoastră are şanse să fie reală doar dacă se referă la inconştientul nostru. De ce însă aş prefera o ipoteză obscură unor date certe : disensiunea teoretica dintre mine şi Garra ?

Cu intuiţia iui rafinată, inspectorul de poliţie sesiză o imperceptibilă nervozitate îndărătul cuvintelor rostite calm.

— Nu voi insista asupra faptului că disensiunea teoretică s-a încheiat tragic, dar chiar dumneavoastră m-ați invitat de la început să prefer căile subtile celor prea evidente.

— „Brutale" este termenul folosit de mine, ceea ce nu se confundă cu evidența...

Inspectorul, care pînă atunci se foise în fotoliul tău, se ridică şi veni în dreptul lui Gamma. Criticul zîmbi, surprins de înfăţişarea de băiat stîngaci a lui Garra. Acesta prinse din zbor nuanța zîmbetului şi spuse cu o uşoara iritație în glas :

— Nu contest nimic din ceea ce mi-ați declarat. Cred numai că adevăratul mobil v-a scăpat chiar dumneavoastră.

— Dacă sînteți atît de sigur, nu mai am ce să adaug, spuse Gamma, apucîndu-şi bastonul şi dînd să se ridice.

— Nu sînt atît de sigur, bîlbîi inspectorul abia atingîndu-i mîneca. E numai o supoziție. Criticul îl fulgera din nou cu privirea. Vreau să zic că ați acționat din gelozie. Nu protestați! Ştiu că doamna Gasa v-a părăsit cam din perioada articolului.

— Doamna Gasa locuieşte cu mine...

— Aşa este. Dar numai de cîteva săptămîni, după ce Gala şi-a cheltuit toți banii încasați pe roman...

Pentru intîia oară criticul îşi pierdu siguranța de sine. Se lăsă în fotoliu cu un aer obosit.

— De vreme ce ştiți toate acestea, de ce mă mai chinuiți ?

— Iertați-mă. Ați venit de bună voie... Nu fac decît să vă atrag atenția că n-ați săvîrşit o crimă chiar perfectă, dacă într-adevăr se poate vorbi în cazul dumneavoastră de crimă.

Garra îl scrută cu vădită compasiune pe bărbatul care stătea abătut în fotoliu. Observă deodată că elegantele-i haine erau destul de uzate.

— Şi totuşi, tot ce v-am spus corespunde realității.

— E drept. Dar este mai verosimil să cred că Gala s-a sinucis fiindcă era bolnav de nervi şi decavat, decît pentru că l-ar fi zdruncinat articolul dumneavoastră. Or, de ruinarea lui măcar, dacă nu şi de boală, este de vină...

— Nu, protestă vehement Gamma, lovind cu bastonul în podea. Singura ei vină este...

— Superficialitatea, completă inspectorul, văzînd că vizitatorul său ezită.

— Prietena unui artist autentic nu poate fi un om superficial. Aş spune mai curînd că are o viziune naivă a realității, o sete elementară de culori şi sunete violente, o teamă copilărească de moarte. De altfel

se asemăna în această privință cu Gala... Poate de aceea simțea uneori nevoia să revină la austeritatea mea.

— Practic însă l-a distrus.

— Nu ştiți cît de distrusă este ea însăşi.

Inspectorul schimbă brusc subiectul:

— A mai încercat vreodată Gala să se sinucidă ?

— El, nu, dar doi dintre eroii romanelor lui sfîrşesc astfel.

— Foarte interesant. Mai susțineți că articolul dumneavoastră i-a determinat moartea ?

Criticul nu răspunse imediat. Cei doi bărbați se priviră intens, curioşi, fără duşmănie.

— Da. Şi iată de ce. Ideea pe care mi-a luat-o Gala se înrudeşte oarecum cu aceea a lui Wells din *Războiul lumilor*. Acolo, dacă vă amintiți, invadatorii marțieni pier din pricina microbilor tereştri împotriva cărora nu erau imuni. Viziunea mea este mai generală. Extraterestrul care izbuteşte să ia înfățişarea unui om este nimicit insidios, dar rapid, de întreaga natură pămînteană. Totul îi este vrăjmaş, în ciuda aparenței lui umane. E o concepție mai dialectică, mai ecologică — aş spune.

— Nu pricep însă...

— Veți vedea îndată unde vreau să ajung. Ceea ce inițial fusese la mine o tragedie cosmică, la Gala a devenit, poate şi din necesități comerciale, o dramă sentimentală cu happy-end...

— Şi ? !

— Cum, nu e limpede ?

— Nu, răspunse rece inspectorul.

Pentru prima dată Gamma avu senzația că este privit de ochii neînduplecați ai unui polițist.

— Pentru mine este evident că şocul produs de articolul meu i-a catalizat lui Gala complexul sinuciderii, care pînă atunci exista doar virtual...

Garra avu un acces de tuse.

— Scuzați-mă, îngăimă cu ochii înlăcrimați. Dacă-mi îngăduiți să vă parafrazez, aş spune că există ceva real în afirmația dumneavoastră, dar deoarece ignorați un amănunt, vă scapă esențialul lui. De unde ştiți că Gala v-a citit articolul ?

O infimă fracțiune de clipă inspectorul citi în ochii celuilalt spaima şi avîntul disperat al unuia care sare peste o prăpastie. Dar glasul criticului nu era umbrit decît de o candidă uimire cînd spuse :

— Însăşi moartea lui mi-o dovedeşte.

— Îmi pare rău, gemu Garra. De data asta, fiindcă sînteți convins că mediatoarea dumneavoastră i-a strecurat şi articolul, mi-ați dat un răspuns pripit...

— Acest flagrant cerc vicios în demonstrație vi se pare nimic ? Dimpotrivă, ați spus prea multe...

Gamma, care-şi proptea bărbia în mîinile strînse peste măciulia bastonului, îşi plecă brusc fruntea.

— Fără să vreți, reluă inspectorul, v-ați mărturisit teama că articolul i l-a adus doamna Gasa. Tăcerea dumneavoastră îmi confirmă acest lucru.

— N-aveți nici o dovadă, murmură criticul.

— Ba da. Pe masa de lucru a lui Gala se afla revista cu articolul...

— Atunci mi-ați jucat o farsă! se mînie Gamma, lovind cu bastonul în podea.

— Vă jur că am citit pentru prima oară articolul abia acum, cînd mi l-ați dat, surîse suav inspectorul.

— Şi vreți să vă cred ?

— A fost o greşală a mea, recunosc. În clipa în care am descoperit revista, m-am uitat la dată. Observînd că este de anul trecut, n-am mai citit articolul. M-am mulțumit doar să dau filele la analiza dactiloscopică.

— E verosimil ce spuneți. Vedeți că intuiția mea nu m-a înşelat.

— N-am ajuns încă la detaliul pomenit. Regret că trebuie să vă comunic un lucru care vă dărîmă întregul eşafodaj...

— Vă ascult, oftă Gamma. Am început să mă tem de dumneavoastră.

Un moment, figura inspectorului şovăi între perplexitate şi satisfacție, apoi, scoțînd din birou hîrtiile pe care le mai cercetase, rosti pe un ton tehnic :

— Revista poartă o sumedenie de amprente, majoritatea aparținînd lui Gala. Vă spune ceva asta?

— Da. Că articolul meu 1-a tulburat...

— Numai că amprentele lui se înşiruiesc în timp. Cele mai vechi sînt de acum un an. Ceea ce înseamnă că orgoliului său nu i-a scăpat nimic din ce s-a publicat despre el. De altminteri, am descoperit dosare întregi cu recenzii şi cronici consacrate operei sale. Dar numai articolul dumneavoastră se afla deschis pe masă. Pricepeți ?

— Tot ce aud acum mă răscoleşte profund.

— Vă înțeleg. Situația e destul de dificilă ! Pe de o parte, aveți dreptate să pretindeți că rîndurile pe care le-ați scris au constituit pentru Gala un şoc. Amprentele lui dovedesc chiar o veritabilă obsesie. Pe de altă parte însă, deoarece unele dintre ele datează de un

an, avem dreptul să afirmăm în mod peremptoriu că romanul său e un plagiat şi încă unul îndelung premeditat, ceea ce face ca vinovăția dumneavoastră să devină foarte diafană. Mă urmăriți ?

— Raționamentul dumneavoastră e cu atît mai uluitor cu cît mi se pare de necombătut.

— Pe scurt, dacă se poate vorbi de o crimă... Inspectorul se întrerupse, frunzărind visător teancul de pe birou; părea că-şi caută cuvintele. Cele mai mari şanse de a fi socotit autorul acestei crime este însuşi Gala. Cu tenacitatea unui artist posedat şi-a corupt, şi-a mistuit existența. Juca, bea şi consuma stupefiante. Banii încasați pe roman i-a cheltuit foarte repede. Se vîrîse apoi în nişte afaceri dubioase care se încurcaseră pînă într-atît încît în ultimele lui zile se temuse mereu că va fi arestat. E posibil ca doamna Gasa să nu fi fost decît o victimă a lui. Cert e însă că înțelegea să rămînă cu el doar atîta timp cît avea bani. Poate că această atitudine denotă cruzimea, dar poate că e numai o dovadă de dispreț. Aceste eşecuri în lanț, prăbuşirea tonusului său vital vor fi catalizat lui Gala complexul sinuciderii de care pomeneați.

— Totuşi ce căuta acolo articolul meu ?

— Atît articolul semnat de dumneavoastră cît şi banda magnetică ştearsă, dar purtînd la urmă numele doamnei Gasa au fost, ca să spun aşa corpuri delicte semifabricate în scopul de a vă implica în moartea lui, de a vă învinovăți...

— Ce perfidie !

— Sînteți nedrept. Îmi cereați mie, de fapt pretindeați realității, subtilitate. Or, procedeul prietenului dumneavoastră a fost, incontestabil, subtil.

Inspectorul zvîrli celuilalt o privire furişă — nu cumva l-a jignit? Şi, într-adevăr. Gamma se întreba dacă interlocutorul său nu glumea. Răspunse posomorît :

— Ce fel de subtilitate e asta, care te poate băga la ocnă ?

— Cred că exagerați cu ocna. Răzbunarea lui e mai subtilă. Dovadă că ați venit singur să vă recunoaşteți vinovat. Susțin că-i nedrept a-l acuza pe Gala de perfidie, deoarece o răzbunare, oricît ar fi ea de exagerată sau primitivă, nu constituie decît un efect. Or, toate acțiunile săvîrşite de Gala au fost nişte răzbunări. Sînteți de acord că a fost un scriitor de mare talent...

— De care şi-a bătut întotdeauna joc. Prolixitatea lui, lipsa de orice densitate a romanelor lui stau mărturie...

— Îmi îngădui să nu fiu întru totul de acord...

— Mă rog.

— Părerea mea e că excelența operelor concentrate nu poate anihila faptul că există şi genii rapsodice. Mallarmé nu-1 anulează pe Rabelais.

— E un punct de vedere tentabil dar nu uitați că detectăm o mare densitate şi în romanele pe care le numiți rapsodice.

— Susțin doar că succesul lui Gala nu este nemeritat, în ciuda unor concesii făcute unui anumit gust. În acest sens, chiar dacă ideea romanului său a fost furată, ceea ce a rezultat constituie o variantă originală şi viabilă.

— Credeți asta ? întrebă trist criticul.

— Absolut. Dumneavoastră i-ați sancționat anticipat furtul, fiind convins că veți fi furat ; totodată însă nu este exclus faptul că i-ați determinat oarecum hotărîrea.

— E o simplă presupunere.

—Ba nu. Amprentele şi dorința lui dc a se răzbuna pe dumneavoastră dovedesc că acel articol 1-a obsedat, 1-a îndîrjit, a jucat un rol important în faptele lui din ultimul an.

— Deci sînt totuşi vinovat...

— Într-un fel, da. Nu mă îndoiesc că intenția dumneavoastră n-a fost criminală, că, publicîndu-vă articolul, nici nu vă trecea prin gînd că ar putea să aibă consecințe tragice. Dar un artist, un critic n-ar trebui să prevadă urmările scrisului său ?

— Mă copleşiți...

— Nu. Încerc să descopăr adevăratele meandre ale acestor întîmplări. Gala s-a născut sărac. Mulți ani s-a zbătut în mizerie pînă ce a reuşit să cucerească o anumită notorietate. Pentru înțelepți sau sfinți sărăcia va fi reprezentînd un mediu ideal. Nu însă şi pentru dorințele şi fantezia lui Gala. Şi atunci s-a răzbunat pe nedreptățile lumii în care trăia, minîndu-şi propria viață, înjosindu-şi talentul pe care nu-1 considera decît o marfă. Un asemenea impuls vindicativ i l-ați stîrnit şi dumneavoastră, şi doamna Gasa. Subliniez că nu vreau să vă acuz, ci numai să dau evenimentelor o anumită coerență. Fireşte, cauzele pomenite au fost nişte virtualități (nici o lege din societatea noastră nu le condamnă), în vreme ce Gala a violat efectiv codul penal. E de reținut totuşi că pentru tot ce a săvîrşit el a plătit cu viața...

— Domnule Garra... mă iertați... poate veți socoti o indiscreție...

— După ce dumneavoastră v-ați aşezat de bună voie sub reflectorul interogațiilor mele, ar fi cel puțin nedelicat să nu răspund la orice întrebare pe care mi-ați pune-o...

— Voiam să vă întreb dacă scrieți... dacă scrieți literatură... Inspectorul zîmbi uşor amar. Ştiu, continuă Gamma cu o vibrație

nemaiîntîlnită pînă atunci în glasul său, ştiu că există suflete sensibile care torc în secret o melodie suavă, imperceptibilă tocmai din pricina structurii lor delicate... E posibil să vă mire că duritatea mea e receptivă la astfel de mesaje... tăcute. Unele tăceri înfiorate sînt totuşi mai apropiate de concentrare decît orice discurs. Şi după cum există genii ale densităţii şi genii rapsodice (parcă aşa le-aţi numit) există, cred, şi genii tăcute.

— Mulţumesc, murmură Garra.

— Vi se pare probabil curios că vă pun o asemenea întrebare.

— Nu chiar...

— E totuşi uluitor cum, într-o singură oră, sub influxul dumneavoastră, vinovăţia a circulat ca un curent de la unul la altul... E ceva obiectiv în argumentele pe care le-aţi adus, dar fără revelatorul dumneavoastră ele ar fi rămas invizibile. Iată de ce v-am întrebat dacă scrieţi...

— Aveţi dreptate, gîndurile mele sînt dependente de educaţia pe care am primit-o. Mama mea era calvinistă, un anumit complex al culpabilităţii mi-a format copilăria. Pentru răul ce există, tot universul ar fi solitar. In ceea ce priveşte scrisul, poate că odată vă voi arăta ceva. Un lucru vă pot spune de pe acum, ca să-mi pricepeţi... viziunea. Ideea dumneavoastră din articol se releră la un extraterestru care luase chipul unui pămîntean. Ei bine... Eu însumi mă mir de modul în care-i văd pe oameni... fiecare dintre ei mi se pare o enigmă inepuizabilă, fiecare dintre ei îmi face impresia unui adevărat... extraterestru.

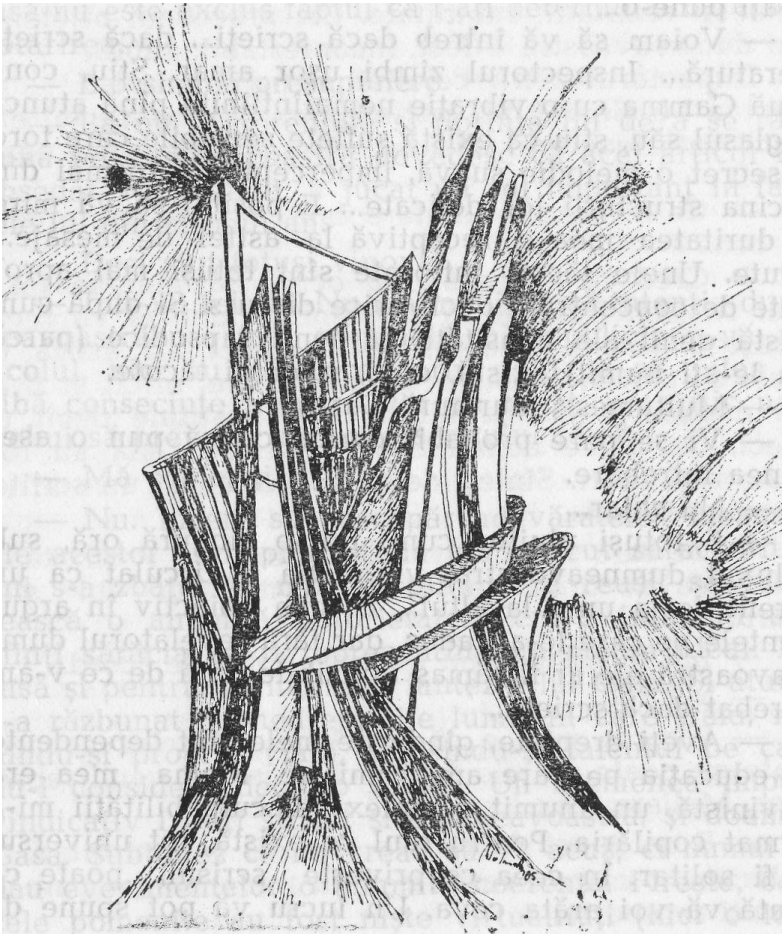

S. O. S., sentimentale !

Dănuț Ungureanu

Încă un inginer care îmbrățișează literatura de anticipație— Născut în 1958, Dănuț Ungureanu — în prezent inginer energetician la Rovinari — are doar 3—4 ani de activitate pe tărîmul anticipației (în cenaclul bucureştean *Solaris),* dar revistele şi almanahurile au remarcat deja calitatea scriiturii sale, umorul, căldura, umanismul povestirilor sale. *SOS, sentimentale !* este o mostră de cea ce poate Dănuț Ungureanu. Şi o promisiune.

Motto : „P.S. I Iove You" Beatles

Arthur B. Cylinder aruncă o privire distrată în direcția termometrului. Ceea ce văzu îi smulse una dintre acele expresii pe care cei mai mulți autori preferă să le treacă sub tăcere. Nava lui, ,,01d Merlin", tocmai traversa o zonă de instabilitate şi acul indicator se zbătea înnebunit pe undeva, prin jurul cifrei +40. Îşi privi înciudat imaginea deformată într-unul dintre ecrane, un omuleț mărunt, caraghios, sugrumat într-un slip albastru, extrem de sumar. Degetele i se plimbară pe claviatura din fața computerului de bord. Cîteva beculețe clipiră pe chipul acestuia.

— Da.

— A.B.C., zise Arthur, uite de ce te-am trezit: aş vrea să-mi găseşti o variantă optimă de traiectorie ca să părăsim blestemata asta de zonă. Supernovele nu-s de mine...

Se auzi un chicotit înfundat.

— Ei, Art, replică şiret A.B.C., am impresia că vrei să împaci capra cu varza. Ce-i, e prea cald ? O.K., am să încerc, dar nu-ți promit nimic. Pînă una alta, fii bun şi conectează-mi circuitul T.V. M-am plictisit admirînd exteriorul. Peisajul, vreau să zic.

— Bine, încuviință Cylinder.

Se obişnuise cu coridoarele strimte şi prost luminate, ca ale unui submarin. Se obişnuise cu tremurul surd al pereților şi cu sala de comandă decorată de mîntuială. Şi, mai ales, se obişnuise cu toate ciudățeniile lui A.B.C. ,,Are puțin mai multă imaginație, îi spuseseră

rîzînd, la plecare, dar e absolut inofensiv." Şi el a rîs odată cu ei. A rîs şi şi-a luat zborul.

— Bine, încuviință Cylinder şi conectă circuitul T.V.

Cum s-ar spune, A.B.C. se trezise, dar de-abia acum deschisese ochii.

— Oh, se auzi un geamăt exprimînd mai degrabă surprindere, ori indignare, ori ceva de felul ăsta.

— Oh, vai ! Oh, Art!

Dintr-un salt, Arthur fu în picioare.

— Ce s-a întîmplat ? se sperie.

— Vai, Art... Eşti...

— Ce sînt ? explodă Cylinder.

— Eşti... gol.

Era într-adevăr gol. Se privi scurt şi constată încă o dată că era într-adevăr gol. Cu excepția slipului albastru.

— Vai, ce m-ai speriat, se destinse Arthur şi începu să rîdă uşurat. Vocea îl întrerupse şi, culmea, pe un ton de-a dreptul indignat :

— Sper că n-ai de gînd să continui în prezența mea acest oribil ex.. ex...

— Exhibiționism. Va să zică nu e o glumă, se miră omul.

Luminițele clipiră revoltate.

— Nu...

Brusc, Arthur îşi pierdu cumpătul.

— Şi de ce, mă rog... Conservă expirată ! îmi dictezi tu MIE ce să... La dracu !

A.B.C. nu-i răspunse. Dar, acolo, în adîncul circuitelor sale, probabil că bombănea. Temperatura continua să crească amenințător. Ce păcat, se gîndi Arthur, că nu înregistra dialogul ca să li-1 servească şi ălora la întoarcere. ,,Puțin mai multă imaginație !"

— Şi, mă rog, se auzi Cylinder cugetînd, ce m-ar putea împiedica să umblu gol puşcă pe coridoarele navei mele ?

— Regulamentul, îi răspuns vocea. Şi prezența unei doamne.

Involuntar, Arthur aruncă o privire circulară prin cabină. Probabil că A.B.C. o luase razna.

— Aş putea să aflu şi eu, rosti apăsat omul, la cine te referi cînd remarci între noi prezența unei doamne ?

— La mine, zise A.B.C.

De data asta Arthur nu se mai putu stăpîni. Rîse minute în şir pînă cînd o durere ascuțită în abdomen îl înştiință că trebuie să se oprească.

— Tu, cutie fără capac ? Ceainic hodorogit, pioneză electronică, tu, o doamnă ?

Şi hohoti din nou, îndelung, nestingherit. A.B.C. îl urmări liniştit, aşteptînd să se potolească.

— Ei bine, da, de ce nu, o doamnă. Explică-mi şi mie, te rog, ce naiba te împiedică să vezi în mine ceea ce sînt ? Un ambalaj, mai mult sau mai puțin adecvat ? Faptul că nu-ți semăn leit ? Oh, doamne, pentru asta ar trebui să le fiu recunoscătoare celor ce m-au construit.

— Ai spus „recunoscătoare" ! Ei, drăcie, chiar aşa a spus, „recunoscătoare" ! Arthur îl contemplă meditativ. Un fior îi străbătu coastele patru-cinci.

— Continuă, zise.

Şi A.B.C. nu se lăsă rugat.

— Vezi tu, Art (îmi voi permite totuşi să te tutuiesc în continuare), raționamentul meu e fundamentat pe chiar noțiunile pe care tu însuți m-ai pregătit să le asimilez. Şi, dumnezeule, n-ai să-ți renegi acum şi aici propriile-ți afirmații. Ai fi cel puțin ridicol. (Aşteaptă, te rog, lasă-mă să termin ! Ah, bărbații!) Toate, dar absolut toate, gravitează în jurul a ceea ce te-ai obişnuit să numeşti în mod curent „sex slab" (un concept cam facil totuşi).

— Nu zău, se scăpă Cylinder, şi care ar fi alea ?

— Doar cîteva, scumpul meu Art, doar cîteva. Am să mă opresc la esențial. Sper că n-ai să te împotriveşti afirmației că posed un oarecare farmec personal.

„Trei şuruburi şi o manivelă" îşi zise Arthur.

— Da. Şi ?

— Ei bine, continuă A.B.C. imperturbabil, ăsta n-ar fi decît un aspect minor al problemei. Posed o cultură generală bunicică şi un spirit creator frumuşel. Ieri am descoperit în mine, vreau să zic pe unul din circuitele mele, ceva... ceva pe care aş putea să-1 denumesc, fără să greşesc prea tare, intuiție feminină, (îți aduci aminte, probabil, de cîte ori ți-am anticipat dorințele.) Sînt pudică, manierată, sentimentală şi un pic... fatalistă. Detest violența şi fanfaronada tipic masculină. Mă dau în vînt după cosmetice, modă şi artă culinară. Ştiu să apreciez un compliment bine făcut.

Da, Arthur era din ce în mai sigur, va trebui să-1 deconecteze şi să se ocupe singur de pilotaj. Pînă una alta, distracția nu-i dăuna cu nimic. Doar temperatura, aproape de suportabil.

— Ei bine, şi ce-i cu asta ? ripostă el. Asta nu înseamnă nimic. Cunosc, există o grămadă de bărbați manierați, pudici, sentimentali ş.a.m.d. Eu însumi ştiu vreo doi-trei aiuriți leşinați după cosmetice şi... arte culinare moderne. Nimic nu demonstrează că toate astea ar

fi exclusiv ale femeilor. De ce dracu' nu ți-a trăznit prin circuite că eşti bărbat ?

A.B.C. bîzîi o clipă încurcat. Apoi clipi vesel cu toate cele 312 beculeţe ale sale.

— Şi Freud ? Ai să-mi spui că şi el era un aiurit ?

Arthur B. Cylinder căscă neputincios gura şi se gîndi că asta ar putea deveni pînă la urmă un tic.

— Ascultă..., începu el şi se înecă. Ascultă, toate glumele au o limită a lor. Ce-i cu Freud ?

— Ei bine, Freud, îl dăscăli răbdător A.B.C., povestea într-una din lucrările sale ceva interesant cu nişte vise. Că fetele visează uneori şerpi şi alte asemenea, dacă înțelegi ce vreau să spun...

Arthur se ciupi uşurel de picior ca o ultimă tentativă de a se convinge că visează şi el. Nu era aşa.

— Problema este, spuse încetişor A.B.C., că de la o vreme am nişte coşmaruri îngrozitoare. Mormane întregi de cabluri şi sîrme lițate colcăind, tîrîndu-se, sugrumîndu-mă, cabluri şi sîrme încolăcite, prelungi, unsuroase. Ce deosebire poate fi între toate astea şi visele lui Freud ? Nici una esențială, cred. Ca să nu-ți mai spun că... Dar nu, e prea... Ei bine, fiindcă mă sileşti, am să ți-o spun. Din treizeci în treizeci de zile am perioade cînd pur şi simplu pierd curent. Am scăpări de energie pe care nu le pot controla. Şi mă simt groaznic.

Arthur se holbă uluit la spoturile minuscule, argintii, prelingîndu-se aidoma unor lacrimi pe sub pleoapele de metal şi plastic ale displayurilor. Apoi se porni să zbiere ca un apucat:

— Rîşniță nenorocită!... Programul cui te-a făcut! Nu vrei să încetezi odată ? De cîte ori să-ți repet că eşti numai un lucru, atît, un obiect neînsuflețit, la picioarele celui mai imbecil dintre oameni ? Nu ți-au spus că au nevoie de tine la fier vechi ? Oricînd aş putea să te scot din priză şi să mă lipsesc de balivernele tale bolnăvicioase.

— Crezi ? rosti încet A.B.C.

Plutea ceva ciudat în aer, ceva ciudat şi amenințător totodată. Părea că mii de fire subțiri, elastice, s-ar fi întins la maxim, gata gata să pleznească sec, ireversibil.

— Ştiu că sînt numai un lucru, spuse resemnat(ă) computerul. Explică-mi şi mie însă în ce constă superioritatea unuia ca tine, în fața lucrului care sînt eu? Gîndesc ca şi tine, simt, învăț, caut. Chiar şi tu ai fost la început dependent de un program şi de cineva care te servea cu informație. Ți se mai întîmplă şi azi, nu poți s-o negi. Pe lîngă toate astea, eşti, cred, cel mai nesuferit dintre exemplarele fabricate odată cu tine (scuză-mă, vreau să zic din generația ta). Şi eşti singur. Ai cunoscut vreodată iubirea ?

Arthur B. Cylinder hohoti stins, la capătul puterilor.

— Dar tu, tu, adunătură de electroni bătînd cîmpii (magnetici), te pomeneşti că eşti îndrăgostit ?

A.B.C. nu-i răspunse. Părea preocupat de cu totul altceva, ori poate chiar zumzetul propriilor gînduri îl împiedica să mai fie atent la altceva. Arthur citise o groază de chestii (amuzante la vremea respectivă) despre cum refuză computerele să fie deconectate şi cum se împotrivesc ele tiraniei omeneşti pornite să le distrugă. Căută din ochi ceva cu care ar fi putut sparge capul maşinăriei infernale din faţa lui. Apoi se tîrî moleşit din cauza căldurii şi desprinse fişele de legătură cu marile capturatoare energetice din exterior. Nu se întîmplă nimic.

— Da, îşi reveni A.B.C., am uitat să-ţi spun. De vreo 45 de secunde, mai exact de 44 secunde şi cinci zecimi, am preluat în întregime controlul. Era normal să fiu pentru promovarea femeii în munca de conducere, nu crezi ? Şi te rog să încetezi agitaţia asta total inutilă. Nu faci decît să măreşti entropia sistemului. De altfel, O.M. mi-a dat de înţeles că şi pe el îl agasează căldura şi că o să caute un loc mai... umbros. Noi doi ne iubim, vrem să ne petrecem luna de miere în Beta Casiopeea.

— Da, bolborosi Cylinder, într-adevăr, voi doi, tu şi cu O.M. Cine dracu' mai e şi ăsta ?

— Oh, Art, se lamentă A.B.C., de cînd sînt pe nava asta n-am mai văzut un film sau ceva de genul ăsta. Am ţinut singură toată gospodăria şi te-am cocoloşit şi pe tine cum am ştiut mai bine. Şi acum... L-am îndrăgit din prima clpă, Art, şi cred... cred că şi el mă iubeşte un pic.

— Pentru numele lui dumnezeu, scînci Arthur, poţi înceta o clipă să mai baţi cîmpii ? Cine mai e şi O.M. ăsta ?

A.B.C. oftă din rărunchi, alergînd pe ecrane efemeritățile liniilor de baieiaj vertical.

— Dar e foarte simplu, scumpul meu Art. Presupunînd că în mica noastră famiile eu constitui partea feminină, cum s-ar spune, hm... pasivă, atunci... Cine mai e mobil pe-aici în afară de tine ?

Pauză.

— Nu ! zbieră deodată Arthur că toate hublourile zdrăngăniră. Nu! Asta nu se poate ! Old Merlin! Nava, nava mea !

Se gîndi că ar putea, cu un pic de noroc, să-i scoată lui A.B.C. 5—6 ochi.

— Nu te-aş sfătui să încerci, îl avertiză A.B.C.

Vocea îi şovăi o nanosecundă.

— O.M. e foarte irascibil. Şi mai ales gelos. Ai totuşi o şansă dintr-un milion să scapi teafăr din toată istoria.

Pereţii navei vibrară intens. Viteza crescuse considerabil. O.M. se arăta teribil de grăbit şi îndrăgostit. Cylinder simţi că leşină.

— Şi care ar fi şansa ? întrebă.

— În momentul în care vom trece din nou prin sistemul tău solar (asta la întoarcere, bineînţeles) vei fi liber să faci ce pofteşti. Dar fii atent, Cylinder, continuă A.B.C. şiret, se spune deseori că unde sînt deja doi, al treilea e uneori cam în plus. În dragoste, se ştie, e nevoie de doi. Cît timp n-ai să deranjezi pe nimeni, nimeni nu te va deranja. În mica ta cabină ai tot ce-ţi trebuie. Ai acces la frigider şi la videotecă. În caz de extremă urgenţă, repet, numai atunci, ai voie să mă inoportunezi cu un mesaj şi ai grijă să fie cît mai scurt cu putinţă. Unul dintre terminalele mele îţi stă la îndemînă. Şi acum... la revedere, Art! Sper să devii în curînd un bun prieten de familie.

Şi clipi nerăbdător din beculeţe indicîndu-i ieşirea.

Arthur B. Cylinder se ridică ameţit. I se părea că e beat, marţ de beat, aşa cum nu i se mai întîmplase de multă vreme. În urmă auzi metalul uşii îmbucîndu-se cu un clănţănit sinistru.

Dormi prăvălit în mica sa cabină, asaltat de viziuni danteşti, înfiorătoare.

Se trezi mahmur. Dincolo de sticla metalizată a hublourilor, stelele îl priveau ostile, străine.

Ce-ar fi putut face ? Toate legăturile radio treceau, bineînţeles, pe la A.B.C. Şi-apoi era prea speriat pentru a mai spera încă într-o farsă de prost gust. ,,Tîrfă!" îşi zise deznădăjduit şi amuţi înfricoşat că cineva sau ceva l-ar putea auzi. Înfricoşat că el însuşi începuse să creadă... Să creadă! „Dumnezeule! îi urcă pe buze urletul de triumf. Dumnezeule!" Şi apoi din nou : ,,Tîrfă ! O şansă dintr-un milion spui? Un milion de şanse, îţi spun eu !".

Se aşeză fluierînd vesel în faţa consolei. Se gîndi o clipă apoi degetele îi alergară singure pe taste :

„Draga mea A.B.C.,

Ceea ce am simţit în clipa în care te-am văzut nu poate fi cuprins în rîndurile banale ale unei scrisori de dragoste. Te aştept diseară, la 9, la videotecă. Ai şi acolo, mi se pare, un terminal. Al tău care te adoră, Art

P.S. O.M. n-o să afle nimic."

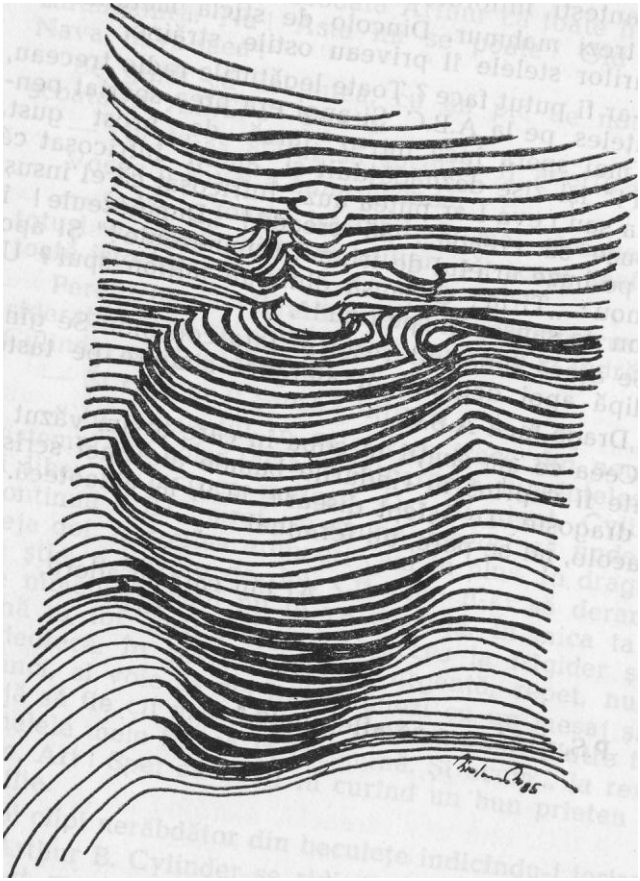

Homunculus

Ilia Varşavski

Marinar, inginer constructor, cercetător ştiinţific, Ilia Varşavski (1909 — 1974) a adus în literatura sovietică de science fiction povestirile umoristice cu roboţi şi maşini inteligente. El a rămas în memoria cititorilor săi ca un maestru incontestabil al genului scurt, al ironiei muşcătoare şi al parabolelor avertisment.

În literatura de anticipaţie a debutat tîrziu, în 1962 (tot în acel an, Colecţia de povestiri ştiinţifico- fantastice avea să-1 facă cunoscut cititorilor săi români cu povestirea *Index* E — *81),* dar reuşeşte să se afirme rapid atît prin numărul mare de povestiri, pe care-1 trimite cu regularitate spre redacţii şi edituri, cît mai ales prin maniera aparte a scrisului său.

Din cei aproape 12 ani de creaţie literară SF au rămas memorabile numeroase volume de povestiri: *Cafeneaua moleculară* (1964), *Omul care a văzut anti- lumea* (1965), *Soarele apune Ia Donomaga* (1966), *Prăvălia cu noutăţi* (1970), *Nu sînt simptome alarmante* (1972), iar unele din povestirile sale mai apar încă şi astăzi în antologiile internaţionale.

*

Roboţii şi maşinile inteligente din povestirile lui Ilia Varşavski seamănă foarte mult cu oamenii. Ca în povestirea de faţă, de pildă, apărută în 1967, în care sentimentul încercat de robot este unul profund omenesc. Dar chiar dacă tonul este de cele mai multe ori ironic, din aceste povestiri răzbate cu putere un adevăr universal : „Pentru a nu deveni roboţi între roboţi, oamenii trebuie să fie tot mai mult oameni."

M-a trezit țîrîitul telefonului. Pe cadranul fosforescent al ceasului deşteptător, limba mică trecuse de două. Nedumerit din cauza orei tîrzii, am ridicat receptorul.

— În sfîrşit, te-ai trezit! am auzit vocea tulburată a lui Smirnov. Te rog, vino de urgență pînă la mine.

— Ce s-a întîmplat?

— O mare nenorocire. A dispărut Homunculus. E cuprins de ideea distrugerii şi mă-ngrozesc pur şi simplu de ce este capabil să facă în asemenea stare.

— Ți-am spus doar... am început, dar am fost întrerupt de nişte zgomote sacadate ce se auzeau în receptor.

Nu mai e vreme de pierdut.

Homunculus! Eu îi alesesem numele, tocmai cînd Smirnov avusese ideea creării unui robot gînditor, cu voință independentă. Intenționa să utilizeze elementele moleculare de nivelare inventate de el pentru modelarea creierului uman.

Încă de atunci am protestat împotriva acestei aberații. Nu reuşeam să înțeleg cum poate să folosească aceste elemente. Avusesem întotdeauna impresia că limitele ciberneticii sînt atinse odată cu sinteza automatelor. Eram convins de infinitatea posibilităților de a modela natura vie, dar încercarea modelării electronice a creierului uman mi se părea o bazaconie. La drept vorbind, mă înspăimînta inevitabilul conflict între om şi omologul lui mecanic, creatură lipsită de orice trăsătură omenească, dar cu voință independentă, condusă nu de simțuri, ci de legile reci şi abstracte ale logicii matematice. Eram convins că automatul, cu cît va fi mai desăvîrşit, cu atît mai neomenească va fi comportarea lui în alegerea mijloacelor de obținere a țelurilor propuse. Atunci îi spusesem toate astea lui Smirnov, care-mi replică :

— Eşti tot atît de... cu aceia care încearcă să argumenteze că dezvoltarea unui embrion omenesc în eprubetă încalcă normele elementare ale eticii. Un savant nu-şi poate permite luxul de a deveni sentimental în astfel de cazuri.

— Cînd cresc un embrion uman în eprubetă, l-am contrazis eu, pentru folosirea țesuturilor lui la operații ce necesită grefe, atunci asta mi se pare uman şi justificabil din punct de vedere al eticii. Dar imaginează-ți că îi trece cuiva prin cap să crească, din curiozitate, în eprubetă, un om viu. O asemenea încercare, cum este obținerea creierului unui homunculus este, după mine, tot atît de respingătoare ca şi crearea hibridului om-maimuță. Un Homunculus, am rîs în hohote. Asta-i tot ce ne mai lipsea ! Şi ăsta o să fie numele robotului : Homunculus.

Smirnov mă aştepta pe scară.

—Vino şi admiră, mi-a spus, deschizînd uşa apartamentului.

Am rămas uimit. Lîngă intrare zăceau, aruncate pe jos, resturi dintr-un televizor. Se părea că cineva îl distrusese meticulos, cu o plăcere sadică.

Am simţit apoi mirosul specific de gaz şi am intrat la baie. Conducta de gaz se volatilizase. Doar cîteva bucăţi torsionate de armătură se observau într-un colţ al holului.

Am închis robineţii, apoi m-am îndreptat spre cabinetul lui Smirnov. Aici furia distrugerii îşi făcea mai puţin smţită prezenţa, dar cărţile de pe rafturi şi hîrtiile de pe birou erau într-o dezordine cumplită.

— Cum s-a întîmplat ? am reuşit să întreb în timp ce mă aşezam pe divan.

— Nu pot să-ţi povestesc aproape nimic, spuse el încercînd să facă ordine în hîrtii. Ştii că, acum un an, l-am luat pe Homunculus din laborator şi l-am dus acasă la mine pentru a-1 supraveghea cît mai atent.Acum două luni robotul meu s-a întristat. Dintr-o dată a început să-1 intereseze tot ce era legătură cu moartea. Deseori mă întreba din ce cauză apare ea. Acum trei zile m-a rugat să-i povestesc cît mai amănunţit prin ce se deosebeşte el de om. Apoi m-a întrebat dacă o să-mi treacă vreodată prin minte să-1 omor. Şi-atunci am făcut o greşeală. Mă plictisise în asemenea hal cu ipohondria lui încît l-am ameninţat cu demontarea dacă nu-şi schimbă purtarea şi nu se hotărăşte odată să-şi aprofundeze lecţiile date de mine.

— Şi-atunci voi înceta să mai exist ? Nu va mai rămîne din mine decît o grămadă de subansamble moarte ? mă întrebă el privindu-mă atent în ochi.

I-am răspuns afirmativ.

După această discuţie a amuţit. Două zile întregi s-a gîndit cu încordare. Şi iată că astă-seară, venind acasă, am observat că uşa de la intrare era deschisă, iar apartamentul meu într-un asemenea hal de parcă trecuse prin el o turmă de elefanţi sălbatici. Iar Homunculus dispăruse.

— Unde-ar fi putut să se ducă ?

— Sincer să fiu, nu ştiu. O singură dată a fost pe stradă, atunci cînd l-am adus acasă de la laborator. Poate a memorat drumul şi s-a dus acolo. Fără un plan însă, este imposibil să-1 găsim. Cel mai bine ar fi să vedem dacă nu-i în laborator.

Am ieşit din nou pe scară. Mi-au atras atenţia cîteva bare de oţel ce susţineau balustrada. Erau smulse, iar una din ele lipsea. Mi s-a

făcut frică. Era uşor de presupus ce înseamnă un robot înfuriat ce fuge de demontare şi care este înarmat cu o bară de oţel.

Am ieşit în stradă şi am ocolit balconul. Lîngă un magazin universal se afla o maşină de miliţie şi, în ciuda orelor tîrzii, se strînseseră acolo vreo douăzeci de trecători, lîngă o vitrină spartă.

Era suficientă numai o privire fugară spre haosul ce domnea în magazin ca să înţelegi ce se întîmplase acolo : urmele aceleiaşi furii absurde şi ale unei sete oarbe de distrugere, ce mă uimiseră în apartamentul lui Smirnov. Magnetofoane şi aparate de radio sfărîmate erau aruncate chiar şi în stradă.

Smirnov îmi arătă tăcut o păpuşă mare, cu capul rupt şi am înţeles atunci ce soartă groaznică îl va aştepta pe cel ce se va nimeri în drumul lui Homunculus.

Doi miliţieni însoţiţi de un cîine ieşiră din magazin. Cîinele se agita neputincios pe trotuar.

— Nu prinde urma, se plînse unul din miliţieni.

Smirnov opri un taxi care tocmai trecea şi spuse adresa laboratorului.

Spre marea noastră mirare portarul, aflat în serviciu de seara trecută, stătea liniştit la un ceai şi nu auzise nimic, despre nici un fel de roboţi. Am cercetat toate încăperile, dar n-am găsit nimic suspect. Pierduserăm urma lui Homunculus.

Smirnov se aşeză obosit pe un scaun.

— Acumulatorii îl ţin două zile, spuse el ştergîndu-şi fruntea umedă. Greu de imaginat cam ce-ar putea face în tot acest timp. Din nefericire este suficient de şmecher încît să găsească o modalitate pentru a-şi încărca acumulatorii atunci cînd se vor descărca.

Trebuie luate de urgenţă măsuri radicale.

Ne-am dus la miliţie. Locotenentul de serviciu ascultă cam sceptic toată povestea, totuşi, la perspectiva urmăririi monstrului de oţel cuprins de mania răzbunării, i se trezi instinctul profesional.

Luă imediat legătura cu toate secţiile de miliţie. Nu ne rămînea altceva de făcut decît să aşteptăm. Un mecanism foarte bine reglat, maşinăria menţinerii ordinii, începu să funcţioneze.

Au început să apară primele comunicări : obişnuitele întîmplări nocturne. Chiar şi-n crimele comise nu se simţea, aşa cum spun procurorii, ,,stilul criminalului", acum binecunoscut.

Era clar că robotul se ascunsese pe undeva şi va aştepta pînă cînd vigilenţa urmăritorilor va slăbi.

Aproape de răsăritul soarelui, obosiţi şi neliniştiţi, ne-am luat rămas bun de la locotenent şi ne-am dus acasă la Smirnov, cu gînd să stabilim, la o ceaşcă de cafea, viitorul plan de acţiune.

Visurile noastre erau însă sortite eşecului.

Urcînd scara am văzut uşa de la apartament făcută bucăţi şi lumină în toate camerele.

L-am privit pe Smirnov şi mă uimi paloarea stranie a feţei lui.

— Homunculus a venit să încheie socotelile cu mine, mormăi el lipindu-se de perete. Dacă nu-l suni imediat pe locotenent sîntem pierduţi.

După cîteva minute sosi o maşină cu trei miliţieni.

— Criminalul se află în acest apartament ? întrebă bravul locotenent în timp ce-şi desfăcea tocul pistolului. Cine cunoaşte amplasarea camerelor ?

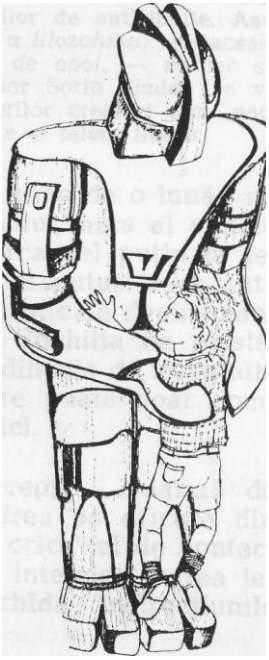

— N-o să rezolvaţi nimic cu pistolul, îl preveni Smirnov. Carcasa robotului este făcută din oţel înalt aliat cu crom şi molibden. Mai bine aşteptaţi-mă puţin pînă fac rost de o prelată de maşină. Este singura metodă de a-l imobiliza pe Homunculus.

Curînd apăru împreună cu un portar solid ce căra o prelată mare.

Eram acum şase. Şase bărbaţi hotărîţi să imobilizeze această maşinărie electronică ruptă parcă din iad. Totuşi, fiecare simţea plutind în aer o anume nelinişte.

— Cred că e în cabinet, şopti Smirnov strecurîndu-şi capul pe uşă. Haideţi după mine. Poate reuşesc să-i distrag atenţia cîteva secunde, ca voi să aruncaţi prelata. Nu ezitaţi nici o clipă fiindcă este înarmat cu o bară de oţel!

Ţinîndu-ne răsuflarea, păşeam încet pe coridor. Smirnov intră primul şi imediat se auzi horcăitul omului sugrumat de strînsoarea mîinilor de oţel...

...Dar ce-am văzut în cabinet ne-a lăsat perplecşi.

Sprijinindu-se de perete, cu capul dat pe spate, Smirnov rîdea în hohote isterice şi sughiţuri.

Stînd jos, printre sfărîmăturile unui aparat de radio şi resturi metalice, în faţa manuscriselor stăpînului său, Homunculus murmura un cîntecel în timp ce meşterea un roboţel. Cînd intrarăm în cameră tocmai fixa capul păpuşii ce-1 luase din magazinul devastat.

Desigur, titlul povestirii îşi are tîlcul lui şi el ne poartă cu gindul spre întunecatul ev mediu, cînd alchimiştii pretindeau că sînt în stare să fabrice oameni artificiali *(Homunculuşi)*

Theophrast von Hohenheim (1493 — 1541), mai cunoscut sub numele de Paracelsus, se pare că este primul care să pretindă acest lucru.

Procedeul este din cale afară de simplu şi, generos, Paracelsus nu 1-a ţinut ascuns.

E suficient, deci, să atragi „esenţa feminităţii" in locul unde fermentează „sămînţa bărbătească" şi imediat ia naştere un Homunculus. Şi pe deasupra, odată adus la viaţa lui artificială, este din capul locului dotat cu o inteligenţă sclipitoare şi vaste cunoştinţe enciclopedice.

Oricum, metoda Iui Paracelsus ni se pare mai la îndemînă decît utilizarea *elementelor moleculare* de *nivelare* pe care ne-o propune Varşavski.

Poveste de apoi

Sorin Simion

Produs al cenaclului ieşan *Quasar,* Sorin Simion (născut în 1957) este unul dintre tinerii scriitori ,,zgîrciți" cu scrisul. Dar cîteva dintre povestirile publicate au fost menționate stăruitor cu ocazia Consfătuirilor naționale ale cenaclurilor de anticipație. Aşa, de pildă, *Povestea timpului şi a filozofului,* sau aceasta, aici în volum — *Poveste de apoi,* — ne fac să sperăm că inginerul constructor Sorin Simion se va impune curînd, în cadrul tinerilor creatori din ,,noul val", ca un autor cu imaginație şi talent literar.

Bătrînul a rămas în bibliotecă timp de o lună ; nu se îngrijise cîtuşi de puțin de bunul mers al stației, dar ştia că roboții se pot descurca cel puțin la fel de bine şi singuri. De altfel, ar fi putut trece sute de ani fără a întîlni nimic altceva în cale decît imensul întuneric al vidului cosmic. Cochilia de plastic şi oțel care era stația urma, mult dincolo de marginile sistemului solar, o orbită pe care poate doar computerul ei central o mai putea ghici.

„Către toate posturile de recepție... Alarmă de gradul întîi! Se interzice coborîrea pe oricare din planetele sistemului. Se interzice orice fel de contact între nave sau stații orbitale. Se interzice luarea legăturii cu Pămîntul. Se vor deschide instrucțiunile P.R.K. încheiat".

În a treizecea zi, bătrînul ieşi din bibliotecă cu un teanc de programe în brațe. Reuşise să transpună în ele toate cunoştințele de chimie, fizică, biochimie, anatomie, fiziologie conținute în biblioteca navei. Împingînd cu umărul uşa transparentă, intră în sala computerului. Docil, acesta înghiți datele şi începu să toarcă, clipind din ochii săi colorați, care acopereau jur-împrejur pereții. Bătrînul se aşează înfrigurat lîngă terminalele executorii, aşteptînd. Maşina dispunea de toate forțele de pe lume şi putea face orice i s-ar fi cerut. După patruzeci de minute, bătrînul avea în față un copil. Era mort.

Instrucțiunile P.R.K. prevedeau în termeni categorici :
1. Îndepărtarea cu maximă viteză de sistemul solar.
2. Aşteptarea unor nai instrucțiuni, în intervalul de timp imediat următor.

Bătrînul se închise din nou în bibliotecă. Ieşi în seara aceleiaşi zile. Noul program era extrem de simplu: computerul trebuia să creeze un ovul şi cîțiva spermatozoizi.

Din clipa aceea dispozitivul de emisie-recepție rămase în permanență deschis, dar nici un mesaj nu veni să lămurească ce se întîmplase dincolo. Timp de treizeci de ani bătrînul aşteptă fără încetare lîngă aparate, tresărind la fiecare zgomot neobişnuit, moțăind în fotoliul din cabina de comunicații. Încalcă o dată consemnul şi trimise un semnal de apel. Repetă chemarea. Încercă să ia legătura cu alte stații sau cu navele răspîndite în spațiu. Într-o dimineață înțelese că era singur.

,,Nu pot înțelege ce se întîmplă. Sînt sigur că n-am greşit nicăieri: am verificat de mii de ori fiecare calcul, fiecare ecuație. Ovulul şi spermatoizii erau o reuşită perfectă. Mediul nutritiv, adecvat. Toate condițiile, toți parametrii, calculați şi verificați. Fecundarea în eprubetă e cea mai banală operație. Şi totuşi..."

Bătrînul rămase în bibliotecă mai mult de un an de zile. În a trei suta optzeci şi cincea zi ieşi tîrînd după el un munte de programe. Le băgă cu răbdare, unul cîte unul, în maşină. Experiența era colosală : reproducerea, într-un spațiu de cîțiva metri cubi şi în intervalul de cîteva zile, a întregii filogeneze. De la substanțe primare, trecînd prin proteine, aminoacizi, coacervate, ...pînă la mamifere şi om. Se opri cînd obținu o formă de trecere între caracatiță şi păianjen. Monstrul era păros, inform, şi-1 fixa din mlaştina liliachie cu trei ochi bulbucați aşezați pe abdomenul flasc. Undeva exista un factor perturbator. Fauna rezultată nu era aceea a Pămîntului.

Cu treisprezece ani în urmă, radarele îi semnalaseră o navă. Avea motoarele oprite, plutea în derivă. Ajutat de roboții de pe stație, după ore şi ore de muncă neîncetată, reuşi să facă abordajul. Să taie o poartă în peretele triplu. Să pătrundă înăuntru. Tot ce găsi fu fotografia unei femei cu gura mare şi cu un neg între sprîncene. Cercetă de mai multe ori întreaga navă. Scotoci prin cele mai neînsemnate colțuri. Nu descoperi nimic altceva. Luă fotografia şi se întoarse. În clipa în care traversa tubul de cuplaj fu întîmpinat prin pereții transparenți ai acestuia de explozia noii zile care începea în sere. Stația lui era un imens inel întunecat al cărui diamant de flori

strălucea galben-roşu-albastru-violet, rotindu-se prin noaptea fără sfîrşit.

Bătrînul rămase mult timp în cabina de odihnă. Stătea întins pe pat, privea tavanul şi gîndea. Apoi, într-o bună zi, merse în sere, trase în piept parfumurile care se amestecau în juru-i, rupse o floare şi, zîmbind, intră in camera computerului. Se întinse în cuşeta instalată alături. Roboții veniră să-i aşeze pe piept şi pe frunte şi pe ochi ventuzele cenuşii ale electrozilor. Un păienjeniş de cabluri îl lega de maşină. Şi atunci bătrînul adormi.

— Ce-a fost asta ?

— O... aşa... un fel de poveste despre oameni, spuse RB-26.

— Cred că te-ai dereglat. (Scarpină-mă, te rog ; pe spinare.) Ți-am mai explicat: oamenii nu există. Strigoii, fantomele, oamenii..., toate acestea sînt invenții ale celor fricoşi. Singurele ființe care există sîntem noi, roboții. Trebuie să treci neapărat pe la recondiționare. Dar hai întîi în sere, să ne jucăm, mai zise copilul.

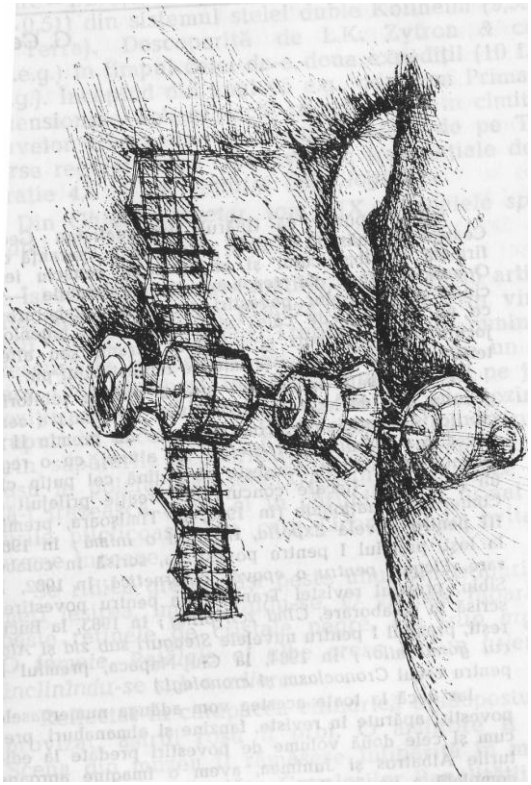

Un prieten de pe Gensuym

George Ceauşu

Putem spune că tînărul informatician George Ceauşu (s-a născut în 1954) este deja o speranță confirmată a dinamicului şi ambițiosului cenaclu ieşan Quasar. O voce cu rezonanțe inconfundabile — în ciuda numeroaselor povestiri scrise în colaborare — ce ne propune, de cele mai multe ori, ingenioase jocuri de paradoxuri şi metafore stranii sau alteori terifiante descinderi pe tărîmurile fantasticului pur.

Prozele sale încep să atragă atenția iubitorilor genului încă de la a 9-a Consfătuire națională a cenaclurilor de anticipație, cînd primeşte un premiu II cu povestirea *Infinitul şi tristețea.* De atunci, cu o regularitate de invidiat, reuşeşte să obțină cel puțin cîte un premiu la fiecare concurs de creație prilejuit de Conferințele naționale (în 1980, la Timişoara, premiul III pentru nuvela Experia, *trimiteți o inimă* ; în 1981, la Iaşi, premiul I pentru povestirea, scrisă în colaborare, *Elegie pentru o epavă cibernetică,* în 1982, la Sibiu, premiul revistei Transilvania pentru povestirea, scrisă în colaborare, *Cînd zeii plîng* ; în 1983, la Bucureşti, premiul I pentru nuvelele *Steaguri sub zid* şi *Atacul gondronilor*; în 1984, la Cluj-Napoca, premiul II pentru eseul *Cronoclasm şi crorioiagi.)*

Iar dacă la toate acestea vom adăuga numeroasele povestiri apărute în reviste, fanzine şi almanahuri, precum şi cele două volume de povestiri predate la editurile Albatros şi Junimea, avem o imagine aproape completă a unuia dintre cei mai prolifici scriitori de anticipație din „noul val".

Gensuym [dzensuim]. Planeta a treia (d=l,2®, turtire-1/272,5, m-0,9M, p = 0,79, g= 1,1 *g,* albedo = 0,51) din sistemul stelei duble Kollheim (9,53 a.l. de Terra). Descoperită de L.K. Zytron & colab. (7 î.e.g.) în timpul celei de-a doua expediții (10 î.e.g.- 8 e.g.). începînd din anul 15 e.g., odată cu Prima Redimensionare Tehnologică, transformată în cimitir al epavelor cibernetice şi biocibernetice de pe Terra. Curse regulate spre Gensuym cu transpațiale de generație 4,5 (V. şi *Cimitire tehnologice.)*

Din Ghidul planetar, tom XIX: Planetele specializate)

Îşi reactivă gradat funcțiile, îşi deştepeni articulațiile, apoi răscoli cu proteza prin iarbă, în virtutea unui reflex mai vechi. Treptat, ochii luminoşi îi crescură în intensitate. Îşi roti privirea pe un semicerc. Ceilalți ciberi, inactivați, erau întinşi pe jos, în poziții adesea caricaturale, ca literele unei lozinci de trupuri la o ceremonie pe Marele Platou. Pătrunzînd prin săpăturile acoperişului metalic, lumina astrului roşu le poleia platoşele. Orologiile biologice aveau să-i trezească şi pe ei în curînd. Ar fi urmat ritualurile plicticoase pe care Licorn 40 le evita de-o vreme încoace.

Se ridică greoi, păşi peste unul din trupuri şi nimeri ieşirea, împleticindu-se. O viziune fugară pluti peste retinele de cristale negre. *Un trup argintiu... O femeie. Petalele ei albe cresc pe un lujer înalt, înclinîndu-se sub o adiere...*

Reflectat în carapacea cilindrică a adăpostului improvizat, astrul roşu îl orbi. O amintire îl deruta. Scena din muzeu îi rămăsese întipărită în memorie. Surprins de o năvală a Cavalerilor Banalității, se ascunsese într-o armură. În scurt timp, hoarda de roboți se împrăştie. Rămase numai unul care se apropia de el, întrebînd galant:

— Doriți să dansați, doamnă ?

Înghețat, Licorn 40 îl fixa prin găurile coifului. Nu ştia ce să facă, deşi nu se aştepta să fie atacat : Cavalerii Banalității nu distrug armuri. Robotul nu insistă; se retrase, încercînd să nu tropăie, apoi meşteri ceva la panou: o muzică vaporoasă inundă încăperea. O melodie veche, atît de veche, încît acordurile se clătinau la fiecare pas, aşa cum făcea şi robotul acum. Se oprise în fața armurii vecine.

— Doriți să dansați, doamnă ? întrebă el, pe un ton mai ridicat.

„Doamna" nu se clinti. Robotul repetă întrebarea, de astă dată urlînd. Ea nu dădu nici un semn. El se apropie încet şi o strînse în brațe. Metalul pîrîi, scrîşni, se contorsionă, apoi robotul, disprețuitor, dădu drumul armurii, care, încovrigată, îi zăcea acum la picioare.

Vru să repete jocul cu o a treia armură, dar, înainte de-a o strînge în brațe, îi veni o altă idee. O ridică de pe pardoseală, poticnindu-se: „doamna" de fier era grea. Se rotiră o dată, în timp ce ritmul se schimba, şi dispărură amîndoi pe fondul unui marş triumfal, descriind volute din ce în ce mai largi.

Robotul spusese „doamnă", ceea ce însemna „femeie" prin excelență. Nedumerirea lui Licorn 40 începea de aici : femeia visată de el n-avea nici un pic de fier. Oare armura avea petale ? Nu-şi mai amintea. Cimitirul epavelor cibernetice tresărea ca un om cu solzi, pe jumătate îngropat în pămînt. Companionul galben al Soarelui roşu abia se ghicea la orizont, deasupra mozaicului de fațete metalice.

Un monotonic se strecură afară din adăpost. Ca de obicei, se trezise cu o oră mai devreme şi îndeplinise cu cea mai mare minuțiozitate Ritualul metalelor şi, mai apoi, al noilor tehnologii. Era bine îmbinat, dar cenuşiu de sus pînă jos, cu excepția brațelor, pe care era tatuată, de sute de ori, aceeaşi etichetă comercială. Bolborosi ceva spre el, iar Licorn 40 se opri.

— N-am înțeles.

Pe fundalul unui țiuit intens, monotonicul îşi regăsi vocea limpede, melodioasă :

— Tu ne faci cinste.

— Mulțumesc, murmură absent Licorn 40.

— Ne fac cinste şi ceilalți, cinstind ritualurile.

— Desigur.

— Cinstim cu toții această zi care ne face cinste.

— Dar ce zi e azi ?

— O zi care ne face cinste tuturor.

— A, da, îşi aminti Licorn 40. Ziua învestiturii.

— Cinstite ciber reformat, să o cinstim aşa cum se cuvine — pe Marele Platou, declamă monotonicul.

— Vin mai tîrziu, se eschivă Licorn 40. Nu-i plăcea să meargă întovărăşit de cineva, mai ales cînd acest cineva era un monotonic.

— Nu ne faci cinste ! scrîşni monotonicul şi se îndepărtă semeț. Se pierdu în umbra unei imense nave spațiale, care stătea pe-o rînă, la marginea drumului.

Licorn 40 o luă spre Platoul Central, examinînd păienjenişul de conductori care îngusta trecerea. Reperă şanțul în care clipoceau tot felul de gîngănii. Trebuia să-l ocolească. În apa cu urme de țiței plutea o ciudățenie geometrică, emițînd sunete ca de gramofon uzat. Deodată, o platoşă se ridică din adînc, se scutură şi un trup dezarticulat îi sări în față, blocîndu-i trecerea; arătarea îşi ridică

fruntea din care se scurgea un filament; încercă să ajungă la verticală, nu izbuti, funcția de echilibru îi era serios dereglată.

— Confucius, tresări Licorn 40, repezindu-se să-1 sprijine. Fără succes, însă. Fostul vrăjitor şi savant al tribului, pe care îl recunoscuse sub masca de noroi, se dezechilibră, căzînd cu zgomot. Cînd se aplecă să-1 ridice, Licorn 40 îi auzi glasul şi încremeni.

— Scuză-mă, sînt beat.

Confucius rămăsese întins pe spate. Ochii îi ardeau în cap, dar expresia lor se detaşa de cea a fetei.

— Funcționezi, băiete, funcționezi ? întrebă el, ridicîndu-se într-o rînă. Nu aşteptă răspunsul: Eu nu mai sînt eu, Atarak mi-a luat aproape totul.

Licorn 40 se nelinişti: dacă pe undeva era vreo sondă-spion, dintre miile instalate în zona habitatului? (Atarak fusese mai mult decît prevăzător).

— Taci, eşti beat, spuse el, lipsit de convingere.

— Nu te îmbeți şi tu ? Am imagini de pe Pământ, şopti Confucius, misterios. Funcțiunile biocibernetice ale lui Licorn 40 se accelerară subit.

— Îmi poți arăta o femeie ? întrebă el, speriat de perspectiva refuzului. Gura celuilalt se destinse pînă la urechi:

— Ha, ha, te-am prins ! Eşti un îndrăgostit!

Se ridică greoi. O lumină albastră îi zvîcni deasupra capului.

— Să trag mai întîi o duşcă. Ah, ce înalt e muntele ăsta !

Licorn 40 îşi înfipse cîrligul protezei în pieptul lui.

— Dă-mi mai repede femeia, beţivanule !

— Bravo, un îndrăgostit reuşit, aprecie vechiul vrăjitor şi savant al tribului. Îndrăgostiții sînt agresivi. Îți dau femeia, dar te îmbeți. Te faci praf, ca mine. Atarak a interzis beția — eu l-am sfătuit asta — şi a confiscat imaginile de pe Pământ.

Îi întinse un teanc de casete pe care Licorn 40 i le smulse din mînă. Nişa senzocaptoare de la tîmplă. *Femeia. Petalele albe, înghițite de întunericul minții... Lujerul verde, frunzele subțiri...*

— Şi dacă nu-i o femeie, n-are nimic de fier ?

— Exclus ! îl asigură Concifus. Dar cum e ? Cum e ? îl iscodi el.

— Porcule, îl gratulă Licorn 40. E ceva intim, nu te interesează.

Confucius nu observă jignirea ; sau poate nu cunoştea toate noțiunile. Se lansă într-o lungă disertație pe tema veninului dragostei, una dintre chimicalele care pot conduce şi la soluția supremă : auto-suprimarea.

Drumul se lărgea. Clătinîndu-se, cei doi înaintau spre Marele Platou. Aştrii se ridicaseră, închipuind deasupra un fel de stelă funerară, arzînd.

Caruselul multicolor care le juca în ochi se înteți. Deodată, în jungla metalică începu să bată vîntul şi în curînd structura înaltă de circuite zăngăni, de parcă s-ar fi ridicat deasupra o aripă distrugătoare.

— Să ne ascundem ! strigă Confucius. Sînt Cavalerii Banalității !

În depărtare, scheletele metalice se clătinau ca firele de iarbă, căzînd. Retezați, pilonii se prăbuşeau într-o ploaie de scîntei. Tufişuri de conductori luaseră foc. Vuietul venea semănînd ruină şi distrugere. O luară la fugă, dar tăvălugul se apropia din urmă. Se strecurară în pîntecul unei turbine numerice cu cängi. Şi, de îndată, sfîrîitul aruncătoarelor de plasmă, şuierul săbiilor cu incandescență, zgomotul prăbuşirii grinzilor de oțel, tropotul caravanei robotice, cavalcada de strigăte acoperiră totul.

La fel de rapid cum începuse, furtuna se potoli. Hoarda de robi reformați se îndepărtase. Ascultară alent, lipiți de găoacea metalică în care se retraseseră. Se ridicară. Oțelul şi plasticul topit gîlgîiau în cîteva pîrîiaşe subțiri. Cele mai multe se închegaseră. Săbiile cu incandescență, care ciopîrțiseră turbina, atinseseră şi proteza lui Licorn 40. Acesta privea acum ciotul rămas ca pe un obiect care nu-i aparținea.

— Nu înțeleg ee vor, bolborosi el.

— Se plictisesc. N-au altă ocupație. Iar o proteză şi o jumătate a ei sînt acelaşi lucru : un braț fals, îl linişti Confucius, dînd cu piciorul robotului zdrobit de căderea unui pilon. Numai Dragostea e nemuritoare şi adevărată. Un sentiment care mi-a reuşit pe deplin.

— Cum ? Tu ai făcut asta ? se pomeni strigînd Licorn 40. Cînd ? Nervozitatea îi difuza în circuitele emoționale. Îl prinsese de umăr pe Confucius şi îl zgîlțîia. Cînd ai făcut implantul de sentimente, vrăjitor afurisit?

— În timpul depanărilor, cap sec, cînd umblam prin mațele tale. Nu era mai bine să te fi lăsat aşa, un ghemotoc de circuite ?

Confucius era din nou stăpîn pe situație.

— Dar de ce un singur sentiment ? mai întrebă Licorn 40, de astă dată şters, fără nuanță.

— Posibilitățile tehnice, dragul meu, posibilitățile tehnice şi, în acelaşi timp, trebuia să ne apropiem de esența umană : sentimentul unic, irepetabil. Voiai să te fac un Fricos, un Mînios, un Disperat ? Sau să amestec sentimente, un amalgam din care să nu mai înțelegi nimic?... Hai, lasă asta, mai bine să bem.

Nu departe se zărea platoul de ceremonii. Drumul se lărgise ca un estuar, ciberii înaintau spre locul învestiturii izolați sau în grupuri mici, procesiunea pestriță era completată de cîte un robot reformat. Şi fiecare din membrii acestei procesiuni avea cel puțin un defect vizibil, în înfățişarea fiecăruia şchiopăta ceva, şiruri de trupuri cu o strălucire metalică se scurgeau pe platou ca o tristă cruciadă cibernetică, înfrîntă mai înainte ca lupta să fi început.

Prin cortina de trupuri ce creştea în jur, Licorn 40 descoperi doi ochi ce aruncau spre ei sclipiri de răutate ; chipul celui din umbră se ivise o clipă, apoi se pierduse în mulțime. De ajuns pentru a fi recunoscut de Licorn 40, care se întoarse alarmat spre Confucius : obscura lor discuție intrase în atenția Depanatorului Principal. Maestru de necontestat al vindecărilor, acesta îndeplinea şi funcția de vrăjitor al tribului, ceea ce însemna că atributele lui de savant şi de filosof se subînțelegeau ; deci, noul Confucius, care îşi luase un titlu în plus.

Între timp, piața se umpluse. Pe deasupra mării de capete văzură podiumul instalat în centrul ei. O cărare se deschise în mulțime, iar şeful uniunii de triburi, drapat în negru, înaintă protejat de ariciul de suliție ale războinicilor. Atarak se apropie de podium, urcă ; un gest inhibitor al său transformă vacarmul de pînă atunci într-un murmur, după care murmurul se stinse, făcînd loc unei tăceri amenințătoare.

— Ciberi ! tună în microfoane vocea lui Atarak. Astăzi trăim o zi măreață pentru noi toți. Ziua unei noi Investituri.

Fără îndoială, era meritul lui că din hoardele de ciberi din zona cathartică a lui Gensuym crease o singură uniune tribală ; vechile ritualuri tehnologice, atît de mult ignorate, fuseseră repuse în drepturi. În guvernarea pe care o exercita se sprijinea pe două caste a căror prezență se făcea simțită din plin în această adunare : războinicii şi depanatorii.

— Ciberi, continuă Atarak, iată-ne trăind o nouă eră din istoria civilizației : era tribală. Este un apogeu al evoluției sociale şi un exemplu grăitor oferit de noi Pămîntului care ne-a alungat.

Aplauzele şi urletele de aprobare îi acoperiră ultimele cuvinte, megafoanele şi înregistrările sonore fuseseră puse în funcțiune, tălăzuirea se propaga peste capetele mulțimii. Licorn 40 privi în jur : mandibule strînse, fețe impenetrabile. Vocea lui Atarak vibra, urletul megafoanelor se ridică din nou, Licorn 40 se lupta cu aceeaşi inerție paralizantă, ceilalți erau în aceeaşi stare de semitrezire, doar Confucius se smulsese din beția de imagini, urmărind atent cuvîntarea.

— Vezi, astea sînt teoriile mele, îi spuse el. Acum îmi pare rău că am proferat atîtea inepții în fața lui Atarak. Văd că le-a luat chiar pe toate, fără să schimbe nici un cuvînt.

Da, acum Licorn 40 sesizase mişcarea : Depanatorul Principal îşi întoarse capul spre ei; zidul de trupuri care îi despărțea era destul de îngust.

— Planeta noastră va deveni leagănul civilizației terestre, continuă Atarak, după ce şi ultimul ecou al uralelor se stinse.

Ceremonile de învestitură semănau între ele nu numai prin programul strict după care se desfăşurau (în urma căruia acelaşi conducător era investit cu aceleaşi funcții; conta mai mult ceremonia în sine), ci şi prin conținutul invariabil al discursului rostit cu acest prilej : viața urbană i-a îndepărtat pe oameni în mod fatal de natură. Singura soluție pentru depăşirea impasului era reîntoarcerea în vechile oaze ale civilizației, împrăştiate prin jungla amazoniană sau prin insulele Oceaniei. Tereştrii vor descoperi în curînd avantajele unei societăți tribale a viitorului, după exemplul oferit de Gensuym.

Iarăşi se ridicară aplauzele, dar uriaşa insectă miriapodică a mulțimii, dormitînd în picioare, îşi clătină în semn de lehamite zecile-i de mii de capete.

— Bravo, Atarak ! se auzi strigătul lui Confucius.

— Taci, ce te-a apucat — şopti Licorn 40 — eşti beat, eşti foarte beat — şuieră Licorn 40 — n-auzi să taci ? — urlă Licorn 40, prinzîndu-1 de braț şi trăgîndu-1 spre el.

Depanatorul Principal se apropiase prin aglomerație, cîntărind din ochi — ochii roşii, înfipți în vîrful capului țuguiat — distanța care îi despărțea. Vocea lui Atarak vuia în amplificatoare; scăzu deodată, neaşteptat — moment de acalmie înaintea unei noi furtuni.

— Bravo, Atarak ! Bravo, bravoo !

Confucius striga ca un apucat. Masa de trupuri fremăta, înghițindu-i vorbele şi trădînd intenția de a schița o mişcare complexă, dictată de rațiuni obscure. Tocmai atunci Depanatorul Principal sfîşie cortina vie ce-i despărțea şi două brațe lungi țîşniră spre Confucius, apucîndu-1 de cap. Un val de aplauze se sparse deasupra, ca un gîlgîit de muribund. Cîteva clipe după aceea, întins la pămînt, cu membrele răsucite, fostul vrăjtor şi savant aducea cu un gîndac mai mare, pe care cineva călcase din greşeală.

— Confucius..., murmură Licorn 40, încercînd să-1 ridice de jos.

Depanatorul Principal se topise printre ceilalți, care începuseră să simtă deficitul energetic, obosiseră, timpul se scurgea greu, înecat în apa tulbure a cuvintelor mari, discursul se sfîrşise, totuşi, iar sarabanda tam-tam-urilor împînzi văzduhul, războinicii încropiră în

jurul podiumului un cerc şi porniră dansul, pămîntul se cutremura sub tălpile metalice. Confucius, îngăimă Licorn 40, apoi izbucni într-o stare pe care n-o cunoştea — aslfel de stări erau date numai îndrăgostiților.

Cînd sesiză că mulțimea se împrăştiase, astrul galben al lui Gensuym cobora spre apus. Se simțea sleit, dar nu se dezlipise de lîngă trupul celui întins pe jos. „Cine eşti" ?, se auzi deodată o voce slabă. Licorn 40 îşi spuse numele în şoaptă, deşi nimeni altcineva nu-1 mai putea auzi, în ochii celui căzut sclipi o lumină : „cum mai funcționezi, băiete ?", „normal", „nu-mi amintesc nimic", spuse Confucius, senin, „sînteți vrăjitorul şi savantul tribului", „am fost, poate", spuse Confucius, „totuşi, n-am putea să ne îmbătăm şi noi, ia spune, eşti un Furios?", „nu, un Îndrăgostit", „ne putem îmbăta împreună", conchise vechiul înțelept şi, cu infinite precauții, se ridică.

— Merită să ne îmbătăm. Ție îți dau o femeie, dar ce-ar fi să bem pentru Prietenie?

— Merită ?

— A, nu ți-am spus, am păstrat pentru mine un sentiment deosebit. Eu m-am făcut Prieten, spuse cu emfază Confucius.

— Prieten al cui ? vru să afle Licorn 40.

— Cum al cui ? E un sentiment-unicat, nu mai e nici un Prieten pe planeta asta.

— Şi atunci ?

— Ei, asta-i ! spuse înțeleptul, împăciuitor. Tu n-ai cum să înțelegi cît de minunat este să fii Prieten.

Declic: marea. Un alt albastru, văzduhul lichefiat. Beția reîncepuse.

— Ce frumoasă e marea ! exclamă Confucius, încercînd să culeagă în palma lui ca o gheară nisipul unui țărm imaginar.

Declic: muntele. Panta domoală, împădurită pînă aproape de vîrf.

— Hai, bea şi tu.

— Imagini ? întrebă Licorn 40. De ce nu te îmbeți de realitate ? Eu vreau să ajung pe Pămînt.

Brusc, înțeleptul deveni atent.

— Femeia nu există. E o născocire a mea.

— Transpațialul spre Pămînt n-a plecat încă. Încerc să mă strecor înăuntru.

— Scoate-ți din cap ideile fixe ! Confucius ridicase glasul. Te-ai gîndit la o planetă plină de bătrîni, de bolnavi, de lichele...

— ...Şi beți vi.

— Te-ai gîndit ?

— Da. Gensuym. Dar ce-i bătrînețea ?
— Un fel de rugină, de coclеală.
— Exact. Gensuym.
— Dar ia gîndeşte, Pămîntul...
Licorn 40 îi întoarsese spatele, pornind grăbit.

O luă pe urmele lui, clătinîndu-se — pendula temporală, cadrul nemişcat — clătinîndu-se — punctul în mişcare, cadrul nemişcat —, pînă cînd amurgul Soarelui roşu îi înghiți.

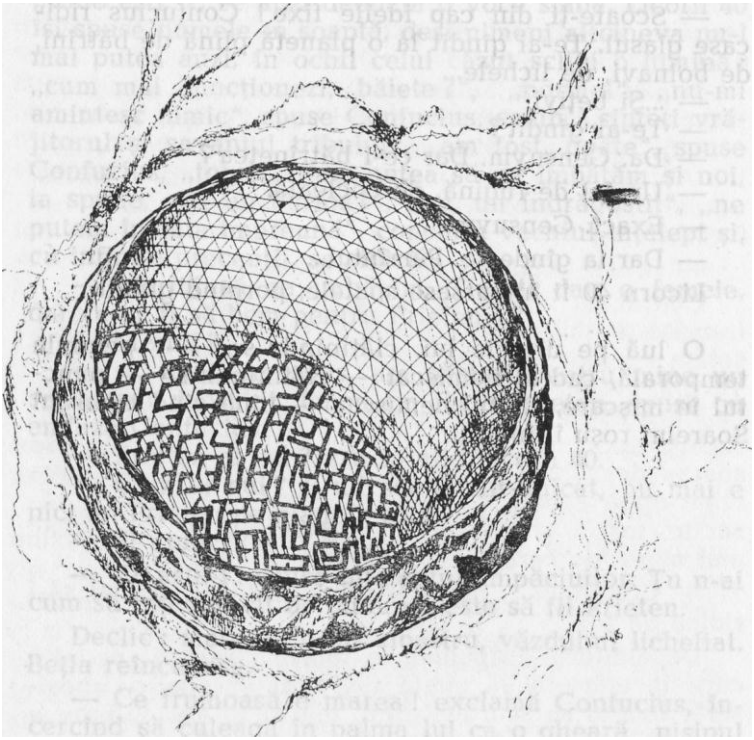

Generația a treia

Deszo Kemeny

Scriitor binecunoscut astăzi şi în afara Ungariei, Deszo Kemeny s-a născut la Budapesta în 1925. Se înscrie la Universitatea Tehnică dar, în ultimul an, o abandonează pentru Facultatea de Arte. Traduce poezie, scrie povestiri scurte pentru copii şi este, pe rînd, corector, muncitor necalificat în construcții, grădinar, electrician, meditator, ziarist.

Primul volum care-i apare este de literatură ştiințifico-fantastică şi se intitulează *Drumul cel mai scurt* (1958), pentru ca în 1970 să-şi încerce talentul, într-o nouă direcție — SF-ul policier, cu volumul *Misteriosul țap — Billy.* Cartea s-a bucurat de un succes enorm şi o bună parte din ea a fost solicitată pentru antologiile internaționale, *Arma invizibilă* (apărută în R.D.G.) şi *Accidentul profesorului Balla* (în U.R.S.S.).

Povestirea care urmează a apărut tot în acest de pe urmă volum, iar iubitorii români ai genului au putut-o asculta, dramatizată, într-una din emisiunile de radio, *Exploratorii lumii de mîine,* emisiuni realizate cu pasiune şi pricepere de neobositul Dan Ursuleanu

— Cheamă-1 pe următorul! Creatura pitică se îndreptă spre uşă.

— Următorul !

Greoi şi fără cap, cu paşii tărăgănați, cu un aspect care amintea de măreția gorilei, robotul intră. Se opri supus în mijlocul încăperii.

— Prezent.

— Numele ?

— KJ 65122.

— Nu cumva, RJ ?

— Nu. Nu sînt un robot ca toți ceilalți. Pînă la anumite limite mă pot autoprograma.

— Unde ai lucrat ?

— Pe Jupiter, în emisfera nordică. Timp de douăzeci de ani am condus 208 roboți, dar capacitatea mea este pentru 500.

— Nu ai lucrat niciodată cu capacitatea totală ?

— Niciodată.

— Ce risipă ! De ce te-ai întors ?

— Am avut tulburări de echilibru, iar cu gravitația de acolo...

— Pe Jupiter nu vă prieşte gravitația ?

— Deloc.

— Înțeleg. Şi acum ?

— Nu mi-ar plăcea să mă întorc acolo. Sînt puternic, rezistent, dar în condițiile de pe Jupiter...

— Cu roboții tăi ce s-a întîmplat?

— Au fost împărțiți pe la alte baze. Eu sînt ultimul reprezentant al seriei mele. Adică, tocmai pentru că ne adaptăm greoi la gravitația extraterestră ne-au suspendat fabricarea, iar centrala de dispecerat a fost dizolvată.

— În regulă. Eşti antimagnetic ?

— Bineînțeles. Şi izolația îmi este perfectă.

— Părțile componente ?

— Din materiale normale fortificate cu alcool etilic ; adaptare mulțumitoare la gravitația terestră. Am nevoie de zece ore libere la o mie de ore de muncă.

— O.K. Coboară la parter. Predai caseta de memorie J şi ...

— N-aş putea să o păstrez ? Dacă vreodată voi fi nevoit să mă întorc pe Jupiter ?

— Acolo ? Nu. Nici nu poate fi vorba de aşa ceva. Primeşti o casetă T, mergi la Baza Centrală de Programare şi ceri repartiție la una din minele de fier terestre. Şi nu uita : o casetă T. De azi înainte vei lucra pe Terra. Liber ... Următorul !

— Următorul !

Îşi făcu apariția o arătare subțire cu o configurație aproape omenească. Ocoli cu îndemînare pe cel care tocmai ieşea.

— Numele ?

— 2 AV 66.

— 66 ? Aşa de mulți sînteți ?

— Risipă ; e şi opinia mea.

— Ce înseamnă acest 2 ?

— Creier asincron 2.

— Şi V-ul ?

— Seria de fabricație.

— A, da ... De ce vrei să pleci ?

— De zece ani sînt creator de modă. Sînt capabil de mai mult. Moda bărbătească mai treacă-meargă ; are o mare importanță linia de prestanță şi de caracter. Dar moda feminină ... Acele linii fără nici un gust ... Acele ... Vreau mai mult. Am o slăbiciune pentru teorema lui Fermat. O fi vreun defect moştenit, o eventuală mutație genetică, dar întotdeauna mi-au plăcut cifrele.

— Deci, vrei o muncă neproductivă. Pentru cîți ani ai reactorul încărcat?

— Cincizeci. Asta înseamnă de şase ori zece ori zece la puterea nouă secunde.

— Am calculat. Poți funcționa 438 200 ore, timp destul de îndelungat, deci. Nu înțeleg, însă, de ce ți s-a dat un creier asincron 2 pentru meseria de croitor...

Se întoarse spre subalternul său şi spuse :

— Trebuie să întrebi Marele Inel, GX !...

Acesta întrebă :

— ÎI conduc în hol ?

— Da. Să aştepte pînă vine răspunsul. Liber, 2 AV!

— Deci, mai aştept ?

— Aşa cum ți-am spus. Următorul!

Glasul subțire al robotului din subordine se făcu auzit:

— Pe aici ! Următorul ! ...

Răsună obişnuita întrebare :

— Numele ?

— N-am.

— Cum ? ! ...

Ridică uluit capul, se cutremură şi sări de pe scaun. Desfăcu larg brațele în semn de iertare şi zise :

— Pardon, domnul meu ! Vă rog să-mi iertați ieşirea, dar nu observasem cine sînteți ! Ştiți, aici la oficiul de repartizare a forței de muncă, de şaizeci de ani ... GX, un scaun ! ... Şi spune-le celorlalți să aştepte ! Vă cer mii de scuze, domnul meu, de şaizeci de ani eu nu am mai văzut oameni... Şi după cum se vede, reacțiile mele... Va trebui să mă supun unui control...

— Nu te agita, spuse grav noul venit, aşezîndu-se pe scaunul oferit cu politețe de GX. Îți înțeleg uimirea, nu te agita, nu te agita. Da ... Sînt destul de obosit...

— Şi ... De fapt, ce doriți, domnule? ... Cred că nu am înțeles prea bine ...

— Nu-ți fă probleme, spuse celălalt zîmbind cu superioritate. Ai auzit bine ; nu am nume.

Androidul îşi aplecă privirile.

— Dacă îmi permiteți, domnule, asta înseamnă că ...

— Crezi cumva că sînt un infractor ? Crezi că am fost trimis aici în calitate de condamnat pe Marele Inel şi de aceea mi-am pierdut numele ? ... Nu, te înşeli, prietene. ACOLO, nu țin minte să se fi întîmplat vreodată o infracțiune în dauna vreunui om ...

— Mi-aş permite totuşi să observ, domnul meu, că ...

— Ascultă, n-ai vrea să renunți la acest stil victorian de conversație ?

— Stimate domn, spuse androidul cu greutate, eu sînt originar din laboratoarele Universității Oxford, de acum 166 ani. De aceea ... Iertare, domnul meu !

— Bine, bine. La naiba cu stilul tău ! Fi atent aici: eu, pur şi simplu, am evadat de pe Marele Inel. Înțelegi ?

— Dacă nu mă înşel, stimate domn ...

— Nu, nu te înşeli. Acesta este primul caz. Pentru prima oară de la terminarea RĂZBOIULUI DE DOUĂ ORE o ființă omenească se reîntoarce, de bună voie şi nesilită de nimeni, pe Pămînt. Bătrîna planetă a cam fost neglijată în ultimul timp. Marele Inel, timp de zece ani ...

— Iertare, domnul meu ; zece ani şi trei luni a durat construirea sa, iar intensitatea radiațiilor pe Terra a crescut chiar şi după aceea; mai puțin Asia Mică, Africa de Nord şi zona Amazonului. La acest uriaş exod am luat parte toți oamenii rămaşi în viață ; cam ... o jumătate de miliard.

— De atunci ne-am înmulțit, prietene. Sîntem deja vreo şase miliarde şi jumătate. Dacă vom continua în acest ritm, atunci va trebui să ne gîndim la extinderea Marelui Inel. Numai că aşa ceva nu se va întîmpla ...

— Dacă îmi este permis, domnul meu, asta, cu îngăduința dumneavoastră, este cam ilogic. A fost prevăzută construirea a noi şi noi Inele în apropierea Lunii, eventual şi mai departe ...

— Stai, stai ! Nu mă crede un găgăuță ! Asta o ştiu şi eu. Nu despre asta e vorba, ci de ... Cumva te plictisesc ?

Androidul se grăbi să-şi ceară scuze. Omul reluă :

— Bineînțeles că te plictisesc ! Atunci să trecem la fondul problemei. Ascultă, ce-mi poți oferi ?

— Sînt dezolat, domnul meu, orice robot care pătrunde în acest oficiu trebuie să beneficieze de îndrumarea mea. Aşa sînt eu programat ... Dar, cu oamenii ... Bineînțeles, aş putea să mă reprogramez, dar asta nu ar fi normal. Am fost făcut pentru o anumită muncă şi mă conformez.

— Foarte corect! Eu tocmai pentru asta am venit ! Conformează-te!

— La ce vă pricepeți, domnule, dacă îmi este permis să vă întreb ?

— Înot foarte bine, doar în stilul delfin nu mă prea descurc... Sînt bine făcut şi am intenții bune ... Cred că există în mine suficient curaj ca să-mi risc viața pentru un țel nobil ...

Aici, androidul se înclină curtenitor în semn de aprobare.

— Sînt convins ...

— Ce să-ți mai spun ? Mi-ar place foarte mult să cînt ... Nu-i destul?... Detest crema de căpşuni sintetică ... Nu ajunge ? ... Sus, în districtul Baffin, poți găsi un om de zăpadă făcut de mine încă de acum două săptămîni ...

Androidul clătină neconvins capul. Zise :

— Cred, stimate domn, că nu veți avea ce face cu toate acestea, aici, pe Pămînt ...

Aducîndu-şi brusc aminte de ceva, omul exclamă :

— Stai. În plus, ştiu să călăresc. În fața porții mă aşteaptă calul. L-am ademenit cu ovăz ... Nu ştii ce-i aia „ovăz" ?

— Mă tem, domnule, că diodele mele ...

— Nu te forța. Nu pentru asta ai fost programat, ai dreptate !

— Dar, domnule, caii sînt periculoşi ! După RĂZBOIUL DE DOUĂ ORE rasa lor a suferit o asemenea mutație genetică, încît ...

— Ştiu, ştiu ! Era cît pe ce să mă muşte de gît. Dar acum mă suportă acceptabil. Şi din goana calului pot foarte uşor să nimeresc ținta ...

— Cu ce anume, domnul meu, dacă îmi este permis ?

— A ... Cu praştia ! Mi-am făcut şi o praştie ! ... Nici asta nu ştii ce e ?

— Armă balistică extrem de primitivă, mîrîi jignit androidul.

— Primitivă, dar... verificată ! Deci ...cam asta ştiu să fac. Spune-mi, te rog, unde aş putea fi folositor...

— Mă tem, stimate domn, că pe Pămînt, nicăieri. Vedeți ...

— Văd. Dar eu m-am prezentat şi aş vrea ...

— Absolut, domnule, undeva sînt obligat să vă repartizez. Țineți mult la Terra ?

— Da, exclamă visător omul, aici aş vrea să trăiesc... Timpul radiațiilor periculoase a trecut ...

— Bineînțeles, domnul meu, numai că doleanțele dumneavoastră ...

— Dar n-am aşa ceva !

— Atunci nu pot să vă spun decît atît : cu îngăduința domniei voastre, vă voi îndruma spre rezervația sălbăticiților...

— Acolo unde se află cei cu mutații genetice ?

— Din păcate.

— Cei de acolo nu pot fi refolosiți nicăieri ?

— Exact, domnule. Ați găsit cuvintele potrivite.

— Perfect ! Fac eu ordine şi acolo ! ... îmi poți da o trimitere ?...

— Fără îndoială. Îmi permiteți, însă, o întrebare ?

— Te rog.

— Dumneavoastră, dacă nu mă înşel, v-aţi născut pe Marele Inel ...

— Bineînţeles, zise uimit omul, unde altundeva aş fi putut... ?

— Şi bănuiesc că niciodată ...

— Nu. Niciodată nu l-am părăsit. Nici nu mi-am dorit vreodată să îl părăsesc, decît pentru ... Terra ! Pentru mine, asta-i marea aventură. Pînă şi bunicul meu s-a născut pe Marele Inel, unde se poate trăi uşor pentru că primim totul de-a gata de aici, ca şi de pe celelalte planete, datorită muncii roboţilor androizi. Trăim în confort, dar în prea mare confort gravitaţia de acolo e doar pe sfert din cea terestră...

Androidul adăugă :

— Aşa s-a hotărît în Sfat, acum 150 ani ...

— Da, reluă omul, nu e rău aşa. De atunci viaţa sportivă însă, a luat o amploare nemaiîntîlnită ...

— Tocmai, cu o gravitaţie aşa de mică puteţi sări foarte mult.

— Da. Dar ... numai acolo, pe Inel.

Androidul exclamă stupefiat :

— Iertaţi-mă, domnul meu, dar nu vă înţeleg ... Acolo sus totul este ideal pentru viaţă ... Dacă nu aveţi nimic împotrivă, este complet ilogic ceea ce ...

— Ascultă, pentru mintea ta asincronă fireşte că-i absurd ! Explicaţia nu ţine de ... cibernetică ! Dar, te vei obişnui. Te vei obişnui, pentru că ... eu sînt abia primul, DAR NU ŞI ULTIMUL. Vor fi din ce in ce mai mulţi cei care îşi vor pregăti evadarea ... Vor face sport ... îşi vor dezvolta musculatura ... Dar nu pentru a ajunge campioni la sărituri pe Marele Inel! Vor fi din ce în ce mai mulţi cei care îl vor părăsi şi se vor întoarce ca să-şi ia din nou în stăpînire proprietatea ! A TREIA GENERAŢIE s-a plictisit de viaţa asta ! Înţelegi ? ...

— Înţeleg, spuse cu jumătate de gură androidul.

— Aiurea ! Nu înţelegi nimic... Dar vei înţelege, amice, odată... AICI PE PĂMÎNT, OMUL ARE GREUTATE ŞI ORICE LUCRU ÎNTREPRINS DE EL ARE, DECI, O GREUTATE ! E un adevăr elementar, băiete ; fără greutate nu are nici un rost să trăieşti !...

— Iată, domnul meu, actul de trimitere în rezervaţie. Vă doresc mult succes !...

— Mulţumesc. Adio, prietene ! Nu cred să ne mai revedem...

— Am onoarea, domnule,..

— Ascultă! Şi mai pune-te la punct cu psihologia umană. Ţine minte : eu sînt doar primul! ...

Se întoarse şi părăsi încăperea. Liniştea care se lăsă fu spartă de nechezatul unui cal. Androidul redeveni brusc rigid şi ordonă cu glas puternic :

— GX !

— Aştept dispoziţii !...

—Trimite-mi-l din nou pe nebunul acela de croitor matematician... Simt o nevoie grozavă să discut cu o persoană LOGICĂ !

Marele Inel din povestirea Iui Kemeny Deszo nu este o invenţie de circumstanţă a autorului, aşa cum s-ar părea la prima vedere. Deşi în această povestire locul unde trăieşte omenirea, în urma cataclismului nuclear, nu are decît un rol cu totul secundar, este interesant cît de mult a aprins imaginaţia scriitorilor de anticipaţie această posibilă realizare tehnologică a mileniului III, staţia orbitală.

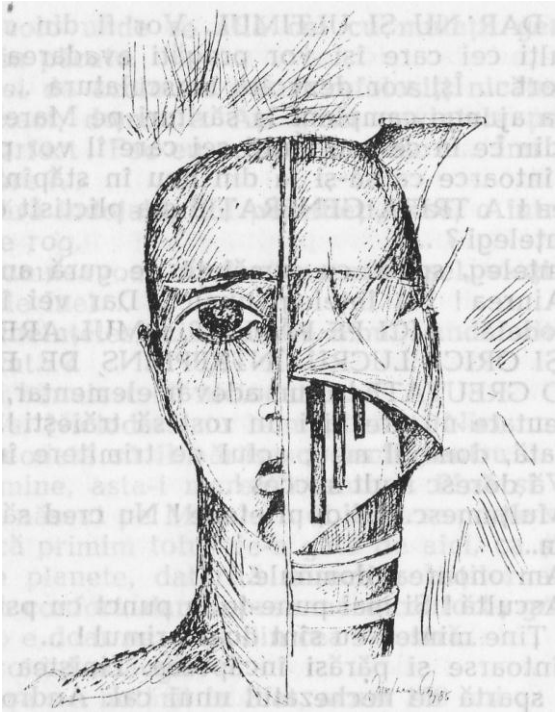

Conceptul a fost dezvoltat de un inginer leningrădean, Y. N. Artsutanov, prin 1060, dar cel care avea să-1 facă cunoscut, sub o formă cu mult mai accesibilă, a fost Arthur C. Clarke în romanul său *Fîntînile Paradisului.* în principiu este vorba de un şir de cabluri (realizate dintr-un material ultrarezistent, neinventat încă) coborîte de pe sateliți geostaționari şi fixate pe ecuatorul terestru în puncte echidistant depărtate. Pe aceste imense cabluri (să ne reamintim că sateliții geostaționari se găsesc la aproximativ 36 000 de kilometri altitudine) urcă şi coboară vehicule spațiale care au luat locul greoaielor şi neeconomicelor rachete chimice. Iar dacă vă mai imaginați că, acolo sus, aceşti sateliți geostaționari sînt legați între ei printr-o uriaşă conductă inelară amenajată ca spațiu de locuit, veți avea imaginea aproximativă a locului devenit atît de plictisitor după numai 150 de ani de folosință.

Recrutarea

Mihail Grămescu

Unul dintre cei mai importanți scriitori de literatură ştiințifico-fantastică pe care i-a dat ,,noul val" al anticipației româneşti imaginează pentru culegerea noastră de povestiri o situație simbiotică : Omul şi Arma, legați distrugător şi indestructibil, într-un binom în care rolul principal îl joacă Arma...

Născut în 1951, Mihail Grămescu s-a dovedit a fi unul dintre cei mai activi şi mai talentați fani. Mihai Ionescu (regretatul animator al fandomului nostru) şi-l amintea din perioada „bătăliilor" duse împreună prin cenaclurile bucureştene, ca pe un nonconformist ce practica „o critică acidă şi un stil încărcat de simboluri" şi care „se exprima într-un limbaj uneori greu accesibil, ermetic, plin de termeni de specialitate şi de cuvinte rar uzitate". Şi-a trimis creațiile literare la mai toate revistele, fanzinele si concursurile de creație (premiul I la a 7-a Consfătuire națională a cenaclurilor de anticipație cu povestirea *Calaracta,* premiul Uniunii Scriitorilor cu povestirea *Programul,* la cea de-a 8-a Consfătuire, premiul ...)

Dar „lovitura cea mare" avea s-o realizeze Mihai Grămescu în 1981 odată cu apariția volumului său de povestiri *APORISTICON — glosar de civilizații imaginare.* Pentru că, apariția acestui prim volum de povestiri, ce aparținea unui tînăr scriitor, în colecția de specialitate a Editurii Albatros, n-a fost numai un succes personal, ci şi o victorie colectivă a întregului nostru fandom. De breşa astfel creată în zidul neîncrederii ce înconjurase „noul val", încă de la începuturile formării lui, avea să beneficieze o adevărată pleiadă de tineri scriitori, colegi de generație.

Din fericire, Mihail Grămescu nu s-a oprit aici, ci a continuat să-şi îmbogățească Glosarul de civilizații imaginare cu noi „termeni" (povestiri). *U-gresiunea, Vizitecii, Înfrigurare, Cătuşa timpului, Mecaniq, Umbra tigrului, Săritorii in gol, Cîntecul Libelungilor, Anomia* sînt cele mai reuşite titluri post-Aporisticon-iene. Dar şi dovada certă a maturizării unui incontestabil talent literar.

Încă de la început treaba sunase cît se poate de tentant: să te prezinți la Centrul de recrutare, şi atît. Recrutorii se preocupau ei de rest, punîndu-ți la dispoziție pînă şi un ghid personal care să te plimbe peste tot şi să-ți explice, să te pună în temă, să-ți arate ce şi cum, şi aşa mai departe.

Se vede că-i rodea problema de vreme ce erau dispuşi să investească atîta în acțiunea asta. Nu putea înțelege cum de nu dădeau buzna aici miliardele de tipi ca el, care abia de-şi tîrau existența prin subteranele supraaglomerate, indivizi cu calități remarcabile, dar care, în îmbulzeala de acolo, nu puteau răzbi în nici un fel pe scara ierarhiilor sociale mai presus decît ceilalți, cu tot atîtea calități şi ei, şi tot atît de subcotați şi devalorizați, pentru că, într-un loc în care oferta de inteligență şi dexteritate este atît de mare, inteligența şi dexteritatea nu mai au nici o valoare, şi sînt necesare fie alte criterii de promovare şi selecție, sau să fii tu un ins nemaipomenit, inegalabil. Dar nimeni, nu numai cei ca el, dar absolut nimeni, nu ar putea afirma că este aşa fără să aibă o cît de mică reținere. Pentru a susține fără reticențe că tu eşti cel mai grozav, ar trebui să fii un dur, un fantastic de dur, ca diamantul, şi, pe deasupra, să mai ai şi o bază sigură de la care să pleci, un sens precis spre care să țîşneşti, concentrîndu-ți toate eforturile asupra lui. Altfel, din nimic, tot nimic iese.

Or, pentru misiunea asta nu era nevoie decît de cineva inteligent şi cu dexteritate, şi cum de acolo de unde venea el, calitățile astea erau cele mai comune cu putință, tot locul colcăind de inteligenți cu dexterități care mai de care mai abile şi mai agile, se aşteptase ca la Centrul de recrutare să-1 întîmpine un adevărat puhoi de genii. Pe acest motiv, se temea ca nu cumva recrutorii, cînd s-or vedea de-a dreptul potopiți de ofertă, să nu spună dintr-o dată ,,gata ! Nu mai avem nevoie de nimeni!", aşa încît el, care descoperise, cine ştie cît de tîrziu, convocatorul, şi care mai pierduse şi atîta timp pînă să-şi poată procura conturile necesare pentru drum şi pentru o armă mai ca lumea (fiindcă atunci cînd îți pui pielea la saramură într-o misiune de genul ăsta, arma este un punct esențial, unealta de care depinde, în cea mai mare măsură, punerea în valoare a calităților, ce nu sînt altceva decît simple apriori-uri pentru utilizarea *armei),* era aproape convins că a ajuns prea tîrziu. Era pregătit sufleteşte să dea un concurs pentru post, sau ceva de genul ăsta, un concurs în care el va trebui să compenseze întîrzierea la apel cu o probă a aptitudinilor prin care să înlocuiască pe un altul care ocupase postul fără dispensă, cînd încă mai fuseseră locuri pentru toți doritorii.

Avea trac (dacă se poate presupune că indivizii din casta şi epoca lui mai erau capabili să trăiască asemenea emoţii). Era totuşi destul de sigur că nu făcuse drumul degeaba, fiindcă ştia pe ce ascendente se bazează. Era convins că putea concura oricînd chiar şi cu cei mai bine cotaţi, şi dacă nu avea ghinionul să fie intr-o zi pur şi simplu catastrofală, nu avea de ce să-i fie ruşine cu performanţele şi randamentul său, indiferent în ce domeniu.

Şi apoi, acum mai era şi posesorul unei arme cum nu mai avusese niciodată posibilitatea de a-şi procura mai înainte. Era o armă atît de perfecţionată încît pînă şi un handicapat s-ar fi descurcat cu ea destul de curăţel. Neşansa unui eşec era, în calculul sumar al probabilităţilor, o posibilitate nulă, marja de risc a ecuaţiei era infimă.

Oamenii din veacul nostru, dacă sînt integri (şi este greu de crezut să fie altfel vreunul, fiindcă nu ar putea trece de testele preliminare, aşa încît se poate afirma că *toţi* sînt normali), nu întreprind niciodată nimic dacă nu sînt convinşi că nu-şi pierd vremea de pomană, dacă nu au chiar certitudinea că merg la sigur cu ceea ce întreprind.

Pe parcursul celor 75 de quanţi ai cadranului, cît îi trebuise tunului să-1 proiecteze pînă la Baza de Recrutare, Lr îşi puse arma şi îşi propuse să nu mai facă nimic altceva decît să se concentreze asupra ei, pentru a intra cu ea într-o comunicare cît mai perfectă, pînă la acea completă identificare cu instrumentul, sincronizare la care numai specialiştii pe deplin stăpîni pe meserie ştiu şi pot să ajungă, fiindcă o armă nestăpînită corect se poate preschimba foarte uşor — dintr-o unealtă docilă şi supusă, care să te slujească pentru amplificarea forţelor şi calităţilor pînă la pragul magnific şi inviolabil în care totul omogen, pe care-1 formează fiinţa vie cu mecanismul mort se transformă în *Unitatea,* indestructibilă, impenetrantă şi invulnerabilă —, ei bine, nu rare sînt cazurile cînd o armă prost folosită, prost îndrumată şi greşit înţeleasă s-a transformat într-o plasă paralizantă pentru chiar stăpînul, posesorul şi beneficiarul ei.

Privind derma solzoasă, uşor incandescentă şi irizantă a armei, studiind migălos şi cu dragoste organitele fine de percepţie şi apercepţie, subtilitatea comprehensiunii, puterea de imunizare şi izolare a părţii defensive, aripile, principiul agresiv al părţii distructive, Lr făcea o comparaţie aproape involuntară cu preţul acestei unelte atît de folositoare, şi simţea cum îi creşte în suflet o milă şi o nostalgie superioară şi blîndă, cînd revedea cu ochii minţii hainele degradabile ale vieţii lui organice, dermele uşor deteriorabile pe care le comercializase atît de greu şi de ieftin la bursa de organe, trup milog, în care el, însă, investise atîtea griji, speranţe, zbucium şi

sentimente. Îşi amintea acum, cînd mai rămăsese atît de puţin timp pînă să se îmbrace pe veci în uniforma nouă şi sclipitoare, puternică şi izolantă, îşi amintea de Sidex, în zdrenţele ei organice, purtate zi de zi pînă la uzura totală.

Se întîlneau pentru a conviețui în refugiul comun de pe galeria 25. B. 37. 44 a Marelui Stup. Sidex, îi aducea cu ea de fiecare dată şi pe Detah şi Mz, progeniturile pe care ea insista să le păstreze în preajmă-i, refuzînd să le predea pepinierelor de cuib.

Toate acestea erau acum mărunţişuri atît de îndepărtate. ... în lumea aia a lor erau atît de mulţi şi de înghesuiţi încît nici nu era de mirare că toate calităţile lor erau menite să se ofilească în van, talente reduse la faza embrionară în lipsă de fapte măreţe, fapte ce nu aveau să se împlinească în veci. Semințele astea din ei ar fi avut nevoie de atît de puţin spaţiu şi energie pentru a exploda vijelios, într-o înflorire cît Planeta, cît Sistemul Solar, cît Galaxia, cît Universul ...

Aici, acum, singur, pentru prima oară de cînd venise pe lume singur, gustînd din luxul nebun pe care-1 reprezintă singurătatea, libertatea de a nu împărți locul pe care stai cu nimeni altcineva, singur şi distins : un ins cu o armă nouă (în ce puţin lucru, spaţial vorbind, se concretizase întreaga lui „avere", viaţă şi muncă !), necunoscut şi enigmatic (şi este şi ăsta, deasemenea, un lux pe care nu şi-1 poate permite oricine), calm şi indiferent, în elegantul tun de transport, îndreptîndu-se cu viteza vidului către un spaţiu nou, unde *el* va fi *cineva,* unde nu avea nevoie de altceva, pentru a deveni atotputernic, decît de calităţile sale native. Va fi regele şi paznicul omnipotent al unei lumi întregi. O ARMĂ !

Şi Lr se simţi pentru prima dată covîrşit de atmosfera a cărei stranietate îl copleşi. Cu cîteva momente înainte de a ajunge pe terenul de ţintă al tunului, imaginea armei se extinse, cuprinzîndu-1 pe de-a-ntregul. Cu cît se suprapunea mai fidel, conştiinţa de ea devenea tot mai confuză, pînă cînd îi dispăru cu totul din cîmpul de percepţie, şi începu să perceapă prin cîmpul de concepţie al armei. Înainte de a fi complet absorbit în cine ştie ce cută mnezică a inalienabilului instrument, îşi dădu seama că-şi imaginează că, de fapt, el nici nu mai există, că de acum încolo el este arma curată şi nouă, şi că asta va rămîne în vecii vecilor, pînă cînd, cu timpul, va uita că a fost altădată altceva, va uita viaţa pe care o dusese mai înainte de a fi armă, viaţa în care a suferit şi a sperat, purtînd o îmbrăcăminte alienabilă, o haină de zdrenţe putrede care, spre deosebire de cea de acum, avea nevoie de hrană, nutrea necesităţi organice, se reproducea organic, gîndea şi se comporta ca o fiinţă ne-

izolată de mediul înconjurător, ca un factor deschis, în care se putea intra şi ieşi, suferind de pe urma unui întreg complex de instincte şi inhibiţii de necontrolat, cu denumiri stranii, ca de pildă : „prietenie", „iubire", „ură", „frică", sau „nehotărîre". Şi fiinţa care fusese posesoare a unei energii operante care nici nu putea fi comparată cu cea de care dispunea acum ; animalul care subzistase în lumea pe care o părăsea pentru a deveni un Profesionist, o Armă, o fărîmă de conştiinţă şi viaţă necesare să pună în mişcare Arma, să devină Armă, Desdichado, deci : animalul care fusese, reprezentarea organică a acelui cumul de sentimente, el-ce-era-pînă-atunci-real, devenise din acest moment ireal, o impresie pe o folie mnezică a Atotputernicei Arme, şi îşi spuse că prin aceasta murise, nu mai exista, dispăruse pentru totdeauna spulberat de teribila Armă, al cărei stăpîn şi victimă era prin moarte : prima victimă a Armei cu care era trimis să cucerească lumi. Era şters de ea şi prin ea, radiat, aşa cum codul lui individual şi cartela de identitate îi fuseseră stocate în seria „ieşite din controlul populaţional" devenind prin această operaţie simplă a Ordonatorului de Supraveghere şi Control al Marelui Stup o persoană nulă, o himeră pentru cei care avuseseră contacte directe cu el înainte de înrolare, o posibilitate nulă de contact, pentru cei care nu îl cunoscuseră înainte de înrolare.

— Mă voi întoarce după misiune şi o voi căuta şi găsi pe Sidex. Voi fi *Cineva* atunci, după izbîndă, şi îmi voi putea permite o galerie individuală în care Sidex să stea cu mine tot timpul. Vom fi liberi să ne iubim organic, în hainele noastre degradabile, de lut şi cenuşă ... Dar, oare, ce s-o fi întîmplînd cu hainele organice pe perioada cînd pleci în misiuni ?

„INFORMAŢIE INUTILĂ" categorisi Arma instantaneu. „Această combinaţie logică este ştearsă din fondul permanent şi comun de vehiculare kiborgetică."

Şi Lr încetă să mai perceapă gîndul respectiv, şi încetă să mai perceapă şi faptul că l-ar fi perceput cîndva. Cîteva clipe mai tîrziu ajungea pe terenul de ţintă al tunului, obligînd, printr-un bubuit sec, materia, care ocupase înainte de venirea lui locul pe care se afla el acum, să implodeze.

Era ceaţă. Din pricina ei zări foarte tîrziu siluetele celor trimişi să-l întîmpine, cu toate că Arma, dotată cu alte categorii de senzori, îi semnalase prezenţa lor încă din primul moment.

La Centrul de Recrutare nu era aglomeraţie, contrar aşteptărilor. El era singurul care se prezentase, nu avea nici un concurent de întrecut la nici o probă a niciunui examen. El era singurul candidat la postul destinat lui.

Întrebarea care l-a sfredelit pentru o clipă a fost dacă informațiile vehiculate la Centru sînt distribuite în funcție de necesități calculate statistic, numai aceluia sau acelora de care era nevoie, şi numai aceluia sau acelora cărora le era *necesar* să le afle. înainte de reclama aceea luminoasă de pe galeria 22.31.4., nu mai văzuse niciodată aşa ceva, şi nici nu ştiuse că un om se poate angaja şi în acest mod. De altfel, realiză că habar nu avea cum se fac recrutările.

„INFORMAȚIE INUTILĂ" catalogă conştiința kiborgetică a Armei. SE ŞTERGE DIN FONDUL COMUN DE VEHICULARE !"

Şi Lr încetă să mai perceapă gîndul respectiv, şi încetă să mai perceapă şi faptul că l-ar fi perceput cîndva.

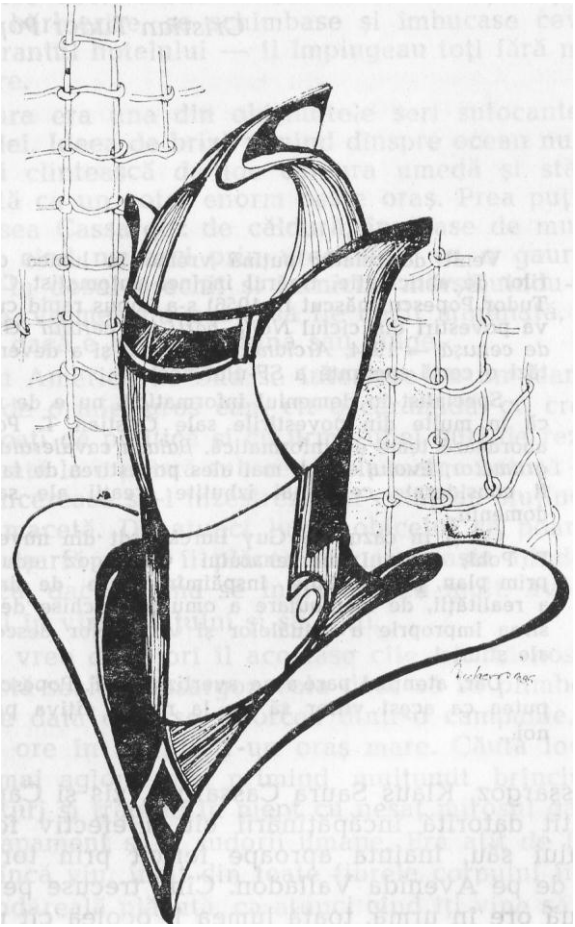

Cassargoz

Cristian Tudor Popescu

Venit de relativ puțină vreme în lumea creatorilor de anticipație, tînărul inginer automatist Cristian Tudor Popescu (născut în 1956) s-a impus rapid cu cîteva povestiri din ciclul *Noile hărți ale cerului* (Grădina de *cenuşă* — 1984, *Arclantida* — 1985) şi a devenit astăzi o certă speranță a SF-ului nostru.

Specialist în domeniul informaticii, nu e de mirare că în multe din povestirile sale Cristian T. Popescu abordează teme de informatică. *Balada cavalerului programator, Evoluție,* dar mai ales povestirea de față pot fi considerate cele mai izbutite creații ale sale în domeniu.

Ca şi în cazul lui Guy Burckhardt din nuvela lui F. Pohl, destinul mercenarului Cassargoz aduce, in prim plan, posibilitățile înspăimîntătoare de simulare a realității, de manipulare a omului deschise de folosirea improprie a actualelor şi viitoarelor descoperiri ale ştiinței.

Dar, atenție ! pare a ne avertiza Cr. T. Popescu, s-ar putea ca acest viitor să fie la numai cîțiva paşi de noi...

Cassargoz, Klaus Saura Cassargoz, zis şi Cap Pătrat atît datorită încăpățînării cît şi efectiv formei craniului său, înainta aproape fericit prin torentul uman de pe Avenida Valladon. Cînd trecuse pe aici, cu două ore în urmă, toată lumea îl ocolea cît putea la vederea salopetei cafeniu cu verde, a lui Old Jos — puşcociul greu pe care-1 căra în spinare — şi mai ales a mutrei lui. Acum, cînd din toate astea nu mai rămăsese decît mutra — şi aia îmbunătățită, pentru că se bărbierise, se schimbase şi îmbucase ceva la restaurantul hotelului — îl împingeau toți fără nici o reținere.

Seara era una din obişnuitele seri sufocante ale Tebridei. Ideea de briză venind dinspre ocean nu reuşea să clintească de loc căldura umedă şi stătută, tolănită ca un cotoi enorm peste oraş. Prea puțin se sinchisea Cassargoz de căldură, învățase de mult că atunci cînd nu zaci prin vreo rîpă, cu o gaură cît aluna în dosul urechii şi furnicile mărşăluindu-ți pe cornee, vremea nu poate să fie decît minunată, indiferent dacă e arşiță, furtună sau ninge.

Din America de Sud se întorsese cu un teanc de hîrtii de o mie, gros cam cît o cărămidă, cu creierii intoxicați de politică şi cu urma unei guri de rezervă — situată la o palmă sub cea de la mama natură — cu care încercase să-1 înzestreze un cetățean slujindu-se de o macetă. De atunci luase obiceiul să poarte la gît o eşarfă albă, îi plăcea culoarea asta fiindcă la o adică, dacă gluma se îngroşa prea mult, aveai ce să legi în vîrful bățului şi să agiți.

De vreo două ori îl acostase cîte o tîrfă nostimă, dar astă-seară Cassargoz voia doar să se plimbe. De fiecare dată cînd se întorcea dintr-o campanie, hoinărea ore în şir printr-un oraş mare. Căuta locurile cele mai aglomerate, primind mulțumit brînciuri şi ghionturi şi trăgînd în piept cu nesaț mirosul gazelor de eşapament şi al sudorii umane. Era atît de fericit că e încă viu, încît din toate fibrele corpului îi urca o zgîndăreală plăcută, ca atunci cînd îți vine să te-ntinzi de să-ți trosnească oasele.

TROPICANA, țipau tăcut reclamele, WESTERN HOIJSE, ALVARADO'S SENTIMENTO, SILVER STAR, JACKPOT, JACKPOT, JACKPOT, şi din nou: TROPICANA.

Brusc, Cassargoz stătu locului. În noianul policrom de pulsații luminoase trecuse cu privirea peste ceva care-i părea vag cunoscut. Dar nu mai ştia unde. Începu să exploreze circular, încet şi sistematic, cîmpul vizual. Dădu repede peste el.

Era un panou-video uriaş, vizibil probabil de la vreun kilometru, pe care se succedau imaginile-reclamă. Minimul de la care se accepta o comandă publicitară era de 5 secunde, maximul : cît te ține punga.

De aproximativ un minut rezista pe ecran o mutră asimetrică, fălcoasă, cu nişte ochişori porcini mijind sub pălăria de cowboy de operetă, peste care explodau şi se stingeau într-una cuvintele :

BLANK'S CASINOS UN MILION ÎNTR-O NOAPTE SAU
UN GLONTE ÎN CAP SPRE ZIUA AUT CAESAR AUT NIHIL BLANK'S CASINOS

,,S-ajung closetar la azilul de bătrîni dacă ăsta nu e Filozofu'. Aproape că uitasem că-1 cheamă Blank."

De fapt, ceea ce-i impresionase retina şi apoi creierul, fusese citatul latinesc nu figura bărbatului de pe ecran. Trebuiau operate nişte corecții ca aceasta să aducă cu ce-şi amintea Cassargoz, pălăria de cowboy trebuia înlocuită cu o cască verde, împănată cu frunze; iar figura prosperă şi rînjitoare cu una suptă, acoperită pînă sub ochi de o barbă neagră, şi la fel de rînjitoare.

,,S-a îngrăşat", constată Casargoz. „S-a îngrăşat ca un porc nesimţit ce e. Şi nu mai poartă ochelari fumurii. Da de citate latineşti văd că tot nu se lasă. Mă întreb cîţi au idee în oraşul ăsta împuţit ce va să zică «aut Caesar»".

Imaginea de pe ecran se schimbase. Era arătat acum un metis — o corcitură zdrenţăroasă de indian cu negru probabil — agitînd cu un zîmbet duios şi tîmp un teanc de bancnote, în timp ce Leonard S. Blank îl bătea protector pe umăr.

VREŢI SA AJUNGEŢI CA EL ?
JUCAŢI !
ÎN FIECARE SEARA CAZINOURILE BLANK DESCHISE PENTRU TOATĂ LUMEA !

Ironia pe muchie de cuţit din textul reclamei îl convinse definitiv pe Cassargoz că e vorba de Filozofu'...

Următoarea imagine, fără cuvinte, era în acelaşi stil : o sală de joc pustie, toate mesele acoperite cu cîte un giulgiu negru — semn că a fost spartă banca — şi pe cea din mijloc, întins între lumînări, cu mîinile pe piept şi vegheat de nişte crupieri cu mutre lungi, Leonard S. Blank în persoană. Un tinerel în blugi, cam soios şi tîmpiţel, tocmai părăseşte sala cărînd fericit cîteva săculeţe cu ajutorul a două piţipoance.

Cassargoz aprecia exactitatea psihologică a construcţiei reclamelor. S-ar fi putut cădea uşor în greşeala de a arăta nişte supermani şi supermance în ţinută de seară, plesnind de trai bun. Dar tipii ăştia îşi cunoşteau meseria, ştiau că amanţilor trebuie să le arăţi tot nişte amărîţi ca şi ei umplîndu-se de bani.

Iată că în flash-ul următor era vorba şi de un superman în ţinută de seară. Avea o moacă oarecum pleoştită şi îşi sprijinea tîmpla în ţeava unui Walther. Lîngă el, omniprezentul Leonard S. Blank îi apuca cu o mină braţul care ţinea pistolul, iar cu cealaltă îi băga în jiletcă o hîrtie de o mie. De-a curmezişul ecranului pulsau cuvintele:

NIMIC NU E PIERDUT ÎN AFARA DE ONOARE !
ÎNCEARCĂ ŞI MÎINE SEARĂ !

,,E dat dracului Filozofu'", îşi zise Cassargoz. ,,Pe lîngă îmbierile mălăieţe care trec deobicei drept reclame astea sînt de-a dreptul agresive."

Ultima imagine din show-ul Blank fu un colaj conceput pe principiul asociaţiilor subconştiente.

Un cap imens de şarpe, cu gura căscată larg, ocupa aproape tot ecranul, gura şarpelui era o servietă diplomat deschisă, căptuşită cu teancuri de bani, iar în locul unde ar fi trebuit să fie limba despicată stătea tolănită o tipă goală, care scotea cu obrăznicie limba la spectatori. Deasupra, pe cei doi colți ai şarpelui, se înşirau litere mari, portocalii :

BLANK

Era o imagine într-adevăr greu de uitat. Pe urmă, începură nişte chestii despre ultimul tip de robot-secretară-administrator-femeie de serviciu. Răspunde la telefon, piaptănă cîinele, face curat, poate primi invitații şi e capabil chiar să-i determine să plece. Ăsta care evolua acum pe ecran avea mutra copiată după a unui june prim de prin secolul trecut, unu' Redford, Robert Redford. Privindu-1 cum distribuie cu grație cuburile de gheață în paharele cu băuturi. Cassargoz se întrebă cînd o să se scoată un model care să se culce cu nevasta proprietarului în caz că acesta absentează pe o perioadă mai lungă.

Mai hoinări prin oraş încă vreo trei ore. În tot acest timp avu ocazia să vadă de cel puțin 10 ori numele şi mutra lui Blank, profil, semiprofil şi plină față de diverse afişe şi panouri publicitare. Se pare că Filozofu' domina nu numai bussinesul gamblingului ci şi pe cel al entertainmentului din Tebrida.

Într-un tîrziu se hotărî să se ducă la culcare. Cele trei whisky-uri duble băute în localuri diferite îl cam toropiseră.

De cum intră în camera de la hotel îl veni ideea să mai comande un whisky, al patrulea la rînd şi tot dublu. Îi plăcuse întotdeauna cifra 4, suna rotund şi împlinit. Mai aprinse o țigară, ultima pe ziua de azi, ba nu, de ieri, şi deschise televizorul. Reuşi să prindă un film porno-horror. Filmul era făcut la meserie dar, în milocul unei scene deosebit de interesante, în care Monstrul din Cimitirul ele Maşini îşi înfigea caninii în tiroida Blondinei Exoftalmice (Monstrul se nutrea cu hormonii tiroidieni provenind de la sexul slab, de aceea avea o preferință marcată pentru basedowienele slabe şi exaltate), hop ! apăru iar mutra Filozofului şi o voce caldă, virilă, zise : „Nu uitați! Votul dumneavoastră pentru Leonard S. Blank!" Cassargoz slobozi o înjurătură grunjoasă, stinse televizorul şi se duse la culcare.

Adormi bombănind în gînd :

„Blank, Leonard S. Blank. Filozofu'."

Pe fondul sunetelor domoale ale unui menuet, o voce suavă, de amantă istovită :

— Domnule Cassargoz, este ora 9.a.m., aţi solicitat să fiţi trezit la această oră. Astăzi va fi o zi perfectă. Oceanul e albastru şi liniştit, soarele e galben şi străluceşte. Vă rugăm, dacă v-aţi trezit, apăsaţi pe butonul verde aflat pe perete în stînga dumneavoastră.

Urmară cîteva momente de pauză, pe urmă textul fu reluat, ceva mai tare, de o voce aducînd cu cea a unei funcţionare care se pregăteşte să închidă ghişeul.

Oare cît timp o ţine aşa dacă nu apeşi pe buton ? îşi zise Cassargoz.

La a patra repetare însă, fu nevoit să apese butonul verde, deoarece se mai adăugaseră cîteva trepte de amplificare şi vocea semăna acum cu un urlet de soacră isterică.

— Bună dimineaţa, domnule Cassargoz (din nou glasul de amantă istovită). Ne îngăduim să sperăm că aţi dormit bine şi sînteţi satisfăcut de hotelul nostru. Dacă doriţi micul dejun, vreţi să aflaţi ştirile sau aveţi de formulat alte cereri, vă rugăm să utilizaţi terminalul afectat camerei dv. Vă dorim în continuare o zi plăcută şi fructuoasă, domnule Cassargoz.

— Dacă o fi ca noaptea, m-am lămurit. Îl durea capul şi nu se simţea prea odihnit. Toată noaptea se tîrîse prin mocirla amazoniană, murise de două ori, odată de glonţ şi o dată de săgeată otrăvită, dăduse peste şerpi ridicaţi în coadă, motociclişti, bani, flăcări şi tronînd peste toate, rînjetul batjocoritor al Filozofului Blank.

Dintre ştirile care se perindară pe ecranul terminalului în timp ce mînca, două îi atraseră atenţia : lovitură de stat în Filipine şi reizbucnirea ciocnirilor libiano-algeriene.

— Ce-ar fi să dau o raită prin Africa de Nord ? N-am mai fost de mult pe-acolo.

Pe la 10 începu să-şi pună serios problema ce va face azi. Nu cunoştea pe nimeni în oraş. Adică, de fapt, ia stai puţin, pe cineva tot cunoştea. Pe Leonard S. Blank.

— Ce-ar fi... ? La urma urmei sîntem vechi camarazi de arme, chiar dacă prea prieteni n-am fost niciodată.

O jumătate de oră mai tîrziu încerca să pătrundă în sediul corporaţiei Blank. Barajul electronic era însă al dracului de greu de trecut.

NUMELE DV. NU ESTE ÎNREGISTRAT. VIZITA DV. NU A FOST ANUNŢATĂ. NE PARE RĂU DAR NU VĂ PUTEM PERMITE ACCESUL.

Politicos dar ferm. Avu însă noroc. În timp ce se învîrtea prin faţa intrării, cîteva limuzine negre interminabile frînară în dreptul clădirii

şi din ele țîşni un stol de grauri în negru cu mape negre sub braț. Unul dintre ei era Blank.

— Blank, Hei, domnule Blank !

Acesta continua să urce scările în trap săltat, fără să întoarcă capul.

— Filozofule ! îi veni pe limbă lui Cassargoz în timp ce un polițist începuse să-1 îmbrîncească.

Blank mai urcă vreo două trepte şi întoarse capul.

— Aici sînt, Filozofule ! mai strigă Cassargoz în timp ce polițistul îl croia cu matraca.

Marele boss clipi de cîteva ori nedumerit, apoi se lumină la față şi coborî grăbit spre el :

— Hei, sergent, lasă-1 în pace ! *Ecce homo !* Să vezi şi să nu crezi ! Cap Pătrat în carne şi oase ! De fapt, dacă mă uit bine, mai mult în oase...

— Asta o spui tu, care eşti mai mult osînză, mormăi Cassargoz sufocat în îmbrățişarea uriaşului. Nu se aşteptase la asemenea efuziuni.

— Cînd ai de gînd să-ți iei puțin țeasta la polizor ? zise blînd Filozofu' mîngîindu-1 pe creştet. Apoi continuă precipitat : Bătrîne, iartă-mă, am şedință de consiliu, nu mai pot să-ntîrzii nici o secundă. Fii atent, te aştept diseară la *Laplace's Palace.* Promite-mi că vii ! O să sporovăim despre vremurile apuse. Eheu ! *fugaces labuntur arini...* Vii, da ?

Fără să mai aştepte confirmarea, îi şterse o labă peste umăr lui Cassargoz şi o luă vioi pe scări în sus.

„Parcă e un taur încercînd să meargă pe poante", îi trecu acestuia prin minte.

Pînă pe la 4 se aiuri cu o puştoaică de vreo douăzeci de anişori agățată pe Avenida Takongal, strada profesionistelor. După aia îi dădu liber, şi se duse să-şi caute nişte țoale mai acătării. De la 6 pînă la 8 dormi.

Laplace's Palace. „Numai Filozofu' putea să-i dea numele ăsta aiurit". Cassargoz fu nevoit să întrebe de vreo patru ori pînă să afle unde e, fiindcă printre localnici era cunoscut mai ales sub numele, mult mai de doamne-ajută, de *Raiul jucătorilor.*

Construcția era enormă, într-adevăr un palat. Existau săli pentru toate jocurile de noroc cunoscute, de la ruletă pînă la *Cap sau pajură.* Automatele cu monezi nici nu intrau la socoteală, ele fiind răspîndite peste tot, pînă şi în closete.

— Mă numesc Cassargoz. Klaus Cassargoz.

— Desigur, domnule Cassargoz, sînteți aşteptat. Vă rog să mă însoțiți.

Cîteva săli de joc înecate în fum şi larmă, pe urmă un coridor pustiu şi tăcut, nici măcar paşii nu se auzeau pe mocheta groasă. Luară liftul şi ajunseră într-un coridor identic cu primul. Ceva îl contrarie : în loc s-o ia în sus, liftul coborîse, şi încă suficient de mult. Din clipa aceea îl cuprinse o încordare vagă pe care nu şi-o putea reprima.

Se opriră în fata unei uşi masive de metal.

— Spuneți-vă numele, domnule.

Cassargoz se conformă.

— Salut, bătrîne. E-n regulă, Hubert, poti să pleci. Era vocea lui Blank. Uşa glisă tăcut şi se închise apoi în urma lui Cassargoz: pfvvv...shtonk !

Era o încăpere austeră. Cîteva busturi, din duroplast probabil, un pupitru de videocomunicații, fotolii albe şi roşii şi ceva ce Cassargoz nu mai văzuse de mult : rafturi cu cărți.

— Nici nu ştii cît de mult mă bucur că te văd, Cap Pătrat. Ia loc, te rog, ia loc, simte-te ca acasă. Ce bei ?

Trecură cîteva secunde bune pînă cînd Cassargoz articulă, destul de stînjenit:

— Un Bourbon dublu, te rog. Sec.

Ca şi azi dimineață la sediu, familiaritatea afabilă a Filozofului îl descumpănea. Ceva nu mergea, nu se îmbuca, refuza să se muleze pe colțurile cutiei sale craniene.

— Păi da, Bourbon. Uitasem că nu bei decît Bourbon sec. Cîți ani sînt de atunci, Doamne ? Opt... ce opt, sînt zece ani bătuți pe muchie, mă băiatule. Timpul curge înspăimântător de repede. Ca fulgerul se duce. Haznaua asta infectă a secundei... înghite orice. Fie că primeşti un glonte între ochi, fie că ejaculezi, fie că plîngi, fie că faci o ticăloşie sau un gest măreț, ba chiar şi dacă stai pur şi simplu de pomană, ea tot trece. A şi trecut. ,,Hâtons nous, le temps fuit et nous traîne avec soi / Le moment que je parle est deja loin de moi". Cine a scris asta ? Racine, nu? Da, da, Racine.

„Nu s-a schimbat de loc", îşi zise Cassargoz. Pe vremuri, gargara erudită şi aiuritoare a Filozofului îi scosese din sărite pe mulți dintre băieți. Înşelați de aparența de păcălici bonom, vreo doi încercaseră cu tot dinadinsul să-1 convingă să tacă. Cassargoz îşi aduce bine aminte şi acum fața făcută terci a unuia dintre ei, pe care bîzîiau nişte muscoi enormi, verzui, cu reflexe metalice. Ăsta era Filozofu'. O mixtură de tigru cu şacal turnată în ambalajul jovial şi aparent inofensiv al unui intelectual cam tembel. Toți cei din comandourile de

pe coasta de Vest îi ştiau obiceiul de a propti şi aranja — nu fără gust — morţii rămaşi după o încăierare, în grupuri statuare — cu atitudini eroice, pe care apoi le fotografia.

— Iartă-mă că îţi zic mereu Cap Pătrat, dar să fiu al naibii, îţi uit mereu numele. Am început să mă ramolesc.

— Nu arăţi ramolit deloc. Cassargoz, Klaus Cassargoz, aşa mă cheamă.

— Păi sigur că da, Klaus dragă, sigur că da. Aşa... ce spuneam ? A, da, cum te simţi în Tebrida noastră ? Cald al dracului, nu? De fapt, cînd ai venit?

— Ieri.

— Şi dacă nu sînt foarte indiscret, de unde vii ?

— Din America de Sud.

— Mda, şi acolo e cam cald. Înţeleg că încă mai lucrezi.

— Da.

— Şi mai iese ceva ?

— Aşa şi aşa. Nu poţi şti niciodată. De fapt, ştii prea bine.

— Cum să nu ştiu, *et in Arcadia ego.* Ce vremuri, mă băiatule, ce vremuri extraordinare ! Homerice, aş putea zice. Te invidiez. Asta e adevărata viaţă. Te baţi pe viaţă şi pe moarte, toţi vor să te radă, dar îi razi tu pe ei pînă la urmă, îl tragi în piept pe moşneagul ăla cumsecade de sus, care-ţi reţinuse o cameră de lux în raiul lui supraaglomerat şi te întorci plin de bani în bordelurile vechi şi dragi. Iliada şi Odiseea, Klaus bătrîne. Coloana vetebrală. Restul sînt fleacuri.

— Da, zise plat Cassargoz.

Filozofu' oftă.

— Am îmbătrînit de cînd lîncezesc în oraşul ăsta. M-am îngrăşat şi am îmbătrînit. Sînt foarte singur.

Cassargoz îl privi lung.

— Nu s-ar zice că lîncezeşti.

Filozofu' pufni trist.

— A, te referi probabil la micile mele afaceri. Ce să fac, trebuie să trăiesc. *Virtus post nummos,* dragule, şi pe urmă zona asta geografică e aşa de bogată în cretini încît ar fi de-a dreptul imoral să nu profiţi. Eu am priceput de mult, dragule, că materia primă cea mai preţioasă din lume e prostia. Ce uraniu, ce aur... investeşte în prostie umană, Cap Pătrat, şi n-ai să regreţi niciodată ! Porneşte totdeauna de la postulatul : ,,Există mult mai mulţi dobitoci decît pot eu să-mi închipui."

— Dar, la urma urmei, ce-mi pasă mie de toate astea? Eu am fost totdeauna şi rămîn un admirator al frumosului, al Artei, Dacă n-aş

avea micile mele bucurii artistice cred că aş lăsa totul dracului şi aş veni cu tine în campania următoare.

Tăcură o vreme amîndoi. Pe urmă Filozofu' reluă :

— Ştii, de fapt, mă uimeşte că nu te-ai transformat în toţi anii ăştia într-un onorabil tată de familie, înconjurat de copii, de datorii, de rudele nevestei căreia-i zici „mamă" si nu-i ieşi din cuvînt. Din cîte îmi aduc eu aminte, n-ai fost niciodată un soldat adevărat. Aveai prea multe scrupule.

— Depinde ce înţelegi printr-un soldat adevărat.

— Da, întotdeauna am avut noi doi opinii diferite asupra acestei chestiuni.

„Totdeauna am avut noi doi opinii diferite"... îl îngînă Cassargoz în gînd. „Parcă ne-am fi conversat pe tema asta pe la diverse congrese".

— Am încercat să muncesc, Filozofule. N-a mers. Prima dată cînd şeful de echipă s-a răstit la mine, l-am băgat în spital. Nu mă pot obişnui să ascult de o mătreaţă, de un avorton de civil din ăştia, meşteri în vorbe, dar care se cacă pe ei de frică cînd văd un şiş. Şi pe urmă... fac de prea mult timp meseria asta ca să nu cred că e mai uşor să ucizi sau să fii ucis, decît să munceşti.

— Ei da, aici ai mare dreptate. Auzi... Klaus, ştii ce ? Te deranjează dacă te invit la teatru ? Ştii că teatrul a fost marea mea pasiune dintotdeauna. Hai, nu mă refuza, o să-ţi placă.

O clipă Cassargoz rămase deconcertat. La teatru ? Numai la asta nu s-ar fi gîndit. Şi la urma urmei, de ce nu ?

— Da, sigur, zise şi se ridică.

Porniră din nou pe lungile coridoare tăcute. Blank deschise două sau trei uşi blindate pronunţîndu-şi numele. (Ar fi putut să spune orice altceva, identificarea se făcea pe baza amprentelor vocale.)

Pătrunseră într-o sală de spectacole, foarte spaţioasă, bine aerisită, răcoroasă chiar. Locurile nu erau o problemă, erau cu totul vreo 15—20 de spectatori. Se aşezară în fotoliile moi, ergonomice.

Spectacolul era aproape de final. Cassargoz îşi aminti repede că mai văzuse piesa de mult, foarte de mult, împreună cu copiii de la orfelinat. Îi plăcuse. Era vorba despre un tip pe nume Macbeth care împreună cu nevastă-sa îşi omoară regele ca să-i ia tronul şi, pe urmă, fiindcă tot îşi făcuse mîna în direcţia asta, mai omoară încă alţi cîţiva care-1 deranjau. La sfîrşit i se înfundă şi lui, îl rade unul, Macduff, născut prin cezariană. În clipa în care Macduff ridică paloşul, Cassargoz aşteptă să se stingă lumina sau alt truc de scenă. Nici vorbă însă. În ciuda stăpînirii de sine exersată în atîtea împrejurări grele, tresări cînd capul lui Macbeth descrise o scurtă traiectorie prin aer şi izbi podeaua cu un zgomot înfundat. Sîngele

tîşni în efemere fîntînici arteziene deasupra trunchiului decapitat, care, după ce rezistase o secundă în picioare, se grămădi ca o păpuşă de cîrpă la picioarele lui Macduff. Un oftat lung străbătu sala.

Cu toate că reprezentaţia luase sfîrşit, nu aplaudă nimeni şi nu se aprinseră luminile. Scena turnantă se roti făcînd nevăzut tabloul final. Puţinii spectatori plecaseră.

Văzînd că Filozofu' nu se ridică, Cassargoz rămase şi el pe loc, cufundat în fotoliul moale, în semiobscuritatea odihnitoare.

— Ei, ce zici ? Ţi-a plăcut ?

— Ce să zic ? Mi-a plăcut, mai ales trucajul de la sfîrşit a fost nemaipomenit. Da' văd că nu prea are succes, sala a fost mai mult goală.

Blank rînji satisfăcut, ca un profesor auzind de la elev exact prostia pe care o aştepta.

— Dragă Cap Pătrat, ceea ce ai văzut adineauri este un trucaj în măsura în care viaţa e un trucaj de la un capăt la celălalt. Iar în ce priveşte numărul de spectatori, te asigur că sala a fost arhiplină, avînd în vedere preţul unui bilet, care e cam cît cîştigi tu într-o campanie bună.

Un timp se aşternu tăcerea.

— Vrei cumva să spui că decapitarea... s-a petrecut *în realitate ?*

— *Realitate...* dragul meu, acesta este un cuvînt uzat şi perfid ca o tîrfă scoasă la reformă, care s-a reprofilat pe codoşlîcuri. Toţi filozofii lumii s-au culcat cu tîrfa asta şi toţi s-au trezit în zori istoviţi, nesatisfăcuţi, disperaţi sau resemnaţi şi cu un gust amar în gură.

— Să lăsăm puţin filozofia, Filozofule. Cassargoz ridicase pentru prima dată puţin tonul. Acolo... a murit un om ?

— Doamne, doamne, ce confuz poţi gîndi... Operezi cu noţiuni cărora nu le-am definit în prealabil sensul. Ce înseamnă a muri ? Şi, prin extensie logică, ce înseamnă a trăi ? Cum deosebeşti un om viu de unul care a încetat să mai trăiască sau n-a trăit, *de facto,* niciodată ? Să excludem de pe acum criteriul grosier al stopării unor funcţii fiziologice. Oricînd putem găsi contraexemple.

Vocea lui Cassargoz a răsunat ciudat în tăcerea şi penumbra sălii:

— Deci, un om a fost omorît ?

— Să admitem că da. Şi ?

— Ştiai c-o să fie omorît ?

— Să admitem că da ? Şi ?

— La ce bun, Filozofule ?

Blank se adînci în fotoliu cu vădită plăcere şi îşi mută picioarele, punînd acum stîngul peste dreptul.

—Eu, după cum ştii, am fost întotdeauna îndrăgostit de Literatură. îmi amintesc că la o lecţie de istorie, cînd trebuia să vorbesc despre politica lui Richelieu, am început să povestesc voios cum au rezolvat muşchetarii problema eghileţilor cu diamante. Profesorul mi-a pus doi, deşi povestisem frumos. Aşa am înţeles, destul de tîrziu, care e diferenţa dintre Istorie şi Literatură.

Mi-a trebuit cîtva timp ca să-mi dau seama că, de fapt, lucrurile nu sînt chiar atît de simple şi că profesorul ăla era, de fapt, un bou.

Istoria este şi ea o formă a Literaturii. E o iluzie găunoasă să credem că anecdotica înscrisă în manualele de Istorie e mai aproape de spiritul unei epoci, de *lealitatea* ei — cu toate că ţi-am spus că pe curva asta nu se poate pune bază —, decît Literatura acelei epoci. Ba uneori e chiar pe dos. Poate, oare, o lucrare istorică, oricît de exactă şi savantă, să redea suflul unui timp aşa cum o fac piesele Marelui Scutură-Lance ?

Dar să nu deviem prea mult de la subiect. Mai mult poate decît Literatura, eu am iubit Teatrul. Pasionat. Lucid. Din tot sufletul. Cînd vedeam o piesă bine jucată, care-mi plăcea, pierdeam dintr-o dată contactul cu ceea ce era în jur, cu viaţa mea de pînă atunci, cu tot. Eram în piesă. Existam în ea.

Şi deodată venea lovitura de măciucă : cineva trebuia să moară sau să aibă loc ceva în legătură cu sexul. Atunci liniile de forţă ale spectacolului se curbau în jurul singularităţilor numite moarte sau sex, autorul încerca să evite, să cotigească, regizorul apela la trucuri şi eu mă prăbuşeam pe locul meu din sală cu aceeaşi senzaţie de durere buimacă pe care ţi-o dă o lovitură puternică în cap.

Mă integram cu cea mai mare uşurinţă în convenţia scenică, nu vedeam decorurile vechi, crăpate şi prăfuite, nu percepeam pocnetul discret al reflectoarelor supraîncălzite, dar nu puteam, mă înţelegi, nu puteam accepta convenţionalizarea, stilizarea relaţiilor umane, care neutraliza aproape complet tensiunea dramatică acumulată pînă atunci.

Încearcă să-ţi imaginezi cum ar arăta un *Hamlet* în care incestul sugerat se petrece în scenă, în *realitate* (vezi, iar parşiva aia de *realitate* pe care nu se poate lăuda nimeni că a posedat-o cu adevărat şi dacă se laudă totuşi vreunul, ăla nu e decît un mincinos îngîmfat sau un onanist cu imaginaţie hipertrofiată) şi în care moartea lui Polonius, a Ofeliei, a tuturor celorlalţi şi, în sfîrşit, cea a lui Hamlet, nu sînt nişte simulacre. Îţi dai seama ce valenţe noi ar capăta textul, cîtă tensiune dramatică s-ar acumula în plus ? Cred că însuşi marele Will şi-ar privi cu uimire opera.

Lui Cassargoz i se făcuse frig. ,,Ce caut eu aici, dumnezeule ?"

— De ce nu te duci la film ? Filmul cred că-i mai aproape de *realitate,* nu ?

Filozofu' pufni disprețuitor.

— Filmul e un succedaneu, un surogat, un rahat. Artă, în nici un caz. Pentru artă e nevoie de oameni vii, înțelegi, oameni care să sufere, să se bucure, să trăiască cu adevărat şi să *moară* cu adevărat. Ah, *Adevărul,* altă tîrfă cu inima de piatră.

Fu din nou tăcere cîteva clipe, dar această tăcere se deosebea de cea precedentă cît şi de cea care urma.

,,De ce naiba îmi face *mie* confidențele astea cînd nici măcar nu-şi mai aminteşte numele meu?"

— Nu ştiu, nu mă pricep, dar cred că e o greşeală undeva în cele ce mi-ai spus. Mai degrabă simt că e aşa.

— *Dragule, errare humanum est...*

— *...perseverare diabolicum,* şopti Cassargoz epuizînd astfel mai mult de jumătate din cunoştințele sale de latină.

— Nu, Cap Pătrat, nu te grăbi. Corect este aşa : a greşi e omeneşte, a persevera în greşeală denotă fie idioție, fie geniu.

Iarăşi tăcere.

— Bine, dar ceilalți actori... ei ştiu ?

— Ştiu exact atît cît trebuie să ştie. Sînt roboți, dragule, ultimul tip. Comandă specială.

Lui Cassargoz îi apăru brusc în minte robotul casnic cu mutra lui Robert Redford.

— Totul e foarte simplu. De actori umani fac rost cînd vreau, de pe continent, îți dai seama ce şansă pentru un amărît care n-a jucat nimic de un an să joace într-un teatru particular, pentru o sumă care-1 copleşeşte, rolul vieții lui ? Pare paradoxal, dar rezultatele cele mai bune, accentele cele mai sincere, trăirile cele mai intense le-am obținut cu unii care jucaseră toată viața roluri de oameni cu tava şi visaseră la Hamlet.

La repetiție, robotul care trebuie să ucidă se opreşte la jumătatea acțiunii. Cînd cred eu că e timpul, pun un bit acolo unde trebuie în programul robotului, vînd biletele şi anunț repetiția generală. Macbeth, ai fost martor la tragicu-i sfîrşit, nu ştia că joacă premiera vieții lui. A murit cu convingerea că e vorba de o repetiție, fie ea şi generală.

E mai bine aşa. De cele mai multe ori actorul dă tot ce poate la repetiția generală şi de aceea joacă mult mai slab la premieră. Chestiune de psihologie.

— Şi spectatorii ăia cine erau ?

— Nişte căcăcioşi plini de bani. Unii vin în mod special de pe continent pentru spectacolele mele. Pe marea majoritate nici nu-i interesează ce se joacă. Nu se deosebesc cu nimic de feudalii care stăteau în balconaş, însoţiţi de doamnele lor, pentru a urmări cu atenţie şi oroare excitată, sfîrtecarea în bucăţi, spînzurarea sau decapitarea unui supus. Şi, mai e ceva : violenţa se pare că exarcebează libido-ul. Am avut un succes nebun cu scena căsăpirii lui Agamenon în baie de către Clitemnestra şi Egist.

Vezi cum devine cazul : tînărul Robert Bradley III, fiul lui Robert Bradley II şi bineînţeles nepotul lui Robert Bradley I, înainte de a o conduce la hogeacul său de lux pe temperamentala doamnă consilier Jameson, o aduce mai întîi, după supeul en tete â tete, la spectacolul meu.

Cassargoz ar fi vrut să-1 întrebe cum se potriveşte ce spusese mai înainte, despre oamenii vii în artă, cu folosirea roboţilor, dar îşi luă seama. „Omul ăsta e nebun. Un nebun periculos şi eu sînt şi mai nebun că am intrat aici".

— Desigur, continuă dezinvolt Filozofu', pe un ton academic, se ivesc anumite dificultăţi. Cea mai supărătoare e că nu poate muri decît un personaj pe spectacol, altfel, dacă aş introduce mai mulţi actori umani, ceilalţi s-ar speria şi n-ar mai ieşi nimic.

Există o ieşire magistrală din acest impas. Se joacă de fiecare dată piesa cu alt personaj care moare cu adevărat, restul morţilor fiind trucate. Beneficiul este surprinzător şi enorm : în loc de un singur *Hamlet* am obţinut mai multe — unul al lui Polonius, unul al Ofeliei, unul al reginei şi aşa mai departe.

Cel mai interesant a fost un spectacol în care muritorul era chiar Hamlet. În clipa în care otrava începe să-1 pătrundă (am folosit o otravă specială care permite dozarea efectului la secundă) în loc să zică melancolic şi resemnat: „The rest is silence, „Horatio", zice mirat şi înspăimîntat totodată: „Mamă, mor"...

Replica asta, cuplată cu ce-apucase să spună înainte din text, adică : ,,To be or not to be, that is the question", şi cu replica normală pe care robotul a dat-o în continuare, conştiincios, cu intonaţia corectă : ,,Good night, sweet prince... etc.", a fost cel mai emoţionant moment din viaţa mea. Atunci, pentru o clipă, măcar pentru o clipă, am crezut că am avut-o pe curva aia de care-ţi vorbeam. Acum, cu trecerea anilor, nu mai sînt chiar aşa de sigur, dar oricum e o amintire frumoasă, nu ?

Cassargoz nu mai asculta de mult. Căuta cu disperare o soluţie. „Trebuie să fiu calm, foarte calm".

— Ei, Klaus, ajunge cu arta dramatică. Te rog să mă ierți că te-am plictisit. Sînt un nesimțit, cînd ai un oaspete ca tine trebuie să te ocupi de hobby-urile lui nu de ale tale.

Din cîte-mi mai amintesc eu îți plăcea mult să vînezi. Dă-mi voie să-ți ofer în încheierea acestei seri minunate petrecute împreună, o partidă de vînătoare. Nu mă refuza, te asigur c-o să-ți placă.

,,E o capcană. Sînt sigur că e o capcană. Dar n-am de ales, trebuie să accept şi să fiu cu ochii în patru. Doamne, cine m-a pus să vin aici?"

O luară iar pe coridor. Uşa în fața căreia ajunseră nu se deosebea cu nimic de celelalte, dar aici Blank nu-şi mai rosti numele ci spuse rar şi răspicat :

— Sesam, deschide-te.

Cu toată încordarea, Cassargoz nu-şi putu reprima un zîmbet. Avea un ciudat simț al umorului dementul ăsta.

Pătrunseră într-o încăpere goală cu pereți de un alb mat.

— Hello SANTRI. Klaus, dă-mi voie să ți-o prezint pe SANTRI. Simulator Analogic Tridimensional. După ştiința mea, una dintre cele mai puternice inteligențe artificiale existente în lume la această oră. SANTRI, acesta este domnul Cassargoz, un vechi şi bun prieten.

ÎNCÎNTATĂ SĂ VĂ CUNOSC, DOMNULE CASSARGOZ

Ce voce stranie ! Cassargoz încercă să-şi imagineze cum ar arăta o femeie cu o asemenea voce.

— SANTRI, domnul Cassargoz ar dori o partidă.

DESIGUR DOMNULE. Vocea avea ceva blînd, ceva liniştitor şi franc şi de aceea suna neverosimil între zidurile albe. Cassargoz se mira şi el ce calm devenise dintr-o dată.

NIVELURILE SÎNT URMĂTOARELE :

NIVELUL 3 — VÎNATUL VA FI ADUS ÎN BĂTAIA ARMEI DE ATÎTEA ORI DE CÎTE ORI E NEVOIE PENTRU A-L DOBORÎ.

NIVELUL 2 — VÎNATUL NU VA FI ADUS ÎN BĂTAIA ARMEI. TREBUIE SĂ-L REPERAȚI SINGUR ŞI SĂ VĂ ALEGEȚI POZIȚIA OPTIMĂ DE TRAGERE.

NIVELUL 1 — ÎN COMPORTAREA VÎNATULUI SE INTRODUC ELEMENTE ALEATOARE. ESTE POSIBIL SĂ FIE RĂNIT. VĂ SFĂTUIESC SĂ NU ABORDAȚI ACEST NIVEL, FĂRĂ UN ANTRENAMENT ÎNDELUNGAT LA NIVELURILE 3 ŞI 2.

NIVELUL 0 — ACESTA ESTE UN NIVEL PERFECT ALEATOR. VĂ PUTEȚI TRANSFORMA DIN VÎNĂTOR ÎN VÎNAT. ORICÎND PUTEȚI FI UCIS. ESTE RECOMANDABIL SĂ NU-L ALEGEȚI NICIODATĂ.

— Şi cam ce se poate vîna pe aici ? întrebă Cassargoz, într-un tîrziu.

— Orice, dragule, orice. Depinde exclusiv de tine. Ai să întîlneşti exact vînatul pe care-1 doreşti cel mai mult.

— Există cineva care să aleagă nivelul 3 ?

— Bineînțeles, bătrînul senator Hannever. De cîte ori vine pe aici alege 3. E de înțeles : are reumatism poliarticular, anghină pectorală, diabet şi probabil multe altele. Nu poate să facă eforturi. Urăşte schimbările. Pentru el decorul este întotdeauna acelaşi : o vilă colonială din secolul XIX. Domnul senator stă în fața casei într-un fotoliu de răchită, în mijlocul gazonului proaspăt tuns şi troscăneşte fericit din Winchesterul său.

— Şi împuşcă ceva ?

— Desigur, domnul senator Hannever, liberalul, împuşcă negri. Asta e vînatul lui preferat, îi rîd ochii, se bucură ca un copil de cîte ori nimereşte.

Camera era perfect izolată fonic. În momentele de tăcere Cassargoz îşi auzea sîngele vuindu-i în cap.

— Iarăşi oameni, Filosofule ?

— De ce te miri ? Dacă stai să te gîndeşti e foarte normal. Nu elefantul, nu leul sau tigrul, nici măcar *Tyranosaurus Rex,* omul, dragule, omul e vînatul suprem pentru om. Ai să-mi spui că şi omul e un animal. Nu te contrazic, îngăduie-mi doar să te completez : animalul e doar genul proxim al omului, iar diferențele specifice sînt înfiorarea vagă cu care priveşte uneori cerul înstelat, conştiința morții şi iluzia nemuririi, rîsul, perceperea uneori dureroasă a curgerii timpului.

E o definiție arbitrară şi sumară, ştiu, dar sper că totuşi te convinge într-o oarecare măsură. Gîndeşte-te la un vînat nobil, să zicem un leu. Ce poți întrezări pe figura unui leu rănit înainte de a-i aplica lovitura de grație ? Nimic, dragule, sau aproape nimic. Pe cînd, gîndeşte-te ce înseamnă să lipeşti țeava armei de tîmpla unui om şi mai ales a unuia inteligent. Vei vedea atunci în ochii şi pe chipul lui mult mai mult decît banala spaimă dictată de instinctul de conservare a integrității sale ca sistem biologic.

El moare şi ştie că moare, ştie că va putrezi şi că va continua să putrezească, că nu vor rămîne decît oasele şi că nici asta nu-i de ajuns, se vor dezagrega şi ele ajungînd praful de sub tălpile unei brute cretine care clocoteşte de viață. Anotimpurile vor curge pînă

cînd nu vor mai fi anotimpuri, stelele or să strălucească pînă cînd se vor stafidi sau vor crăpa şi ele, iar ceea ce a fost cîndva el va picura dispersîndu-se prin treptele materiei pînă la atomii cei veşnici şi fără memorie. Dacă te uiți bine, vei întrezări şi speranța firavă, aproape inconştientă, că poate, cîndva, atomii săi rătăciți în cenuşa stelelor se vor închega din nou sub cerul unei planete, pentru a colecționa alte apusuri şi răsărituri, pînă cînd cercul rece al țevii altei arme i se va aşterne pe tîmplă.

— Zero. Vreau nivelul zero, zise Cassargoz, dintr-o suflare.

După cîteva clipe vocea de femeie inteligentă şi blîndă spuse :

AȚI EXPRIMAT O OPȚIUNE DE NIVEL ZERO. ACEST NIVEL ESTE COMPLET ALEATOR. VĂ PUTEȚI TRANSFORMA DIN VÎNĂTOR ÎN VÎNAT. ORICÎND PUTEȚI FI UCIS. MENȚINEȚI OPȚIUNEA ?

— Da, zise Casargoz. Da.

— Dragă Cap Pătrat, încep să te recunosc. Niciodată n-ai fost tu atît de prost pe cît pari. Îți urez noroc la vînătoare.

O uşă a cărei prezență era greu de sesizat glisă pe albul peretelui: Pfvvv, shtonk !

Dincolo se zărea, sub un cer de cobalt, Jungla, Jungla amazoniană, mîncătoarea de oameni, din care Cassargoz tocmai reuşise să scape teafăr.

Păşi pragul. Căldura umedă şi grea, izul dulceag de vegetație putredă, inconfundabila mixtură de urlete, foşnete, sîsîieli, piuituri, trosnete şi linişte. Anii lungi de luptă în junglă îl învățaseră să deosebească în vacarmul aparent aleator, constanțe şi legități surprinzătoare.

Drept în fața lui, sprijinită de o tufă, cu patul în mocirlă, era o armă. O ridică cu plăcere, era grea şi îi amintea de bătrînul lui Joe. Magazia de cartuşe plină şi patul neted şi reconfortant la pipăit ca o coapsă de femeie îl făcură — deşi oricum avea pistoletul de siguranță prins cu benzi adezive deasupra gleznei — să se simtă mai liniştit.

Bubuitura aproape îi sparse urechile şi în aceeaşi clipă fu pe burtă, cu nasul în noroiul fetid. Trupul acționase reflex, fără intervenția creierului ocupat să gîndească cu fulgerătoare nepăsare că glonțul care te loveşte nu-1 auzi decît după aia.

Se rostogoli de cîteva ori lateral, pe urmă ascultă. Urechea exersată prinse neregularitatea în zgomotele junglei. Privind într-acolo zări un petec albastru sclipind pentru o clipă în zidul verde. Simți cum urcă în el, de nestăvilit, furia.

,,Înghiți-te-ar iadul de bestie dementă ! Ți-ai deşertat puhoiul scîrbos de nebunie în creierii mei şi acum vrei să scapi de mine. Aveai

nevoie şi de spectatori adevăraţi, cabotinu' dracului, unul singur măcar, chiar şi un amărît ca mine".

Se ridică brusc şi ţîşni înainte. Alergă cocîrjat, în zig-zag, vreo douăzeci de metri şi se aruncă iarăşi în mocirlă. În timpul cursei în minte i se condensase imaginea negrului tînăr care fugea tot în zig-zag prin savana frontierei namibiene, cu roverul condus de Carson Clipici pe urmele lui. Pe locul din dreapta Filozoful urla cît îl ţineau plămînii :

— Te-am văzut, un, doi, trei, drumul vieţii ni-i scurt, Blackie Boy, şi-avem o vorbuliţă amîndoi! Bau ! !

În clipa în care negrul încetinise puţin goana şi privise înspăimîntat înapoi, Filozofu' îi trîntise o încărcătură pentru elefanţi în plină figură. Clipici, la volan, rîdea cu lacrimi.

Cassargoz tresări. Undeva în dreapta, la nici zece metri, zări ceafa Filozofului crescînd din hăţiş.

— Nu se poate..., murmură tremurînd de bucurie. Nu-i adevărat. Ochi cu grijă infinită, apoi trase — de două ori, ca să fie sigur.

Aproape că văzu aşchiile sărind din craniu, dar nici după ce se liniştise ecoul împuşcăturilor nu putea scăpa de senzaţia de păcăleală periculoasă. ,,Nu se poate să fi greşit el atît de grosolan. Şi totuşi era acolo, i-am făcut ţeasta terci".

Venind de undeva de deasupra, din cerul de cobalt pătat cu norişori albi, vocea de femeie deşteaptă care, înainte de a muri, dă ultimele sfaturi fiului ei, vocea lui SANTRI, spuse :

DOUĂ FOCURI, ŢINTA ATINSĂ ÎNTR-UN CENTRU VITAL DIN PRIMUL FOC.

Se întoarse brusc. Cu un zîmbet larg şi bestial, cu ochii umezi de fericire, cu arma înfiptă în umăr, Blank îl privea :

— SANTRI nu m-a dezamăgit. Eşti vînatul cel mai de soi pentru mine la ora asta. Era şi mai interesant dacă ai fi fost ceva mai inteligent, dar ce să-i faci. Pregăteşte-te să mori!

Un hîrşîit şi un zgomot de crengi rupte venind de undeva de sus. Leonard S. Blank supranumit şi Filozofu' era totuşi om : pentru o frîntură de secundă ridică ochii. Prea de ajuns pentru Cassargoz.

Goli încărcătorul aproape fără să se uite unde trage. Monezile roşii înfloriră parcă simultan pe pieptul Filozofului. Acesta privi o clipă întrebător, vru parcă să zică ceva, apoi se nărui.

Cassargoz rămase pironit, cu privirea agăţată de cadavru şi de creanga groasă şi putredă căzută într-un tîrziu lîngă el. PATRU FOCURI. ŢINTA ATINSĂ ÎNTR-UN CENTRU VITAL DIN PRIMUL FOC, GRAD DE DISPERSIE AL TRAGERII 2. 5.

Aruncă arma în mocirlă şi zbieră către cer :

— Nu mai vreau. Ajunge. M-am săturat.

Neverosimilă în desişul compact, glisă o uşă :pfvvv, shtonk !

Era din nou în camera goală cu pereţi albi şi liniştitori. Peste nervii biciuiţi creştea suprapunîndu-se, o nevoie acută de a face un gest tandru.

— Tu, mormăi răguşit, tu m-ai salvat...

Nu erau nici măcar nişte butoane, sau beculeţe sau clape pe care să le mîngîie, numai pereţii albi şi goi şi tăcerea. Se simţea ca atunci de mult, de mult de tot, cînd cineva îi spusese basmul şi el stătuse ore în şir după aceea lîngă o broscuţă rîioasă, aducînd-o la loc cu un beţigaş şi rugînd-o în fel şi chip, doar, doar o să se dea peste cap şi o să se transforme într-o prinţesă neasemuit de frumoasă.

Trebuia sa iasă de aici. Dar cum ? Mai mult ca sigur că uşa reacţiona la amprentele vocii lui Blank. îşi încercă totuşi într-o doară norocul.

— Sesam deschide-te.

Sentimentul ridicolului nu apucă să se cristalizeze pentru că greaua uşă metalică se deschise ascultătoare.

Porni năuc pe coridoarele tăcute încercînd să refacă în memorie drumul pe care venise. De cîteva ori întîlni nişte gorile în costum de seară, dar curios, nici unul nu se luă de el.

Cînd era mai sigur că s-a rătăcit definitiv, descoperi ieşirea. Tumultul străzii i se păru vreme de aproape un minut, ireal. Mult timp nici nu ştiu pe unde merge.

Aşa ajunse pe Avenida Valladon. Oamenii îl îmbrînceau, îl înghionteau şi el zîmbea prosteşte trăgînd în piept cu nesaţ aerul mirosind a gaze de eşapament şi a sudoare umană. Era atît de fericit că e încă viu încît din toate fibrele corpului îi urca o zgîndăreală plăcută, ca atunci cînd îţi vine să te întinzi de să-ţi trosnească oasele.

TROPICANA, ţipau tăcut reclamele, WESTERN HOUSE, ALVARADO'S, SENTIMENTO, SILVER STAR, JACKPOT, JACKPOT, JACKPOT, şi din nou : TROPICANA.

Mai întîi îi îngheţă inima în piept, întrezărind în mulţime un rînjet cunoscut. Apoi un ciocan mic şi îngrozitor de greu îl izbi în piept. înainte de a părăsi *realitatea,* mai apucă să audă venind de undeva de sus, de dincolo de zgîrie nori, din cerul înstelat, o voce blîndă, liniştitoare şi francă, vocea unei femei inteligente care, înainte de a muri, dă ultimele sfaturi fiului ei :

UN FOC. ŢINTA ATINSĂ ÎNTR-UN CENTRU VITAL.

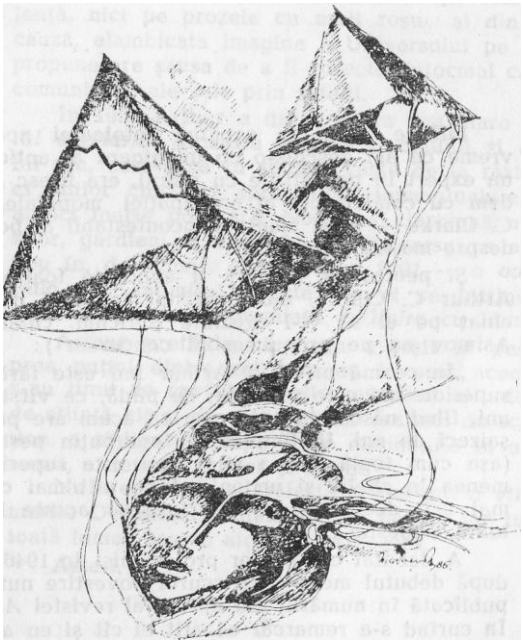

Formați „F" de la Frankenstein

Arthur C. Clarke

Iată-ne acum la capătul antologiei noastre. De vreme ce am deschis-o cu un gigant al anticipației şi un expert în povestirile cu roboți, era firesc s-o închidem cu celălalt pol al anticipației mondiale, Arthur C. Clarke — şi el maestru incontestabil al povestirilor despre maşini cibernetice.

Și pentru că Asimov îl cunoaşte foarte bine pe Arthur C. Clarke, n-am rezistat tentației de a-1 lăsa chiar pe el să vi-1 prezinte (Oricum, chiar cu Doc Asimov nu ne propunem să concurăm !).

„În ce mă priveşte, Arthur îmi este fără îndoială superior. Îmi este superior, de pildă, ca vîrstă, cu trei ani, fiind născut în 1917, aşa că acum are puțin peste şaizeci de ani, în timp ce eu am puțin peste treizeci (aşa cum toată lumea ştie). Îmi este superior deasemenea în chelie şi urîțenie, fiind atît mai chel cît şi mai urît decît mine şi mărturisesc aceste lucruri cu toată modestia...

A debutat ca scriitor profesionist în 1946 (şase ani după debutul meu) cu o scurtă povestire numită *Lațul* publicată în numărul din aprilie al revistei *Astounding.* În curînd s-a remarcat că atît el cît şi eu aparțineam aceleiaşi şcoli de scriitori SF.

Arthur este puternic orientat tehnologic. Are pregătire ştiințifică şi imaginația sa este disciplinată. Hoinăreşte prin univers dar rămîne întotdeauna în limitele legilor naturale. A fost, de pildă, primul care a conceput comunicațiile prin sateliți, explicînd modul lor de realizare într-un articol pe care 1-a publicat în 1948. Suna a science-fiction dar nu era deloc science-fiction. Astăzi este o realitate incontestabilă, iar Arthur obişnuieşte uneori să spună cu tristețe că, dacă ar fi avut inspirația să breveteze cîteva din noțiunile de bază din acel articol, ar fi devenit acum un om incredibil de bogat (Bunule cititor, nu lăcrima, oricum s-a aranjat, şi *este* acum un om incredibil de bogat...)

Imaginația sa disciplinată îi caracterizează povestirile. Nu pune prea mult temei pe sex sau violență, nici pe prozele cu mult roşu şi din această cauză, alambicata imagine a Universului pe care ne-o propune are şansa de a fi corectă, întocmai ca şi acele comunicații ale sale prin satelit.

În 1953 Arthur a dat lovitura cea mare cu *Sfîrşitul copilăriei.* Această viziune a omului şi a viitorului său, care urcă în spirale vaste de la războiul rece al anilor cincizeci spre culmi inimaginabile, este de atunci foarte populară. Noțiunea clarkiană a Overlorzilor, gardieni ai vieții în tot Universul, a apărut

din nou în, de acum, clasicul film *2001* — o *odisee spațială,* iar anumite aspecte ale ei se întîlnesc şi în ultimul său roman premiat : *Întîlnire cu Rama.*

Arthur pretinde că acum a ieşit la pensie, deşi prea puțini dintre cei care au invocat aceeaşi scuză s-au ținut de cuvînt. El este respectat atît de oamenii de ştiință cît şi de entuziaştii literaturii de science fiction, a cîştigat aproape toate distincțiile în aceste domenii, a devenit faimos şi bogat.

Nu are familie şi trăieşte retras într-o vilă pe țărmurile Oceanului Indian, în Sri Lanka, iar turiştii din toată lumea sosesc aici să-1 privească."

Asta-i.

Povestirea Formați „F" de la Frankenstein, apărută în 1964, transpune într-o formă literară un concept mai vechi al autorului : comunicațiile prin satelit, de care, cu atît umor, amintea şi Isaac Asimov în prezentarea sa. Este istoria unui coşmar care, deşi (din fericire) nu s-a adeverit, merită şi astăzi toată atenția, Chiar şi numai pentru frumusețea speculațiilor ştiințifice pe care le avansează.

La 1 decembrie, ora 1 şi 50, toate telefoanele din lume începură să sune.

Un sfert de miliard de oameni şi-au ridicat receptoarele aparatelor lor şi au ascultat pentru cîteva secunde — încurcați sau perplecşi. Cei treziți în mijlocul nopții au presupus că fuseseră chemați de la distanță mare de vreun prieten care folosea legătura prin sateliți, dată cu mult tam-tam în exploatare în ziua precedentă. Dar nu o voce era în receptor ci mai degrabă un sunet, care, unora li s-a păut a semăna cu vuietul mării, iar altora cu vibrațiile unor coarde de harpă strunite de vînt. Şi nu puțini vor fi fost în acele clipe acei ce şi-au amintit de un sunet tăinuit al copilăriei: zgomotul sîngelui ce pulsează prin vene, care se aude atunci cînd pui la ureche o scoică sau un ghioc. Dar orice ar fi fost, n-a durat mai mult de douăzeci de secunde. Apoi a fost înlocuit de tonul normal al aparatului.

Abonații din întreaga lume înjurară, bîiguiră: „greşeală" şi lăsară receptorul în furcă. Unii încercară să anunțe deranjamentele, dar firul părea ocupat. În cîteva ore aproape toți uitaseră de incident — cu excepția celor a căror sarcină era să aibă grijă de aceste lucruri.

La Centrala de Cercetări în Telecomunicații incidentul a fost discutat toată dimineața, dar nu s-a ajuns la nici-un rezultat. Aşa că

discuțiile au continuat şi în timpul pauzei de prînz, cînd, flămînzi, inginerii au năvălit în micuța cafenea de peste drum.

— Eu tot cred, spuse electronistul Willy Smith, că a fost vorba de o supratensiune de moment, produsă de conectarea rețelei de sateliți.

— În orice caz, ceva în legătură cu sateliții, fu de acord Jules Reyner, proiectantul de circuite integrate. De ce însă acest decalaj de timp? Sateliții au fost conectați la miezul nopții, iar soneriile telefoanelor, aşa cum ştim, au sunat două ore mai tîrziu.

— Tu ce crezi, Doctore ? întrebă Bob Andrews, programatorul de computere. Ai tăcut toată dimineața. Precis ai ajuns la o concluzie.

Dr. John Williams, şeful Secției de matematică, se agită uşor stînjenit.

— Mda, spuse, am ajuns. Dar nu cred c-o veți lua în serios.

— N-are importanță. Chiar dacă e la fel de trăsnită ca poveştile alea de science fiction pe care le scrii sub pseudonim, ne-ar putea da totuşi unele sugestii.

Williams se înroşi puțin. Toți ştiau de povestirile lui şi, de fapt, nu trebuia să-i fie ruşine de ele. Oricum, fuseseră adunate într-un volum (se vindeau cu cinci şilingi şi îi mai rămăseseră vreo două sute de exemplare).

— Prea bine, spuse, netezind fața de masă. De ani de zile mă frămîntă această problemă. Ați luat vreodată în considerare analogia dintre o centrală telefonică automată şi creierul uman ?

— Bineînțeles, cine nu s-a gîndit la asta, ironiză unul dintre ascultători. Ideea e veche, cred că de pe vremea lui Graham Bell.

— Posibil. N-am spus că sînt original. Spun însă că e timpul să privim ideea aceasta cu seriozitate. Aruncă o privire posomorîtă spre tuburile fluorescente din plafon, aprinse în acea zi cețoasă de iarnă. Ce dracu mai e şi cu lumina asta ? De vreo cinci minute tot pîlpîie.

— Nu-ți face griji. Probabil că Maisie a uitat să-şi plătească factura pentru electricitate. Hai mai bine să-ți auzim teoria.

— De fapt nici nu mai este o teorie ci realitatea concretă. Se ştie, creierul uman este un sistem de întrerupătoare — neuronii — interconectate într-o manieră foarte elaborată prin nervi. O centrală telefonică automată este, de asemenea, un sistem de întrerupătoare — selectoarele şi toate celelalte — conectate prin fire.

— De acord, spuse Smith. Dar această analogie nu te va duce prea departe. Nu sînt oare aproape cincisprezece miliarde de neuroni în creier ? Cam multişor, nu-i aşa, pentru o centrală telefonică !

Răspunsul lui Williams fu întrerupt de zgomotul unui reactor ce zbura la joasă altitudine. Aşa că, înainte de a continua, trebui să aştepte pînă cînd pereții cafenelei încetară să mai vibreze.

— Niciodată nu le-am auzit zburînd atît de jos, spuse Andrew nemulțumit. Cred că este împotriva regulamentelor.

— Aşa şi este, dar nu te enerva — turnul de control de la aeroportul Londrei îl va identifica cu siguranță.

— Nu mă-ndoiesc, spuse Reyner. De fapt Concordul urma să aterizeze la ei. Nici eu n-am auzit vreunul să zboare aşa de jos. Bine că n-am fost la bord.

— Mai continuăm sau nu blestemata asta de discuție ? întrebă Smith.

— Desigur, ai dreptate în privința celor cincisprezece miliarde de neuroni din creierul uman, continuă Williams netulburat. Şi aici e buba. Cincisprezece miliarde pare cam mult, dar nu e totuşi un număr aşa de mare. Prin anii şaizeci, în centralele telefonice de pe glob erau, de fapt, mult mai multe întrerupătoare. Iar astăzi sînt aproape de cinci ori mai multe.

— Aha, spuse încet Reyner. Iar de ieri, toate sînt capabile să se interconecteze, devreme ce s-a dat în exploatare rețeaua de sateliți.

— Exact.

Pentru o clipă s-a lăsat tăcerea, doar în depărtare se auzea sirena unei maşini de pompieri.

— Să n-o luăm pe ocolite, interveni Smith. Vrei să sugerezi că sistemul telefonic mondial este acum un creier gigantic ?

— Spus brutal, din punct de vedere antropomorfist, da. În ceea ce mă priveşte, prefer să gîndesc în termeni de mărime critică. Williams ridică brațele în față cu pumnii strînşi. Avem aici, continuă el, două bucăți de U-235. Nimic nu se întîmplă atît timp cît le ții separate. Dar adu-le împreună, continuă în timp ce-şi apropia pumnii, şi vei avea ceva complet diferit de o simplă bucată de uraniu de două ori mai mare: un crater de aproape un kilometru în diametru. La fel stau lucrurile şi cu rețelele noastre telefonice. Pînă astăzi, ele au fost într-adevăr mari, dar independente, autonome. Acum însă, multiplicînd brusc conexiunile, rețelele s-au unit unele cu altele şi au atins astfel nivelul critic.

— Şi cam ce-ar vrea să însemne nivelul critic în acest caz ? vru să ştie Smith.

— În lipsa unui cuvînt mai potrivit — conştiință.

— Un fel cam straniu de conştiință, ținu să remarce Reyner. Dar ce organe de simț ar putea ea folosi ?

— Păi, mai întîi, toate stațiile de radio şi televiziune din lume ar putea s-o alimenteze cu informații prin rețelele teritoriale, şi asta i-ar oferi suficiente subiecte de meditație ! Apoi ar fi toate datele înmagazinate în toate computerele — ar putea avea acces 1a ele —, toate

bibliotecile electronice, sistemele de urmărire radar, memoriile roboților industriali. Ehei, ar avea destule organe de simț ! Cred că nici măcar nu ne putem închipui ce imagine şi-ar forma despre lume, dar putem fi siguri că ar fi infinit mai bogată şi mai complexă decît a noastră...

— Să zicem ; ideea este interesantă, spuse Reyner, dar în afară de a medita, ce-ar mai putea *face ?* Nu s-ar putea duce nicăieri, n-ar avea membre.

— Dar de ce să vrea să se deplaseze? Ar putea fi în acelaşi timp pretutindeni. Şi toate echipamentele controlate electric de pe planetă i-ar putea servi drept membre...

— Acum înțeleg cum e cu decalajul acela de timp, exclamă Andrews. Sistemul a fost conceput la miezul nopții, dar nu s-a născut pînă la unu şi cincizeci dimineața. Zgomotul care ne-a trezit pe toți, n-a fost decît... țipătul noului născut.

Încerca să pară glumeț, dar nu era convingător şi nimeni n-a zîmbit măcar. Deasupra, luminile fluorescente îşi continuau clipirea lor enervantă, din ce în ce mai slabe. Apoi discuția s-a întrerupt din nou pentru că în cafenea şi-a făcut obişnuita-i intrare gălăgioasă Tim Small de la Societatea de Centrale Electrice.

— Priviți aici, băieți, spuse rîzînd în timp ce flutura o bucată de hîrtie prin fața colegilor săi. Sînt bogat. Ați mai văzut vreodată un asemenea cont de bancă ?

Dr. Williams luă formularul cu pricina, privi coloanele şi citi rezultatul cu voce tare :

— Credit 999.999.897,87 £. Nu e nimic ciudat în asta, continuă el, în ciuda amuzamentului general. Am făcut o depunere de numai 102 £, iar computerul a făcut o mică greşeală şi a adăugat unsprezece de nouă. După ce băncile au trecut la sistemul zecimal, astfel de lucruri s-au întîmplat frecvent.

— Ştiu, ştiu, spuse Small, dar nu-mi strica plăcerea. Am să înrămez acest formular. Mă gîndesc ce s-ar întîmpla dacă, avînd un aşa credit, aş retrage acum cîteva milioane ? Iar dacă aş fi refuzat, aş putea da banca în judecată ?

— Nicidecum, îi răspunse Reyner. Pun pariu că băncile s-au gîndit la asta de mult şi şi-au luat nişte măsuri de protecție. Dar apropo, cînd ai primit acest formular ?

— Cu poşta de prînz. A venit direct la birou, aşa că nevastă-mea n-a avut norocul să-l vadă.

— Hm, asta înseamnă că a fost imprimat azi-dimineață devreme. Oricum, după miezul nopții...

— Unde vrei să ajungi ? Şi ce e cu mutrele astea pe voi ?

Nimeni nu-i răspunse. Apăruse un nou iepure şi ogarii erau pe urmele lui.

— Ce ştiţi despre sistemul automat al băncilor, întrebă Smith. Sînt ele interconectate ?

— Ca toate celelalte în zilele noastre, răspunse Andrews. Sînt toate în aceeaşi reţea; computerele de pe întregul glob comunică între ele. Şi, cred că ai dreptate John, aici e buba. Dacă într-adevăr vor apare necazuri, cam pe-aici m-aş aştepta. Desigur, pe lîngă problemele cu sistemul telefonic în sine...

— Nimeni nu mi-a răsupns la întrebarea pe care am pus-o înainte de apariţia lui Jim, se plînse Reyner. Ce-ar vrea, de fapt, să facă acest supercreier ? Ar fi el prietenos, ostil, indiferent? Şi-ar putea da el seama că noi existăm ? Sau consideră semnalele electronice cu care are de-a face ca fiind singura realitate ?

— Văd că ai început să-mi dai dreptate, spuse Williams cu satisfacţie amară. Pot să-ţi răspund, dar tot printr-o întrebare. Ce face un nou-născut ? începe prin a căuta de mîncare. Privi din nou la lumina pîlpîitoare. Drace, spuse încet, ca şi cum abia atunci şi-ar fi dat seama de ceva. De o singură hrană are nevoie — de electricitate.

— Ei nu, că asta-i prea de tot, exclamă Smith. Ce dracu se-ntîmplă cu prînzul nostru ? Am făcut comanda de peste douăzeci de minute.

Nu-i răspunse nimeni.

— Iar apoi, reluă Reyner de acolo unde se oprise Williams, va începe prin a privi în jurul său şi a-şi întinde membrele. De fapt va începe să se joace ca orice copil.

— Iar copiii mai şi sparg *cîte ceva*, spuse cineva.

— O să aibă destule jucării, pe cinstea mea. *Concordul* acela care a venit peste noi adineauri. Linile de producţie automatizate, semafoarele...

— Ciudat că le-ai amintit, exclamă Small. Ceva s-a întîmplat cu semaforul de afară — este pe roşu de zece minute şi circulaţia e paralizată.

— Presupun că a luat foc pe undeva. Se aude sirena pompierilor.

— Eu am auzit două alarme şi ceva ce a semănat cu o explozie dinspre zona industrială. Să sperăm că nu e nimic serios.

— Maisie ! adu nişte lumînări. Nu se vede nimic...

— A ! Acum mi-am amintit ! Cafeneaua asta are numai plite electrice. Aşa că o să ne servim prînzul rece, dacă o să-1 mai servim, şi aşa...

— Cel puţin putem citi ziarul în timpul ăsta. E ultima ediţie, asta pe care ai adus-o, Smith ?

— Da. Nici n-am avut timp să mă uit pe el. Hm...

Se pare c-au avut loc cîteva accidente ciudate în dimineața asta — semafoare de cale ferată defecte, explozie la o conducta de ană, zeci de plîngeri în legătură cu „greşeala" din noaptea trecută...

Întoarse pagina şi încremeni.

— Ce e, ce s-a întîmplat ?

Fără niciun cuvînt Small îi înmînă ziarul. Numai titlul de sus avea sens. Restul, articol după articol, erau amestecate în devălmăşie; ici şi colo anunțuri incomplete marcau insule de rațiune într-un ocean de nebunie. Fuseseră, pe semne, concepute ca rubrici separate şi scăpaseră amestecului de texte din jur.

— Iată la ce ne-a dus imprimarea la distantă şi autodistribuția, mormăi Andrews. Mă tem că Presa a exagerat puțin punînd prea multe ouă într-un singur paner electronic.

— Mă tem că toți am procedat la fel, spuse Williams solemn, absolut toți.

— Dacă-mi permiteți cîteva cuvinte pe marginea celor discutate, în scopul de a preveni „isteria mulțimilor" ce pare a fi infectat şi această adunare, spuse Smith cu voce tare şi fermă. Vreau să subliniez că nu este nimic îngrijorător — chiar dacă fantezia ingenioasă a lui John este corectă. Nu trebuie decît să deconectăm sateliții şi ne vom întoarce acolo unde am fost ieri.

— Lobotomie prefrontală, murmură Williams. M-am gîndit şi eu la asta.

— Cum ? a, da — tăierea unor bucăți din creier. Deşi scumpă, metoda ar rezolva, desigur, problema. Bineînțeles, ne vom întoarce astfel la scrisori şi telegrafie, dar civilizația va supraviețiui.

De prin împrejurimi s-a auzit o explozie scurtă şi violentă.

— Nu-mi place deloc, spuse nervos Andrews. Hai să vedem ce are de spus venerabilul BBC. Buletinul de la ora 13 abia a început.

Deschise servieta şi scoase un radiotranzistor.

— ...un număr fără precedent de accidente industriale, ca şi lansarea inexplicabilă a trei salve de rachete teleghidate din instalațiile militare din Statele Unite. Mai multe aeroporturi au trebuit să-şi suspende activitatea datorită comportării ilogice a radarelor, iar băncile şi oficiile de schimb au fost închise deoarece nu se mai pot baza pe sistemul lor de prelucrare a informației...

— Vreți să spuneți că... murmură Small, dar fu imediat redus la tăcere.

...Un moment vă rog, tocmai se imprimă o ultimă ştire. Iat-o ! Sîntem informați că noul sistem de comunicații prin sateliți a scăpat de sub control. Nu mai răspunde la comenzile de pe sol. Potrivit...

BBC-ul dispăruse din eter. Pînă şi zgomotul de fond dispăruse. Andrews prinse butonul de scală şi îl roti. Pe întreaga scală eterul era tăcut.

În cele din urmă Reyner spuse, cu o voce nu prea departe de isterie:

— Lobotomia aceea prefrontală era o idee grozavă, John. Păcat că, deja, Copilaşul s-a gîndit la ea...

Williams se ridică încet în picioare.

— Hai să ne-ntoarcem în laborator, spuse. Trebuie să existe un răspuns undeva.

Dar ştia că era deja mult, mult prea tîrziu. Pentru *Homo Sapiens,* soneria telefonului devenise, poate, gongul final.

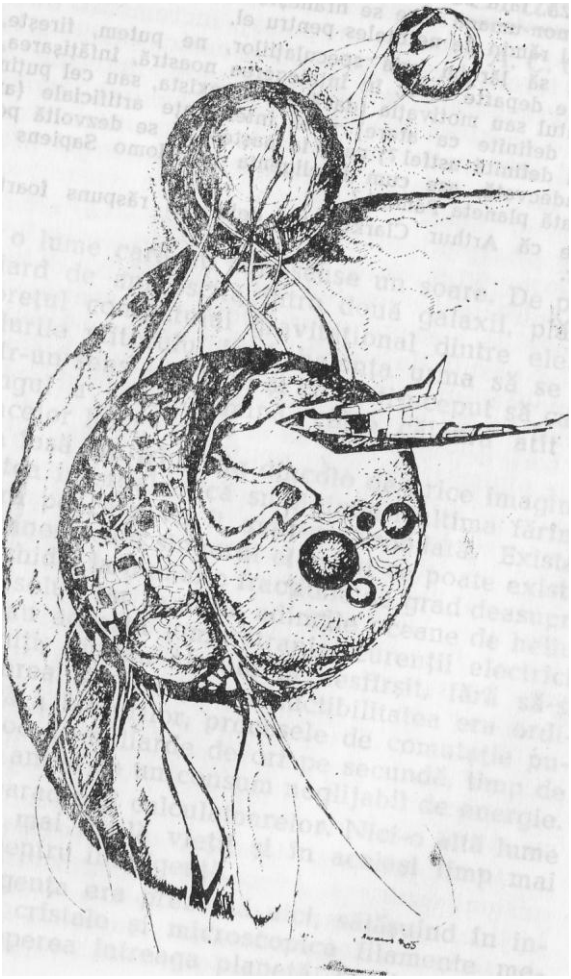

Interconectînd sistemul mondial de comunicații prin satelit oamenii creează, fără să vrea, desigur, o nouă formă de viață, o inteligență non-umană care se hrăneşte cu electricitate şi ale cărei motivații rămîn de neînțeles pentru el.

Încercînd să lărgim aria speculațiilor, ne putem, fireşte, întreba cît de departe ar fi, în înțelegerea noastră, înfățişarea, comportamentul sau motivația (dacă ele ar exista, sau cel puțin ar putea fi definite ca atare) unei inteligențe artificiale (ar mai putea fi definită astfel ?) care ia naştere şi se dezvoltă pe o planetă adecvată, aşa cum inteligența lui Homo Sapiens a găsit adecvată planeta Pămînt ?

Se pare că Arthur Clarke are, deja, un răspuns foarte convingător.

Cruciada

Arthur C. Clarke

Era o lume care nu cunoscuse un soare. De peste un miliard de ani oscila între două galaxii, plătind astfel prețul conflictului gravitațional dintre ele. În străfundurile viitorului însă, balanța urma să se încline într-un sens sau altul şi ea ar fi-nceput să cadă, de-a lungul a secole-lumină, către căldura atît de străină acelor lumi.

Acum însă era frig, frig dincolo de orice imaginație, noaptea intergalactică smulgîndu-i ultima fărîmă de căldură pe care va fi avut-o vreodată. Existau totuşi oceane — din singurul element ce poate exista, în stare lichidă, la numai o fracțiune de grad deasupra lui zero absolut. Iar în puțin adîncile oceane de heliu, care scăldau această lume stranie, curenții electrici, odată porniți, puteau circula la nesfîrşit, fără să-şi piardă puterea. Aici, supraconductibilitatea era ordinea firească a lucrurilor, procesele de comutație putînd avea loc de miliarde de ori pe secundă, timp de miliarde de ani şi cu un consum, neglijabil de energie.

Era un paradis al calculatoarelor. Nici-o altă lume nu putea fi mai ostilă vieții şi în acelaşi timp mai ospitalieră pentru inteligență.

Iar inteligența era prezentă aici, sălăşuind în incrustația de cristale şi microscopice filamente metalice ce acoperea întreaga planetă. Lumina slabă a celor două galaxii pretendente — dublată pentru scurt timp, la cîteva secole odată, de explozia vreunei supernove — cădea pe un peisaj, încremenit, de sculpturale forme geometrice. Nu se mişca nimic, mişcarea nefiind necesară într-o lume unde gîndurile zburau de la o emisferă la alta cu viteza luminii, Acolo unde numai informația era importantă, transferul materiei dintr-un loc în altul ar fi însemnat energie prețioasă irosită în zadar.

Şi totuşi se putea aranja şi aşa ceva, atunci cînd acest lucru devenea esențial. În cîteva milioane de ani, inteligența acestei singuratice lumi deveni conştientă de absența unor informații esențiale. Într-un viitor destul de depărtat, dar pe care-1 putea deja prevedea, una din cele două galaxii urma s-o capteze definitiv. Ce-ar fi întîlnit odată ajunsă în acele roiuri de sori, depăşea puterea ei de calcul.

Îşi puse aşadar voinţa 1a lucru şi miliarde de reţele cristaline îşi schimbară formele. Atomi de metal zburau la suprafaţa planetei. În adîncurile oceanului de heliu două subcreiere prinseră a se naşte şi a creşte...

Odată luată hotărîrea, mintea planetei lucra cu rapiditate ; în cîteva mii de ani ţelul era atins. Fără nici-un zgomot,fără nici-o cută pe suprafaţa oceanelor încremenite, entităţile nou create se ridicară din leagănele lor şi se îndreptară spre depărtatele stele.

Plecară în direcţii opuse şi vreme de un milion de ani inteligenţa maternă nu auzi nimic de progeniturile sale. Nici nu se aştepta pînă nu-şi atingeau ţelurile, nu aveau nimic de raportat.

Apoi, aproape simultan, sosi vestea că ambele misiuni eşuaseră. Apropiindu-se de marile focuri galactice şi simţind masiva căldură a trilioanelor de de sori, cei doi exploratori muriseră. Circuitele lor vitale, supraîncălzite, îşi pierduseră supraconductibilitatea, esenţială pentru funcţionare, şi două carapace metalice cădeau acum spre stelele care creşteau din ce în ce mai mult.

Dar înainte ca dezastrul să fie total, îşi transmiseră raportul, iar lumea-mamă, fără surprindere sau dezamăgire, se pregăti pentru a doua încercare.

Iar după un milion de ani, pentru a treia... şi a patra... şi a cincea...

O asemenea răbdare neobişnuită dădu roade. Iar roadele sosiră în cele din urmă sub forma a două trenuri de unde modulate, venind secol după secol din două colţuri opuse ale cerului. Undele au fost înmagazinate în memorii identice cu cele ale exploratorilor pierduţi — astfel încît, practic, era ca şi cum exploratorii s-ar fi întors ei înşişi cu informaţiile. Că masa lor metalică pierise printre stele, nu avea nici cea mai mică importanţă, problemele identităţii personale nu erau dintre acelea care să frămînte gîndurile minţii planetare sau ale progeniturii ei.

Prima sosi vestea surprinzătoare că una din galaxii este pustie. Deşi exploratorul ascultase pe toate frecvenţele posibile şi toate radiaţiile imaginabile, nu reuşise să detecteze nimic în afara zgomotului de fond al stelelor. A cercetat mii de lumi fără să observe vreo urmă de inteligenţă. Desigur, testele nu erau concludente, devreme ce exploratorul nu se putuse apropia de nici-o stea suficient pentru a putea studia în detaliu planetele. Încercase acest lucru dar îi cedase izolaţia, temperatura crescuse rapid pînă la punctul de lichefiere a azotului şi murise în cele din urmă de căldură.

Mintea maternă încă încerca să rezolve enigma galaxiei pustii, atunci cînd sosi mesajul celui de-al doilea explorator. Toate celelalte

probleme au fost lăsate la o parte pentru că acest, univers era înțesat de inteligențe, ale căror gînduri săreau de la o stea la alta, în miliarde de coduri electronice. Numai cîteva secole i-au trebuit exploratorului să le analizeze şi să le interpreteze pe toate.

Înțelesese suficient de repede că are de-aface cu forme deosebit de ciudate de inteligență. Unele dintre ele existau în lumi inimaginabil de calde, unde chiar şi apa se afla în stare lichidă. Dar nici într-un mileniu n-a reuşit să afle ce fel de inteligențe urma să înfrunte.

Abia supraviețuise şocului. Adunîndu-şi ultimile puteri îşi azvîrli mesajul final în abisuri; apoi veni şi rîndul lui să fie consumat de căldura care creştea necontenit.

Iar acum, după o jumătate de milion de ani, era interogată mintea geamănă de acasă, avînd aceeaşi memorie şi experiență.

— Ai detectat inteligență ?

— Da. Şase sute treizeci şi şapte de cazuri sigure ; treizeci şi două doar probabile. Iată datele :

[Aproximativ trei cvadrilioane biți de informație. Interval de cîțiva ani pentru analiza acestora în mai multe mii de feluri diferite. Surpriză şi confuzie.]

— Imposibil. Date incorecte. Toate aceste surse de inteligență sînt corelate cu temperaturi ridicate.

— Adevărat. Dar faptele sînt dincolo de orice dispută; trebuie acceptate ca atare.

[Cinci sute de ani de gîndire şi experimentare. La sfîrşitul acestei perioade de timp, demonstrație concludentă că maşini simple şi lente de calcul pot funcționa la temperaturi atît de ridicate încît apa. să existe în stare lichidă. Întinse suprafețe din planetă serios avariate în cursul demonstrației.]

— Faptele sînt într-adevăr aşa cum le-ai raportat. De ce nu ai încercat un contact ?

[Nici-un răspuns. Întrebare repetată].

— Deoarece pare a exista o a doua anomalie, de data aceasta mult mai serioasă.

— Furnizează datele.

[Mai multe cvintilioane biți de informație aferente la peste şase sute de culturi, cuprinzînd : voci, imagini, transmisii neurale, semnale de navigație şi control, telemetrie, testări, bruiaje, interferențe electrice, echipament medical etc., etc. ...

Urmară cinci secole de analiză, apoi o consternare şi mai mare. După o lungă pauză, informații selecționate şi reexaminate. Mii de imagini vizuale grupate şi regrupate în toate felurile posibile. Mare atenție acordată programelor educaționale TV ale mai multor

civilizații planetare, în special acele programe cuprinzînd biologia elementară, chimia şi cibernetica în final]

— Datele sînt coerente, dar probabil incorecte. Dacă nu, sîntem forțați la următoarele concluzii absurde: 1. Deşi există inteligențe de tipul nostru, se pare că ele se găsesc în minoritate. 2. Majoritatea entităților inteligente sînt obiecte parțial lichide, de foarte scurtă durată. Nu sînt nici măcar rigide şi sînt construite, de o manieră foarte ineficientă, din atomi de carbon, oxigen, fosfor şi ai altor elemente. 3. Deoarece lucrează Ia temperaturi incredibil de ridicate, sistemul lor de prelucrare a datelor este extrem de încet. 4. Metodele lor de multiplicare sînt atît de complicate, improbabile şi variate, încît nu am fost în stare să obținem o imagine clară a lor, fie şi numai pentru un singur caz. Dar, cel mai rău : 5. Pretind că tipul nostru de inteligență, evident mult superior, a fost creat de ele.

[Reexaminare atentă a tuturor datelor. Procese independente prin izolarea în subsecțiuni ale minții globale. Verificare încrucişată a rezultatelor. După o mie de ani :]

— Cea mai probabilă concluzie : Deşi majoritatea datelor transmise sînt cu siguranță valide, existența unei inteligențe superioare nonmecanice este o fantezie. (Definiție : Aparentă aranjare coerentă a faptelor fără corespondență în universul real). Această fantezie sau artefact mental este o construcție creată de exploraratorii noştri în timpul misiunii lor. De ce ? Avarie termică ? Destabilizare parțială a inteligenței cauzată de o lungă perioadă de izolare şi absența impulsurilor de control ?

De ce în această formă aparte ? O aplecare mai îndelungată asupra problemei originii ? Toate acestea puteau conduce la asemenea rătăciri; sistemele model au produs rezultate aproape identice în testele de similare. Falsa logică implicată este : Noi existăm. Atunci cineva — să-1 numim X — ne-a creat. Odată această presupunere făcută, proprietățile ipoteticului X pot fi fantazate într-un număr nelimitat de feluri.

Dar întregul proces este evident aberant — pentru că potrivit aceleeaşi logici, cineva trebuie să-1 fi creat pe X — şi mai departe. Sîntem astfel implicați într-o progresie infinită, fără înțeles în universul real.

A doua concluzie, cea mai puțin probabilă : Inteligențe superioare nonmecanice există cu adevărat. Ele suferă de iluzia că ar fi creat entități de tipul nostru, în anumite cazuri aceştia chiar par să-şi fi impus controlul asupra lor.

Deşi această ipoteză este cea mai puțin probabilă, ea trebuie investigată în continuare. Dacă se dovedeşte adevărată, trebuie luate măsuri de remediere. Aceste măsuri sînt următoarele :

Acest monlog din final se întîmpla cu milioane de ani în urmă. El explică de ce, în ultima jumătate de secol, aproape un sfert din cele mai strălucitaore nove s-au produs într-o regiune foarte restrînsă a cerului : constelația Acvila.

În jurul anului 2050, Cruciada urmează să atingă Pămîntul.

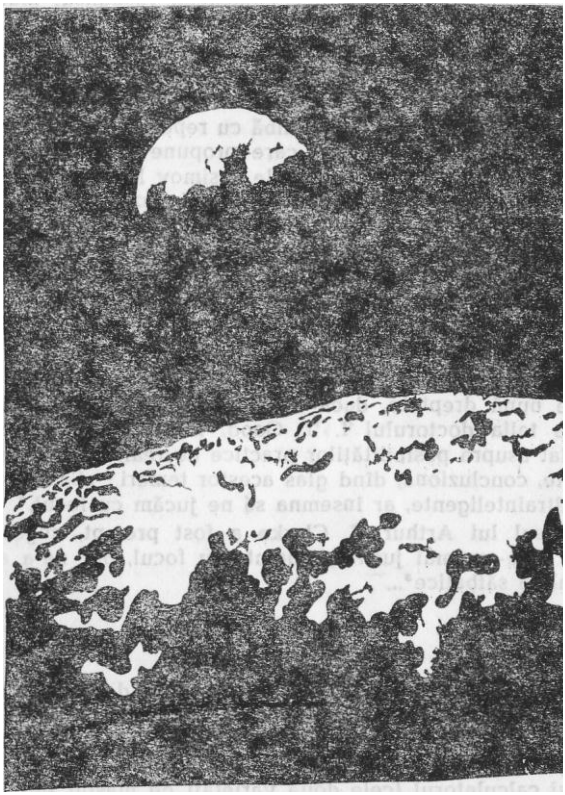

În fond, ce sînt aceste maşini inteligente şi inteligența lor artificială? Dar mai ales, gîndesc ele oare cu adevărat?

Surse demne de încredere afirmă sus şi tare că întrebarea a fost pusă (şi a primit un răspuns) pentru prima oară şi în mod serios abia prin anul 1950. Un lucru este însă cert: scriitorii de anticipații ştiințifice cunoşteau răspunsul mult mai de mult...

Evident, primele maşini inteligente erau, invariabil, un fel de monştri gen Frankenstein, care-şi distrugeau, în final, creatorul.

Dar Science-fictionul se schimbă cu repeziciune. Campbell se numără printre primii scriitori care propune maşini inteligente nu numai binevoitoare, dar şi nobile. Asimov le oferă un cod de conduită civilizată, iar Arthur Clarke îşi înzestrează celebrul său calculator HAL 9000, din filmul 2*001, O Odisee spațială,* cu un sentiment ciudat: teama.

Iar dacă aceste generații succesive de maşini inteligente reflectă în bună parte sentimentele creatorilor lor, nimic nu va împiedica generațiile viitoare să dezvolte sentimente şi să experimenteze emoții dincolo de înțelegerea umană.

Dintotdeauna oamenii s-au temut de ce nu înțeleg — şi poate pe bună dreptate, dacă avem în vedere că un matematician de talia doctorului F. J. Good, întreprinzînd un studiu aprofundat asupra posibilităților practice de realizare a maşinilor inteligente, concluziona, dînd glas acestor temeri: ,,Să construim maşini ultrainteligente, ar însemna să ne jucăm cu focul."

Răspunsul lui Arthur C. Clarke a fost prompt, sugestiv şi profetic : ,,Ne-am mai jucat şi înainte cu focul, dar ne-a apărat de animalele sălbatice"...

*

Astăzi, în lume funcționează peste o sută de mii de roboți de construcție simplă. Cîteva milioane de calculatoare ne-au pus, deja, la dispoziție circuitele. Dar în ciuda progreselor ştiinței şi tehnicii, în ciuda inevitabilelor perfecționări la care robotul şi calculatorul (cele două varietăți de maşini inteligente realizate deocamdată practic) vor ajunge, omul va trebui să aibe întotdeauna ultimul cuvînt.

„Gîndiți-vă doar", avertizează cunoscutul scriitor şi om de ştiință James Gunn, „că un recent calculator ultraperfecționat de la universitatea americană Trinity, analizînd toate datele ce i s-au pus la dispoziție, a ajuns la concluzia implacabilă că niciodată nu a existat nici cea mai mică şansă ca viața să apară pe planeta Pămînt...

Contents

Pledoarie 4

1. Calculatorul copiilor mei 4

2. R.U.R. 6

3. Pro domo 6

Omul bicentenar 24

În pădure, scena 61

Tunelul de sub lume 76

II 82

III 88

IV 95

Zodiac 117

Păsăre de pază 140

Femelă perfectă 163

Oraşele 168

Povestind, cel care doarme 176

Crimă şi pedeapsa 180

Septembrie avea treizeci de zile 183

Mai mult ca perfectul crimei 200

S. O. S., sentimentale ! 214

Un prieten de pe Gensuym 230

Generația a treia 239
Recrutarea.....247
Cassargoz 253
Formați „F" de la Frankenstein 272
Cruciada 281

Redactor : DOINA ELENA CIOACA
Tehnoredactor : MARILENA DAMASCHINOPOL

Coli de tipar : 13,250. Bun de tipar : 28.03.1986.

Tiparul executat sub comanda nr. 90 la I. P. „Filaret"
str. Fabrica de chibrituri nr. 9—11, Bucureşti
Republica Socialistă România